

సంపుటము 19
సంచిక 11

శ్రీ పాతెపు వేంకటరత్నము

చిత్రభాను శార్మికము
1942 నవంబరు

శ ర త్న భ

= శ్రీ పాతెపు వేంకటరత్నము =

దేవీనమర్చనాధీనమనస్కయో పుణ్యాంగనాపరిపూతశక్తి
పుస్తకశారదాపూజావిధానలోలుపుఁ డైన విద్యార్థిరూఢబుద్ధి
విల్లమ్ములు ధరించి వేడుకఁ బప్పుజెల్లాలకై యరుగు బాలకుని చీక్ష
తలుపుచాటున నక్కి ధవునియాస్యము త్రపాభరమునఁ గను నూత్నవధువుసాగసు
కాంచి తలఘూఁచి విమలాస్యకంజ మొప్ప-కంకణక్రేంకృతులతోడఁ గరము నెత్తి
ప్రేమ దీవించు శారదవేళలందు-వరమకల్యాణి మాతల్లి గిరికుమారి.

వెల్లదామరపూవు లుల్లసిల్లిన రమాశ్యామానివాసంబు లగు సరసులు
తెల్లగాఁ బూసిన రెల్లుపూవులచాలు పిలసిల్ల నొప్పెడి పొలముగట్లు
కలఁకదొలంగి నిర్మలమనోగతి నొప్ప న్వచ్చంబులగు ధుని సంచయములు
పుచ్చపూవులరీతిఁ బూర్ణసుధాకరకాంతియుక్తములైన కమ్రనిశలు
భక్తసంచయములకు నధ్యమ్యులకును - కవీశోరంబులకుఁ బ్రాథకాంతలకును
నిర్మలానందనవకభానిధులఁ గూర్చె - బావనములైన యీ శరత్పర్వములను.

పూర్వాంధ్రరాజన్యభుజశక్తి శ్మతుసంహారకేళీరతిఁ గేరియాడె
కావ్యకన్యక ధరాకాంతుల దరహాసకౌముదీరుచులఁ బుల్కలు వహించె
సంగీతపీయూషసారంబు తెల్లురాజుల కొల్వుకూటాలఁ దొలఁకి పాతె
భరతోక్తగతి నాట్యభామ ధింధిమి యంచు నూపురారావమనోజ్ఞ యయ్యె

పసిడిటంకాలు పెల్లాలు పల్లకీలు - అగ్రహారాలు నిరుపమానాదరమున
నందుకొన్నాడు నృపనభామందిరముల - మన తెలుగుకవి యీశ్వరస్వహములందు.

ఘసి మీఱక బరరాజదుర్గములపై ఘోరాజులం జల్పి నాఁ
డనమానాద్యుతశౌర్యసాహసము లాహా! వుట్టఁగాఁ జేయ నే
'యనరా' పొందక స్వీయబాహుబలమర్యాదం బ్రదర్శించి యీ
'దనరా రోజుల' నాంధ్రభూపతి ప్రమోదం బొప్పఁ గొల్పిందెడిక.

దుమికించినారు మార్తరగుండె ప్రేలఁగా గుఱ్ఱాల డెక్కలఁ గుతల మద్రువ
జలిపించినారు శత్రులు దద్దరిల్లఁగా ఖడ్గాలు వైద్యుతకాంతు లొప్ప
కురిపించినారు దిక్కులు పిక్కటిల్లఁగా శరపంక్తి వైరి వక్షములు పగుల
చవిచూపినారు పిశాచసంఘమునకు శత్రుమాంసాస్రముల్ శక్తికొలది
తెలుగుజోదులు తమ బాహుబలముఁ జూపి - యెదిరి సైన్యాలు పెన్నిచ్చి యేపువీడి
పఱచినను గాని పోసక తఱిమి తఱిమి - చూఱఁగొన్నారు జయలక్ష్మి పోరితముల.

శత్రురక్తప్రవంతిలో స్నానమాడి - యాంధ్రఖడ్గము తళతళలాడునాఁడు
మండివెలిగిన భండనోద్బంధపటిమ - గండశిలలలో నొదిగి పన్నుండె నేమొ ?

పెన్నానదీతీరవృధివి గంటము కత్తి జోడుగా నడచిన జాడ గాంచి
గౌతమీతీరానఁ గడనంబు కైతయుఁ గూడిమాడి చరించు పోడిమి గని
తుంగభద్రాసముత్తంగభంగములందు ప్రతిఫలించెడు శిల్పభంగిఁ జూచి
కృష్ణానవంతికోర్కెకలందు నినదించు నాంధ్రపారువగీతు లాలకించి
ప్రస్తుతాంధ్రుల యుడిగంపుఁ గన్తిఁ దెలిసి - మనసు విస్మయవార్షిధి మగ్నమైనఁ
బండువెన్నెల నవ్వుతోఁ బరిహసించు - చక్కఁదనములనేమి యీ చందమామ.

నాటి నరపాలదాతృతాపాటవంబు - తెలుగుకవుల స్వతంత్రతా దివ్యదీప్తి
చిత్రశిల్పకళాసమంచితయశస్సు - వీటిఁ బోయెనుగద తెల్లునాట నేడు.

కృష్ణరాయలు రాజనరేంద్రవిభుఁడు - శాదదోత్సవముల సభాశాలలందు
సంతరించిన సత్కళాసౌష్ఠ్యవంబు - తిరిగి విలసిల్లునా మన తెలుగునేల ?

దక్షిణదేశభాషలు -

అందలి ప్రాచీన సారస్వతము

౨

= శ్రీ కోరాడ రామకృష్ణయ్య =

ఆంధ్రవాఙ్మయచరిత్రలో ప్రాచీనపాఠ్య యుగమునందలి యాంధ్రభాషావాఙ్మయ స్వరూపపరిణామక్రమము నశ్లేషించి తెలిసికొనదలచిన సందర్భమున నితరదక్షిణదేశభాషావాఙ్మయ స్వరూపజ్ఞానము మన కంతయు తోడ్పడగల దను విషయము వెనుకటివ్యాసమునుబట్టి మనకు గొంత దెలియవచ్చియున్నదిగదా. ఈ యజ్ఞాతయుగమును రెండు భాగములుగా జేయవచ్చును. ఒకటి శ్రీస్తుతకము ఏడవ శతాబ్దికి బూర్వపుది; రెండవది ఏడవ శతాబ్దినుండి నన్నయకాలమువరకు, అనగా ౧౧-వ శతాబ్దివరకు గలది. ఈ రెండవభాగము నాంధ్రకాసనకాల మని చెప్పవచ్చును. ఈ కాలమున నాంధ్రమందు గద్యములలోను, పద్యములలోనుగూడ రచింపబడిన కాసనములు మనకు లభించియున్నవి. ఇవి చాలవఱకు చాళుక్యచోళరాజులకు సంబంధించినవి. అంతకు బూర్వమున గల కాసనము లన్నియు సంస్కృతమునను, ఇంకను పూర్వపుతాసనములు ప్రాకృతమునను రచింపబడియున్నవి. ఇట్లు మున్ను మార్గకవిత లోకంబున వెలయుగా దేశికవిత బుట్టించి యాంధ్రవిషయమున తెనుంగును నిలువజెల్లినవారు చాళుక్యచోళరాజులుగా గనబడుచున్నారు. ౭-వ శతాబ్దికి మున్ను గల సంస్కృతప్రాకృతకాసనములలో శేవో కొన్ని తెలుగుపదములును, తెలుగుదేశమునందలి యాళ్ల శేల్లను, వాని సరిహద్దులను దెలుపు మరికొన్ని తెలుగుపదములనుమాత్రమే లభించుచున్నవి. వీనిని బట్టి యాంధ్రభాషాస్వరూపపరిణామములను గూర్చి

యిందుక తెలిసికొనవచ్చునేకాని, ఆంధ్ర భాషలోని కవిత్వాస్వరూపమునుగూర్చి తెలిసికొనుట కా కాసనము లేమియు సహాయకారులు కాలేవు. లభించినంతవరకు ఏదేనిమిది శతాబ్దులలోని తెలుగు కాసనములు గద్యరచనలతో గూడినవే. ౯-వ శతాబ్ది నుండి పద్యరచనలతో గూడినవి కానవచ్చుచున్నవి. ఈ శతాబ్దిలోనే కన్నడమున నిప్పటికి లభించిన వానిలో తొలిగ్రంథ మనదగిన 'కవిరాజమార్గము' మాడ రచింపబడియుండుట తటస్థించినది. ఈ గ్రంథమునుబట్టియే యీ భాషలో నింతకుబూర్వ మనేక శతాబ్దులనుండి కవితారచన సాగుచునేయుండె నని చెప్పటకు దగిన యాధారము లగపడుచున్నవి. తెనుగునమాత్ర మాకాలమున గవితారచన లేకయుండునా? తెలుగునగూడ నన్నయకుతరువాతి వై నకవుల గ్రంథములనుబట్టి నన్నయకుపూర్వము-అందు ముఖ్యముగా తెలుగుకాసనముల కాలములో నీ దేశమునగూడ దేశీయకవితారచన సాగుచునేయుండె ననుటకు దగిన నిదర్శనములు లేకపోలేదని వెనుకటి వ్యాసములో సూచింపబడియే యున్నది. కన్నడమునకంటెను తెనుగున నీ దేశికవిత దేశీయమార్గమునే యనుసరించి సాగుచుండె ననుట కీ తెలుగుకాసనములలోని ౭-వద్యము లన్నియు నిప్పటికి లభించినంతవరకు దేశీయచ్ఛందోమార్గము ననుసరించిన వగుటయే యొక నిదర్శన మగుచున్నది. శ్రీ. శ. ౮ - వ శతాబ్ది నాటికే కన్నడకాసనములు సంస్కృతచ్ఛందోమార్గము ననుసరించిన వృత్తములతో గూడియున్నవి.

కాని యప్పటికిని కన్నడకవులు దేశమార్గములను దేశీయములుగానే చేసి రచించుటలో జాగరూకులైయుండి రనుటకు సంశయము లేదు. గమకసమాసాదులను గొన్నిటిని గ్రహించినను, సంస్కృతావ్యయములు, విభక్తిరూపములు మొదలగువానిని కన్నడములో జేర్చుకొనుటకు వారంగీకరింపలేదు. సంస్కృతవృత్తములను గ్రహించినను అందలి యతివిలంఘనమును దోషముగా బాటింపకుండుటయేకాక, యందు దేశీయముగు ద్వితీయాక్షరప్రాసనియమును బ్రవేశపెట్టుటచే, వా సంస్కృతవృత్తములను దేశీయములుగానేచేసినవారైనారు. దేశీయములగు మాత్రాగణాంధములను బోలిన దగుటచే గాఢోలు వార్యాబాతిభేదమును కందమునకు వీరి ప్రాచీనకవితలో ప్రాధాన్యము కలిగిన ట్లగపడుచున్నది. దీనితోపాటు సంస్కృతవృత్తములకును, దేశీయములగు ఆక్కర, గీతిక, త్రిపది మొదలగు ఛందోరచనలకును గూడ ప్రాచీనకావ్యభేదమును బెడంఁడె అనుదానిలో ప్రాచుర్యము లేకపోలేదు. ఈ రీతిగా ప్రాచీనకన్నడకవులు దేశమార్గములను దేశీయములుగా జేసి పదకొంఁపవ శతాబ్దముందలి నన్నయదిలెలుగుకవులకు మార్గదర్శకులైనారని తెలియవచ్చినది.

కాని కన్నడకవులకంటెను దెనుగుకవులు దక్షిణ దేశీయకవితాసంప్రదాయముల సభకముగా నిలువబెట్టికొనినారని చెప్పకలేవురు. ఇందుకు బెక్క కారణములు కలవు. నన్నయకాలమునకు బూర్వము తెలుగు కవిత దేశీయపద్యములలోను, పదములలోను రచింపబడుచున్నచే కాని సంస్కృతవృత్తములలో రచింపబడుకుండుట యొకటి. సంస్కృతవృత్తము లిం దవలంబింపబడినపుడు కన్నడకవులవలె వీనిలో యతివిలంఘనమును బాటింపక, తెలుగుకవులు దాని స్థానమున దేశీయసంప్రదాయసిద్ధమును సత్కరసామ్యరూపమును వడినిగూడ బ్రవేశపెట్టినారు. ఇక కన్నడమందు కంటెను తెలుగుకవిత విశేషముగా నిలుపుకొనిన దేశీయత అందలి దేశీయచ్ఛందోరచనలలో గానవచ్చుచున్నది. అందు సీస, గీత, ద్విపద, రగడ, కలికోత్కలికాదులు ప్రధానములు. కన్నడమున - ప్రధానముగా ప్రాచీనకన్నడకవితయందు సీసపద్యరచన లేనేలేదు.

ఇటీవల తెనుగునుండియే కన్నడమున బ్రవేశించియుండును. కన్నడలక్షణానుసారము నిటీవలివారు (కవిజిహ్వ బంధకారాదులు) దీనికి లక్షణము కల్పించినను ఆ భాషలో దానికి విశేషప్రచారము లేకనేపోయినది. కన్నడద్విపద, త్రిపదలకును తెలుగులోని వానికనిగూడ లక్షణమున భేదము కలదు. ఈద్విపద, సీస, గీత రచనల లక్షణమును తమిళచ్ఛందోరచనల లక్షణముతో బోల్చినగాని వీరి తర్వము మనకు బోధపడదు. ఈ దక్షిణదేశీయచ్ఛందమునందలి మాత్రాగణములను సంస్కృతప్రాకృతములందలి మాత్రాచ్ఛందములతో సమన్వయించి లక్షణ మేర్పటచుటకు సంస్కృతచ్ఛందోలక్షణకర్తలు విశేషప్రయత్నము చేసి, యక్షరగణములనేకాక మార్యేంద్రచంద్రగణము లని, బ్రహ్మవిష్ణురుద్రగణము లని భిన్నరూపముల మాత్రాగణ విభాగమునుగూడ జేసిచూపిరికాని, యివి శిష్టకవితలోని రచనలకు సరిపోయినను ప్రాచీనకవితలోని దేశీయరచనలకును, తమిళమునందలి ప్రాచీనకవితలోనిలిచియున్న రచనలకును సరిపోకుండుటచే వాస్తవముగు దక్షిణదేశీయచ్ఛందస్సంప్రదాయ మంతకంటె విపులము, భిన్నము నైయుండెనని చెప్పవలసియున్నది. కావున తెలుగుకవితయందలి సీస, గీత, ద్విపద, రగడాదులయొక్కయు, శిష్టకవులచే నిరసంపబడి యడుగంటిన పామరజనకవితారచనలయొక్కయు లక్షణ సమన్వయమునకుగాను తమిళకవితాసంప్రదాయజ్ఞాన మానశ్శక్తి మగుచున్నది. మార్గకవితారచనాభేదములను దేశీయములుగా జేయుట కందలి వృత్తరచనలందును, జాతుల రచనయందును తెలుగుకవులు ప్రతేకపెట్టిన వడిప్రాసలు దక్షిణదేశీయం దంతకు చిరపూర్వమే దేశీయకవితాసంప్రదాయసిద్ధము నై యుండెనని తమిళకవితయందలి తుడైభేదములను మోస్తే, యిందులు ఎట్లు వ్యక్తముచేయుచున్నవో అట్లే ప్రాచీనకాలమునుండియు దేశమున వ్యాప్తి జేసియుండియు శిష్టకవుల గద్యపద్యాదిసంస్కృతాధ్యురచనాధాటి కాగలేక వెనుకబడిపోయిన దేశీయరచనలలోని పెక్కురీతులు తమిళచ్ఛందోరీతులతో బోల్చి చూచిన నవియు లక్షణసమన్వితములే యగునని తోచక పోదు. ముందు కన్నడాంధ్రముల గల యిట్టి దేశీయ

రచనలను గుర్తించి, పదవ వానికి తమిళరచనలతో గల సామ్యము సారయదము.

నన్నయకు బూర్వమునందలి తెలుగుభాషనము లిప్పటికి లభించినంతవరకు దేశీయులగు అక్కర, నీసము, తరువోజ మొదలగు ఛందోరచనలతోడనే కూడినవైనను, ఆకాలముననే సంస్కృతవృత్తముల యొక్కయు, దేశీయరచనల యొక్కయు కలయికతో గూడిన కన్నడ 'బెచెండె' కావ్యమును బోలిన కావ్యములు తెలుగుకవిత్వోగూడ వెలసియేయుండునని తలచుటకు దగిన కారణము లేకపోలేదు. సోమనాథుడు దన కాలమున బ్రచారములో నున్నట్లు చెప్పిన రచనలలో 'సుదాహరణగ్రంథము' నొకదానిని జేర్చినాడు గదా.¹ ఆతడే రెండుదాహరణగ్రంథములను రచించి నట్లుగూడ పిదపర్తి సోమనారాధ్యుడు చెప్పియున్నాడు. సంబోధనముతో గూడిన యెనిమిది విభక్తులలోను వృత్తములను జెప్పి, ఒక్కొక్క విభక్తిలోని వృత్తముతరువాత నెనిమిది దశములు గల రగడభేదములను కళికను, దానిపై నాలుగు దశములు గల యుత్కర్షికను జేర్చి, తుదకు సార్వవిభక్తికముగ నొక వృత్తమును రచించి, మొత్త మిరువదియారు పద్యములను జెప్పిన సుదాహరణగ్రంథ మగునట. ఇట్టిది వృత్తముల నడుమనడుమను వచ్చు దేశీయరగడభేదములలో గూడిన దగుటచే కన్నడ 'బెచెండె' కావ్యమును బోలిన దనవచ్చును. కన్నడసాహిత్యమున పంపాదు లవలంబించిన చంపూమార్గమునే చేపట్టిన తెలుగుకవులు నన్నయూడు లిట్టి దేశీయరచనల పాఠ బోధకుడుటచేగాబోలు తరువాతి సన్నిహితలాక్షణికులుగూడ వీనినిగూర్చి తెలుపలేదు. ఉదాహరణమును గూర్చి విపులముగా చెలిపినవాడు అప్పకవి. ఆతడు దీనిని చాటుప్రబంధములలో జేర్చినాడు.

"నాల్గు దెగల యుదాహరణములు ముక్తకాదిపంచాదశయును సంఖ్యాన్విత్తములు

1. "శతకంబు శివతత్త్వసారంబు, దీపకళిక, మనోనాటకము, సుదాహరణములు, రుద్రమహిమయు, ముక్తకావళులు"

గద్యరగడద్విపదపండకములు మంజరులును సంఖ్యాసహితచాటువులు నృసింహ." (అప్పకవి. I.౨౯)

మఱియు నీయుదాహరణ మనునది సద్దలి, బద్దలి, విద్దలి, ఉత్కుల్లకము నని నాలుగు తెరగులుగా నుండుననియు, నందు

"సంబుద్ధి యొనరించి సప్తవిభక్తులు
పలికిన భక్తి సద్దలి యనంగ
సంబుద్ధితోగూడ సప్తవిభక్తులు
పలుక నొప్పారు బద్దలి యనంగ
సంబుద్ధితోడ వివమవిభక్తులతోడ
బలికిన కృతియు విద్దలి యనంగ
గళిక లుత్కర్షికలు గమకింప బలికిన
కావ్యంబు నుత్కుల్లకంబు ననంగ
నవనిఁ జాటుప్రబంధంబులందు మిగుల
వాటుకొని యొప్పుమండు నీనాల్గు దెగలుఁ
గానఁబడు సుదాహరణముల గానలోల."

అని చెప్పటచే, వితరపద్యకావ్యమై కలిశోత్కర్షికలలోమాత్రమే గూడినది యుత్కుల్లకరూపమును సుదాహరణ మైయుండు ననియు తోచుచున్నది. ఈతనికి బూర్వము ౧౫-వ శతాబ్దివాడగు ననంతామాత్యు డీయుదాహరణలక్షణమును చెలిపియున్నాడు గాని తరువాతి యప్పకవి చెప్పిన నాలుగు భేదములను గూర్చి తెలుపలేదు. వీరికి బూర్వులగు విన్నకోలు పెద్దనగాని, కవిసంశయనిచ్చేదకారకుడుగాని వీనిని గూర్చి తెలుపనేలేదు. ఇట్లే దేశీయరచనావిశేషములలో బ్రధానము లనదగిన రగడభేదములనుగూర్చి పెద్దన చెప్పియున్నను, ఆతనికి బూర్వుడగు కవి సంశయనిచ్చేదకారుడు తెలిపియుండలేదు. అప్పకవి వీరిని వైతాళియములతో ముడివెట్టి, వానిలో ననేక భేదములు గల వనియు, నందు వవవిధరగడలను మాత్రమే తెలిపెదననియు జెప్పగా, పెద్దన తొమ్మిదింటినిమాత్రమే చెప్పియారకున్నాడు. ఇట్లు వెనుకకు బోయికళాలదిని దేశీయరచనలనుగూర్చిన ప్రస్తావము సన్నగిలుచువచ్చిన దనిమాత్రము గ్రహింపవలసి

యన్నది. నన్నయాదిశిష్టకవులు వీనిని గ్రహింపకుండుటయే కారణము కావచ్చును. కవిశ్రేయమువారును, ఆ తరువాతి ప్రసిద్ధశిష్టకవులునుగూడ రగడ, ద్విపద, కళిక మొదలగువానిని గ్రహింపలేదు గదా. కావుననే సామాన్యజనులలో మతప్రచారయన కనువైయుండు నని సోమనాథు డీదేశీయరచనలను గ్రహించియుండును.

సోమనాథుడు రచించినవి రెండుదాహరణ గ్రంథములు గనబడుచున్నవి. అం దొకటి తెలుగున రచింపబడిన 'బసవోదాహరణము', ఇది వెనుక శ్రీ వేలూరి ప్రభాకరశాస్త్రిలుగారిచే ప్రకటింపబడినది.² మరొకటి సంస్కృతభాషలో రచింపబడియున్నట్లు తెలియుచున్నది.³ అది అయ్యదితము. శ్రీ వెంకటరావుగారి త్రిపురాంతకోదాహరణపీఠికలో గ్రహింపబడిన భాగమునుబట్టి వా రన్నట్టిది యాంశోదాహరణలక్షణమునే యనుసరించుచున్న దనుట వ్యక్తమే. ఇంతకు ప్రాచీనము లనదగినవి సంస్కృతోదాహరణ గ్రంథము లేవియు గానరావు. దీని లక్షణమునుగూర్చి ప్రాచీనాలంకారికగ్రంథములలోను దెలుపబడినట్లగ పడదు. విద్యానాథుడుమాత్రము ప్రతాపరుద్రీయమున నుదాహరణలక్షణమును దెలిసియున్నాడు. కాని యిది యతనికి గొంత పూర్వజ్ఞో, సమకాలికుజ్ఞో యనదగిన సోమనాథుడు రచించిన సంస్కృతోదాహరణమునుబట్టియే కల్పించియుండు ననవచ్చును. లేదా యాతని లక్షణమునకు సరియగు మఱిొకని కాలగతి నంతరించినవేమి. ఆతని లక్షణ మిది:

“యేనకేనాపి తాతేన గద్యపద్యసమన్వితం
జయేత్పుష్కలముం మాలిన్యాప్రాసవిచిత్రం
త మదాహరణం నాను విభక్త్యష్టాంగసంయుతం”

ఈలక్షణమునకును, త్రిపురాంతకోదాహరణపీఠికలో గ్రహింపబడిన సోమనాథుని రచనాభాగమునకును యుక్తిచిచ్చేద మగపడినను అందలి విభక్తి యంతములను పద్యములనుబట్టియు, కళికాత్మలికాది

రచనలనుబట్టియు జూడగా, నిది దేశభాషలలోని జాతీయకవితారచనలకు వీనితో పన్నిహితసంబంధము లేని సంస్కృతాలంకారికులు లక్షణ మేర్పరచు సందర్భమున గలిగిడి భేద మేకాని విశేషము కాదని తోచుచున్నది. ఏలయనగా నేనోయొక తాళమునకు సరిపోవు గద్యములతోడను, పద్యములతోడను గూడి నదై, ప్రాసవిచిత్రతమై, అష్టవిధక్రియంతమై యుండవలయు ననుట సమానమేకదా. దేశీయరచనలకు కళికాత్మలికలు గద్యములుగా గ్రహింపబడుటలో నాశ్చర్యము లేదు. సోమనాథుని పంచప్రకారగద్య వాద్యముగా నుత్కృతికా రూపమే యైనను, వచనమునలే వ్రాయబడుచుండుటనుబట్టి గద్యముగానే గ్రహింపబడుచుండినట్లు శ్రీ వెంకటరావుగారు తెలిపినదానినిబట్టి వ్యక్తమగుచున్నది. ఇంతేకాక 'గద్యమనుచు' నుత్కృతికాప్రాయముగా గ్రహింపవలయు నని విద్యానాథునికి బూర్వజ్ఞుడగు వామనుడు తన కావ్యాంకరనూత్ర వృత్తిలో దెలిసియున్నాడు.

“గద్యో వృత్తగంధి మార్గ ముత్కృతికాప్రాయంచ”

“పద్యభాగవ ద్వృత్తగంధి”

“అనావిధ్యలీతపథం మార్గం”

“విపరీత ముత్కృతికాప్రాయం” (కా. సూ. వృ. 1-3-23)

గద్యము పద్యభాగమునలే వృత్తగంధియై యుండుట యనగా నేమో సంస్కృతకవితారచనలనుబట్టి తెలిసికొనుట సాధ్యమగునో కాదో! కాని దేయములకు స్త్రీలపాటలు మొదలగువానిలోని 'కందార్థము' లనబడునని వీనిక్రింద జేరవచ్చును. ఇవి ముందు కందాదిపద్యముల భోరణి కలిగి తరువాత పాటగా మారుచుండుట కలదు. ఇందలి పద్య ముత్పలమాలగా నున్నది.

“శ్రీమధురాధరీ వినవై శేషగిరీకుడ నీరుకేలికా
ధామమునందు నింతవడి దర్శకలీలల నుండి యంతటన్
వేమరు చేటలాడ జని వేగమె వచ్చితి తల్పుతీరువే
భామా సద్గుణా గుణాధామా లావణ్యావతూరానీమా !
అలమేయ మంగానామా”

2. ప్రథమం. మాధురూపపు భారతి.

3. త్రిపురాంతకోదాహరణ పీఠిక. శ్రీ నివదవోలు వెంకటరావుగారు, యం. ఏ.

ఇట్టి దేశీయరచనలనుబట్టి యీ విభాగము చేయబడినదా యను సందేహము కలుగకమానదు. ఇంతే కాక కన్నడమున గద్యపద్యసమ్మిశ్రిత మగుదానిని గద్య యని యందు రను ప్రతీతిని కవిరాజమార్గకర్త తెలిపియున్నాడు.⁴ కాని వానికి లక్ష్యము లాభావలో దొరుకలేదు. మైని వృత్తగంధులని చెప్పబడిన గద్య లట్టి దేశీయరచనలేమో. వామనుని లక్షణమునుబట్టి గద్య ముత్కలికాప్రాయముమాడ నగుచున్నది. దేశీయ రచనలలోని యీ యుత్కలికలు గద్యములుగా వ్రాయబడియుండుటనుబట్టి దేశీయచ్ఛందోరీతుల సంతగా బాటింపని సంస్కృతలాక్షణికులు వీనిని గద్యలనియే తలంచియుందురు. సోమనాధుడు రచించిన గద్య లను నవి యీ యుత్కలికామాత్రములే యనియు, సోమ దేవుని యశస్తిలకచంపువులో వచనముగా గ్రహింపబడిన యొకరచన స్వరదగతిరగడయే యనియు శ్రీ వెంకటరావుగారు తెలిపియున్నారు.

కన్నడమునందలి పెదెండెకావ్యములలోనే తెనుగున వృత్తములతోపాటు దేశీయరచనలు కలుపబడిన ప్రాచీనకావ్యము, లేదా చాటుప్రబంధము 'ఉదాహరణ' మను విషయమేకాక, ఇందు జేర్చబడిన యుత్కలిక లనునవి 'రగడ' భేదములే యను విషయముగూడ మనము ముఖ్యముగా గుర్తింపవలసి యున్నది.

4. "మిగకన్నడ కబ్బంగలొ"

శగణితగుణ గద్యపద్య సమ్మిశ్రితముం

నిగదినువర్గద్యకథా

ప్రగీతియుం తద్విరంతనాచార్యకృత్.

5. "రగడభేదములు మార్గములుగాగనజేసి" యని చివర మూడక్షరముల జేర్చినచో నీ సీసపద్యముకూడ రగడభేదమే యగుచున్నది.

6. "గణనియమ వివర్యాసదొ"

శైవజడ దొల్పెనెయె మాత్రె సమనాగి నుణా

గ్రణియ మలేదిందె తాళద

గణనెగొడం బట్టెడిదెచె రిఘటాబంధం "

(ఘం. 3-222)

"పతిపేరు దొరలంగ బద్ధమొక్కటి చెప్పి

రగడభేదములు మార్గములుగాగర

కలికలు నెనిమిదిదళములు గావించి

దానిలో సగము నుత్కలికజేసి "

ఆం అప్పకవియే చెప్పియున్నాడుగదా. ఈ కలికొత్కలికలు రగడభేదము లగుటచేతను, ఇవి కన్నడాంధ్ర దేశీయరచనలలో ప్రాచీనములు, ప్రధానములు నగుటచేతను ఈ రగడల స్వయావలక్షణములను దెలిసికొనుట యావశ్యకమే. ఆంధ్రలాక్షణికులకంటె కన్నడలాక్షణికుడు నాగవర్మ ప్రాచీనుడును, నన్నయకు బూర్వుడు నగుటచే నాతని మతమును ముందు గ్రహింతము. గణనియమవివర్యాస ముండినను, సమమైన మాత్రలు గలిగి తాళబద్ధ మైయుండునది రఘటాబంధ మగు రీతిని రగడలక్షణముగా జెప్పినాడు నాగవర్మ. అనగా నొక్కొక పాదములో మాడో, నాలుగో, ఐదో మాత్రలుగల గణములే యుండుననుట. ఇవి తాళప్రధానము లగుటచే పాటల కనుకూల మైయుండును. కన్నడమున నాగవర్మ మూడువిధములగు రగడలనే - మందానిల, లలిత, ఉత్సవ అనువానినే చెప్పియున్నాడు. కాని తెనుగులాక్షణికులు నవవిధరగడలను జెప్పినారు. కవిజనాశ్రయకారుడు వీనిని గూర్చి యెత్తుకొననేలేదు. అనంతమాత్యుడు, అప్పకవి నవవిధములను జెప్పినారు. ఈ లొమ్మిదిరగడలు అందు జేరు మాత్రాగణముల భేదమును బట్టి యనేకరీతులు గలవై నను అవి యన్నియు జాలవరకు 3, 4, 5, 6 మాత్రలు గల నాలుకేగిణిగణములతో గూడిన పాదములు గలవని మాత్రము చెప్పవచ్చును. దక్షిణదేశీయసంప్రదాయ సిద్ధములగు గణములలో నాయామాత్రలు గల వనేక విధములు గలవిగా నుండునుగావున నీ రగడభేదములు ననేకవిధము లై యుండుననుటకు సందేహములేదు. కావుననే యప్పకవి వీనిని వై తాళీయములతో ముడిచెట్టి "వై తాళీయంబులగు రగడ లనేకవిధములుగ నుండు నందు నవవిధరగడలనుమాత్రము వివరించెద"నన్నాడు. మరియు నివి ద్విపద, దండకము లతోపాటు సంఖ్యానియమరహితములగు చాటువులు కావున నాలుగు

పాదములే యుండవలయు నను నియమముకూడ లేదు. కాని తక్కిన పద్యములందువలెనే ప్రాసనియమము కలదు. ఆద్యంత ప్రాసనియమముకూడను.

“ఆద్యంత ప్రాసంబులు
హృద్యంబుగ రెంటు రెంటు నిడి పాదములు
ద్యద్యకుల గూర్చదగు నన
వద్యంబగు రగడలందు వారిజవాభా”.

(అనం. ౪౦)

కన్నడమందలి ‘మందానిలము’ నాలుగుమాత్రల గణములతో గూడిన దగుటచే దెనుగున మధురగతి రగడకు సరిపోవుచున్నది.

మందానిలము:—

“అవే శెయ్యెళితి సంధ్రమ మెనెదిరె
పూవలి పురవీ ధిగళిల్ నెత్తిదిరె...”

“శ్రీకరు శేకా శ్రుతితతి దేశా
శోకని ఘర్నా శోభిత హర్నా.”

మధురగతి:—

“నాలుగు మాత్రలు నాటిన గణములు,
నాలుగు రెంటికి నలి విరమణములు.”

(అప్పకతి)

7. ప్రాచీనాంగ్రకపులు పీసములను గ్రహించి రగడలరూపములగు నీ దేశీయరచనల నొప్పరికించినచు ఆధునికాంగ్రకపులు విదియం దభిమానము చూపుచుండుట కాలము తిరుగబడుచుండు ననుట కొక నిదర్శనము.

“కాలక్రమేణ లోకమున సర్వమును
కాలపాశనిబద్ధగతి పోవు నాగును”.

“అగు మేను కాశ్యతమ్మలై సుఖమే దుఃఖ
మగు దుఃఖమే సుఖమ్మగు నేది యెట్లైనా
తెలుగుమానిసి కేమి తెలియనే యద్దాని
సాగ పెల్ల కాలమ్మె చూపగల్గును రునీ”.

(విశ్వనాథ సత్యవారాయణ)

మొదటిదానిలో “గతినిపోవు” అని మార్చినను, తుదిపాదమున “నురునీ” అను నక్షరములు తీసివేసినను అవి సీసపద్యపాదములే యగును.

కన్నడలలిత:—

౫ మాత్రలు గల గణములు నాలుగేసి గల పాదములతో గూడిన దగుటచే తెలుగుద్విరదగతికి సరి యగును.

ద్విరద:—

“కర మొప్పు పంచలఘు గణచతు స్తయముచే
విరమంబు రెంటిపై ద్వీరదగతి చేరితే.”

లలిత:—

“అల్లిమా మరదల్లి మల్లికాలతెయల్లి

యె శెయసుగె మరదల్లి జళిరుకోకరదల్లి...”

కన్నడఉత్పత్తి:—

౬ మాత్రలు గల గణములు నాలుగేసి యొక పాదము గలది.

“ప్రేమవాస సద్గుణైక ధామమార్య కోటిభాస
కోమలాంగ సంతతాభి రామనిర్య లాంతరంగ”

ఇది తురగవల్లనము నకు సరియగును. ఇందు తుది గణమున నొక్కమాత్ర తొలగించి యొక్క గురువునే నిల్పినచో నిది యుత్సాహ యగును.

“ఈహమీర మార్యగణము లేదు గాంతమైనను
త్సాహవృత్త మనగ జెల్లు”

అని అప్పకవిలక్షణము. కొద్దిమార్పుతో గూడిన యిట్టి రచన లప్పటికే గల వనుటకు నిదర్శనముగా నాగవర్మయే యిట్టి మరియొక ‘యుత్సాహ’కు లక్షణమును దేశీయవాతులక్రింద జెప్పియున్నాడు.⁷

సోమనాధుని యుదాహరణమందలి కలికాదు తీరగడభేదములే యనుట కీక్రింది యుదాహరణములు చాలును.

కలిక:—

“వెండియు ద్రిభువనవినుతిన మేతుడు
మండిత సద్గుణ మహిమోపేతుడు”

(నాలుగుమాత్రలు నాటిన గణములతో గూడినది.)

“వెండియును భక్తాభివృద్ధి చెందినవాని
బంధమా యాచారపథము దృఢించినవాని”
(బుడేసి మాత్రల నాలుగుగణములతో గూడినది)

ఉత్కలిక:—

“భువనోపకారా భవమోదవీరా
భక్తిసంయోగా ముక్తిసంభోగా.”

ఛందోబుధికారుడు వృత్తజాతివిభాగమును
గూర్చి చెప్పచు, సంస్కృతప్రాకృతమైకాచిక
మను యాడున్నరభావలనండి పుట్టిన ద్రావిడాంధ్ర
కర్ణాటాదిపట్నంచాళిత సర్వవిభయభాషాజాతులలో
సమ మధ్యమం వివక్షకును మాడుతెరగుల వృత్తము
లున్నవనియు, ౨౬ ఛందములలో బుట్టినవిగాక జాతు
లనబడునవి కొన్ని కలవనియు జెప్పినాడు. ఈజాతు
లలో దేశీయజాతు లని మఱికొన్ని కలవు. “అవఱి
పాఠగెఱుట్టవ మాలావృత్త, దండక, రఘటనూత్రార్య,
త్రిపది, చతుష్పది, పట్నది, అష్టపది, శంఖా
(సంఖ్యా?) వృత్త, తాళవృత్త అధిజాతిగోఉంటు.
అనావు వెందోడె —

మదనవతి, అక్కరం, చౌ
పది, గీతిక, యేళె, తిపది, యుత్సాహం, ప.
ట్నది, యక్కరిక, కరం చె
ల్వోదనిద ఛందోపతంస మబ్బదళాక్షి”

ఇట్లు అక్కర, చౌపది, గీతిక, ఏళె, ఉత్సాహం,
పట్నది మొదలగునవి దేశీయములగు—అనగా దేశీయము
లగు బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర రూపమాత్రాగణబద్ధము లని
కావ్యాల నాశని భావము— జాతులలో తేర్చబడినవి.
వీనిలో పెక్కు తెలుగునను గలవు. కావున నివి నన్నయ
కు బూర్యమే ద్రవిడాంధ్రకర్ణాటభాషలలోని దేశీయ
రచనలలో విశేషప్రచారమున నుండె వనుటకు సందే
హము లేదుగదా. నన్నయకు బూర్య విట్టిరచనలతో
గూడిన తెలుగుకవిత విశేషముగా సంక్రియించును.
మొదట తెలుపబడిన జాతులకును, వీనికిని భేదమేమి?
రగడలను మాత్రాగణబద్ధములే యని చెప్పచు,
సామాన్యజాతులలో జేర్చి అక్కర, చౌపది, గీతిక,
పట్నది మొదలగువానిని దేశీయజాతులలో తేర్చగోరని

మేమి యను ప్రశ్న బయలుదేరకమానదు. ఇదియే
ఆర్యానార్యచ్ఛందోరీతులకు గలిగిన సంఘర్షణము
లోని ముఖ్యఘట్టమని చెప్పవలసియున్నది. జాతుల
విషయములలో కన్నడదేశీయములకును, తెనుగుదేశీయము
లకును గల భేదమునుగూడ నిచ్చుటనే మనము
గుర్తింపవలసియున్నది. ఏలయునగా జాతులు మాత్రా
సంఖ్యాబద్ధగణములతో గూడినవి. అవి సంస్కృతము
నను గలవు. ప్రాకృతమునను గలవు. ప్రాకృతమునందలి
వానిలో దత్తదేశీయములుగూడ జేరియుండవచ్చును.
కన్నడాంధ్రభాషలలోని ఛందోరచనలకు సంస్కృత
భాషాపండితులే లక్షణ మేర్పరుపవలసివచ్చినది. ఆ
సందర్భమున వారి దృష్టిలో బ్రధానములు సంస్కృత
ప్రాకృతములేగనుక, తదీతులే వారికెక్కువగా బరిచి
తములుగావునను వృత్తాదులను గురించి ముందుచెప్పి,
మాత్రారచనలనుగూర్చి తరువాత చెప్పినారు. ఈ
మాత్రారచనలలో సంస్కృతప్రాకృతములలోనిని
కొన్నియు, దేశీయములు కొన్నియక గలవు. దేశీయ
ములలో మాత్రాగణబద్ధములను కొన్నిటిని మాత్రా
సంఖ్యాబద్ధములుగాగూడ గ్రహించుట కవకాశము
కలదుగదా. సర్వలఘుసీసమునందలి యొక పాదమును
ర మాత్రల ౭ గణములు, తుదిని ౨ లఘువులు, లేదా
౧ గురువు కలదానినిగా జెప్పవచ్చును. “ఈహ
మీర నూర్యగణము లేడు గాంతమైన నుత్సాహ
వృత్తమనగ జెలు.” దానిని మాడుమాత్రల గణము
లేడు, నొక గురువు కలదని చెప్పవచ్చునుగదా.
ఇట్లు మాత్రాగణబద్ధములను దేశీయపద్యములకు
మాత్రాసంఖ్యానియమము గల యార్యపద్యముల
వలెనే లాక్షణికులు లక్షణము కల్పించుట కవకాశ
మున్నదికాని, అట్లు వీనికి లక్షణము కల్పింపబడినచో
వీని దేశీయతమాత్రము నాశనమగుచున్న దనకతప్పుదు.
వారి లక్షణము సంకుచితత్వమును జెందకమానకు. దేశీ
యత నాశనమగుట యనగా నేమో చెప్పవలసి
యున్నది. ఒక దేశీయరచనకు దేశీమాత్రాగణబద్ధతని
లక్షణ మేర్పరచినచో వారింధ్రగణములు, రెండు
నూర్యగణములు నొక పాదమగునని చెప్పినపు డొక
సీసపాదములో నల, భలను నాలుగుమాత్రలు గల గణ
ములైనను రావచ్చును; లేదా నగ, సల, ర, తలను

నై జేసి మాత్రం గల గణములైనను రావచ్చును. మరియు నీ రెండును గలిసియైనను రావచ్చును. కాని నాలుగుమాత్రం గణములే యని చెప్పినచో సీసభేదము లనేకింటిలో నొకదానినిమాత్రము గ్రహించి లక్షణము చెప్పినట్లుగును. ఇట్లే రగడలవిషయమున గూడను. ఆంధ్రకన్నడ భాషాలక్షణికులు గ్రహించిన రగడలన్నియు పాదమునకు నాలుగేసి గణములతో గూడినవి. లేదా వీనిని రెట్టించి యొక్కపాదముగా జేసినవి. నాలుగుమాత్రం నాటిన గణములు 'నాలుగు' అని అప్పకవి చెప్పగా, దానినే "అనిగగనల, భ, స, లను నాల్గిట్టిగతి" అని గణపద్ధతిని అనంతు డన్నాడు. మధురగతి రగడను రెట్టించి రెండుపాదములను జతచేసిన విజయమంగళ మగునుగదా. ద్వీరదగతిని రెట్టించిన విజయభేదము. ఇట్లు ౫ మాత్రం గణములు నాలుగిటిని రెట్టింపగా వచ్చినవానిలోని భేదములే లయవిభాతి, లయగ్రాహిత్యాది మాలావృత్తములు. వీనిలో పాటలోని సౌకర్యముకొర కొకమాత్రయో, గణమో తగ్గింపబడి యుండును. మొత్తముమీద నిది యన్నియు తొలుత నాలుగుగణములతో గూడిన పాదములు గలవియే. మాత్రాసంఖ్యా నియమమునకో, అక్షరగణనియమమున కో లొంగినంతవరకు లొంగదీసికొని లక్షణికులు వీనికి లక్షణ మేర్పరచినారు. ఇంకను అందనివానిని వదలివేసి నారు. కొన్నిటిని తాలబద్ధములని గ్రహించియున్నారు. అట్టి వశేకములు సామాన్యజనుల పాటలలో నుండును. దేశీయ గణలక్షణమునుబట్టి చూచినచో నాపాటలకును లక్షణ మేర్పడకపోదు. మచ్చన కొకటి —

"లాలిబం గరుబొమ్మ, లాలి మా యమ్మ
లాలిము ద్దులగుమ్మ లాలిసీ తమ్మ — లా(అ)లీ.
జోజోచి దానంద జోజోము కుండా
జోజోకృ పాపాంగ జోకుంద రాంగా జో(ఓ) జో"

ఇవి కించి భేదముతో ౫ మాత్రం నాలుగు గణములతో గూడినవే. ౭ మాత్రం గల నాలుగేసి గణముల పాదములు గల వృషభగతిరగడభేదమే గుమ్మడిపాట యగునని యిదివరకే చూచింపబడినది. "గుమ్మడేడే గోపిచేపి గుమ్మడేడే కన్నతల్లీ..."

మన సీసపద్ధత్యుకూడ వాస్తవముగా నాలుగేసిగణములుగల పాదములను రెట్టింపుటచే నేర్పడినదే. ద్వీపదప మూడింద్రగణములు, నొక నూర్య గణము కలిసి నాలుగు గణములేకదా పాదమునకు? కావున ద్వీపద రెండుపాదములును గలిసి సీసమున కొక పాద మగుటలో చిక్కిమి? ఆరింద్రగణముల నొక చోటను, రెండు నూర్యగణములను తుదిని జేర్చినచో సీసపద్ధత్యపాద మైనది. అట్లుయగాక ద్వీపదనే యించుక మార్పుతో జదివినచో సీసపద్ధత్యపాదమే యగును.

"ఆరూఢగద్యపద్యాద్విప్రబంధ
పూరితసంస్కృతభూయిష్ఠరచన."

దీనిలో రెండవపాదమునందలి రెండుమూడు గణములను వలములుగా జేసినచో సీసమగును.

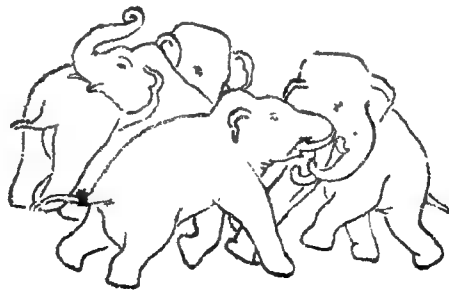
"ఆరూఢగద్యపద్యాద్విప్రబంధపూ
రితసమకృతపహశేష్ఠరచన."

'వల'మనకూడ నింద్రగణమే కావున నామాన్య వలని బాధ లేదు. అయితే దీనిని 'రగహ'లతో బోల్పుట కొక చిక్కమాత్రము కలిగినది. మొదటి నాలుగుగణములును విదేసీమాత్రం గణములైనవి. తరువాతిరెండును నాలుగేసిమాత్రం గణములు, తుదిరెండు యాదుమాత్రం గణములైనవి. రగడలలో పాదము లన్నియు నొకవిధమైన మాత్రాసంఖ్యానియముతో గూడియుండ నక్కరలేదన్నచో, నిదియు నొక రగడ భేదము కావచ్చును. సంస్కృతలక్షణికులు గ్రహించిన మాత్రాసంఖ్యానియమును తెచ్చిపెట్టుకొనుట వలన నీవిక్కు గలుగుచున్నట్లుగపడుచున్నదిగాని, దేశీయగణములు పాదమునకు నాలుగేసియుండవలయు నన్నచో నాచిక్క తొలగగలదుగదా. ౪ మాత్రం గణములైనను, ౫ మాత్రం గణములైనను దేశీయగణ సంకేతమునుబట్టి ఒక కొటిలోనే చేరవచ్చును. అవి యింద్రగణములే. మరిరెండిటినికూడ—మగణమును, సగమును జేర్చికొనిన కన్నడవిష్ణీగణము లగును. కావున సీసములలోగాని, రగడలలోగాని, ద్వీపదలలోగాని, గీతములలోగాని, మాళికావృత్తములలోగాని వచ్చు నాలుగుదుమాత్రం గణము లేవిధముగా వచ్చినను అవి

ఇంద్రగణములలో జేరునుగదా. కన్నడవిష్ణుగణములలో
ఓమాశ్రల గణముగూడ చేరును. ఈకారణముచే నీపద్య
ములన్నియు నొక్కకూటమునకే చేరినవని చెప్పవచ్చు
గదా. అనగా ర, గ, ఓ మాశ్రలు గల నాలుగిని గణ
ములు పాదమునకు గల పద్యములని కాని, ఆపాదమును
రెట్టించి ఒక పాదముగా కల్పించిన పద్యములని కాని
చెప్పవచ్చును. అప్పు డివన్నియు నొకవిధమగు రగడ
భేదములే యని చెప్పదగియుండునేమో ! !

అయితే ఇందు మఱియొక చిక్కున్నది.
ద్విపద, సీసము, శీతము మొదలగు కొన్నిటిలో నడుమ
నూర్యగణములు, అనగా మాడుమాశ్రల గణములు
కూడ వచ్చుచున్నకే-ఇవి ర, గ, ఓ మాశ్రలు గల
ఇంద్ర, విష్ణు గణములలో జేరవలెయ్యెను - లక్షణసమన్వ
య మెట్లుగనని అడుగవచ్చును. వాస్తవమే. ఆవిష
యము తెలిసికొనుట కనకాశము లేకయే ప్రాచీన
లాక్షణికులు ఇట్టి చిక్కులు వడి ఇన్ని విభాగములను
చేసినారు. దేశీయగణములని పేరుపెట్టి వానిలో ఇంద్ర-
విష్ణుగణము లనుకూటములో ర, గ, ఓ మాశ్రలు గల
గణముల నెట్లు సమకూర్చుటకు ఒప్పుకొనియున్నామో
అట్లే మాడు మాశ్రలు గల గణములనుగూడ మఱి
యొక పేరు పెట్టిగాని, పెట్టకగాని ర, గ, ఓ మాశ్రల
ఇంద్ర-విష్ణుగణములతోపాటు ఒక పద్యపాదములో
జేరవచ్చునని, అట్లు చేరుట దేశీయరచనల లక్షణమని
మన మేర్పాటుచేసికొనినచో నీచిక్కు వదలిపోవును

గదా. అయితే ఇట్లు చేయుచుబోయినచో నియమా
భావము కలుగునే యను నాక్షేపణ కలుగవచ్చును.
కాని మనము క్రొత్తగా జేయదలచిన నాక్షేపణీయ
మగునేమోకాని, అట్టిదానికే ఒక నియమముగా బాటిం
చిన లాక్షణికపద్ధతి యొకటి నిర్ణయైయున్నచో నీ
యాక్షేపణ పాటించదగినది కాకపోవును. ఇట్టి పద్ధతి
దక్షిణదేశీయచ్ఛందస్సంప్రదాయసిద్ధము. అది తమిళచ్ఛం
దోలక్షణపద్ధతిలో నిలిచియున్నది. అచ్చట అగవల్పా
అను రచనలో ర, గ, ఓ మాశ్రల గణములతోపాటు
3 మాశ్రల గణముగూడ నీనాలుగుగణములపాదములో
నిలువవచ్చును. ఇట్లు దక్షిణదేశభాషాచ్ఛందస్సంప్రదా
యములకు సన్నిహితసంబంధ మున్నదను దృష్టితో
మానక, ఆర్యభాషాచ్ఛందస్సంప్రదాయదృష్టితో నీ
దేశభాషారచనలను జూచి, వానికి లక్షణ మేర్పడుచుటచే
నీదక్షిణదేశీయభాషారచన లొకదానితో మఱియొక
దానికి సంబంధము లేని పద్ధతులతో గూడినవిగా గన
బడుట తటస్థించినది. ఇంతేకాక కాలగతి నాయా
సంప్రదాయములలో గొంత మార్పును గలిగినది. కావున
దక్షిణదేశీయచ్ఛందోరచనలను, తల్లక్షణములను పర
స్పరసామ్యపరీక్షింపదృష్టితో (Comparative Stu..
dy) సమన్వయించి పరీక్షించినచో నీ దేశీయరచనల
లక్షణము సుబోధముకాగలదని తోచుచున్నది. అప్పుడే
యాదేశభాషలలోని పాటలకును, పద్యములకును గల
పరస్పరసంబంధముగూడ తేటపడగలదు.

ప్రకటన

ఈక్రిందకనబరచిన నెంబర్ల వారికి ఈనెల భారతి (1942 సం. నవంబరునెల) తో ఇది వరకు చెల్లించిన వందా వూర్తి యగుచున్నది. తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరమున కగు వందా మాకు చేరునట్లు ఈనెలాఖరులోగా మనియార్డరు చేసినచో తెంపులేకుండ ప్రతికను వంపుచుందుము. అట్లు తమ యొద్దనుండి 28-వ తేది లోపుగ సొమ్మురానిచో సహజ భాషాభిమానులగు కాము తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరమువఱకు భారతి వందాదారులుగ నుండురను నమ్మకముతో 1942 సం. దిసంబరు 10-వ తేదిని రూప 6—4—0 లకు వి. పి. వంపుచున్నాము. కావున కామెప్పటివలెనే ప్రతికయం దభిమాన ముంచి సొమ్ము చెల్లించి వి. పి. ని గౌరవ బ్రార్థితులు. ఒకవేళ తమ కి ప్రతిక ప్రస్తుత మనవసరముగ దోచినచో మా కావిషయము వెంటనే తెలియజేసిన యెడల వి. పి. వంపుట నావుదుము

C 3, G 7, H 41, 51, 53, 54, K 6, L 5, 6, N 9, 10, P 21, 23,
S 67, 69, 71, 73, 74, 76.

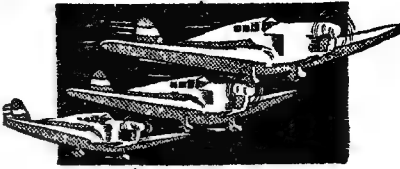
ఆర్ధరసాయనశాల

మ్యూల్. కృష్ణా

నవంబరు 1942

ప్రశస్తియార్జ్యధిపతి ముల్ల
పనెలయము. పమరందకాప
లసిననుమానువ్రాయుడు.
సమ్మకమైనవిజ్ఞాపకము

ఆయుర్వేదభూషణ
వెదూరి శంకరకృష్ణమూర్తి
CONSULTING PHYSICIAN

వారు ప్రత్యేకించి
మిమ్ములనే
గురిచూచుట లేదు..

●●● కాని అనుభవించవలసిన దురద్రుష్టకంతు
లలో మిగిలిన కావచ్చును. విధి మిగు
విరుద్ధముగా నుండిన—ఆ దుస్థితిని మీరు
తప్పించుకొనవలయు. కాని ఇస్సా రెన్న
ద్యారా మీ కుటుంబమును కాపాడగలరు.

సంప్రదింపుడు:—నేవనల్ ఇస్సా రెన్న
కం వెస్టి లిమిటెడ్.
7, కాన్సిల్ చాన్ స్ట్రీట్, కలకత్తా.

మద్రాసు బ్రాంచి:—
362 చైనాబజారు రోడ్డు,
మదరాసు.

క స్తూ రి ర ం గ య్య

= శ్రీ డా॥ వి. రాఘవక =

ప్రస్తుతము లభ్యమవుచున్న ఆంధ్రచ్ఛం
దోగ్రంథములలో ఆనందరంగరాట్టం
దము అనునది యొకటి. దానిని రచించిన
కవి కస్తూరి రంగయ్య. అతడు లక్షణకవిగా
ఆశ్వాసాంత గద్యలలో వర్ణింపబడినాడు.
అతడు ధర్మవెచ్చకులములో శ్రీవత్సగోత్ర
మున ఆరువేల కమ్మనియోగి వంశమునందు
జనించిన కులీనుడు. అతని తండ్రి వెంకట
కృష్ణార్యుడు.

అసలు “ఈకవి తెలుగుదేశస్థుడు కాడు.
తిరుచినాపల్లిలో నేనానాయకులలో చిన్న
యధికారిగా నుండెను. అటులుండియు తెలు
గున లక్షణగ్రంథము వ్రాయునంతటి పాండి
త్యము, భాషాభిమానము కలిగియుండెను.
ఇతడు ఆరువేల కమ్మనియోగి తెగవాడయి
నందున ఆంధ్రుడే యగును.” *

ఈభండోగ్రంథము వెనుక వుదుచ్చే
రిలో సుప్రసిద్ధ ఫ్రెంచి గవర్నరుగా నుండిన
డూప్లేదొరకు దుబాసిగానుండిన ఆనందరంగ
పిల్లే అనునతనికి (క్రీ. శ. ౧౮౦౯-౧౮౬౦)
అంకితమైనదని దీని నామధేయమువల్లనే తెలి
యుచున్నది. ఆకృతిపతినిగురించియు, అతని
వంశక్రమమునుగురించియు కొన్ని వివర

ములు ఈ గ్రంథపు పీఠికలో తెలుపబడి
యున్నవి. ఆనందరంగపిల్లే సాంతసంగతు
లను గురించి తెలిసికొనుటకు ఈ పీఠిక
బాగుగా పనికివచ్చుచున్నది. ఈ సంగతులు
అతని డైరీలోకూడ - ఎక్కడనో అతి విరళ
ముగా తప్ప-మనకు సమగ్రముగా దొరకవు.
కావున ఈ పీఠిక చాల అమూల్యమైన
దని చెప్పవచ్చును. ఆనందరంగపిల్లే డైరీ
తమిళమూల మింకను అచ్చు కెక్కలేదు
గాని దాని ఆంగ్లానువాదమును మా
త్రము మద్రాసుప్రభుత్వమువారు పండ్లెండు
సంపుటములలో ప్రచురించి యున్నారు.
౧౮౩౬-౧౮౬౦ మధ్యకాలములో దక్షిణ
హిందూదేశమునందు జరిగిన రాజకీయ వ్యవ
హారములేకాక ఇతర లౌకిక వృత్తాంతములు
కూడ అనేకము ఆదినచర్యలో పూనగుచ్చి
నట్లు వ్రాయబడియున్నవి. నాటిచరిత్ర తెలిసి
కొన గోరువారికి ఆడైరీ ఒక అమూల్య
మయిన గనిపంటిది.

చరిత్రాంశ వివరణలో ఆనందరంగ
పిల్లే డైరీకి గల ప్రాముఖ్యము త్రికాలాబాధిత
మనుట నిశ్చయమే. కాని ఆనాటి మత, విజ్ఞాన
రంగములందలి జీవిత విశేషములను తెలు
పుటలో ఈ డైరీకిగల విలువకూడ ఉపేక్షింప
దగినది గాదు. ఈ డైరీలోగల కొన్ని వివర

* చూ: భారతి, మార్చి ౧౯౩౩, పంక్తి ౪౦
వెంకటరంగయ్యగారి వ్యాసము.

ములనుబట్టి మనకు చాల ప్రామాణిక విశేషములు విశదముగా తెలియవచ్చుచున్నవి. కస్తూరి రంగయ్యను గురించి తెలిసికొనగోరు ఆంధ్రసాహితీ ప్రియులకు ఈ డైరీ ఒక విజ్ఞాన భాండారమగుటవల్ల ఇది వారికి చాల అదర పాత్రమైయున్నది.

ఆ డైరీలో ౧౭౪౩ ఆగష్టు ౨౪-వ తేదీ బుధవారము నాటి పద్ధులచివర ఆనందరంగ పిల్లై ఇట్లు చెప్పకొనియున్నాడు: "తిరుచినాపల్లి నుండి కస్తూరి రంగయ్య అనునొక గొప్ప పండితుడు వచ్చి ఆనందరంగపిల్లై గొప్ప దనమును గురించి తెలుగులో ఛందోబద్ధముగా ఒక కవిత కట్టెను. తిరుచినాపల్లి నుండియే వచ్చిన మంగపతయ్య అను సంగీత విద్వాంసుడు ■ స్తుతిపాఠమునకు మట్టులను ఏర్పరచెను. అదే రాత్రి సెదైవీథిలో ముత్రయ్య పిల్లైగారి తోటయింటిలో ఆనందరంగపిల్లై స్నేహితు బృందపు సమక్షమున ఆగాథను నాట్య కత్తెలు అభినయము పట్టుచు పాడి ప్రదర్శించిరి."

ఆ మరుసటి నెలలో ఆనందరంగపిల్లై ఇట్లువంటిదే ఇంకొక సంగీతప్రదర్శనమును ఏర్పాటుచేసి, డూప్లేదొరను దానికి ఆహ్వానించెను. ఈ లోపుగా అతడు కస్తూరి రంగయ్యకు కావలసిన చరిత్రవివరముల నన్నిటిని చెప్పి డూప్లేదొరను గురించియు, ఆయన

గావించిన గొప్పగొప్ప పనులను గురించియు ఒక తెలుగుపాట తయారుచేసి తెమ్మని యాజ్ఞాపించెను. పాట తయారై రాగానే ఆనందరంగపిల్లై డూప్లేదొరకు ■ పాటపైన కొద్దికొద్దిగా అభిరుచి కలిగించెను. ౧౭౪౩ సెప్టెంబరు ౧౯-వ తేదీ సోమవారమునాడు అతడు డూప్లేతో ఇట్లు చెప్పెను: "తాము గావించిన గొప్పపనులన్నియు పదము కట్టబడినవి. పాటలుగా పాడబడుచున్నవి." డూప్లే యిట్లు జవాబు చెప్పెను: "ఇదంతయు నీపనియే అయియుండును. నీకు తప్ప ఇన్ని వివరములు ఇంకెవరికిని తెలియవు." అనుచు ఆపాటను స్వయముగా వినుటకు తన సమ్మతిని వెల్లడించెను. మరుసటిరోజున ప్రదర్శన మేర్పాటు చేయబడెను. ఈసారి ఈ పాటకు వెంకట నారాయణ అను మరి యొక సంగీతవిద్వాంసుడు మట్లు ఏర్పరచెను. ప్రదర్శనము సక్రమముగా జరిగెను. తన చరిత్ర తన సమక్షములో అంతగొప్పగా పాడబడినందులకు డూప్లే చాల సంతోషించెను. మరికొన్ని కల్పితవిజయములనుగూడ ఆపాటకు జతగూర్చుమని ఆయన కస్తూరి రంగయ్యను కోరెను. * అరీతిగా సవరింపబడి, వెంచబడిన ఆపాటను మరల ఒకసారి సాధనయముగా పాడి ప్రదర్శింపవలెననికూడ కోరెను. బహుశా డూప్లే దొరయొక్క ఈ కోరికను ఆనందరంగపిల్లైయు, కస్తూరి రంగయ్యయు తీర్చియేయుందురు. 'బహుశా తీర్చియేయుందు' రననేల? ■ ద్వితీయ ప్రదర్శనము జరిగిన. నిదర్శనములు

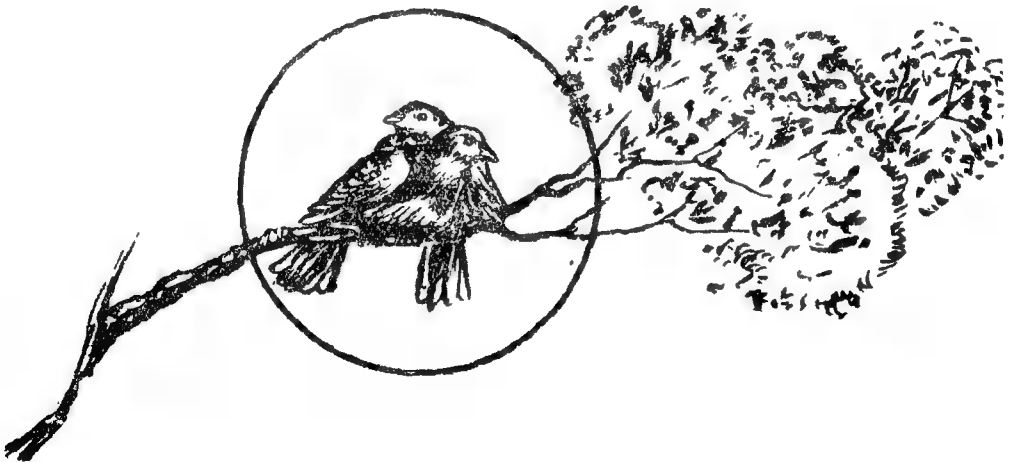
* తనకు తానే బహుమానము లిచ్చుకొనుచు, సన్మానము లేర్పాటుచేయుచు 'నాటకములాడు'చుండిన డూప్లే స్వభావమునకు ఇది అనురూపమైనదే.

కూడ కనిపించుచున్నది. ౧౭౪౮ అక్టోబరు నెల మధ్యలో పుదుచ్చేరి ముట్టడినుండి ఇంగ్లీషువారు ఉపసంహరించుకొనగానే డూప్లే పెద్దబరువు వదలినట్లు సంతోషించి, ఆ యుద్ధ విరామసమయమున సంతోష చిహ్నముగా, ఫ్రెంచి విజయములను వర్ణించుచు ఒక నాటకమును ప్రదర్శింప వలెనని అభిప్రాయపడెను. వెంటనే ఆనందరంగపిల్లెను రావించి అతనితో ఇట్లనెను: “ఇంగ్లీషు వారికి ఈ యుద్ధములో తల మునకలైనది. వారికి చాలు చాలు సనిపించినది. వెనుకడుగు వేయుచున్నారు. కొన్నాళ్లక్రిందట ఫ్రెంచి విజయములను వర్ణించుచు ఒక నాటకమును ఆడుటకు ఏర్పాట్లు చేసియుంటిమికదా—నటీ నటులనుకూడ సిద్ధముచేసితిమికదా—కాని అప్పుడేదో ఆ ప్రయత్నమును మానుకొంటిమాయె. కాని, దాని నిష్పాడు మనము ప్రదర్శింపవచ్చును. వెనుక తయారైయున్న అనటి నటులే ఈయుద్ధ మారంభమైనది మొదలు ఇప్పటివరకు జరిగినదంతయు పాడి చూప వలెను. అందుకు వలసిన సాధన వారి కివ్వ వలెను. నాట్యకత్తెలనుగూడ తీసికొని రావలెను. ఈ ప్రదర్శనమునకు కావలసిన సహాయము నేను చేసెదను. నీవు వెంటనే అన్ని ఏర్పాట్లుచేసి త్వరలోనే ఆనాటకప్రదర్శనము జరుగునట్లు చూడుము. ఆలసింపవద్దు.” దీనికి ఆనందరంగపిల్లెజవా బిది: “మీరు చెప్పట, నేను ఆలసింపుటయునా? మీరు చెప్పినట్లు వెంటనే చేయుదును.”

ఈ రీతిగా కస్తూరిరంగయ్య క్రమేణ

ఆనందరంగపిల్లె అభిమానమునకు ఒకరోజు కన్న ఒకరోజు ఎక్కువగా పాత్రుడు కాజొచ్చెను. పిల్లెగారి ప్రాపకముతో, ఆయన పలుకుబడితో మన కవి ఒకముఖ్యమైనఉద్యోగమునుకూడ సంపాదించగలిగెను. ౧౭౫౦ పూర్వార్థమున తిరుచినాల్లి సమీపము లోని తురైయూరు పోలిగారయిన పాపురెడ్డి యనునతడు తనకు మంత్రిగానుండిన తన తమ్మునికొడుకునుండి తురైయూరునుపూర్తిగా తిరిగి లాగుకొనెను. అతనికిని ఇతనికిని సరిపడు చుండలేదు. అతడు ఉడయర్పాలెమునకు పారిపోయెను. పాపురెడ్డి ఆనందరంగపిల్లె యొక్కయు, ఫ్రెంచివారియొక్కయు హృదయములలో స్థానము సంపాదించియుండెను. పిల్లెగారి సలహావొప్పిన మన కవి తురైయూరు పోలిగారుకు వకీలుగా నియమింపబడియుండనోపును. ఏలయనగా, అటుపిమ్మట పిల్లెగారి డైరీలో అతని ప్రస్తావము వచ్చినప్పుడు ౧౭౫౧ డిసెంబరు ౨౧-వ తేదీ వద్దలో అతడు ‘కపిశ్వర కస్తూరిరంగయ్య - తురైయూరు వకీలు’ అని పేర్కొనబడియున్నాడు. మరి కొన్నిచోట్ల గూడ అట్లే యున్నది. ఆవదవిని నిర్వహించుచు అతడు పుదుచ్చేరిలోనే కాపురముండినట్లును, అతనికి రోజువారీ బత్తాకూడ ఇచ్చుచుండినట్లును, అతని సంగీతమిత్రుడు కులశేఖరం వెంకట నారాయణకూడ అతనితో పాటే పుదుచ్చేరిలో చేరినట్లును కూడ డైరీలోని మరికొన్ని పద్ధలవల్ల తెలియుచున్నది.

కస్తూరి రంగయ్య మొట్టమొదట, నచిం జాగ్రత్తగా పరిశీలించినచో ఈ విషయము చిన ఆనందరంగప్పిల్లై స్తుతియు, ఆనందరంగ కొంతమట్టుకు తేలవచ్చును. డూప్లే స్తుతి రాట్నందముయొక్క పీఠికయు ఒక గాథకూడ బయటపడవచ్చును. అభిమాను లేవరయినను ఈపనికి పూనుకొన్నచో కవీ శ్వర కస్తూరి రంగయ్యను గురించి సమగ్ర మాత్రము తెలియుటలేదు. పుదుచ్చేరిలో ముగా తెలిసికొనుటకు అవకాశ మేర్పడును.

‘మా తా కు’

[శబ్దాభివ్యక్తి]

= శ్రీ గర్భం అస్పరావు =

ప్రస్తుతము శబ్దరత్నాకరము, శబ్దార్థచంద్రిక, ఆంధ్రవాచస్పత్యము ప్రచారమందున్న ఆంధ్రనిఘంటువులు. సూర్యరాయాంధ్రనిఘంటు వింక బ్రచురింపబడునేమో! ఇప్పటికి బ్రచారమందున్న నిఘంటువులలో దేనియందును గొన్ని దేశ్యపదములు కాన్పించవు.

సాధారణముగా దేశ్యపదము లేయే అర్థములందు వాడబడునో తెలుపుటకు జనసామాన్యము మాటాడు భాషయు, పూర్వకపుల ప్రయోగములును ఆధారములు. ఒక పదమున కర్థమువాసి ప్రమాణముగా పూర్వకవి ప్రయోగములు చూపుట శబ్దరత్నాకరమున బ్రౌరంభింపబడినట్లున్నది. నిఘంటుకర్త ఒక పదమునకు తానిచ్చు సర్థము సరియైనదని నిరూపించుటకు తిక్కనాదిమహాకవి ప్రయోగములు చూపును. నిఘంటువున దీయబడిన యర్థము ప్రమాణపద్యమందలి సందర్భము ననుసరించి సరిపోవచ్చును. కాని కొన్నిచోటులందు నిఘంటుకర్త ఊహించిన అర్థము కాకపోవచ్చును. కొన్ని పదముల అర్థము ఊహించుటకుగూడ ఏలుపడదు. ఉదాహరణము—‘లప్ప’ అను శబ్దము. దీనికి ‘రాశి’ అను సర్థము నిఘంటువునందీయబడినది. చేయకూర వేంకటకవిసారంగధరచరిత్రమున “ఉప్పవైసట్టి చక్కెరలప్ప లీడె” అను ప్రయోగము కలదు. ‘లప్ప’ అనుదానికి ‘రాశి’ అను సర్థమా, లేక అది ఒక భక్ష్య

విశేషమా అను సందేహము ప్రైప్రయోగమువలన తీరదు.

ఒకప్పుడు భారతిలో ఒకరు ఈ శబ్దము ‘దోసిలి’ మున్నగు శబ్దములవలె షరిమాణార్థమును దెలుపుచున్నదని విమర్శించిరి. అందుకు ప్రమాణ మేదియు లేదు. తారచంద్రునికొఱకు సిద్ధముచేసిన భక్ష్యవిశేషములలో శేషము వేంకటపతి ఈ శబ్దమును ప్రవేశపెట్టెను. తంజావూరుకవు లీశబ్దమును వాడుట చూడ నా ప్రాంతమున ఈ దేశ్యపదము ప్రచారమందుండవచ్చును. అట్లే కొన్ని దేశ్యపదముల అర్థమును ఆయా ప్రదేశములలో దాని వాడుకనుబట్టి తెలిసికొనుట సరియైన పద్ధతి.

ఇక బ్రస్తుతాంశము—‘మాతాకు’. శబ్దరత్నాకరమున దీనికి ‘ప్రాకుడుకొయ్య’ అను సర్థమీయబడినది. సంస్కృతనామము ‘ఉపఘ్నము’ అని ఇచ్చిరి. అందుకు ప్రయోగము పోతన భాగవతాంతర్గత గజేంద్ర మోక్షకథలోని—

“పావఙ్గంధము నేల మోపి పవనన్
బంధించి పంచేంద్రియో
న్మాదంబుం బరిమార్చి బుద్ధితపక్
మాతాకు పొత్తింది ని
షేదబ్రహ్మ పదావలంబనరతికొ
గ్రీశించు యోగింద్రు మ
ర్యాదన్ నక్రము విక్రమించె గజపా
దాక్రాంతిర్వక్రమై”

అను పద్య మీయబడినది. దీని ననుసరించియే కాబోలు శబ్దార్థచంద్రిక, ఆంధ్ర వాచస్పత్యములలో 'ప్రాకుడుకొయ్య' అను నర్థమే ఇచ్చి, ఆంధ్రవాచస్పత్యములో పై పద్యమే ఉదాహరణముగా నీయబడెను.

ఆంధ్రవాచస్పత్యమున ఈ 'మాతాకు' అను శబ్దము కాక 'మారాకు' అను నింకొక శబ్దముకూడ నీయబడి, దీనికి 'మొలకకు మొదట పుట్టిన ఆకుతరువాత పుట్టిన ఆకు' అను నర్థము వ్రాయబడినది. ఆనంద ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడిన భాగవతమున 'మారాకు' అని యున్నది. 'మాతాకు' అని శకటరేఫము ఉపయోగించలేదు.

ఇప్పు డీశబ్దము 'మాతాకు' అనియూ, లేక 'మారాకు' అనియూ? అర్థము 'ప్రాకుడుకొయ్య' అనియూ, లేక 'మొలకకు పుట్టిన ఆకునకు తరువాత పుట్టిన ఆకు' అనియూ? విచారితము.

ఆంధ్రవాచస్పత్యమున 'మారు' అను శబ్ద మిచ్చి దీనికి రూపాంతరము 'మాటు' అనియూ, 'మాటు' శబ్దమునకు 'మారు' రూపాంతర మనియు నున్నది. ఏ కార్థపదము లగు 'మాటు', 'మారు'లకు భేదము లేనపుడును, మాటు + ఆకు - మాతాకు, మారు + ఆకు - మారాకు అగునపుడును 'మాతాకు'నకు, 'మారాకు'నకు అర్థభేదము ఉండరాదు. అట్లయ్యి 'మాతాకు'నకు, 'మారాకు' నకు వేరువేరు అర్థములు వ్రాయుటకు నాధారమేమీ లేలియుదు. 'మాతాకు' పద్యమగు దూహింపబడిన అర్థము ననుసరించి 'మాతాకు' వ్యస్తపదముగా గ్రహించి అర్థము 'ప్రాకుడుకొయ్య' అని

వ్రాయుట తటస్థించినది. 'మారాకు' నమస్త పదమైనపుడు 'మాతాకు' నమస్తపదమే అగును. కావున 'మారాకు'న కిచ్చిన అర్థము 'మాతాకు'నకు నీయవలెను. అనగా 'మాతాకు'నకుగూడ 'మొలకకు మొదట పుట్టిన ఆకునకు తరువాత పుట్టిన ఆకు' అని అర్థము వ్రాయవలెను. లత కొన సాగుచున్నపుడు క్రొత్తఆకులు తొడుగుచునేయుండును. మొదట నొక ఆకు తొడుగును. కొనసాగుచున్నవో నింకొక ఆకు తొడుగును. ఇదియే మారాకు. 'మఱి యొక ఆకు' అనుట. కావున ఇది నమస్తపదమే కాని వ్యస్తపదము కాదనుట. ఇది వ్యస్తపదమే యైనచో ఆంధ్ర వాఙ్మయమందలి గ్రంథజాలములో వేతొక గ్రంథమున 'ప్రాకుడుకొయ్య' అర్థమున వాడబడి యుండదా? రెండు నిఘంటువులకు ప్రమాణముగా నొకటే పద్యము కాన్పించెనా? నమస్తపదము లనేక విధములుగా కల్పింపవచ్చును. కావున నొక విధమగు నమస్తపదము నొక కవి కల్పించి వాడవచ్చును; ఇంకొక కవి వాడకపోవచ్చును. ఆ పదము వ్యస్తపద మని భావించి యితరగ్రంథములలో వెతకిన కానరాక పోవచ్చును. అందుచేతనే ఈ 'మాతాకు' అను పదమునకు నింకొక గ్రంథమందు ప్రయోగము కానరాకపోవుట.

ఇక పద్యార్థము ననుసరించి 'మాతాకు' అర్థ మూహింపవచ్చును. మకరము గజము తో బోరునపుడు—

“ఉలుకుం సంభయగంబుపై హరిక్రియన్
హుమ్మించు బాదంబులన్
దిరుగున్ గంతము వెన్నుదన్ను నెగరున్
హేలాగతిన్ వాలమున్

జిజ్ఞాసన్ సుగ్రాహ దాసు ముంచు మునుగున్
శిల్పంబులున్ దంతముల్
విలుగన్ ప్రేయసు బొంది పొంది కదియన్
శేషండయాధో త్తమన్.”

మొదట బుద్ధివికాసము చాలక గజ
మును లోగొనుట కనేకాధోపాయములు
చేయుచు జివరకు బుద్ధిలతకు మాతాకు
హత్తింది ఏకాగ్రదిత్తమున తా నవలంబింప
వలసిన మార్గ మవలంబించి గజమును
‘త్రాహి, త్రాహి’ యనిపించెను. లతకు
ప్రాకుడుకొయ్య హత్తిందినంత మాత్ర
మున లతకు నభివృద్ధి కలిగి వికాసము
కలుగునని తలంప వీలులేదు. ప్రాకుడుకొయ్య
ఆధారముగల లతలు కొన్ని అభివృద్ధిచెందక
కారణాంతరములచే కృశించుటయు కలదు.
గుమ్మడి మొదలగు తీగెలు భూమిమీదనే
ఎక్కువ వృద్ధికలిగి కొనసాగుచుండును.
కావున (బుద్ధి) లత అభివృద్ధిపొందుటకు ప్రా
కుడుకొయ్య చాలదు. లత మాతాకువేసి
నపుడే దానికి అభివృద్ధివికాసము కలిగియు
న్నట్లు లగును. లత ‘కోటాకు’ వేసినదో

దాని అభివృద్ధి అడుగంటినట్లే యగును. ఈ
‘మాతాకు’పదము ‘కోటాకు’ అను పదము
వలె నమస్తపదమే కాని వ్యస్తపదము కాదు.
అందుచే దాని యర్థము ‘మఱియొక క్రొత్త
ఆకు’ అనియే కాని ‘ప్రాకుడుకొయ్య’
కాదు. ఎవరైన గజేంద్రమోక్షములో నీ
పద్యము చదువుచు ‘మాతాకు’పదము
యొక్క అర్థముకొఱకై నిఘంటువు చూచు
నపుడు అందలి అర్థము గ్రహింపకుండుటకై
యీవ్యాస ముద్దేశింపబడినది. పాఠకులు
విమర్శింతురుగాత!

నిఘంటువులలో గొన్ని దేశ్యపదములు
లేవు.

‘జోగు’—క్రియ. ఒఱగు ‘అను నర్థము.
‘చెట్టు జోగిపోయెను’, ‘వాడు జోగుచు
పడచుచున్నాడు’ మొదలగు ప్రయోగములు
మాప్రాంతమునగలవు. ‘కన్నె’—పశువుల గట్టు
త్రాడు. ఇట్లే కొన్ని దేశ్యపదములు నిఘంటు
వున గాన్పింపవు.

కా స బి క

వెద్దలకు పిల్లలకు

దగ్గును నిర్మూలించు దివ్యావధము!

దగ్గు, తైత్వము, దీర్ఘకాలమునుండి
యున్న శ్వాసనాళి ప్రదాహము, న్యూమో
నియా, కోరింతదగ్గు, శ్వాసనాళములకు
చెందిన వివిధ రకముల దోషములకు
వెంటనే గుణ మొసంగును.

జెంగాల్ కెమికల్ & ఫార్మక్యూటికల్ వర్క్స్, లిమిటెడ్, కలకత్తా మరియు బొంబాయి.
మదరాసు ఏజంట్లు: — యస్. దేశాయ్ గౌడర్ అండ్ కంపెనీ, 17, ఫైలర్స్ రోడ్డు, కీల్పాక్

అస్మత్ తుల్యమగు

ఎ. వి. యా కు టి

నవ యౌవనము,
చేదీప్యహన పటు
త్యము చే కూర్చు
నివ్యావధము. రక్త
మును పరిశుభ్రపర
చును. దాతువున్
కలిగించును. టీజిం

నివ నరములకు పటుత్యము చేకూర్చును వివా
హితులకు సంక్లిష్టి, ఆనందము కలుగజేయు
శక్తివర్ధకము. సీసా వెల రు 10/-

ఎ. వి. ఆ యి ట్

వినిగరకముల లోపములను తొలగించుటకు
మైలాలగా వినియోగపడు అద్వితీయ పరమామ
గము. సీసా వెల రు 15/-

మదనమంజరి ఫార్మసీ,

184, వైనాబాదు రోడ్డు, మదరాసు.

బెజవాడ: క్రెనివాన్ మెడికల్ ప్రొఫెస్సర్, పార్థు రోడ్డు
రాజమండ్రి: ఈశ్వర దాస్ & కో., మెయిన్ రోడ్డు

FLOWER HAND SOAP WORKS, MADRAS

పాలెస్ సోపు వర్క్స్ వారి సబ్బులను వాడిచూడు.

కవులు

పాణినీయ పరిచయము*

= శ్రీ పోతుకుచ్చి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి =

“పాణినీయము కావ్యభాషాసకము కాదు. అనగా లక్షణ కర్తలగు మునిశ్రయమువారు తమ కాలమునకుఁ గల కవుల వాఙ్మయమును బ్రమాణముగాఁ జేసికొని తాము లక్షణ మేర్పఱుపలేదు. పాణినీయమునకుఁ దరువాతి మహాకవులు తమ కావ్య వాఙ్మయమునకుఁ బాణినీయమును బ్రమాణముగాఁ గొనలేదు” అని శ్రీ వజ్రుల చిన పీఠరామస్వామి శాస్త్రిగారి వాదము. ఇతర వాఙ్మయముతో పాటు కావ్య వాఙ్మయమును గూడఁ బ్రమాణముగాఁ గొని మహాకవి ప్రయోగము లనేకములు మహాభావ్యములలో సాధింపఁ బడినవి కనుకను, మఱికొన్ని నిదర్శనములు సయిత మీ వాదమునకు విరూధములుగా నున్నవి కనుకను ముని శ్రయమువారి యాశయ మట్టిది కాదని మఱియొకచో నిరూపించితిని. ఇంకఁ బాణినీయమునకుఁ దరువాతి మహాకవులు తమ వాఙ్మయమునకుఁ పాణినీయమును బ్రమాణముగాఁ గొనినవారు కా రను వాదము యుక్తియుక్తము కాదని కావ్యములలోఁ గవు లుదాహరించిన వచనములఁ బట్టియే నిరూపించుచుఁ గవులకుఁ గల పాణినీయపరిచయమునుగూడఁ గొంత విశదపఱచెదను. నుప్రసిద్ధమహాకవుల కావ్యములే కొన్ని ప్రత్యక్షముగాఁ పాణినీయము కావ్యభాషాసకము మని సాక్ష్యమిచ్చుచున్నవి. వానిని గొన్నిటి నిట సుదాహరించెదను.

రామకౌర్మనీయము

పాణినీయసూత్రములను వైన భావహారించి వానికిఁ గ్రింద లక్ష్యముగా నీ మహాకావ్యమును భీమ

నేనమహాకవి రచించినాఁడు. పాణినీయలక్ష్యముగా నిట్లు వ్రాయఁబడిన యీ మహాకావ్యము కవులు తమ భావకుఁ బ్రమాణముగాఁ గొనినది పాణినీయ మని నిర్వివాదముగాఁ జూచుచున్నది గదా! ఈ కావ్యము లోని శ్లోకపాదములు రెండు మహాభావ్యకర్త ‘అను వాదే చరణానామ్’ అను సూత్రమునకు లక్ష్యములుగాఁ బ్రదర్శించి సాధించినాఁడు.

భట్టికావ్యము

భట్టి వైకావ్యమును జూచియే యీ కావ్యమును వ్రాసినాఁడు. పాణినీయసూత్రములు మాత్ర మిం దుదాహరింపఁబడలేదు. వ్యాకరణమునకు లక్ష్యముగా నీ కావ్యమును వ్రాసినా నని యీగ్రంథకర్తయే యంతమునఁ జెప్పికొనినాఁడు. ఆ వ్యాకరణము పాణినీయ మని యీ కావ్యమే చాటుచున్నది. ప్రతిపదమును నిందుఁ బాణినీయానుశిష్టమే. రామభద్రదయాస్వ పతం జలిచరితమునఁగూడ నీతఁడు చదివినది పాణినీయ మనియే వ్రాసినాఁడు.

వాసుదేవ విజయము

పాణినీరచితముగ నష్టాధ్యాయక లక్ష్యముగా శ్రీ కృష్ణచరిత్ర ప్రతిపాదకమగు నీ మహాకావ్యము వాసుదేవకవిచే వ్రాయఁబడినది. పాణినీయలక్ష్య మిమహాకావ్య మని యొక మహాకవి తన కావ్యారంభమున నిట్లు జేర్చొనినాఁడు : “ఉదాహృతం పాణిని సూత్రమండలం ప్రా గ్వాసుదేవేన” (భాతుకావ్యము, ౧-౧) వ్యాఖ్య— “పాణిణేః సూత్రాణి పాణినిసూత్రాణి, తేషాం మండలం సమాహా, ఉదాహృతం ఉదాహరణైః ప్రకాశింతుమ్.” స్థాపితములకావ్యముగాఁ

* ‘పాణినీయము - కావ్యభాషా’ అను శీర్షిక లో నిది నూఁడవ వ్యాసము.

బాళకలోక మెఱుంగుటకు రెండు స్తోత్రములు వాసు
దేవనిజనుకావ్యమునుండి యిటు నుదాహరించెదను.

“పైతృవ్యస్త్రీయాశ్చ మాతృవ్యసేయాః
కుల్యా స్వస్త్రీయాశ్చ కాల్యాణీసేయాః,
యే భ్రాతృవ్యా యే శ్వశుర్యాః కులీనాః
కారవ్యా యే చాపి మాహాకులీనాః”

“దేవా గర్తా యేవ దానేరక్షేత్యా
స్త్రీకల్యాద్యా యే పున ద్దాష్కులేయాః,
సర్వాక్ శౌరి ర్వృత్త సర్వాగమస్తా
నాచ్ఛి దువైచై దైష్టికోఽనుప్రధానమ్”

(౧-౬౩, ౬౮)

ఇతః పాణినీయమాత్రము లెన్ని యా స్తోక
గర్భమున నణగియున్నవియో గమనింపుడు.

పైతృవ్యస్త్రీయాః — (పితృవ్యము శ్చ) అపతృవ్యమున ‘ధక్’ ప్రత్యయము.

మాతృవ్యసేయాః — (మాతృవ్యముశ్చ) ‘ధక్’ ప్రత్యయము, (ధక్కి లోపః) లోపము.

కుల్యాః — (అపూర్వపదా దన్యతరస్యాం యష్ట కణ్) ‘యత్’ ప్రత్యయము.

స్వస్త్రీయాః — (స్వసు శ్చ) సప్రత్యయము.

కాల్యాణీసేయాః — (కల్యాణ్యాదీనా మినత్) ‘ధక్’ ప్రత్యయము, ‘ఇనత్’ అదేశము.

భ్రాతృవ్యాః — (భ్రాతు ర్వృత్త) ‘వ్యత్’ ప్రత్యయము.

శ్వశుర్యాః — (రాజశ్వశురా ద్యత్) ‘యత్’ ప్రత్యయము.

కులీనాః — (కులా శ్చ) ఖప్రత్యయము.

కారవ్యాః — (కుర్వాదిభ్యో ణ్య) ణ్యప్రత్యయము.

మాహాకులీనాః — (మాహాకులా దణ్ ఖణ్) ‘ఖణ్’ ప్రత్యయము.

గర్తాః — (గోత్రప్రాయంకుత్సనేణ) ‘ణ’ ప్రత్యయము.

దానేర — (శుద్రాభ్యోనా) ‘ప్రక్’ ప్రత్యయము.

తాక్షణ్యాద్యాః — (నేనాంతలక్షణకారిభ్యశ్చ) ‘ణ్య’ ప్రత్యయము.

దాష్కులేయాః — (దుష్కులా ద్ధక్) ‘ధక్’ ప్రత్యయము.

దైష్టికః — (అస్తి నాస్తివిప్లవమతిః) ‘తథ్’ ప్రత్యయము.

కావ్యచుంతయు నిట్లే యున్నది. పాణినీయము కావ్యభాషానుశాసక మనుట కీ కావ్యపద్య ఖైకట్టి చాలదా ?

సభ్యాభరిణము

ఇది పాణినీయమును స్లేషభంగితోఁ బ్రతిష్ఠోక మునను సభినర్తించుచు వ్రాసిన ద్వ్యర్థి కావ్యము. ఈ క్రింది స్తోకములను చిలకింపుడు:

“పాణినీయార్థకనక్షైః కలితక్షేపమాక్షిక్షైః,
తస్యతే రామచంద్రేణ సభ్యాభరణ ముత్తమమ్.”

“విభాషాసాకాంతే లృటశ్చ న యస్య క్వచిదపి
క్వచి చ్చావజ్ఞానం పరిభవ ఇ వోదేతి చ న యః,
నిషేవేన్నిందాదీన్మ చవృశవయస్తం ప్రణమతా
వదాతం సచ్చబ్జప్రథిత ముదితం శానచమన.”

(సభ్యాభరణము, సభ్యాఖ్యానము, చూః
ఓరియంటల్ లైబ్రరీ, నం. R ౬౭౯)

ఇట్టి పుస్తకము లింకను వ్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగారమునఁ దానియగుట ప్రశులభో నణగి యున్నవి.

ఈ కావ్యములనుబట్టి యూహింపుఁడు — పాణి నీయమునఁ గవు లెంతగాఁ బరిశ్రమించినో! కావ్య భాషానుశాసకము కాని పాణినీయమున నింతటి పరి శ్రమము వారేల సలుపవలయును శ్రీ పరిశ్రమించినను నావ్యాకరణమున కీ మాహాకావ్యములలోఁ దా వొసఁగ నేల ? పాణినీయమునకంటె విలక్షణముగాఁ గావ్య భాషానుశాసకమును మఱియొక వ్యాకరణమే కవుల నాఁ డుండినచో దానినే స్లేషభంగులతోఁ గవు

లభివర్ణింపరా? ఉపమాదులతో నుపమింపరా? ఉత్పేక్షాదులతో నుత్పేక్షింపరా? తుదకుఁ దన్నాను సర్వరణమున కైనను గడఁగిన మహాకవి లేఁడే! మహాకావ్యము లేఁడే! మఱియును వ్యాకరణావశ్యకత కవులకుఁ గలదని మహాకవులీక్రిందివిధమున వ్రాసియున్నాఁడు:

“సంస్కారవశ్యేన గిరా మనీషీ”

(కు.సం.౧-౨౮)

“కవయః ప్రదక్షేత్తే తదా

స్వ్యభయామాసు రసాధుభిః పదైః,

పదశాస్త్రైశ్చ వానరీతినః

కవయః కర్ణపథా న్యిపశ్యతామ్”

(పతంజలిచరితము, 3-3౬)

‘హేమచంద్రుడుమాడఁ గావ్యానుశాసనమున ‘వ్యుత్పత్త్యభ్యాసాభ్యాం సంస్కార్యా’ అనుమాత్రము నందుఁ గవికి వ్యాకరణపరిచయ మావశ్యక మనినాఁడు. ఆ వ్యాకరణము పాణినీయమే యని మన మనుచున్నాము. కాదని శ్రీశాస్త్రిగారు వాదులాడుచున్నారు. ఐనఁ గవులు పాఠించిన కావ్యభాషానుశాసకముగు మఱియొక వ్యాకరణ మేది యని మనము శ్రీ శాస్త్రిగారి నడుగుదము. వారు కవులనాఁటి కది నుప్రసిద్ధముగా మండి యీనాఁడు నశించిన దందురా? ఆనాఁడట్టి వ్యాకరణమే లేక యీనాఁడది క్రొత్తగా వ్రాయఁబడవలయు నందురా? వ్యాకరణమును జదువని కవులను గవులతో నుపమించుచున్న మహాకవులు నాఁడు కావ్యరచనోపయోగివ్యాకరణమే లే దనువాదము నంగీకరింపరు. ఇకఁ గావ్యరచనోపయోగి వ్యాకరణము కవులనాఁటికే ప్రసిద్ధ మైయున్న వారు దాని నామ మైనను స్మరింపకుండుటయు, శాస్త్రిగారి సిద్ధాంత ప్రకార మే కీప్య వ్యవహార భాషకొఱతొరచింపఁబడి కావ్య వాచ్యయమున కుపకరింపక యజాగ్రత స్తనము వలె నున్న పాణినీయము నప్రస్తుతముగాఁ దమ కావ్యములలోఁ బూర్వము నాయుదాహరించిన శ్లేషభంగులతోడను, ముందుదాహరింపనున్న యుపమాదులతోడను ననేక విధములుగా నభివర్ణించుటయు నసంగతము. కావున వ్యాకరణావశ్యకత గల మహాకవులు సర్వభాషానుశాసకముగ వ్యాకరణమునే కావ్య వాచ్య

యమునకును బ్రమాణముగాఁ బాఠించి రనుట నిర్వివాదాంశము. ఇకఁ గవులు ‘పాణినీయము కావ్యభాషానుశాసక’ మనుటకుఁ గావ్యములలోఁ జూపిన మఱికొన్ని నిదర్శనములు సయితము మహాకావ్యములకుండి యీక్రింద నుదాహరించి వారి పాణినీయపాండిత్యమునుగూడఁ బాఠకలోకమునకు చెల్లజేయఁదగును.

శిశుపాలవధము-మాఘమహాకవి

“నిపాతితసుహృత్సాన్ని

పితృవృథాత్మచతులమ్,

పాణినీయమి వాలోచి

ధీరైః ప్రత్యమంజరమ్”

(౧౯-౭౫)

ఈ శ్లోకమున మాఘమహాకవి యుద్ధభూమిని పాణినీయముతో నుపమించినాఁడు. మిశ్రులు, ప్రభువులు, పితృవులు, భ్రాతలు, మాతులులు సంహరింపఁబడినారు — అని యుద్ధపరమగు నర్థము. పాణినీయమునఁ బ్రక్రియాప్రదర్శనము లేకయే స్వస్వరూపములతోఁ గొన్ని శబ్దములు నూత్రాదులతో నుచ్చరింపఁబడి సాధువు లగుచున్నది. అట్టి శబ్దములు వై యాకరణ సంప్రదాయప్రకారము నిహితము లనఁబడును. ఈ క్రిందిశబ్దములను పాణిని స్వసూత్రములలో నిట్లు నిపదించినాఁడు:

“సుహృద్భ్రాతృదౌ మిశ్రా మిశ్రయోః”,

“స్వామి సైశ్వర్యే”, “పితృవృథాత్మచతుల మాతామహాపితామహాః”, “నప్తృ శేప్తృ త్వప్తృ హోత్వ పోత్వ భ్రాతృ జామాత్వ మాత్వ పితృ దుహితృ”

(ఉదాది, ౨ పా)

కావుననే నిపాతిత సుహృత్సాన్ని పితృవృథాత్మచతులము పాణినీయ మనినాఁడు మహాకవి. మఱియొకచో —

“అనుత్పాత్రపదన్యాసా

నద్యృత్తి స్సన్నిబంధనా,

రాజవిద్యేవ నోభాతి

రాజనీతి రపస్వతా”

(౨-౧౧౨)

పాణినీయమునకుఁ గాఢికావృత్తి న్యాసము మొదలగు న్యాభ్యాసము లెన్నియో కలవు. ఐనను ‘పస్వతము’ లేని పాణినీయమువలెఁ జారులు లేని రాజవిద్య

రాణింపదని యీ మహాకవి యనినాడు. వ్యాకరణ ప్రయోజనాద్యనేకవిషయములఁ జర్చించుచుఁ బాణినియమున కుపాధ్యక్షరూపముగా మహాభావ్యమునఁ బ్రథమామ్నికమును బరంజలి రచించినాడు. దీనికిఁ బ్రస్తుత మని షేరు.

ఇట్లు పాణినీయమును, దద్వాన్యభావములను నామ నిర్దేశముతో గ్రహించి శ్లేషభంగితో నుపమించి యున్న మహాకవి పాణినీయము కావ్యభాషానుశాసకము కాదనినాఁడా?

నైవధము - శ్రీహర్షుఁడు

"ఇహ కిముషసి పృచ్ఛాశంసి కిం శబ్దరూప ప్రతినియ మితవాచా వాయనే నైవ పృష్టః, భేద ఫణిభవశాస్త్రే తాతః స్థానిశా కా వితి విసితకుపీవాను త్తరః కోకిలాభూత్ "

(౧౯-౬౦)

"ఓ నలమహారాజా! కాకు లఱచుచున్నవి. కోయిలలు కూయుచున్నవి. శైలతైలావళుచున్నవి. నిద్రమేల్కొను" మని దీనిభావము.

ఈ భావమునే కవి యీ క్రిందిరీతిని జమత్కరించెను. ప్రాతఃకాలమున 'కా, కా' యని కాకు లఱచుటయు, 'కుపీ, కుపీ'యని కోయిలలు కూయుచుండుటయు సుప్రసిద్ధము. 'కా' అనునది ప్రశ్నార్థకమును కింశబ్దమునకుఁ బ్రథమాద్వివచనరూపము. అట్లుగటచేదనుజాతివైరమును బురస్కరించుకొని వాయువు పికమును బాణినీయమునఁ బరిక్షించుచున్నది. 'కా, కా'—'తాత' ఆదేశము వచ్చు స్థాన లేవియని. కోయిల ప్రశ్నానుగుణ మగు సమాధానము నిచ్చుచున్నది. 'కుపీ, కుపీ' అని. పాణినీయమున భూధాతువుయొక్క భవతాత్ - భవతాత్ అను ప్రథమ మధ్యమపురుషైకవచనములను సాధించుటకు 'కు' (ప్రథమపురుషైకవచనము), 'హి' (మధ్యమపురుషైకవచనము) అను స్థానాలకు 'కుహ్యో స్తాత జ్ఞాతి వ్యసృతరస్యామ్' అను నూత్రముచే 'తాత' ఆదేశమును బాణిని విధించినాడు.

దీని వైఖ్యోకమునుగూడఁ దిలకింపుడు.

"దాక్షిణ్య త్రస్య తంత్రే ధ్రువ మయ మభవ

తోఽప్యధీతి కపోతః

కంతే శబ్దాఘనీధిక్షుతమకంతి

శేషభూషానురూపః,

సర్వం విసృత్య దైవాత్సృతి ముపసిగతాం

ఘోషయ న్యో ఘుసంజ్ఞాం

ప్రాక్సంసార్థేణ సంప్రత్యపి ధువతి శిరః

పట్టికాపాతజేన"

మేడమీఁది తెల్లని శివారుహపంక్తి కంఠమునఁ దాల్చిన బలపత్రభూషణమువలె నుండ నొకపావురముమఃకాలమున నొకచోఁ గూర్చుండి తలయూఁపుచు 'ఘు, ఘు'అని కూయుచుండెను. దానిని జూచి కవి యిట్లు ప్రశ్నించుచున్నాడు : "ఈకపోతము పూర్వజన్మమున దాక్షిణ్యత్రుడగు పాణినిమునికి శిష్యుడైన కపోతుడై యుండువచ్చును. కావుననే పాణినియొద్దఁ దాఁ జదివిన వ్యాకరణముంతయును మఱచిపోయి నైవికముగా నుమఃకాలమున స్మృతికివచ్చిన 'దాధాప్యదాత'అను పాణినినూత్రవిహిత 'ఘు'సంజ్ఞను—చనుకటి జన్మమునఁ బలపై వ్రాసికొని తలయూఁపుచు వల్లించియుండుటచే నిష్పక్షగూడనట్లే - తలయూఁచుచు వల్లించుచున్నది" అని.

ఇట్లు తన కావ్యములోఁ బాణినీయమునందలి స్థానాదేశములను, సంజ్ఞలనుగూడ నుత్పేక్షలతోఁ జిత్రించిన యీ మహాకవి పాణినీయము తన కావ్యభావ కనుకాసకము కాదనియే చెప్పినాఁడా?

వానవదత్త - సుబంధువు

"వ్యాకరణేనేవ సరక్తపాదేన" (౩౧ పా)

వ్యాఖ్య— "లేనరక్తం రాగాత్ ఇత్యాదిపాదః రక్తపాదః."

మఱియొకచో— "వ్యాకరణమివ స్త్రీనదీకృత్య బహులమ్." (౮౩ పా.)

వ్యాఖ్య— "స్త్రీనదీకృత్యబహుళమితి—వ్యాకరణే స్త్రీప్రత్యయః, పదీసంజ్ఞా, కృత్యప్రత్యయః, బహులగ్రహణంచ"

స్త్రీప్రత్యయములు 'స్త్రీయామ్' అను అధికారమున విధింపఁబడిన జీహులు.

కృత్యప్రత్యయములు 'కృత్యాః ప్రాజ్ఞాన్యైః' బహులము — 'కృత్యల్యబహులమ్' ఇత్యాదులు.

ఇవి యన్నియుఁ బాణినీయముననే కానఁబడుచున్నవి.

విశ్వగుణాదర్శము - వేంకటాధ్వరి

ఈతఁడు పాణినీయమునుగూర్చి యిట్లు ప్రసంగించినాఁడు:

"అస్మీకృతవ్యాకరణోపధానా
మపాటవం వాచి సుగాఢ మాస్తే,
కస్మింశ్చి దుక్తేతు పదే కథంచిత్
వైవరం వపుః భిద్యతి వేపతేన"

పాణినీయమును జరువనివాఁడు సంస్కృతమున నొక మాట మాటాడుటకై నను భైర్యము చాలక యపత్యభయమునఁ బైత్యకోగివలె శరీరమంతయు వడఁకాడ నేర్పదమున మునిగి తేలునట్లు. కావ్యభాషకే కాదు, నాఁటి వ్యవహారమునకు సయితము పాణినీయము మూలాధారమని యీకావి యొప్పికొనినాఁ డనుట కింక నభ్యంతర మున్నదా?

"కృతానుః—కథం సఖే, శతకోటి! పాణినిగది తాదసి పాణినిగదితమేన వ్యాకరణ మాదియతే?

విశ్వావసుః — పాణినీయమేన వ్యాకరణంహి ప్రాయే తానాపాధికప్రవిశదప్రతీతికారణ మితి తత్రైవాదరః పండితానామ్."

వ్యాఖ్య— "పాణినీ రిదం పాణినీయమ్. అతాపాధికం వ్యాకరణాంతరానపేక్షం యథా తథా ప్రవిశదాయాం నిర్దోషాయాం ప్రతీతా శబ్దతత్త్వవిజ్ఞానే కారణం పాణినీవ్యాకరణమేవ."

ఏంద్రాదివ్యాకరణము లనేకము లుండఁగాఁ బాణినీయమునే యెల్ల రావరించుటకుఁ గల కారణ

మేమని కృతానుఁ డడిగినాఁడు. ఇతర వ్యాకరణముల వలె వ్యాకరణాంతరాపేక్ష లేక సాధుశబ్దముల నశేషముగా సాధింపఁగలుగుటయే పాణినీయమును బుధులొదరించుటకుఁ గల కారణ మని విశ్వావసుఁ డనుచున్నాఁడు.

మన శతగ్రంథకర్త మతియు నేమనుచున్నాఁడో పరిశీలింతము.

"నూత్రం పాణినీబద్ధం
కంఠే కలయక్ సముద్యహతి గుద్యకమ్,
వర్ణాదీనాం ధర్మాక్
బుద్ధ్యా విధివ ద్బుధః ప్రయుంక్తేఽసౌ ||
(విశ్వ. వైయాకరణప్రశంస)

బుధుల శబ్దప్రయోగము పాణినీయమాలక మని స్పష్టముగా నుడుపుచున్నాఁడు. వేంకటాధ్వరి 'అసౌ బుధః ప్రయుంక్తే' అని తాను వ్రాసిన కావ్యము లన్నియుఁ బాణినీయమాలకములే యని వ్యంగ్యమర్పాదాభిజ్ఞుల కెఱుకపఱచినాఁడు. పాణినీయము కావ్యభాషానుశాసక మని కవు లొప్పికొనినా రనుట కింక సందేహ మేమైనఁ గలదా?

మఱియొక మహాకవి

"నపుంసక మితి జ్ఞాత్య
ప్రియాన్యై ప్రేషితం మనః,
తత్తు తత్రైవ రమతే
సాతాః పాణినీనా వయమ్," (చాటుపు)

మనశ్శబ్దము నపుంసక మని పాణిని చెప్పఁగా నీ కావ్యకర్త తెలిసికొనినాఁడట.

నామలింగానుశాసనము - అమరసింహుఁడు

ఈశోక మనేక మహాకవి ప్రయోగములఁ బరిశీలించి కావ్యభాషానిత కేర్పఱుపఁబడిన దని యందఱుకు విదితమేకదా! ఇందలి పదము లన్నియుఁ బాణినీయమశిష్టములే. కనుకనే యొక మహాకవి "అమరసింహాహి పాషీయాన్ సర్వం భాష్య హమాచురత్" అని

నాడు. పాణినీయమహాభాష్యమును నిశ్చేషముగా నమరసింహుడు దొంగిలించినాడట. అమరకోశము లోని పదము లన్నియుఁ గావ్యభావలోనివి.

ఇంక నేమైనదో కొంచె మాలోచింపుడు. పాణినీయము కావ్యభాషానుశాసక మైనది. ఇది కాక భోజుడు, హేమచంద్రుడు మొదలుగాఁగల లక్షణ కర్తలగు మహాకవు లెల్లరును దను లక్షణగ్రంథములలోఁ

బాణినీయమును బట్టియే మహాకావ్యప్రయోగముల సాధుత్వాసాధుత్వములఁ జర్పించిరి.

ఇట్లు కవు లందఱు సేకముఖముగాఁ గావ్య భావకు మే మాదరించిన వ్యాకరణము పాణినీయమే యని స్వతఃపరములతో మన కెఱుకపఱచుచున్నారు. కవు లాధారముగాఁ గొనినది పాణినీయము కాదని శ్రీ శాస్త్రిగా రనుచున్నారు. పాతకులారా! మన కెవరి వాద మంగీకరణీయమో మీరే నిర్ణయింపుడు.

ప్రమాదం

[కథానిక]

= శ్రీ బూర్గుల రంగనాథరావు =

౧

రెండో సంబంధమయినా, మా ఆయనా నేనూ యెంత అన్యోన్యంగా వుంటామో నీకు తెలుసు. పాపం! ఆయన నన్ను యెంతో ప్రేమతో చూస్తారు. నేనూ చాలా యిదిగావుండి ఆయన నా సర్వస్వ ముకును ఆదాపత్యంతో తృప్తిపడతూ ఈ నాలుగేళ్లు యెట్లాగో నెట్టుకరచ్చాను. నాకు పిల్లలు కాలేదీ అనే చింతతప్ప యీ కేకాంతా జీవితంలో లేచనిపించేది. సవతిపిల్లలనే—ఇంచుమించు నాయాడు వాళ్ళు యిద్దరుకొడుకులు—నాపిల్లలుగా చూసుకుంటూ నాకు లేదనే కొంతనూ తొలగించుకొని, నిరాశతోనే ఆశను చంపేసుకుని హాయిగా వున్నాను యింతవరకూ. ఆనందంగా వుండి, అదంగా కనపడి, ప్రేమతో సుఖంగా వున్నామని ఒకరినొకరిని మోసించుకొని మేము తృప్తిపడ్డాము. అంచేతే మా ప్రేమ వేధించక ఆనందవాయకంగా వుంది!

ఒకరిమీదే ఎక్కువ అయి అలాగి అంతరిస్తూవుండిన ఆరెండక్షరాల 'ప్రేమ' కత్తి బానిసారాను చూసిన తర్వాత మళ్ళీ నాలో ఉబికిరావడం నాకే ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఎప్పటినుండో దాగివుండిన కోర్కెలు ఒక్కమారే నైరర్థమై రంకెవేశాయి. ఎంతిహింస నాహృదయం చిగిర్చి, చలించిపోయింది. ఇంతవరకూ 'ప్రేమ' అంటే నాకు ఒక భౌతిక ఆనందమనీ, అంత కన్నా యెక్కువ నేను నోచుకొలేదనీ, అది నా ప్రకృతికే విరుద్ధమేమో అనీ యేమేమో నచ్చజెప్పకునేదాన్ని. కాని బానకి నాజీవితాన్ని తలక్రిందులుచేశాడు. దేనిని

నేను తృణీకరించి వుంటినో దాన్ని నాకు సర్వస్వంగా చేశాడు. దేని విషయం నేను మరచివుంటినో దాన్ని ఒక విషయసమస్యగా నానుందర తీసుకవచ్చాడు. ఇన్ని కోజులనుంచీ అతడు నా జీవితంతో పాటు యెదిగి పోయి నాలో యెక్కడో దాగివున్నట్టు అనిపించింది. నాహృదయం అతనికి పోనొట్టుకున్నాను. ఇదివరకు గడచిన నాజీవితం నాకు తెలియకుండానే గడచిపోయి నట్టూ, అది మళ్ళీ ఓమారు ముడిటినుండి ప్రారంభమాలే బావుండుమూ కనుపించింది. ప్రణయం (Romance) నాలో చితికిపోలేదనీ, అప్పుడే నేను దాన్నుంచి పూర్తిగా దూరంకాలేదనీ తలుచుకునేవనికి నావళ్లు యుల్లుమంది. మనసు విచ్చలరిడిగా, నిద్ర తీయంగా, 'టాంకు'లకన్నా ఘోరంగా పరుగెత్తడం మొదలెట్టింది. ఒక కొత్త నవయత్యురశికొసమై—అందులో బానకిలాంటి విద్యాధికుమూ, ఉత్తముమూ, రూపవంతుడికై—అతని ఓ వాలుమాపు, ఓ చిరునవ్వు, ఓ నిట్టూర్పుకొసమై నే నలా బాధపడగలిగినందుకు సంతోషం పట్టలేకుండా అయ్యాను. ప్రణయం అనుభవించని కోటానుకోట్లనుండి తప్పకుంటూ ననే ఆకకలిగింది. అతని సుముఖత్వం (Response) నా ఆశకు అంకు లేకుండా చేసింది. ఆ ఆశాపగంబోనే ఒక మధుర స్వప్నం, ఆనందరేఖ, దివ్యలేజన్న పొడగట్టింది!!

అతడిని చూడగానే యెన్నో ఆలోచనలు మిషిగ్గెమరలోవలె నాతలలో తిరిగిపోయాయి!

౨

అసలు మొదట యిట్లా ప్రారంభమయింది. కొన్ని కోజులపాటుకని నేను మా పుట్టింటికి వెళ్లాను.

అప్పుడే మామేనల్తా (రుక్మిణి), ఆమెభర్త జానకి వచ్చారు. ఆమె నాకంటే చిన్నది. ఇదివర కెప్పుడూ నేను ఆతడిని చూడలేదు. వాళ్ల పెళ్లికి మేము వెళ్ల లేకపోయాం. జానకి యిరవై నాలుగేళ్లుంటాయి. అతనికి తన భార్యమీద ప్రేమ వుందో లేదో కాని ఆతడికి, ఆమెకు విచిత్రంగా ముడిపడ్డది.

నేను వెళ్లిన మొదట్లో అతనికి నన్ను చూడాలనీ, నాతో మాట్లాడాలనీ సహజమైన కుతూహలం కలిగి వుంటుంది. కాని నేను కొంత సిగ్గుతో, కొంత కావాలనీ అతనికి వీలుపడనివ్వకపోవడం అతని కుతూహలాన్ని తీవ్రమైన కోర్కెగా మార్చింది. “ఎంత చదువుకున్నా ఈ ఆడవాళ్లకు మగవాళ్లంటే అంత భయం యెందుకో” అని ఒకసారి నేను విన్నట్లు తన భార్యతో అన్నాడు. ఆ మాటలు అంటున్నప్పుడు అతని పెదవుల్లో ఒలికిన చిరునవ్వును నేను యిప్పటికీ మరచలేను. నేను కొంచెం ‘ఫీల్’ అయ్యాను. బాలి వేసింది, నాపట్టుదల మానుకున్నాను. పోనీ, తనైతాను ధైర్యంగా నాకళ్లలోకి చూడడే! అతని అనాయకత్వంలో యేదో ఆకర్షణ వున్నట్టు, అతని కళ్లు దేనినో తీవ్రంగా వాంఛిస్తున్నట్టు కనపడ్డవి. నేనుమాడా యేదో సాకుతో అతన్ని ఓరచూపులతో చూసేదాన్ని. అతడు యేదో తెలివిగా మాట్లాడడం, నవ్వించడం... ఇవ్విధాలైనా నాతో మాటలు జరిగించేవాడు. అతడు మాట్లాడుతూంటే చెవులూ కళ్లూ అప్పగించి విశేషాన్ని. నేనూ అందరితోబాటు మామూలుగా అతనితో మాట్లాడేటందుకు ప్రయత్నించేదాన్ని. ఇదంతా అందరిలోనే జరిగేది అలాంటిచగా కథ చాలామారం పోతుంటేమానని మళ్లీ జాగ్రత్తపడే ప్రయత్నం చేశాను కాని స్ఫురదయం ఊరట చెందదు.

ఆ రోజు నేనూ, రుక్మిణీ తాంబూలాలు వేసుకుంటున్నాము. ఇంకెవ్వరూ లేరు అక్కడ. రుక్మిణి ఉన్నట్టుండి “నీకళ్లు నసంకల్లవలె వున్నవట. పాట ఖుర్రీమవలె పాడుతావట” అంది.

“ఎవరన్నారా?”

“మీ మామ.”

ఎల్లెక్ట్రిక్ మెకాలా తగిలింది = మాట. ఆశ్చర్య సంతోషాలను దాచుకునే తెలివి పోయింది. “ఇంకా యేమన్నాడు?” అని అడిగేసి, యెందుకు అడిగానా అని మళ్లీ విచారిస్తూ, ఆమెచెప్పే మాటలను వినుపించుకోలేదు. కాని ఆమె “ఆర్టిస్ట్, కల్చర్డ్ యింకా యేమేమో యింగ్లీషుమాటల్లో నిన్ను మెచ్చుకోవడం, అవన్నీ నాలో లేవని నన్ను తిట్టడంతో సరిపోయింది నిన్నరాత్రి” అనేసరికి నాకు మతిపోయినట్టయింది. ఎంత ఉబ్బిపోయానో నాకే తెలియదు. ఇదివర కెప్పుడూ నాలో అంత అందం కాని, విశేషంకాని వుండని యెవ్వరూ అనలేదు. నేనూ అనుకోలేదు. బహుశః జానకికూడా నమ్మి వుండను. తన భార్య మళ్లీ నాతో అసాలని అలా అన్నాడేమో అని యిప్పుడనుకుంటాను. కొంత సమయస్ఫూర్తి తెచ్చుకొని, “ఆ! అదంతా పూరికే నిన్ను పుజీకించాలని అనివుంటాడు అయితే మొత్తానికి నన్ను తురకదాన్ని చేశాడు” అని కొంత విషయంతో, కొంత హాస్యంతో ప్రశంసను ఆపేశాను.

ఓగోజు తల దువ్వుకుంటూ జానకి ‘పహిలేహి మోహబ్బతు సే’ అనే పాట యొక్క హాయిగా పాడాడు. ఆపాటవరుస నేర్చుకోవాలని నాకు యిష్టం కలిగింది. నాకు పాటలమీద యెంత యిష్టమో నీకు తెలుసు గదూ? “మీ ఆడునతోటి ఆపాట పాడించు... చాలా బాగా పాడతారు” అన్నాను ఆమధ్యాన్నం రుక్మిణితో. తప్పకుండా పాడతాడనీ, నేను మెచ్చుకున్నందుకు ఉబ్బిపోతాడనీ నాకు తెలుసు. అతడు మెచ్చుకుంటే నేను ఉబ్బిపోతేమా! దివ్యవిమానంలో యెక్కినంత గర్వం కలుగుతుంది అతనికి!

సాయంత్రం యేమీ తోచకపోతే వసారాలో వున్న పుస్తకాల వీరువాలో యేదైనా కథలపుస్తకం కోసం చూస్తున్నాను. ఇప్పుడెక్కడిలోనే జానకి వున్నాడని నా కెళ్లా తెలుమా? నేను అక్కడ వున్న సంగతి యెళ్లా కనిపెట్టాడో కాని గదిలోనుంచి ‘పహిలేహి’ అనే పాట పాడుతూ, పాట వివరభాగం వచ్చేసరికి వెలుపలికి వచ్చేవాడు హఠాత్తుగా. అప్పుడు

అక్కడ ఇంకెవరూ లేరు. నేను వెళ్లిపోతే అతడు పాట మానేయడమేకాక నొచ్చుకుంటాడు. కాని వెళ్లిపోజామని నాపాదాలు తొట్టుపాటు పడుతుండడం అతడు గమనించే వుంటాడు. పాట అయిపోయాక నా దగ్గరకి వచ్చి, “నేను మంచి పుస్తకం తీసి యివ్వనా మీకు?” అన్నాడు. ఆ బహువచనప్రయోగానికి నాకు సిగ్గు, ఆశ్చర్యం కలిగింది. “నన్నుకూడా ఓచుకొని సభాస్థాయిలా లుసుకున్నావా” అనిపించింది. ‘తీసివ్వ’ మన్నట్టుగా ఒక అడుగు పక్కకు జరిగాను. అతడు పుస్తకం చెతుకుతూనే “మీరుకూడా అందరిలాగే అంతగా బెదరడం నాకు విచిత్రంగా కనపడుతోంది” అని నన్ను చూస్తూ యింగీతులో అన్నాడు. ఈమాట నామీద మరిఒక అస్త్రంలా ప:చేసింది. నాశరీరంలోని రక్తమంతా గడ్డకట్టినట్టు అయింది. అతనిముందర యేదో శక్తి నన్ను నగ్నంగా నిలబెట్టినట్టు అయింది. అతని ముంజేతులు దంతపుకత్తుల్లా మిలమిలలాడుతూ రక్తపు పొగలతో నాకు గిలిగిలించు పెడుతోన్నట్టు అయింది. “ఓమాస్సు కావాలా, లేక స్త్రీల వ్రతకథలా” అన్నాడు. కళ్లలోని కొంటెతనం ముఖమీద పడ్డ ఆ నల్లజాట్టుకూడా దాచబాలలేదు. నేను గట్టిగా నవ్వాను...నన్ను అంత గట్టిగా నవ్వించగలిగినందుకు యెంత తృప్తిపడ్డాడో మనసులో..... ఇంతలో యెవరో వస్తున్న చప్పుడు అయింది. ఇవా నేను వెళ్లి పోతానేమో అనుకుని, తన చేతిలోని ‘శశిరేఖ’ను యిచ్చి నాకన్న ముందుగా తానే గదిలోకి వెళ్లి పోయాడు. పుస్తకం యిస్తున్నప్పుడు నానేళ్లను తాకాలని అతను చేసిన ప్రయత్నం నాకు నవ్వు తెప్పించింది. కాని అతనిందరలో అతను ‘ఫీర్’ కాలే దసుకుంటాను. నాకుమాత్రం అతని చిటికనవ్రేలుంటేనుంచి అతని రక్తపు ప్రతిబింబం నాలోకి ప్రాకివచ్చినట్టు అయింది. అతని యీ చర్య నాహృదయాన్ని ఒక నిమిషంవరకూ కొట్టుకోకుండా చేసింది. వెళ్లుతూ అతడు చిరునవ్వు నవ్వాడేమోకాని నవ్విన్నట్టు కనిపించు కోలేదు. ఇవా అక్షణంనుంచి నేను నాలుగేళ్లు చిన్నదాన్ని అయినట్టు అనిపించేది నాకు. అచ్చంగా ఓపది పేనేళ్ల అమ్మాయిలా హుషారుగా వుండింది నా శరీరం. నా చేతులూ కాళ్లు నావి కానట్టే యీమాట

అటూ యెగురడం ప్రారంభించాయి. ఆగడియన మాత్రం యేదైనా కేకవేటుమో, పిచ్చిపనో చేయాలనిపించింది.

అప్పటినుంచి జానకితో ఒంటిగా మాట్లాడాలనీ, అతడిని యెప్పుడూ చూస్తూవుండాలనే కోరిక నాలో విజృంభించింది. అతని ప్రతిచేష్ట, ప్రతికదలికా, ప్రతి మాటా యేదో కొత్తసందేశము తెస్తూవుండేది. అతని తెలివీ, గుణగణాలూ వేయిరెట్లు యెక్కువగా కనపడ్డవి. నాకు తెలియకుండానే, నాఆజ్ఞ తీసుకోకుండానే నా సర్వశక్తులూ నన్ను అతని వైపు లాక్కు వెళ్లీవి. నేను యేమేమి వెకిలిచేట్లు చేశానో అతడు చెప్పాలి కాని నాకు తెలియవు. కాని నేనుకూడా మామూలుకన్నా యెక్కువ శ్రద్ధ జాగ్రత తీసుకునేదాన్ని నా మేకప్ లోనూ, నడవడిలోనూ. నా శ్రేష్ట (అభిరుచు) లన్నీ అతడు తెలుసుకోవాలని రుక్మిణిని నేనే బాగా అలంకరించి, అతనికి, మనుషటికన్నా యెంతో అందంగా ఆమెను కనుపడజేసేదాన్ని. ఇరవైనాలుగుగంటలూ అతని గుఱించిన ఆలోచనలతోనే నా మెదడు నిండివుండేది. ఆ భావాల భారం నాతల భరించేట్లు లేదు. భోజనం చేస్తున్నా, స్నానం చేస్తున్నా, చదివినా, పాడినా - యేపని చేస్తున్నా అతడు నన్ను చూస్తున్నాడనే తెలివి (consciousness) దేన్నిగురించి నేను అంత సంతోషంగా వున్నానో నాకే తెలియకుండా చేసింది. అది ఒక ఆమోఘభావం. అనుభవైకనేద్యం కాని యెట్లా చెప్పగలను నీకు? కథలు చదువుతూంటే—మన కథలన్నీ యెట్లా వుంటాయో నీకు తెలుసుగా—వాటిలోని ముఖ్యపాత్రల స్థలాల్లో నేనూ, జానకి వుంటే యెట్లా ప్రవర్తించేవాళ్లమో భావన చేస్తుంటే యెంతో వుత్సాహంగా, ఉద్రేకపూరితం (Thrilling) గా వుండేది.... ‘శశిరేఖ’ యిదివర కెప్పుడో జీదివాను. కాని ఆ పరిస్థితుల్లో మళ్లీ చదవా లనిపించింది. అయినా సీరియస్ గా చదువజాలకపోయేదాన్ని. ఓ పేజీ చదవడం, పుస్తకం గిరవాటేసి తలగడలో మొహం దూర్చి పగటికలలు కనడం!... ఇవా రాత్రిళ్లు మరీ అధ్యాన్నంగా వుండేది. రుక్మిణి, జానకి గదిలో చేరుకునేసరికి నా ప్రాణాలన్నీ వారిమధ్యే వుండేవి. కాని

రుక్మిణిమీద అనుయూత్రం యేమీ కలుగలేదు. పాపం! ఆమె చాలా అమానుషురాలు. అయినా అంత 'డలో' గా, అంత 'మెకానికలో' గా, అంత నిరుత్సాహంతో, అంత 'ఆన్ రోనుంటిక్' గా రుక్మిణి తోటి అతని జీవితం యొక్క దుస్సహం గా వున్నదో చూస్తే నామనసు నీరైపోయేది. రుక్మిణిని చూస్తే కూడా నాకు జాలి వేసేది. ఏమిటా తెలుసుకునే ప్రయత్నం చేయను. తనవల్ల తన భర్తకు తృప్తి వున్నదీ తేలిదీ కూడా తెలియదు. జీవితమే అసలు ఆమెలేతకళ్లకు యెంతో దాగివున్న ట్టున్నది. మాయిద్దరిలో, పైకి యేమీ కనబడవండా, లోలోపలనే జరుగుతున్న కోలాహలం—బహుశః ఈ రోజువరకూ—ఆమె తెలుసుకోనేలేదు, పాపం. నేనా యిద్దరినీ చూసి కలవలపోయి చెరి ఒకకంట తడి పెట్టేవాన్ని. ఒకరోజు మూడు నాచిగంటిదాకా మాదా రాత్రిల్ల నాకు నిద్రపట్టకపోయేది. నన్ను నేను యెంత అణచుకో ప్రయత్నించాననుకున్నావో? ఒకరోజు యెక్కడా లేని హిట్టడంతో అన్ని ఆలోచనలనూ పారదోలి దేవుడిని ధ్యానించుకునేదాన్ని. మనసు తిప్పుకోడానికి పతి ప్రతామకట్టులు చూతలనూ, బానికి జ్ఞాపకం చేసిన స్త్రీల గతకథలూ చదువుకునేదాన్ని. కాని అట్టే రాత్రి దీపం వెలిగించి చదువుకూపుంటే యింట్లో వాళ్లు యేమనుకుంటారో అనే భయంతో పన్నెండు కౌగానే దీపం ఆర్పి నిండా ముసుగుతన్ని పడుకోవడం చాలా కష్టంగా వుండేది. నాబుద్ధి నాతలకు అనుక్కు పోయినట్టు అనిపించేది. "ఎందుకొచ్చావ్రా దేవుడా యీపూరికి యిప్పుడు? వచ్చినా ఆయనైనా నాతో వచ్చి వుంటే యంత మనోబాధ వుండేదికాదేమో" అనిపించేది. ఈ జానకి—అసలు ప్రపంచంలో యే వ్యక్తేశా యిట్లా నాజీవితంలో అడ్డంవస్తూ రనుకోలేదు. ఆయనను తలచుకుంటే యేమిటాచేస్తేది. మళ్ళీ వెంటనే "ఇంత అసందర్భపు దాంపత్యాలను యెందుకు కూరుస్తాడో దైవం" అనిపించేది. ఘోరమైన ఆలోచనలు తోచేవి. ఏ అవాంతరమైనా జరిగి జానక్కి, నాకూ వివాహం—పునర్వివాహం—జరుగుతుందా అనిపించేది. నిర్దాక్షిణ్యంగా ఓడను కొట్టుకపోయే తుపానులా నాగురదృష్టం నన్ను పీడిస్తూవున్నట్టు

తోచేది. అమాంతంగా జానకిగదిలోకి వెళ్లి అతడిని రుక్మిణిప్రక్కనుండి లేపి నాబాధంతా వెళ్లబోను కోవాలనుకునేదాన్ని. ఓగంటకోసం మగవాడినైపోయి అప్పుడతడి భావాలు యెలా వుండేవో తెలుసుకోవాలనుకునేదాన్ని. అతడూ లోలోపల బాధపడతాడు కాని వైర్యంగా యే'వైప్'(చర్య)తీసుకోడు. నావలెనే అతడూ బాధపడుకుంటాడని అనుకున్నప్పుడు నా వల్లనేకదా అనిగర్వం కలిగేది.... "యేమో యంతకూ అతని ప్రేమ వాంఛారహితమైందేమో! యేమో ఆధునిక ప్రేమ జిజ్ఞాసి మాత్రమేనేమో... .. నేనై నేను నాకోరికలను కనపరచుకుంటే తరువాత అతనికి నా మీద వున్న ఆకాశగౌరవమూ, సదభిప్రాయమూ పోతుండేమో" అని భయం కలిగేది. అప్పుడనుకునే దాన్ని : శరీరవాంఛల్ని అణచుకొని మోహాపిశాచంతో పోరాడి యెంతో కష్టంతో 'శీలం' నిలబెట్టుకుంటే లోకం దాని సేమాత్రమూ గొప్పతనం (Achievement) అనుకోదు. ఒక Negative Virtue (అసహజ మైనగుణం) అనుకుంటుంది. ఆ బాధకూ, ఆత్మగానికీ, ఆ విజయానికి యేమీ క్రెడిట్ (విలువ) యివ్వదు. "కునీచేయకపోవడం కూడా ఒక పెద్ద ఘనకార్యమూ" అనేస్తుంది..... బాగా ఆలోచిస్తే నాకు సౌఖ్యం యెక్కడా లేదేమో అనీ, నేను పంజరంలోని చిలక లాగ ఈ చెరలో బంధింపబడి, యితరుల సౌఖ్యాలను చూస్తూ కాలం వెళ్లబుచ్చాలని దేవుడు నానుడుట వ్రాశాడేమోననీ అనుకునేదాన్ని. కాని మళ్ళీ వెంటనే యేదోకత్తి "నీభర్త నీమెడ కొక బండవలె వున్నాడు. దానితో నీజీవితం దిగదినమూ క్రంగిపోతోంది" అని ఆరచినట్టనిపించేది.

3

ఆరోజు వచ్చింది. అనూనాస్యతరువాత మూడో రోజు నాలుగోరోజు అనుకుంటాను! రాత్రి సుమారు ఒంటిగంట అయివుంటుంది. దెబ్బలాట తర్వాత సత్వమొహంతో వచ్చే ప్రియుడిలా చంద్రుడు పైకివస్తున్నాడు. కిటికీలోనుంచి పెరట్లోని అరటిఆకులు చల్లగాలిని పంపిస్తున్నాయి. నాలుగుసత్తలాలు-

అందులో రెండు చాలా ప్రకాశవంతంగా వున్నాయి-
మాదా కిటికీలోనుంచే కనపడ్డాయి మేడమీద పడు
కున్న రుక్మిణీజానకిల కళ్లవలె. వెన్నెల సరిగా వచ్చి
నాకాళ్లమీద పడుతున్నది పైకి చెళ్లనుని బ్రతిమాలు
తున్నట్టు! యెవరన్నా లేస్తే నేను మొరిగి తెలియ
జేస్తానన్నట్టు మావాళ్ల తుక్క తన రెండుకాళ్లమీదా
తల ఆనించి దీనంగా చూస్తోంది... ఇంతలో పైనుంచి
జానకిపాట—రేడియోలో వినవచ్చినట్లు! ఆకంఠంలో
మాధుర్యంమాత్రమే వినవచ్చింది కాని శబ్దాలు జ్ఞాప
కంలేవు. ఇదివర కెప్పుడూ అత నలా పాడివుండడు.
జలజలపుంటూ వచ్చి కాళ్లకింది మట్టిని తోసి, లాక్కు
పోయే మృదుతరంగాలనలె వినవస్తున్నవి ఆపాట
నుడులు. నాకోసం కాకపోలే యింకవరికోసం
ఆపాట? రుక్మిణి విని ఆనందించినా తన్మయురాలు
కాజాలదు. అంత ఉద్రేకపూరితం (Emotional) గా
ఆమెముందర పాడగలదా?

ఇంక నాలోని సర్వశక్తులూ ఒక్కమారు వచ్చి
పోయాయి. ఒక నిశ్చయం కలిగింది. ఎలాగైనా
ఆరాత్రి దాటితే మరునాడు ఆపూరినుండి - జానకి
నుండి వెల్లిపోవాలని నిశ్చయించుకున్నాను. అన్ని
కోర్కెలూ, అంత ఉద్రేకమూ (Sensation) హఠా
త్తుగా తిరుగబడిపోయాయి. “ఈ ఒక్కరాత్రి నిగ్ర
హంతో నన్ను నేను అణచుకొని బయటపడితే నేను
యెంతో ధన్యురాలిని. మరి యింకొక్కదినంకూడా—
ముఖ్యంగా రాత్రి - వుండడం దుస్సహం” అనిపిం
చింది. మానాళ్లు అంత క్వరగా వెళ్లనివ్వరుకాని యెలా
గైనా పట్టుపట్టి వెళ్లాలి! ఈరాత్రి తప్పించుకున్నా
నంటే నానిగ్రహానికి, దీలానికి నేనే యెంత సంతోష
స్తానో! జీవితమంతా ఆగర్వంతో గడవనూ? అను
కున్నాను.

అంతా గాఢనిద్రలో వున్నారు. పాట సన్నగా
పైనుంచి వినవస్తూనేవున్నది. కాని దాని ఆకర్షణ
మాధుర్యం అంతా నాకు ఆర్థరహితంగా అయింది.
ఆగ్నేయ వికారధ్వనివలె కనపడసాగింది. బూతుకూతల్లా
కనపడ్డాయి. పాట పూర్తిగా అనిపోయింది. ఇహ మాడు
గంట రాలే తెల్లవారుతుంది. కళ్లు గట్టిగా మూసుకుని,

రేపు యేమిమీద అంత ‘సడకో’ (అకస్మాత్తు)గా వెళ్తానని
మావాళ్లకు చెప్పాలో, అట్లా వెళ్తే జానకిమనసు యెట్లా
వుంటుందో ఊహించ ప్రయత్నిస్తూ పడుకున్నాను. ఉ
న్నట్టుండి “రాధా” అనేపిలుపు వినరావడం, యెల్లొక్క
మాడుల్లా జానకివేళ్లు నామేడమీద పాకడం ఒకేమారు
జరిగింది. లాంతరు సన్నగా ఒకమూలను వెలుగుతున్నది.
ఆమనక వెలుగులో అతని మెడ దీనంగా కంగి ప్రార్థిస్తు
న్నట్టుంది. అతని క్యాసమాత్రం ఉద్రేకంతో పేలి
పోతున్నది. అతడూ వస్తాడనుకోనేలేదు నేను. గడియ
క్రిందటి నాఅలోచనలన్నీ యేమయ్యాయో? ఏదో
మాట్లాడాలని పెనుగులాడుతున్న అతని
పెదవులను మాత్రం నిరీక్షిస్తూ నిశ్చేష్టురాల
వైపోయాను. “ఈరాత్రి, ఈవెన్నెల్లో నీవు లేకుండా—
దగ్గర వుండిమాడా నాకళ్లముందర నాలో మాట్లాడు
తూవుండకుండా యెట్లా గడవను? ఈ సౌందర్యం,
జీవితములోని అపూర్వపుగడియలు వృథా అవుతు
న్నాయి... పైకి వెల్లి మాట్లాడుతూ కూర్చోనచ్చు”
అని, ప్రశ్నార్థకంగా నాకళ్లలోకి మాస్తూ నామేడ
మీదినుండి చేయి తీశాడు. ఈమాటలు అతడు
అన్నాడో, అన్నట్టు నాకనిపించిందో సరిగా చెప్ప
లేను. విరుద్ధభావాలు నాలో నిండి ఒకటి నొకటి
పొతమార్చుకొన్నవి. నాతల యుద్ధంతరాత్రిక కనపడే
యుద్ధభూమిగా మారిపోయింది. ఏమీ అనజాలలేదు.
కాని ఒక నిట్టూర్పుమాత్రం నన్ను తప్పించుకొని
బయటపడ్డది.

“ఇంకాకా నీవు మేల్కొని వుంటావని నాకు
తెలుసు. ఈరాత్రి హృదయం, యవ్వనం వున్న
యేవ్యక్త నా యిట్లా ఒంటిగా పడకోజాలదు. నీవు
నావలె బాధపడుతూంటావని తెలుసు. అందులో
ఈరోజు వెన్నెల మాస్తే యింకెప్పుడూ యిలాంటి
మాధుర్యం దానికి వుండదనిపిస్తున్నది... నీవై నీవు
రాలేవని నేనే వచ్చాను”

నేను అప్పుడే అతనితో మేడమీద ఒంటరిగా
వున్నట్టు అనిపించింది. “ఇంకా దగ్గరికి తీసుకోడేం,
అతని చేతులు నన్ను పైకి యెత్తుకువెళ్లేసేం” అని
హృదయంలో సంవలనం బయలుదేరింది. వైన రుక్మిణి

పున్న సంగతి ఓవైపు పెద్ద సమస్య అయి దయ్యంలా తయారయింది.

“రుక్మిణీహడా లేపుతాను. మనం ముగ్ధురం మాట్లాడుకోవచ్చు... పాడుకోవచ్చు హాయిగా” అన్నాడు.

“నీరసంగా వుంది”

“ఏం వంట్లో బావుండలేదు” అని నా చెంప మీద చెయివేసి చూశాడు అనుద్దాగా.

“ఊ” అంటే ఆరోజు తప్పిపోయేది. అతడు వెళ్లిపోయేవాడు. కాని అబద్ధం చెప్పి ఆరాత్రిని పోగొట్టుకోవద్దని నానరాని యేకంగా అరుస్తున్నాయి. “ఏమీ లేదు” అంటూ కొంచెం తూర్పు లేచాను. నే నశున్నంతా అయింది. అతడు నాచేయి పట్టుకొని పైకి తీసికట్లాడు.

మెట్లెక్కి వెన్నెట్లోకి వచ్చినాక నామొహం చూశాడు. సంతోషమూ, యిష్టమూ తప్ప వేరే యే భావమూ లేనట్టు నవ్వాను. అతనితో బాగా మాట్లాడాలని నాలుక తొందరపడుతున్నది. ఏమి మాట్లాడాలో మాత్రం తోచక “రుక్మిణీ రేదీ” అన్నాను. ఆరే ప్రభువం యిద్దరూ యేకాంతంలో నేవృచ్చగా కలుసుకోవడం. అతడుమాత్రం నన్ను సరిగా అర్థం చేసుకోలేదని అతని మొహంలోని ద్వేషభావమే చెప్పతున్నది.

“అక్కడ పడుకుని నిద్రపోతోంది...లేపనా?” చాలా జాగ్రత్తగా అడిగినట్లు అతని కళ్లు సాక్ష్యం చెప్పుతున్నవి. కాని యీ ప్రశ్నకు యేం ప్రత్యుత్తరం చెప్పాలి? తెలియదు. ఆలస్యం చేస్తే బాగుండదు. “వద్దు” అని త్వరగా అనలేను. “ఊ” అనడానికి గొంతు తిరుగుబడ్డది...ప్రశ్న వినుపించుకోనట్టు, దాబా మీదికి ప్రాకించుచున్న మల్లెతీగదగ్గరకు వెళ్లి ఓపూపు కోస్తూ, యేం చెప్పాలి? ఆలోచిస్తున్నాను. జనాబుకు మారుగా నేనూ ప్రశ్న వెయ్యడమే మంచి దనిపించింది. అతడూ నావెంటనే వచ్చి మరి ఒక పువ్వును కోశాడు.

■ మీరు మాత్రం యింకా నిద్రపోలేదే? అంటూ మార్చున్నాను ఆమల్లెతీగదగ్గర.

“నిద్రపోతే స్వప్నంలో నీవు కనబడతావు. కలలో చూడడంకన్నా ప్రత్యక్షంగా నిన్ను చూడడంలో నాకు యెక్కువ ఆనందం కలుగుతుంది. అంచేత నిద్రపోలేదు. మరి నీవో?” అని అతడూ నా ప్రశ్ననే కొంచెం దూరంగా మార్చున్నాడు.

ఇంత గడుసుగా యిచ్చిన ప్రత్యుత్తరం అర్థమయ్యేసరికి నిమగ్నమయింది.

“ఇంతవరకూ మీరు పాడుతుంటే వింటున్నాను” అన్నాను.

• “అయితే నా పాట నీకు నిద్రాభంగం కలిగించింది...అంతేనా?”

రుక్మిణీ నిద్రలోనే తక్కువ తిరిగి పడుకుంది.

“మీపాటలు రుక్మిణీ నిద్రపుచ్చ గలిగాయి. నాకు నిద్రాభంగం కావడమేకాక — అసలు నిద్ర పడిలేనా భంగ మయేందుకు? — యెప్పుడో దీర్ఘ నిద్ర చెందిన నాకోర్కెలనుగూడా మెల్లొలిపాయి...నిజంగా మీరు చాలా అమోఘంగా పాడారు యిందాకా”

“నీకంటే బాగా పాడతానా?”

“నాపాటను మీరే మెచ్చుకోవాలి!”

“యేం...ఎవరు మెచ్చుకోరు?”

“ఇప్పుడెందు కదంతా...అసలు నాశీవితం ఆగిపోయి యెన్నో యుగాలైనట్టుంది. గమ్యస్థానం కానకుండా పోకిపోతున్న గుడ్నైట్లయినకలె యీ జీవితాన్ని లాక్కుపోతున్నాను.”

ఈమాటలకు అతడు చక్కితుడైనాడు.

“కాలం అంతగా నీయవ్వనాన్ని వాడుకున్నట్లు లేదు. అందుచేత నీ వింకా ఆర్థజీయంగా, అందంగా వుండగలిగావు” అనిమాత్రం ఓదార్చాడు.

నలువైపులనుంచి మేఘపురైకలు చంద్రుణ్ణి కప్పాలని చూస్తున్నాయి. రుయ్యన ఓగారిపిల్ల నా పదిటను తోసివేయ ప్రయత్నించింది. కొంచెం చలిగూడా వేస్తోంది. పదిట తలమీదినుంచి కప్పకున్నాను.

“పూర్వం రాజపుత్రస్త్రీలు ఈమాస్తరే కప్ప వునేవారట... ఇదేస్తోందా?” అన్నాడు. అప్పటికి కూడా అభీనిలో యేకాద్రేకమూ దాగలేదు.

“ఊహా” అన్నాను. కాని అతడు దగ్గర కూర్చుని వుండడంవల్ల అతని మాటల తియ్యదనం నన్ను పాతాళానికో, అకాశానికో తీసుకువెళ్లుతున్నట్లున్నది. ఎక్కడో బావిలోపడి ఉన్నట్లు వాడి దీనాలాపంలా మనస్సు మారుమూలల్లోనుంచి “నీ నిశ్చయం, నీనిగ్రహం, నీభర్త, అతడు నీలో వుంచిన నమ్మకం యేమయ్యాయి?” అని ఒకచప్పుడు నీరసంగా వివరమన్నది. కాని శరీరంలో ప్రతిగ్రంథి, ప్రతిఅణువు జానకిపెదవులను ఆక్రమించుకొనాలని ముంగురు తోసుకవస్తున్నాయి. ఈబాధ అతనికి యెట్లా తెలియజేయాలో నాకు తోచింది కాదు. మామూలువాళ్లకు ఏమీ లేనిచోట యెంతో అర్థం కనపడుతుంది. ఇతడు నాబాధను తెలుసుకొనేవుంటాడు కాని యేమీ ప్రాశ్నహించకుండా, పైగా నిరుత్సాహకరమైన చూపుతో యేదో చెప్పాలని ప్రయత్నిస్తున్నట్లు వున్నాడు.

“నిద్రవస్తున్నదా?... వెళ్లిపడుకో” అన్నాడు. ఈమాటలు అంటూ అతడు లేవ ప్రయత్నించి వుండకపోలే, అతడు అన్నాడని నమ్మివుండేదాన్ని కాను. “నేను రేపు వెళ్లిపోతున్నాను మా వూరికి” అన్నాను. నాకళ్లలోని విచారాన్నీ, పెదవుల్లోని తొట్రుపాటునూ, ధ్వనిలోని నిశ్చయాన్నీ అతడు నమ్మకుండా వుండలేకపోయాడు.

“ఏం? ఎందుకు కంటే శ్వరగా...”

“లాభం లేదు. తప్పకుండా వెళ్లాలి” అన్నాను. నాకు తెలియకుండానే కళ్లలోనుంచి నీటి చుక్కలు దుమికాయి. కాని మనస్సుమూత్రం నిర్మల మైపోతూ న్నట్లు తోచింది. ఎందుకైనా జానకిపట్టుదల, నిగ్రహం నా వాంఛల్ని ఓడించడం నుంచి భ్రమించింది. తప్పిన తోవనుండి సరియైన తోవ కనపడేముందు కలిగే

క్రిల్ (గసుర్పాటు) అప్పుడే కలుగుతున్నది... వెళ్లిపోవాలని లేచాను... ఇంతలో అతడు నాకళ్ల నీళ్లను తప్పు అర్థం చేసుకున్నాడు... ఆమాంసంగా వచ్చి, “నిన్ను సరిగా అర్థం చేసుకోలేదు.” అంటూ ముద్దు పెట్టుకున్నాడు. మళ్లీ నా శరీరం అస్వాధీనం అయింది. ‘స్వీమింగ్ ఫూల్స్’ లో జారుడుతిమ్మలమీదనుండి జారుతూ యిహ ఒక అడుగులో నీరు తాగుతుండనగా, పడబోయేముందు, ఆలోచించడానికి టైమువుంటుందా? అప్పుడానీరులో విష మున్నదని తెలిసినా అందులో పడకమానము. అలాగే యేమీ తోచక, పరవశురాలైన జానకిచేతుల్లో ఒదిగిపోయాను. రుక్మిణి దగ్గుచప్పుడు వివరాగానే నాకు హఠాత్తుగా ఆమె అక్కడే పడుకున్న సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఏ పాపమూ యెరుగని ఆమె మూసినకళ్లు వెన్నెల్లో కలువరేకులరలే సామ్యంగా వున్నాయి. మాకళ్లు ఆకలితో ఒకల్లోకటిని కరుచుకుంటున్నాయి! “రుక్మిణి లేస్తుంది” అంటూ జానకిని తప్పించుకుని మెట్లవైపు వచ్చాను. అక్కడికి, ఆమె పడుకున్న చోటికి పట్టగోడే అడ్డం. కాని మెట్లను చూడగానే తప్పించుకుని పోయే చివరి అవకాశం ఆహ్వానిస్తూ కనపడ్డది. ఇంతలో జానకి నా వెనకకి వచ్చాడు. కాని నేను అప్పుడే సగం మెట్లు దిగిపోయాను. దిగానో చూకానోమాదా తెలియలేదు. కాని చివరకు జానకితో యేమీ చెప్పకుండా వెళ్లడం నుంచిదికాదనుకుని, “ఇన్నిరోజులా యేలాగో గడచిపోయాయి. ఇంక ఒక్క గంటకోసం జీవితంలో శాశ్వతంగా బాధ పెట్టే గాయం యెందుకు చేసుకోవాలి? మీ మొదటి నిశ్చయం, నిగ్రహం జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి. నాకు తెలివి వచ్చింది. ఇలా వుంటే చాలు మనప్రేమ” అని క్రిందికి వచ్చేసి మెట్లతలుపులు పెట్టాను...

మరునాడు యేలాగో ప్రయాణం సాగించాను. బండిలో కూచున్నాక తలుపుదాకా వచ్చిన “జానకి అశ్రుపూరితవయనాలు చూసి దుఃఖం పట్టలేకపోయాను. గుమ్మం చాటగానే దోవంటా గంటసేపుదాకా నాకన్నీరు ఆగలేదు.

వైకో ఎనాలిసిస్

[Psycho-analysis]

= శ్రీ ఎ. యల్. యక. శాస్త్రి =

నేటి వాఙ్మయకారులకు వైకోఎనాలిసిస్ ఒక నివాదంగా వుంది. ఆధునికవాఙ్మయాపరిచయాల చేసే చాలామందియున కాంధ్రరచయితలువైకో ఎనాలిసిస్ తో కథలనూ, పద్యాలనూ, గేయాలనూ, వ్యాసాలనూ ప్రమాణంచేస్తున్నారు. పాశ్చాత్యదేశాలలో వ్రాతకారులంతా వాఙ్మయంలో వైకోఎనాలిసిస్ ను ఒక ఉపకరణంగా, ఒక సాధనంగా తీసుకొన్నవాటి నుండి మన తెనుగుకవిమూలూ, కథకులూకూడా దీన్ని గురించి తెలుసుకోవాలని ఉబలాటపడుతున్నారు. ఉబలాటానికి సరిపోయిన పరిశ్రమ కనపడకున్నా, వైకోఎనాలిసిస్ నుగురించి చాలా తప్పు అభిప్రాయాలు వ్యాపిస్తున్నాయి. బూతులు రాస్తే వైకోఎనాలిసిస్ అని అనుకొనేవాళ్లు కొందరు. వైకాలజీకి ఆధునిక నామం అని అనుకొనేవాళ్లు మరికొందరు.

చరిత్రాత్మకంగా దీని పుట్టుపూర్వోత్తరాలను పరిశీలిస్తే గతమహాసంగ్రామానంతరమే ఈ మానసికశాస్త్రపద్ధతి ప్రారంభించబడింది. సంగ్రామానంతరం ఫిరంగిగుండ్లవలన కొందరికి గలిగిన ఆకస్మిక నిష్ఠ్యవ్యాధిని నిర్మూలించేయడానికి వారిని ఒకవిధమయిన యోగనిద్రయందు వుంచేవారు. అంతకుముందే చాలా మానసికవ్యాధులనూ, నాడీసంబంధమైన అస్వస్థతలనూ బాగుచేయడానికి యోగనిద్రను వుపయోగించేవారు. యోగనిద్రను కల్పించి నివారణఅయినట్లు అనుభూతంచేసే పద్ధతి చాలాకాలం వుండేది. యూరపులో ఇది శాస్త్రీయంగా వుంటే ఇండియాలో భూతాలూ, పితృచాలూ, మంత్రనివారణలూకూడా ఈపద్ధతి ననుసరించి వున్నట్లే కనపడుతుంది. యోగనిద్రవలన లాభం లేని పక్షంలో ద్వీపాంతరవాసమో, దీర్ఘవిశ్రాంతిలో ఒక సాధనంగా వుంచేవారు. ఈపద్ధతులవల్ల వైపై

చిహ్నలే నివారణచేయడ మయిందికాని, చాలామంది విషయంలో అసలు రోగములకారణం తొలగించబడకుండా వుండిపోయేది. యోగనిద్ర తాత్కాలికనివారణకాని శాశ్వతనివారణను చేయలేకపోయినది. కాని ఈ యోగనిద్రనివారణపద్ధతులవల్ల మానసికరోగం పూర్తిగా నివారణకాకపోయినా, ఆవ్యాధుల కారణాన్ని సూచించగలిగింది. అణచివేయబడ్డ సంక్లిష్టమనోరథాలో (complex), వాటి కామరూపాలో ఈమానసిక వ్యాధులకు కారణమని తేలింది. అందుచేత మానసికావస్థలనూ, మనస్సునూ కొత్తరకంగా విభజించి, మానసికవ్యాధుల మూలకారణాలను పరిశోధించవచ్చునని శాస్త్రజ్ఞులు గ్రహించేరు.

మన బహిర్గతచైతన్యానికి అతీతమైన మానసిక విషయాలకారణాలను శోధించడానికే వైకోఎనాలిసిస్ అంటున్నాము. యూరపులో వైకాలజీ చాలాకాలం ఆత్మమనస్సుల తాకిక ఆధ్యాత్మికసంబంధ నిర్ణయాలను చేస్తూవుండేది. అమెరికానుండి వాస్తోని యనుస్వభావవాదులు (Behaviourists) మనస్సు అనే ప్రకృతిని లాగివేసి ప్రతీమానసిక గుణాన్ని కారీరికశాస్త్రరీత్యా సమర్థించబోయేరు. వైకాలజీ కేవలం ఫీజియాలజీకి ఒక అనుబంధంగా పరిణమిస్తున్న కాలంలో ఫ్రాయిడ్ వైకాలజీని ఆధ్యాత్మికశాస్త్రజ్ఞుల నిరర్థకసిద్ధాంతాలనుండి, స్వభావవాదుల కారీరికశాస్త్రీయపద్ధతులనుండి విముక్తరాలుగా చేసి మనస్సుకు ప్రత్యేకఆస్తిత్వాన్ని ఇస్తూ, మనస్సు దాని చైతన్యతకు సంబంధించిన విషయంలో మిక్కిలి నూత్నమయిన సత్యాలను వ్యక్తపరచగలిగింది.

ఫ్రాయిడ్ మనస్సును మూడుభాగాలుగా చేశాడు. అలాగే మానసికగమనాలను (Mental

processes) మూడుభాగాలుగా చేశాడు. మొదటిది చైతన్యవృద్ధి, లేక చలనచైతన్యం అంటారు. ఈ చైతన్య గతిలో చలనము గలిగి ఏక్షణంలోనైనా పూర్తిగా తన కోర్కెలనూ, అవసరాలనూ తెలుసుకొనగలడు. అచలన చైతన్యం రెండోది. చైతన్యానికి వుండే చలనశక్తి లేకుండా తాత్కాలికంగా మరుగుపడి చలనచైతన్య వృద్ధికు సమీపంగానే వుంటుంది అచలనచైతన్యం. ఇది నిశ్చయగమ్యమైన నిష్కలంగా వుండి బలమయిన ప్రేరేపణ వున్నప్పుడు చలనచైతన్యగతిలోకి మారగలదు. మూడోది అంతర్గతచైతన్యం. పురాతనంనుండి శారీరకంగా జీవంలోవున్న మూలప్రకృతులు చిత్తకబడి విధ్వంసిత మవుతాయి. ఆ మూలప్రకృతుల కామశిఖిలా పుట్ట ఇది. శాశ్వతంగా - అఖండంగా నరకబడిన మూలప్రకృతులు గల యీ అంతర్గత చైతన్యవృద్ధిని ప్రకృతుల చైతన్యవృద్ధిలోకి చేరుట చాలా కష్టము.

Conscious - చలనచైతన్యం

Pre-conscious - అచలనచైతన్యం

Un-conscious - అంతర్గతచైతన్యం

పొరల్లాగ నిరూపింపబడిన యీ చైతన్యవృద్ధిలన్నీ దృష్టాంతరీత్యా వర్ణింపబడినవేకాని, వీటికి బుద్ధిలోగాని, మరెచ్చటా కాని స్థలప్రమాణభావ మేమీ లేదు.

మనస్సు బాహ్యకర్తగా ప్రేరేపణవల్లా వుండేకించ వచ్చును; సహజంగా వుండే మూలప్రకృతుల ప్రేరేపణ వల్లా వుండేకించవచ్చును. కాని బాహ్య ఆంతరంగిక ప్రేరేపణలు రెండుకూడా త్రివిధచైతన్యవృద్ధిలలో మూలమయిన అంతర్గతచైతన్యమందేమొట్టమొదట వుండేకింపబడితాయి. అయితే, అంతర్గత చైతన్యంలో మొట్టమొదట వుండేకింపబడిన ప్రేరేపణలు చైతన్యపుసరిహద్దులలో, అనగా అచలనచైతన్యవృద్ధి సరిహద్దులలో, అనగా అచలనచైతన్యంలోకి పోతాయి. కొన్ని ప్రేరేపణలు అచలనచైతన్యంలోకికూడా పోకుండా, అంతర్గతచైతన్యంలోనే దహనమయి, అస్థికలతో పాడుకుపోతాయి. భౌతిక ఆంతరంగిక ప్రేరేపణలను ఇంద్రియార్థకమయిన చైతన్యంలోకి ప్రవేశించకుండా చేయ

దము చేసితరచూ గాదు. కాని చలనచైతన్యంలోకి మాత్రం రాకుండా మనస్సు చేసుకోగలదు. ఇట్లా రాకుండాచేసే మానసిక అడ్డుదిడతనే సెన్సార్ (Censor) అంటారు. అంటే సంఘమూ, మతమూ, న్యాయమూ ఏర్పరచిన విధినిషేధాలు. దానివల్లనే కూడనివీ, అక్కరలేనివి అయిన కోర్కెలు చైతన్యంలోకి ప్రవేశించకుండా వుండడం అవుతుంది.

ఈ త్రివిధచైతన్యవృద్ధిలనూ ఒప్పుకోడు ఏడ్లరు. ఫ్రాయిడ్ సరికొత్తగా కనిపెట్టిన 'అంతర్గతచైతన్యము'ను శుద్ధఅబద్ధం అన్నాడు. యీ మానసిక విభజన అంతా నిరర్థకమయినది అంటూ చాయన.

జంగ (Jung) అనే మరో మానసిక శాస్త్రజ్ఞుడు అంతర్గతచైతన్యం వుందని ఒప్పుకొన్నాడు కాని అది ఫ్రాయిడ్ వర్ణించిన మరెక్కినంతటికీ కాదంటాడు. స్వజాతీయస్మృతులు (Racial memories), పౌరమార్గపుకోరికలూ, ఇంకా వ్యక్తిగత సంస్కారవాసనలతో నిండిన గంగానదిలాంటిది అంటాడు అంతర్గత చైతన్యాన్ని జంగ.

మనస్సును మూడుభాగాలుగా చేశాడు ఫ్రాయిడ్. మొదటిభాగాన్ని libdo అంటారు. దీన్ని మనం సాధారణంగా 'మనస్సు' అంటాము. అవ్యక్త చైతన్యరహితమయిన మనశ్శక్తిచే ఇది నిండివుంటుంది. పురాతనమూలప్రకృతుల ప్రేరేపణ దీనివల్లనే కలుగుతుంది. మనస్సునుండి అహంకారం వుద్భవిస్తుంది. త్రివిధచైతన్యవృద్ధిలనుండికూడా ఇది ఉద్భవిస్తుంది. వ్యక్తి భౌతికప్రపంచంతో సంబంధించినపుడు వానికి అహంకారం కలుగుతుంది. ఆ అహంకారమే తనకు కావలసినది దొరికినదనీ, దొరకలేదనీ భావిస్తుంది. సంఘం కొన్ని నిబంధనలను విధిస్తుంది. వాటిని ఒప్పుకోనేదీ, ఒప్పుకోకుండా వుండేదీ అహంకారమే. మూలప్రకృతులకు శత్రుప్రాయంగా వుండే నాగరిక నీతులకు అలవాటుపడ్డ అహంకారం మనస్సునూ, దాని మూలప్రకృతులనూ చీదరించడం ప్రారంభిస్తుంది. ఆత్మ అనీ, soul అనీ, conscious అనీ, అంతఃకరణ అనీ వర్ణించబడిన అహంకారం యొక్క మహాశక్తి రూపమే కాని మరొకటి కాదంటాడు ఫ్రాయిడ్.

మానసిక పరీక్షామంలా క్రమంగా అహంకారం సంఘనిబంధనలకు లొంగక తప్పదని భావిస్తుంది. అందుచేత మనస్సును లొంగదీయడానికి చూడాలి. పూర్తిగా తన ఆధికారంలో వుంచుకోవాలి. మనస్సు యొక్క కొన్ని కామాటా, కోర్కెలూ, వికారాలూ సంఘనిబంధనలకు వ్యతిరేకం. అందుచేత అహంకారం—దానిలో ఒక భాగాన్ని ప్రత్యేకంగా ఒక 'పహరాను' వుంచవలసివస్తుంది. మాడని కోర్కెలూ, ప్రమాదకరమయిన కోర్కెలూ మనస్సునుండి నచ్చినపుడు ఈ 'పహరా' అహంకారం వాటిని చైతన్యవస్థలోకి వెళ్లకుండా అపీవేస్తుంది. అహంకారంలోనికి ప్రవేశించకుండానే ఈపహరా అహంకారం చాలాకామాలను అణిచివేస్తుంది. అహంకారదుర్గానికి కావలికాచే యీ మహాఅహంకారానికి (Super-ego) ఆత్మ అంటాం మనము. నేదాంతులు మనస్సు చెడ్డదనీ, ఆత్మ నిర్వకారమయినదనీ చెప్పడం ఇందువల్లనే. ఇంతకన్న వేరేమీ లేదు. అహంకారం నుండి ఉద్భవించిన యీ మహాఅహంకారం క్రమంగా ఒక విశిష్టమానసికప్రకృతి అయి తప్పుపనులకు పశ్చాత్తాపపడుట మొదలగువాటికి బాధ్యురాలవుతుంది.

ఫ్రాయిడ్ ఇచ్చిన పేరు	ఫ్రాయిడ్ పేరుకు తెనుగు	మనవేదాంతంలోని సరియైనపదం
Libido	మనశ్శక్తి	మనస్సు
Ego	అహంకారం	అహంకారం
Super-ego	మహాఅహంకారం	ఆత్మ

మూలప్రకృతుల పట్టిక యివ్వడానికి ఫ్రాయిడ్ ఏమీ శ్రద్ధసహించలేదు. ఆతను మూలప్రకృతులను రెండుభాగాలుగా చేశాడు: (i) ఆత్మరక్షణకు సంబంధించినవి, (ii) కామానికి—ముఖ్యంగా స్త్రీపురుష కామానికి సంబంధించినవి. రెండోదానికి ప్రాధాన్యమిచ్చి మనస్య పృథావంయొక్క క్రమం అంతా దానిమీదే ఆధారపడివుండటాడు. ఆత్మరక్షణకూ, స్వాభిమానప్రదర్శనానికీ, ఇచ్చను శక్తిలోకి రూపించడానికి అందరికీ—నూటికి ౯౯ మందికి—గోచరమయ్యే మార్గం కామమార్గమే అంటాడు. ఏడ్వరుమహాశయ్యుడు వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రదర్శించడంలోనూ, ఇచ్చను శక్తిలోకి

వ్యక్తంచేయడంలోనూ జీవితసమస్య వుండటాడు. వ్యక్తిని రక్షించుకొనే మూలప్రకృతి సహజంగా వుండడంవల్లనే ఋషీశ్వరులు ఆత్మసిద్ధికోసం అంత తపాతపాపనుట, నిర్వాణం, కైవల్యం, విశ్వాం—ఇవన్నీకూడా ఆత్మరక్షణప్రకృతియొక్క అతిలక్షణాలే అనిపిస్తవి. మానసికశాస్త్రజ్ఞుల సిద్ధాంతాలరీత్యా స్వర్గలోకవర్ణనలను పరిశోధిస్తే వైదికుల యజ్ఞయాగాలు కొన్ని కేవలం కామప్రకృతుల ప్రేరేపణలకు సంబంధించినట్లే కనపడుతుంది.

ఈడిసియన్ కాంప్లెక్సుపై ఫ్రాయిడ్ సిద్ధాంతం అంతా ఆధారపడివుందని అతనూ, అతని శిష్యులూ కూడా అంటున్నారు. ఫ్రాయిడ్ వర్ణించిన త్రివిధ చైతన్యవస్థలూ, త్రివిధమనస్సు ఎవరికీ కొప్పికలుగ చేయలేదు. కొత్తగా ఇంతకుముందే దేవరూ ఊహించని ఒక కొత్తరకపు సంకీర్ణమానసికమనోరథాన్ని కనిపెట్టేడు. అది మానవుని బాల్యంనుండి ప్రారంభించి వున్నదనీ, భావివ్యక్తితీలం అంతటికీ పునాదువేస్తుందనీ చెప్పేడు. జీవశక్తి అంతా కామశక్తి అనే నిర్వచించిన యీయన మానవుడు జన్మతః కామధారిఅనీ, పుట్టిన నాటినుండికూడా కామచిహ్నులను చూపెట్టవచ్చుననీ ఈయనవాదం. అంతవరకూ ఎంతటి ఆతివాదిశాస్త్రజ్ఞుడుకూడా పసిపాపల అమాయకత్వమునూ, పవిత్రతనూ విశ్వసించేవారు. ఫ్రాయిడ్ సిద్ధాంతంతో పిల్లల 'పవిత్రత' ఎగిరిపోయింది. పసిపాపలకుకూడా కామచిహ్నులను ఆరోపించే ఫ్రాయిడును ఎవరూ సహించలేకపోయేరు. విశ్వసించలేకపోయేరు.

జీవశక్తి అంతా కామశక్తిలోనే కేంద్రీకరించి యుండుటచేత కామచిహ్నులు చిన్నప్పటినుండికూడా మనలో వున్నాయి. చన్నుగుడవమూ, నోట్లో వేలు పెట్టుకోవడమూకూడా కామచిహ్నులులే అంటాడీయన. ఈడిసియన్ తెలియకుండానే తల్లిదండ్రుల చంపి తెలియక తల్లిని పెల్లాడేను. ఈడిసియన్ లాగే ప్రతీపిల్లవాడికీకూడా బాల్యవస్థలో ఒక దశయందు తల్లిపై కామకర్షణ ఉంటుందనీ, దానివల్లనే తనకు అడ్డంగా వున్నతండ్రిపై మాత్సర్యంకూడా కలుగుతుందనీ, అలాగే పిల్లదానికి తండ్రిపై కామకర్షణ కలుగుతుందనీ

ప్రాయద్దవాదం. 'కామం' అంటే ప్రేమా, అభిమానమూ, భక్తి అని తీసుకొన్నపక్షంలో మగపిల్లలు తల్లిని, ఆడపిల్లలు తండ్రిని ఎక్కువగా ప్రేమిస్తారనేది అనుభవానికి దగ్గరగానే వున్నది. ఇలాంటి దశ మానవుని బాల్యవస్థలో ఒక దశ, ఒక సహజావస్థ అని ప్రాయద్దవాదం. ఈ అవస్థలోని యీ లక్షణాలు సంకీర్ణములయిన అనేకమార్పులతో ఉండవచ్చును. లక్షణాలు పైకి వ్యక్తం అవడంలో అనేకవిధాలుగా రూపింపవచ్చును. అయినా ముఖ్యమయిన బాలకామ చిహ్నాలుమాత్రం తప్పకుండా గోచరమవుతున్నాయి. 'బాలారిష్ట'మనబడే రోగపుదిన్నములు కామచిహ్నములే అనిపిస్తుంది. పసివయస్సులోనే యీ సంఘర్షణ ప్రారంభం అవుతుందనీ, నిగ్రహంకూడా అప్పుడే వుద్భవిస్తుందనీ, బాల్యవస్థలోని ఈ సంఘర్షణఫలితమే తర్వాతి వ్యక్తి మంచి చెడ్డలనూ, శీలమనూ నిర్ణయిస్తుందనీ, ప్రాథమికమయిన యీ సంఘర్షణయే భావివ్యక్తిశీలానికి, ఆత్మవికాసానికి కారణం అనీ అంటాడు ప్రాయద్ద. పైకి కనపడినంత చురుకైనగానూ, సంచలనగానూ దీన్ని తీసుకోకూడదు. అగమం వ్యక్తిశీలం అంతా చిన్నప్పుడు దగ్గరగా వుండే మాతాపితరులతో వుండే సంబంధాన్ని పట్టే ఏర్పడుతుందని గ్రహించవలసియుంటుంది.

ప్రాయద్ద మానవజీవితానికి అతిముఖ్యమయిన చలనశక్తి స్త్రీపురుషసంబంధపు కామమే అని నిర్ణయించాడు. వ్యాసుడు స్త్రీ మూలప్రకృతి అని నిర్ణయించడంకూడా యీ విషయాన్నే అనుసరిస్తోంది. 'స్త్రీపురుషసంబంధం' అని స్థూలంగా అనడానికి బదులు 'జీవితంలో స్త్రీ మూలప్రకృతి' అన్నాడు. అంతర్గతంగా మనిషి వ్యక్తిత్వాన్ని రూపుమాపే వివిధమానసికసంఘర్షణలన్నిటికీ సెక్సు చాలామట్టుకు బాగ్యంతో వహిస్తుందని ప్రాయద్ద చెబుతున్నాడు. నాగరికత చెందిన మనుష్యుడు మతాభినివేశంవల్లా, సాంఘికమర్యాదల అనుసరణవల్లా, తన మూలజీవప్రకృతులను కొంతవరకూ అణచుకోవాల్సి వస్తుంది. సాధారణంగా సంఘంలో ప్రతీ వ్యక్తికీ కామకీజీవితరంగంలో సంఘంతో సంఘర్షణ వస్తోంది. నీతిమర్యాదలను అనుసరించడానికి పవిత్ర

మయిన మానవుడు చాలా వ్రేయమయిన ఖరీదును చెల్లిస్తున్నాడు. స్త్రీపురుషసంబంధంలోని నియమాలూ, విధినిషేధాలూ, ఆచారాలూ చాలామట్టుకు మానసికపరిణామానికి కృత్రిమ అడ్డంకులు అవడంచేతనే మానసికవ్యాధులూ, హిస్టేరియాలు, ఉన్మాదాలు సంభవిస్తున్నాయని వీరి వాదం. వివిధప్రపంచజాతుల సాంఘికనైతికచరిత్రను పరిశీలించి ప్రాయద్ద తన వాదానికి ఆధారాలు కలుగచేసికొన్నాడు.

ఈ ప్రాయద్ద సిద్ధాంతాన్ని తిరస్కరిస్తూ ఏడ్లకు మానసిక ఆంతరంగిక సంఘర్షణలన్నిటికీ కారణం ఆత్మజయపజయవైరుధ్యమే అంటాడు. ఇచ్చను శక్తిలోకి ప్రదర్శించుటలోని జయపజయములే మానసికపరిణామాలకూ, సంఘర్షణలకూ కారణం అంటాడు. ఆత్మీయమయినదానిని శక్తిలోకి ప్రదర్శించి వ్యక్తిత్వానికి సంపూర్ణవికాసం కలిగించినాడే మానసికశాంతి వుంటుందని వీరి ఊహ. ఆత్మీయమయిన ఇచ్చను బాహ్యంగా శక్తివంతంగా ప్రదర్శించుటయే వీరికి ప్రధానం. అందుకే ఇతనిది వ్యక్తిగతనిరూపణ నైకాలజీ అయింది. సంప్రదాయాలూ, ఆచారాలూ, నియమాలూ, సాంఘికనిబంధనలూ అని మొత్తంమీద గ్రహించి మానవస్వభావాన్ని సమన్వయిస్తాడు ప్రాయద్ద.

రెండు విషయాలు గమనించాలి. మానవజాతి రూపవాన్నీ, మూలప్రకృతులనూ నాగరికకృత్రిమ నియమాలలో దగ్ధంచేసుకోడం ఒకటి, రెండోది మానవ జంతువు తన ప్రాథమిక ఇచ్చాస్వాతంత్ర్యాన్ని పోగొట్టుకోవడం. ప్రాయద్ద మూలప్రకృతులమీద సంఘం నిబంధించిన ఆంక్షలే మానవుణ్ణి నీరసుడుగా, అలసుడుగా, మానసికగోగిగా, వ్యధితుడుగా చేశాయంటాడు. ఏడ్లకు మూలప్రకృతులకు ప్రాధాన్యమియ్యక ఆత్మీయరక్షణమే, ఇచ్చాశక్తిసాధనమే ముఖ్యమంటాడు. స్వార్థమునకు సంబంధించిన వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యరక్షణమే మనస్సుయొక్క సమస్య అంటాడు. కాని పరిశీలించిచూస్తే స్త్రీపురుషసంబంధపు వాంఛకూడా వ్యక్తినిరూపణకూ, ఇచ్చాశక్తి

ప్రదర్శనానికి ఒక మార్గమే కాని వేరే కాదనిపిస్తుంది. పారిభాషికపదాల్లోనే ఇద్దరికీ చాలా అభిప్రాయభేదం వుంది.

జంగు వీరిద్దరిపంథాకాకుండా మహాపంథాలో నడిచాడు. అంతర్గత చైతన్యమును గురించి మరింత స్పష్టీకరించాడు. ప్రాయముకు అంతర్గత చైతన్యంలో సంఘర్షణశిథిలాలూ, మాకటిక్రేళ్లతో నరకబశిషోయిన కామాలాతప్య మరేమీ కనపడవు. జంగుకు అంతర్గత చైతన్యంలోనే మన ఆదర్శాలు, పరమార్థాలు, ఉన్నత ప్రేరేపణలూ గోచరమయ్యాయి. ఈ అంతర్గత చైతన్యం ఉటుచెలమగుని మరికిగుంట కాదంటాడు (Not a cess-pool but a well-spring). శిథిల కామాలతోనూ, విదగ్ధ వాంఛలతోనూ గుమిగూడిన మరికి కాల్వ కాదు. చైతన్యంనుండి అంతర్గత చైతన్యం ఉద్భవించి దంటాడు ప్రాయశ్చ. అలా కాకుండా చైతన్యంలోగా మొదటినుండి అంతర్గత చైతన్యం వుందనీ, వాటి కోర్కెలే అప్యడప్యకు చైతన్యవస్థలోకి వస్తాయనీ జంగుయొక్క వాదం.

మానసికవిభజనశాస్త్రంలోని యీ పరస్పర విరుద్ధాభిప్రాయాలన్నిటికీ అతీతమైన కొన్ని ముఖ్య సత్యములు వీరందరూ కలిసి తేల్చగలిగినారు. వీయినప్పటికీ మానవబుద్ధికాసంచరీత్రయందున, ముఖ్యముగా నైకో ఎనాలిసిస్యందును ప్రాయశ్చిద్ధాంతాలు చాలా ప్రాథమికసమస్యలకు జవాబు ఇచ్చినవని ఒప్పుకోకతప్పదు. వైకాలకి ప్రత్యేకశాస్త్రీయ అర్హతను కలిగించి దానిని ఒక శాస్త్రీయదర్శనంగా చేసింది ప్రాయశ్చ. అంతకుముందు వైకాలకి అర్థమూ పర్థమూ లేకుండా మానవాతీత ప్రగల్భాలతోనూ, నిర్ణీతమానసికస్థితుల వర్ణనలతోనూ వుండేది. అటువంటి యూరోపియన్ వైకాలజీలో బ్రహ్మాండమయిన విప్లవ మార్గం చూపించి, ఉత్సాహము, ప్రేరేపణలు, సంఘర్షణలు, మూలప్రకృతులు, త్రివిధచైతన్యములు, త్రివిధ చైతన్యవస్థలు మొదలగు పారిభాషికపదాలను సృష్టించేరు. నీతిశాస్త్రజ్ఞులు విధించిన 'మంచి'లోని చెడ్డలు, 'చెడ్డ'లోని మంచిని బయట పెట్టగలిగేరు.

మానసికశాస్త్రజ్ఞులు చాలా ఇంద్రియనిగ్రహాలూ, బ్రహ్మచర్యాలూ కోర్కెలను అణచుకోడము వల్లనే సాధ్యమవుతున్నాయంటున్నారు. కామశక్తులను నిగ్రహించి వాటిని అంతకన్న ఉన్నతమయిన, అధికమయిన దివ్యశక్తులలోకి మార్చవచ్చును. కామాగ్నిశక్తులను భస్మీకరణంచేసి, పుటంచేసి, వాటినుండి నవ్యకళాశాస్త్ర విభూతులను సృష్టించవచ్చును. బ్రహ్మచర్యంవల్ల, ఇంద్రియనిగ్రహంవల్ల మానవాతీతశక్తులను పొందవచ్చునని చెప్పే ఆర్యశత్రుజ్ఞుల అభిప్రాయం కూడా దీన్నే అనుసరిస్తోంది. అయితే కామశక్తులను కళాశాస్త్రజ్ఞానాస్వేషణలలోకి మార్చుకోగలిగే ప్రతిభా, మానసిక శారీరకబలమూ అందరికీ లభ్యం అనడం చాలా కష్టతరం. ఈదృష్ట్యా కవిత్వాలూ, కథలూ, శాస్త్రీయవిమర్శనలూ, లలితకళలూ, జ్ఞానాస్వేషణలూ, అన్నీకూడా నిగ్రహింపబడిన కామరూపంయొక్క మారుమూలములే కాని మరేమీ కావని అనవచ్చును. రక్షిమాగ్ధాలను అనన్యాయంమొననే భక్తిశక్తుల మార్గం ఇదే అంటారు. కాని యీవిధంగా ప్రతిభా, రసికత్వమూ నిగ్రహిత కామరూపమే కాని మరొకటి కాదనడం అసందర్భం. ఏమంటే శ్రీనాథుడు, తిమ్మకవి, భూర్జటి, భద్రప్రసాది, జమదేవుడు, నేమన, పెల్లీ, కీట్టు మొదలగు ప్రాచ్య పాశ్చాత్యకవులే మరూకూడా ఇంద్రియనిగ్రహంవల్ల, కోర్కెలను అణచుకోడం వల్లా కవిత్వం చేసినట్లు కనపడదు. కోర్కెలను, కామాలను మరింత విజృంభింపజేసుకొని కవలం కామాద్భుత కవిత్వం చెప్పేరు. కామశక్తులను భస్మీకరణం చేసి యోగులూ, వైరాగులూ ఏవేవో మానవాతీతశక్తులను సంపాదించినట్లు మనవారు పురాణాల్లో వ్రాశారు. కాని కామశక్తులను కళాశాస్త్రీయజ్ఞాన శక్తులలోకి మార్చడం అనేది సాధ్యంగా తోచదు. ఉత్కృష్టమయిన ప్రపంచకవిత్వం అంతా నిగ్రహం లేని స్వేచ్ఛాయూర్తలయిన కళోపాసకుల నుండే ఉద్భవించినది. అందుచేత తాత్కాలికకవులైన గాత్రగార్లూ, వైరాగులకూ ఈ సిద్ధాంతం వర్తిస్తుందేమోకాని ప్రముఖకళాకోవిదులెవరికీ చెల్లదు.

కామం ఒక్కటే ప్రధానమయిన చలనశక్తి జీవితానికి. క్రోధలోభమాత్సర్యాదులన్నీ కామం అనక తగకగా నిగ్రహింపబడినప్పుడూ, దగ్ధం అయినప్పుడూ ఉద్భవిస్తాయి. మనస్సుకు ప్రధానమయిన కామశక్తి ఎప్పుడు సరిగా వినియోగం చేయబడకుండా తన శారీరక మానసిక వైజయాలకు వ్యతిరేకంగా వినియోగించబడుతుందో అప్పుడే మానసిక సంఘర్షణ ప్రారంభం అవుతుంది. సంఘర్షణకు కారణమయ్యే ప్రేరేపణలు భిన్నభిన్నంగా వుంటాయి. ఇటీవల, అనగా గత మహా సంగ్రామానంతరం మాత్రం సంఘర్షణ చాలామట్టుకు స్త్రీపురుష కామానికి సంబంధించినది అవుతున్నది. ఇటీవలి పాశ్చాత్య గద్యసద్య వాఙ్మయం అంతా సెక్సుకు సంబంధించినదే అవుతున్నది. లారెన్సు, జాయస్, హెల్స్, ఎఫ్.లే.మెన్, ఫుల్ఫీరందరి నవలలలోనూ కనపడే అరాజక ఆవేశరాజ్యం అంతా వలపుసంఘర్షణలకు సంబంధించినదే. వ్యక్తి నీతికీ, సంఘనీతికీ ఉన్న ఘోరసంఘర్షణ ఈ వాఙ్మయంలో ప్రతిఫలిస్తోంది.

అంతర్గతచైతన్యం విధ్వంసిత కామజాలం అవడంచేత చిహ్నాలతోనూ, సాంకేతికాలతోనూ తప్ప మరేవిధంగా వ్యక్తంకాదు. అంతర్గతచైతన్యం వ్యక్తం అవడానికి అవే సాధనాలు. సెక్సుజీవితానికి సంబంధించిన సాంకేతికాలన్నీ ప్రాయశః, అతని ఆశచరులూ వందలకొలది చెప్పేరు. ఇంచుమించుగా ప్రతీవస్తునూ ఈ సెక్సు సాంకేతిక పట్టిలో వుండి దేవాలయపుగంట, దోసకాయ, ఏటిప్రవాహం, కలం, సిరాబుడ్డి-అన్నీనూడా సెక్సు సాంకేతికాలే అంటారు ప్రాడియనులు.

ఇరవయ్యో శతాబ్దంవరకు నైకాలకీ కేవలం సిద్ధాంతాలూ, తాత్వికచర్చలతో నిండివుండేది. అంత వరకు సాంఘికజీవనసూత్రాలన్నీ ఒక మోస్తరుగా మంచిననీ, పురాతన జీవమూలప్రకృతులనూ, నేటి నాగరికలోకపు నీతిసంప్రదాయాలనూ వైపాదువేసి, ఇప్పటి నాగరిక సంప్రదాయాలే మానసిక శాస్త్ర రీత్యా సాధ్యమయిననీ, శ్రేయోదాయక మైననీ అని వర్ణించేరు. నిజమే కాని, మనసి ఆ మూలప్రకృతు

లను వదలి సంప్రదాయాలను అనుసరించడానికి ఎంత సంఘర్షణతో ఎంత నరాలబిగ్గవును ధ్వంసం చేయ వలసివచ్చిందో నైకోఎనాలిసిస్ ఋజువుచేసింది. ఈ మానసికవిభజనశాస్త్రం ముఖ్యంగా మూడు విషయాలలో మానవవికాసానికి, నాగరికతాభివృద్ధికీ తోడ్పడు తున్నది.

౧. చాలా కష్టసాధ్యమయినా మానసికరోగులకు ఇది ఒక నివారణపద్ధతిగా వుపయోగము కాగలదు. నైకో ఎనాలిసిస్ వల్ల సంకీర్ణమయిన మానసిక రోగాలను కుదర్చడం కష్టమయినా బిడ్డల శిక్షణలోనూ, విద్యాశిక్షణలోనూ, సాంఘికజీవనంలోనూ ఈ శాస్త్ర రీత్యా మానవమానసికవికాసానికి మొదటినుండి వాతావరణం కల్పించవచ్చును.

౨. మనస్సుయొక్క ప్రకృతిని శాస్త్రీయంగా విభాగించి, నగ్నంగా మూలప్రకృతులను ప్రదర్శించింది. అంతర్గతచైతన్యంయొక్క ఉనికిని కనిపెట్టి, కలల స్వభావాలనూ, మానసికనణాల కార్యకారణాలనూ చెప్పగలిగింది.

౩. సాంఘికజీవనంలోనూ, నైతికజీవనంలోనూ చాలాసంప్రదాయాలనూ, ఆచారాలనూ, వ్యక్తిగతస్వభావాలనూ విశదపరచగలిగింది. ఈవిషయవిమర్శనవల్ల సారస్వతంలో పాత్రవర్ణనలోనూ, నిషయవర్ణనలోనూ సంప్రదాయపరాయణత్వం పోయి, ఒక కొత్తరకపు వాస్తవికతత్వం ఏర్పడింది.

మార్క్సుగారి ఆధిభౌతికవాదమూ, ఈస్ట్ యునల పదార్థవాస్తవికతత్వమూ ప్రాయశఃవాదంతో సరిపోతోంది. ప్రాయశఃసిద్ధాంతాలు నీతి అవినితల పరస్పరసంబంధవిషయమై నవీనసిద్ధాంతాలకు ఆధారం కలుగచేసినవి. వైసిటీ అనుయాయుల నమ్మకంబి ఏడ్లరు Will to powers ప్రాధాన్యమిచ్చాడు. జంకు జాతిప్రకృతులకు, వ్యక్తిగత సంస్కారప్రకృతులకు ప్రాధాన్యమిచ్చాడు. రాజకీయంగా ప్రాయశః సామ్యవాదానికి, ఏడ్లరు బూర్జువా ప్రజాప్రభుత్వానికి, జంకు దేశీయఘోషిష్టు ఆదర్శాలకు దోహదం ఇచ్చారు. పరిణామసిద్ధాంతంతర్వాత మానవమానసికవికాసానికి

గొప్పప్రభావం కలుగచేసింది ఫ్రాయిమా, అతని అనుచరుల సిద్ధాంతాలే. జీవపరిణామసిద్ధాంతంలో డార్విను ఎంతటివాడో మానసికపరిణామశాస్త్రంలో ఫ్రాయిడ్ అంతటివాడు. మనస్సుయొక్క మూల ప్రకృతులను విభజించి మానవమనస్సుయొక్క ప్రత్యేక పవిత్రతలుదగలను బద్దలుకొట్టేడు.

నైకోఎనాలిసిస్ తు ఫ్రాయిడ్ - జంగు-విప్లవ త్రిమూర్తులవంటివారు. పృథ్వి అంతా ఫ్రాయిడ్ బ్రాహ్మణ్యే. అతనిసృష్టికి కొత్తసిద్ధిని కల్పించేడు విప్లవ

రు. ఫ్రాయిడ్ ప్రాథమిక సిద్ధాంతాలనే ఖండించి సంహరించేడు జంగు.

ప్రకృతివిశ్వరూపం పరిశోధించడానికి దూర దర్శినియంత్రాన్ని ఉపయోగించాము. శరీరయంత్రాన్ని అణువుస్థితిలో చూడానికి ఎక్స్రే ఉపయోగిస్తున్నాము. మన స్వభావం కనిపెట్టడానికి నైకో-టెలిస్కోపులు కావాలి. ప్రకృతిపురుషులను విభజనచేసి అవగాహనచేసుకొన్నాం. ఆధ్యాత్మిక మనబడే మనో ఆత్మల భౌతికస్వభావాలను విభజనచేసి గ్రహించాలి. ఆపని నైకోఎనాలిసిస్ చేస్తున్నది. ఇంకా చేయగలను.

సాహితీ సమితి కవులు

= శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రి =

సాహితీసమితికవులు తెలుగుదేశములో నవ్య కవిత్వము వ్యాప్తిలోకి తెచ్చినవా రని ఇప్పటికీ కవిలోకములో వారియందు కొంత అభిమాన మున్నది. అయితే, — అదొకవిధమైన రోహిణిల క్రాపింగులు పెట్టుకొని కవిత్వపు చూపులు చూస్తూ రెండుకాళ్లతో తిరిగే విచిత్రమైన మృగాలనే భావం కూడా కొందరికి లేకపోలేదు. సాహితీసమితియందు విశేషాభిమాన మున్నవారికిగాని, అసహ్యము ఉన్న వారికిగాని సమితిసంగతి ఎక్కువ తెలియదు. సమితిని, సమితిసభ్యులనూగూర్చి కల్పితకథలు — మంచివీ, చెడ్డవీ కూడా — ఎన్నో వినడం తటస్థించినది. చివరకు ఆ కల్పనాకథలు కొన్ని విశేషప్రచారమున్న పత్రికల లోకి ఎక్కడచూకూడా తటస్థించినది. అందువల్ల సాహితీసమితిస్వరూపము ప్రస్తావించవలసిన అవస రము కలిగినది.

అంతేకాక ఈ సమితికవులు అనేకమార్గములు తొక్కినారు. ఇప్పటికీ వారి నవ్యత సత్యమై ఉన్నది. సమితికవుల స్మరణవల్ల తెలుగుకవులలో నవ్యకవితా మార్గాలు సమగ్రముగా స్థాపించినట్లుకూడా అవుతుంది. ఇది ప్రగల్భాత్మిక కాదని సహృదయులు గ్రహించగల రని మా విశ్వాసము.

సాహితీసమితిస్వరూపం తెలుసుకోవలెనంటే ముందు కొంచెము శ్రమచేసి మన ఊహను ౧౯౧౫, ౧౯౧౬ సంవత్సరములలోకి ప్రసరింపజేయ వలసి ఉంటుంది. అప్పటికి రేడియోలు లేవు, టాకీలు లేవు. భారతరాజకీయరంగంలో సత్యాగ్రహం లేదు,

మహాత్మునికి కాంగ్రెసులో సర్వాధిపత్యం లేదు. తెలుగుదేశంలో వాఙ్మయపత్రిక అంటే ఏమిటో తెలి యదు. 'ప్రతిభ' లేదు. 'భారతి' పుట్టలేదు. 'సాహితీ' ఇంకా తెలుగుతల్లిగర్భంలోనే ఉన్నది. ఆ రోజులు ఊహించుకోవలె! కవులు తమ ఖండ కావ్యాలు ఆంధ్రపత్రికలోగాని, కృష్ణపత్రికలోగాని ప్రచురించవలసి వచ్చేది. 'గ్రంథాలయసర్వస్వము' అనే మాసపత్రికలోకూడా కొన్ని ఖండకావ్యాలు ప్రచు రించేవారు. అన్నిటికంటే ముఖ్యశరణ్యము ఆంధ్ర పత్రికవారి సంవత్సరాదిసంచిక.

ఆ రోజులు మన మూహించుకోవలె! 'చిన్న కథలు', ఒక్క డబ్బుకంటే వచ్చి ఉండవు అవి కూడా చిన్నకథలే కాని 'చిన్నకథ' స్వరూపం ఎరిగి వ్రాసినవి కావు. 'ఏకాంకనాటిక' లే — సంస్కృతమర్యాదలూ వచ్చినవికాక — ఎరగము. శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావు తృణకంకణాది ఐదు కావ్యాలూ, శ్రీ అబ్బూరి రామకృష్ణారావు 'మల్లికాంబ' — ఇవి తప్ప పుస్తకరూపంగా వచ్చిన ఆధునికకవుల కావ్యాలు లేవు. శ్రీయుతులు సురజాడ బసవరాజు అప్పారావులు మాత్రము కేయాలు వ్రాసేవారు. అప్పటి ఆధునికకవిప్రపంచము అంతే! చదువుకున్న వారిలో సామాన్యముగా కవిత్వముపరమావధి అవధా నాలూ, అనుకవిత్వమూ. అభినవకవు లని ప్రతీతి కల కొందరు సంఘసంస్కరణోపన్యాసాలు ఛందోబద్ధము చేస్తూ ఉండేవారు. తెలుగుదేశములో శిష్టుల శ్లాఘనో రికభాష 'గ్రామ్యభాష' అనే పేరు సంపాదించుకొని పండిత పామరులచేత పనికిమాలిన దనిపించుకున్నది. ఆరోజు లవి! శ్రీ గిడుగు పిడుగు ఉపన్యాసాలు అరణ్యగోదన మైన రోజు లవి! అటుంటి రోజులలో ఈ 'సాహితీసమితి' పుట్టింది.

ఈ సాహితీసమితి ఒక రిజిస్టర్డ్ సంఘము కాదు, ఏవో కొన్ని నిబంధన లున్న సామాన్యసంఘము కాదు. పోనీ, అందులో సభ్యులు కావడానికి నియమాలే నా లేవు. సభ్యత్వానికి చాలా 'అర్హుల' మనుకునేవారికి చాలామందికి అందులో సభ్యులయ్యే అవకాశమే ఉండేది కాదు. చాలా 'అనర్హులకు' చిత్రముగా అందులో సభ్యత్వము వచ్చేది. సభ్యులకు కూడా వారు అందులో ఎప్పుడు సభ్యులై నాలో తెలిసేది కాదు. సభ్యుల పెద్దకు పాతికేళ్ళూ, చిన్నవానికి పది షేడీళ్ళూ.

3

ఈ సమితి పుట్టడానికి ముఖ్యమైన కారణము ఆ రోజులలో తెనాలిలో జరిగిన ఒక విచిత్రసంఘటన. ■ చిన్న పట్టణములో ఒక్కసారిగా కవిత్వమూ, లలితకళలూ అంటే విశేషము అభిమాన మున్న అనేక మంది; కూడడము తటస్థపడ్డది. వారందరూ మిత్రులై వారు. అందరూ యువకులు, కార్యదీక్ష కలవారు. ఓర్పులేనితనమూ, ఉడుకుబోతుతనమూ ఎరగనివారు.

అందులో ముఖ్యురూ, అన్నివిధాలా జ్యేష్ఠురూ, శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి. శ్రీయుతులు వీరరాఘవస్వామి, వెంకటసుబ్బయ్య, శివకామేశ్వరరావు, పూర్ణేశ్వర, హనుమంతరావు, బాబురావు — ఓరు ముఖ్యులు. వీరెవరూ పెద్ద పరీక్షలు పాస్ చేసినవారు కారు. అయితే ఇంగ్లీషువాద్యయము, అందుమీద ఉన్న ఆదరమురల్ల, చదివినవారు. పరీక్షలకోసము చదివిన చదువు కానందున వారికి వాద్యయస్వరూపము అవగాహనవనది. శుష్కమైన మాటలతో వారు కావ్యనిమగ్న చేసేవారు కారు. ఇంగ్లీషులోకి చేసిన తర్జుమాలవ్వారా వారు ప్రేంచి, జర్మను, రష్యను, స్పానిషు, స్కాండినేవియను, బాపనీసు, తర్జుమ ఇత్యాదిభాషలలోని ప్రసిద్ధకావ్యాలు కూడా పఠించారు. ఈవిధంగా ప్రపంచవాద్యయమూ, దానికోపాటు లలితకళల సంగతి తెలుసుకోవలె నని తీవ్రముగా ప్రయత్నము చేసేవారు.

కాని అట్లా, ఇతర జీతభావలతో ఊరుకోక మన దేశములో బంగాలీ హిందీ మరాఠీ ఇత్యాది భాషలుకూడా అభ్యసించి కావ్యాలు చదవసాగినారు. వారిలో క్రమనికకవుల తీరులు తెలుసుకుంటూఉండే వారు.

మొదటిసారి వీరికి చింత దీక్షితులు మిత్రుడే. ఆమిత్రులలో ఏఒకరికి కవిమిత్రుడున్నా కీఘ్రముగా అందరికీ మిత్రుడయ్యేవాడు. వారిలో కొందరు గుంటూరులో కాపురముండడము తటస్థించినది. అప్పుడు ఈవ్యాసకర్త, ఇతనిద్వారా శ్రీమాన్ కొనాంహారి కృష్ణమాచార్యులు, శ్రీ చామర్తి రాజశేఖరరావు ఆమిత్రకోటిలో కలిసిపోయినారు. ఆమిత్రులు కూడి నప్పుడు నిరంతర సాహిత్యగోష్ఠిలోను, మనస్సు నొప్పించని చమత్కారభావణములతోనూ రోజులు నిముపాలుగా గడిచిపోయేవి.

అందులో ఏఒకరు కొత్తకావ్యము వ్రాసినా అందరూ విచేనారు. వినితమతమకు తోచిన మార్పులు సూచించేవారు. శ్రీ శాస్త్రిసూచనలు ముక్కుకు నూటిగా ఉండేవి. శ్రీ శివకామేశ్వరరావుని పొండిత్య ప్రకర్షకముగా ఉండేవి. — ఈవిధంగా ఆనూచనలలో వారివారి అభిమానాలు ద్యోతమయ్యేవి. ఆనూచించిన మార్పులమీద ఒకరి నోకరు హాస్యమాడుకునేవారు. అందరి మనస్సున ఆకావ్యముమీద ప్రసరించి పని చేసినందువల్ల ఆకావ్యము కొంత మార్పు చెందేది. ఆ సూచనలు చేసినవారికి గర్వముగాని, మార్పులు సూచించినందుకు కవికి కోపముగాని ఉండేవి కావు. అంతా మహానందంగా వెళ్లిపోయేది.

ఆటువంటి రోజులలో ఈమిత్రులకు ప్రత్యేకముగా — సారస్వతానికి చిత్రకళహా శిల్పానికి — ఒక ప్రత్యేక పెట్టవలె ననే సంకల్పము కలిగింది. ఇందులో ధనవంతుడు ఒక్క శ్రీహనుమంతరావు గనుక ఆయన పెట్టుబడి పెట్టేట్లా, అందరిలో సమర్థుడైన శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి సంపాదకుడుగా ఉండేట్లా నిశ్చయమయింది. అది ఒకసంఘము ప్రచురిస్తున్నట్లు చేయడము ఆ కాలములో ఆచారమైపోయినందున ఈమిత్రబృందానికి ఒక

పేరు పెట్టుకోవలసిన అవసరము కలిగింది. చాలా రోజులూ, నెలలూ మధనపడ్డతర్వాత 'సాహితీసమితి' అనే పేరు నిర్ధారణమైనది. కాని ఆపేరు 'సాహితీ' పత్రక వచ్చేదాకా గట్టిపడలేదు.

ఎప్పటికప్పుడు పత్రక ప్రచురిస్తూ మనకుం టున్నా, ధనము రానందువల్ల పత్రక చాలాకాలము రాకుండానే ఉండిపోయింది. ఇంతలో సభ్యులలో ఒక పెద్ద మార్పు కలిగింది.

౪

అప్పుటికి ఆ మిత్రబృందమువారంతా గ్రాంథిక భాషావాదులే. వారికి వ్యావహారికభాష పనికి రాదు. దానికితోడు ఆరోజులలో వ్యావహారికభాషలో సరియైన సాహిత్యరచనలులేవు. అట్టిసమయంలో శ్రీశివ శంకరశాస్త్రివ్యావహారికభాషలో రచనచేయడము రస వంతముగా ఉంటుందనేనిశ్చయానికిముందువచ్చినాడు. తర్వాత కొన్ని నెలలపాటు ఆయనతో 'గ్రామ్య వాదము' పనికిరాదని వాదించి ఈ వ్యాసకర్తకుడా అంగీకరించినాడు. మిగిలినవారు ఒప్పుకోలేదు. శ్రీ వీరరాఘవస్వామి ఒక్కడుమాత్రము 'కొంత మార్పు' పనికివస్తుందని అంగీకరించినాడు. శ్రీ శివకామేశ్వర రావు అసలే పనికిరాడు, అపమార్గాన పోతున్నారని పట్టుపట్టినాడు. శ్రీ వెంకటసుబ్బయ్య ఇప్టము లేక పోవడము కనపరచే మానము అవలంబించినాడు. శ్రీ చింతా దీక్షితులు ఎప్పుడు మారినదీ తెలియదు కాని 'సాహితీ' మొదటి సంచికలోనే ఆయన వ్యావహారిక భాషారచనలు పడ్డవి.

సాహితీ ౧౯౨౦ జనవరిలో వచ్చింది. ఆ రోజులలోనే శ్రీ మునిమాచిక్యం నరసింహారావు 'సమితి'బృందములో చేర సాగినాడు. ఆయనకు పూర్వ భాషాజ్ఞానము తక్కువ అనే ధయముతో రచన చేసే వాడు. కాని మొదటినుంచీ ఆయనకు సుఖమైన రచన అలవడ్డది. ఆయన 'ఉఫో' 'సాహితీ' మొదటి సంచిక లోనే ఉన్నది. ప్రాంతాలలోనే శ్రీ 'పెద్దిభట్ల రామచంద్రరావు'కుడా ఈ బృందములో కలిసినాడు.

'సాహితీ' పత్రక ప్రచురణలో 'సాహితీ సమితి'కి దేశములో కొంత ఖ్యాతి వచ్చింది. ఈసమితి సభ్యులు తమ రచనలు ఎందులో ప్రచురించినా తమ పేరుప్రక్కన 'సాహితీసమితి' అనికూడా వేసుకో వడము అలవాటుచేసేవారు. దానితో దేశములో ఇప్పుడు మనము ఊహించుకోలేనన్ని సారస్వతసమా జాలు బయలుదేరినవి. సాహితీసమితిలో సభ్యత్వము కోసము దరఖాస్తులు ౫ వడం మొదలుపెట్టినవి.

'సాహితీ' పుట్టినతర్వాతనే శ్రీయుతులు వేదుల సత్యనారాయణశాస్త్రి, దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి, మొక్కపాటి నరసింహశాస్త్రి సభ్యులైనారు. శ్రీ శ్రీనివాసశిరోమణికుడా ఆ ప్రాంతాలలోనే సభ్యుడై నాడు. శ్రీ కె. ఎచ్. వి. యస్ నారాయణ శ్రీ దీక్షి తులుద్వారా సభ్యుడైనాడు. శ్రీ స్వామిద్వారా శ్రీ కొత్తపల్లి సుబ్బణ్ణాచార్యులు సమితిలో చేరినాడు. శ్రీ వింజమూరి పార్థసారథి కొన్ని చక్కని కథలు వ్రాసి సభ్యత్వము సంపాదించినాడు.

శ్రీయుతులు విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, కొడాలి అంజనేయులు, నందూరి సుబ్బారావు, నాయని సుబ్బారావు సమితిసభ్యులైనారు. ఇప్పుడు వారిమన్న ప్రసిద్ధి వారి కప్పుడులేదు. వారు పలుగురూ సమితిలో ఒక ప్రత్యేకబృందముగా ఉండేవారు.

సాహితీసమితి లోకములో స్థిరప్రతిష్ఠ సంపా దించినతర్వాత అందులో శ్రీ గిడుగు రామమూర్తిపంతు లును అందులో గౌరవసభ్యునిగా చేర్చినాము. గౌరవము అసమానమేధాశాలియైన వారి కొక్కరికే సాహితీసమితివారు చేసినారు.

౫

సాహితీలో మొదటినుంచీ వ్యావహారికభాషలో రచనలు ప్రచురణమైనవి. శ్రీ శివకామేశ్వర రావుకు అది ఇప్టములేకపోయింది. కొంతకాలము ఆయనకావ్యాలు 'సాహితీ' లో ప్రచురణకు ఇచ్చి నాడు. కాని మొత్తముమీద ఆయనకు ఈ 'అపండిత' సమాహములో కలిసి రచనలు చేయడము ఇప్టము లేక

ఆంధ్రగ్రంథమాల, పోస్టుచాక్సు 212, మదరాసు.

పండితారాధ్య చరిత్ర : శైవమత ప్రతిపాదకముగు ద్విపదకావ్యము. పాల్కురికి సోమనాథ కవి రచితము. డా. చిలుకూరి నారాయణరావు గారు సంస్కరించిరి. దీక్షా, పురాతన, వాద, మహిమ, పర్యవర్తములను పంచ ప్రకరణములును ఒకే సంపుటమున గలవు. ఇంత నిర్దుష్టముగ ఈగ్రంథము నిదివర కెవ్వరును ప్రకటించలేదు. నారాయణరావుగారు రచించిన అమూల్య మైన పెద్ద పీఠికకూడ కలదు.

బసవపురాణము : పాలకురికి సోమనాథ కవి రచించిన ద్విపదకావ్యము. వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు రచించిన చక్కని, విపులమయిన పీఠికతో సహితము. రెండూకలిపి రూ. 6-0-0 మాత్రమే.

తంజాపురాంధ్రనాయకరాజచరిత్ర : కురుగంటి సీతారామయ్యగారు రచించినది. తంజావూరును పరిపాలించిన ఆంధ్రనాయకరాజుల చరిత్రోదంతములు యుక్తియుక్తములైన ఆధారములతో నివృత్తముగా వివరింపబడి యున్నవి. అనేక చిత్రపటములు గలవు. వెల 1-0-0.

అళియరామభూపాలుడు : టి. శివశంకరముగారు రచించినది. విజయనగరపు రాజగు అళియరామరాయల సమగ్రజీవితచరిత్ర. త్రివర్ణ, ద్వివర్ణ, ఏక వర్ణ చిత్రములతో సర్వాంగసుందరముగా ప్రకటితమైన చరిత్రగ్రంథము. వెల 1-0-0.

క్రిత్యకథ : నేటికాలమునకు యుగపురుషుడుగా పరిగణింపబడుచున్న గాంధీ మహాత్మునియొక్క సమగ్రజీవిత చరిత్ర ఇది. చరిత్రను మహాత్ముడే స్వయముగా వ్రాసియున్నాడు. శతావధాని వేటూరి శివరామశాస్త్రిగారు దానిని సరళమైన శైలిలో ఆంధ్రీకరించి యున్నారు. 2-వ భాగము వెల 1-0-0.

జ్యోర్లవిజయనగర చరిత్ర : కుందూరు ఈశ్వరదత్తుగారు రచించినది. కృష్ణదేవ రాయల రాజధానియైన హంపివిజయనగరముయొక్క ప్రాచీన వైభవమును కన్నులకు కట్టినట్లు వివరించుచున్న చారిత్రక గ్రంథము. అనేకచిత్రములతో సంకలితమైనది. వెల 1-0-0.

ఏకలవ్యునికి

= శ్రీ సుందరాచారి =

నిలుము నిషాదవీర ! ఇది నీసరివానికి నేవగింపు ; కా
వలయునటన్న నీ చురకుబాణముల స్మరించి జాలి చూ
పుల హరిణాలకూనలకు పోయుము ప్రాణము ; నీదు నైపుణి
నిలువగజాలు వ్రేలి నిటు నెత్తుట ముంచుట సీతి కాదురా !

ఎవడో శ్రీయుతు డస్త్రవిద్య లరయన్ ఏదేశికాచార్యునో
అవలంబించెనటంట ; ఆతడును సాధ్యాసాధ్యము ల్గొంచ కీ
భువిలో ని న్న సమాను జేతు ననియెన్ పొంకంబుతో ; దానిపై
తవ శౌర్యాంగులి ధారవోతువటరా ! త్యాగంబు చాలించరా !

అమ్ముల నేయు తీరులను నారయ నా డట కేగి నీవు పా
దమ్ముల వ్రాలి వేడిలివి దాత యతంశని—ఏమియిచ్చె ? పో
పొమ్ము నిషాదు డీవనియె ; పూజ్య డతంశని పూజనీతువా
రమ్మిక చాలు—వాని గతి వ్రాసిన తీరగుగాని తమ్ముడా !

మానము వాపి పంపినను మానకయే గురుభావ మొప్పుగా
పూని రచించినా వతని బోలిన రూపును బంకమట్టితో
ప్రాణములేని బాహ్య యను భావమెఱుంగక కొల్చినావు కా
వా ! నయమూర్తి ! నీ కదియు పాతకమయ్యె ! నిదేమికర్మరా !

నడుముల్ గట్టి, తదేకనిష్ఠుడయి, తా నా దేశికాచార్యునిన్
విడకే గొల్చియు రిక్తహస్తుడయి నీ పేర్నిన్న దేపాటిగా
పడియేడ్వంగను సిగ్గుచేటుగదరా ! వాడేటి విద్యార్థి ; నీ
అడుగుల్ గొల్చుటకేని చాలునటరా ! అన్యాయమా దీనికై !!

‘తెల్ల జాతి’

యిక కథలోకి వద్దాం. ఈ స్వల్పజీతం ఎలా పంచడమనేది ఒక గొప్ప సమస్య. ఔసంటారా కాదంటారా చెప్పండి తగు మనుషులు! దేశనాయకులకు వుండే సమస్యలకంటే ఇదే గొప్ప సమస్యగా నాకు తోచడూ మరి!

నే నిలా ఆలోచిస్తూ వుండగానే "అరుగో నాన్నగారూ!" అంటూ పాపాయిని ఎత్తుకుని, సవ్యముఖంతో వస్తూ, మా ఆవిడ రెండు చేతుల్నీ నా కందిస్తున్న పాపాయిని నావొళ్లో కూలవేసింది.

"ఏమిటలా ఆలోచిస్తున్నారు కోట న్నా తీయకుండా?"

"....."

"ఓహో! ఈవార జీతాలు వచ్చే రోజు కదూ; కోట బరువుగా వుంది కాబోలు తియ్యడానికన్నా వీలుకానంత!"

"అవును! జీతమంతా కానులుగానే యిస్తే రిక్షా చేయించుకునే రావలసి వుండును"

"అయితే ఇ బరువుమూటని జేబు లోంచి యిలా పడవెయ్యండి: నాకూ వుపయోగపడుతుంది ఎల్లుండి దీపావళిఖర్చుకి; మీ కోటూ చులకనపడుతుంది"

నాకు వొళ్లు మండింది.

"ఇవ్వడానికి యేమీ అభ్యంతరం లేదు. నువ్వు దీపావళికి నీ యిష్టం వచ్చినట్లు ఖర్చు పెట్టుకోవచ్చు-తీర్చవలసిన బాకీ లన్నీ తీర్చి..."

"అలాగైతే బాకీలకే చాలదు! ఈమహా గొప్ప జీతమూ పుచ్చుకుని నేను నొర్లుకునే దేమిటి?"

"అయితే ఏ బాకీ తీర్చకుండా నీకే యిచ్చివెయ్యమంటావా?"

"బాకీలు వచ్చేనలైనా తీర్చుకోవచ్చు; పండుగు వచ్చేనెల రమ్మంటే వస్తుందా? చెప్పండి మీరే."

"....."

"నా సలహా వినండి! అద్దె వచ్చేనెల సర్దుబాటు చేస్తా మని యింటావిడతో చెప్తాను. బట్టలవాడికీ ఆరితినే కబురు చెయ్యండి. మాహుకారుకీ చాకలికీ సగంసగం యిచ్చి నోరు కట్టివెయ్యవచ్చు. నేటిసెట్టికి అందరూ యాభైలూ, అరవైలూ బాకీ వుండగా మనం పదిహేనేగదా బాకీవున్నది! వాడిని దబాయించి పంపెయ్యొచ్చు; అంతగా నిర్బంధిస్తే 'మరి నీ వాడిక అక్కలేదు' అని చెబితే వాడే నోరు మూసుకుని మారుమాట చెప్పక గమ్మని పెళతాడు. పాలదానికి నాలుగు రూపాయిలు చేతిలో పెట్టి పంపేసే పూచీ నాది. ఎలాచ్చి పనిమనిషికి యివ్వక తప్పదు. దాని కిచ్చే రెండురూపాయిలూ వక లెక్కలోవి కావు. మిగతా ముప్పయి రూపాయిలూ పండుక్కి ఉపయోగించు కుందాం."

నా కీ సలహా యేమీ సచ్చలేదు. ముప్పయి రూపాయిలు వొక్క పండుగుకోసం ఖర్చుపెడితే జీవితం గడిపేది యెట్లా? ఇన్ని బాకీల బరువూ తలమీద పెట్టుకుని పండుగు చేసుకుంటేమాత్రం యేం సంతోషం? ఈబాకీలు వచ్చే నెలన్నా

సిల్కుచీర

[కథానిక]

= 'రావు' =

౧

క్రిశీసునుంచి అప్పడే రావటం. కొళాయి దగ్గర కాట్లా, చేతులూ, ముఖమూ కడుక్కుని, తాడుమీద వేసివున్న తువ్వలు తీసి ముఖం అవీ తుడుచుకుంటూ గదిలోకి వెళ్లి యీజీఫైరులో కూలబడ్డాను. పగలల్లా పని చెయ్యడంచేత సాయంకాలం అయ్యే సరికి నాలాంటి గుమాస్తాలకి నడుంపడిపోయి కాట్లలాటలాటలాడిపోవడం ఆశ్చర్యంకాదు. అందులోనూ ఈరోజు జీతాలరోజు! జీతం అందుకోవడం అంటే అందరికీ సంతోషమే. కాని అది పెద్ద జీతగాళ్లకి! నాలాంటి స్వల్ప జీతగాళ్లకి అది విచారకరమైన రోజే.

కుర్చీలోనైతే కూలబడ్డాను. కాని మనస్సుకి శాంతి యేదీ! ఈ చేతిలోపడ్డ నలభై అయిదు రూపాయలూ ఎవరెవరికి ఎలా సద్దుబాటు చెయ్యడ మనేదే పెద్ద సమస్య! దాన్ని 'సాల్వ' చెయ్యలేక కొట్టుకుపోతున్నాను.

"ఇది నీ దృష్టిలో స్వల్పజీతమా?" అని ప్రశ్నించేవారు ఉండవచ్చును. ఏపల్లెటూరు లోనో అయితే ఈ డబ్బుతో జమీందారీ దర్జా వెలిగింపవచ్చు; ఏ చిన్న బస్తీలోనో

అయితే పెద్దమనుష్యుల జీవనం జరపవచ్చు, కాని చెన్నపట్నంలాంటి గొప్పగొప్ప పట్నాల్లో యిది ఒక జీతంలో లెక్కా కాదు. దీన్ని ఆధారం చేసుకుని సుఖంగా జీవనాన్ని గడపాలేము. గుమ్మం దిగాలంటే పర్సు జేబులో లేకుంటే యిక్కడ మనిషి దమ్మిడికి మారడు.

ఇంటి అద్దె పన్నెండు రూపాయలూ పుట్టమీద పెట్టినట్టు వేరే వుంచవలసిందే! కిరాయికొట్టులో పద్దు పదిహేనుదాకా పెరిగి వుంది. బట్టలకొట్టుకి చెల్లించవలసిన పదింటికీ నాల్గురోజులక్రితమే బిల్లు చేరింది. పని మనిషికి రెండురూపాయలూ దవ్వబిల్లలాగ పడవెయ్యక తప్పదుగదా! నేతిపెట్టికి ఇవ్వవలసిన రూపాయల లెక్క ఎదురుగా వున్న గోడమీద పదిహేను చుక్కలూ భూతం లాగ కనబడుతూ వున్నాయి. కేలండరులో దినదినమూ ఎక్కించే పాలవాడిక పదహారు పళ్లకి మించి వుంది. చాకలికి నాలుగు రేవులకి పైగా పొడకూలి యివ్వవలసి వుంది. నాకు గజేకో కాఫీపాడీ, మా ఆవిడకి నర్సూస్ టీ డబ్బు చెల్లిస్తేనే గాని రావు గదా! ఇంతకీ ఖర్చు లేనిది మంగలిని గురించి. ఎంచేతా? నేను "స్వయంమంగలి:" కాబట్టి.

తీర్చాలా వద్దా? అప్పుడుమాత్రం మైకం ఎక్కువగా ఎక్కడనించి వస్తుంది తీర్చడానికి? ఇంతకీ ముప్పుయి రూపాయిలు - అంత పెద్ద మొత్తం ఒక్కరోజు కెందుకేమిటి?

నేనిలా ఆలోచించుకుంటూ వుంటే మా ఆవిడ తొందరపాటూ, ఆలోచన లేక పోవడం ... శరీరాన్ని మండింపజేశాయి. నేను కోపాన్ని దిగమింగి —

“ఆకేళ్లనుంచి కాపరం చేస్తున్నా నీకు ప్రపంచజ్ఞానం కొంచెమన్నా లేక పోవడం ఆశ్చర్యంగా వుంది. తగని పరుగులకి ఎప్పుడూ సిద్ధపడకూడదు. ఏమన్నా అంటే ‘నీలకంఠాయ స్వాహా!’ చేస్తావు. నువ్వు యీ పండుక్కి ముప్పుయి రూపాయిలు ఖర్చుపెట్టదలచడం మన తాహత్తుని ఆలోచించేనా?” అని కొంత మాడ్చుకొంటేనే అడిగాను.

ఆమె ముఖం మూరెడు చేసుకుంది.

“ఏమో ముప్పుయిరూపాయిలు, ముప్పుయిరూపాయిలు అంటూ ముక్కుమీద వేలేసుకుంటూ మరి ఏకరువు పెడుతున్నారు. చలివేంద్రలుపెట్టిస్తారా, సత్రాణిస్తున్నారా? లేకపోతే మనిద్దరిలిండికీ ఒకనాటికి ఈపామ్మ కాజేస్తాననుకున్నారా? ...ఎప్పుడైనా ఒక విలువైన చీర తెచ్చుని ఈ నోటితో అడిగేనా? ...పోసిగదా అని సంతోషంతో మీరన్నా తెచ్చారా? నోరు విడిచి యిప్పుడే నే అడుగుతూవుంట! ఓ యిరువైరూపాయిలకి మంచి బెంగుభారు సిల్కుచీర తప్పక తీసుకుంటా కొనిపెడతే మరి మిమ్మల్ని ఎప్పుడూ నిర్బంధించను. మీరో అయిదు రూపాయిలకి మంచి పంచెలచావు కొనుక్కోండి. పాపాయికి ఒక

టోరకం రెండు స్రాకులు కొని తెండి. ఇదే నాకోరిక. ఒక విలువైన చీర లేకపోవడంచేత నాకు నలుగురిలోనూ నామోషీగా వుంది. మీరు ఈసారి ఎన్ని తిట్టినా వొప్పుకుంటాను. కాని ఈసారిమాత్రం నాకోరిక నెరవేర్చక తప్పదు.”

“లేకపోతే—”

“లేకపోతేనా? పండుక్కి పుట్టింటికే వెళ్లిపోతాను. మా అమ్మగారింటికీ వెళ్లడానికి నాకు పిలుపులు అనవరం లేదు. అడబాటై యింటికీ వస్తే వాళ్లు ఆమాత్రపు చీర కొని యివ్వలేకపోరు; అంత లేనివాళ్లూ కారు! మీకూ ఈ బాధ తప్పిపోతుంది.”

“.....”

■ అలా అని సంతోషించబోయేరు. నేను మళ్ళీ యిక్కడికి రావాలంటే మీ చేజ్లో నేనుచెప్పిన చీర కొని పట్టుకొచ్చిపిలుచుకు వస్తేనే కుదురుతుంది. లేకపోతే...”

“అబ్బో! గొప్ప పట్టుదలే!”

“అలాంటి పట్టుదల వుంటేనేగాని మీలాంటి మహానుభావులు దారికి వస్తారా?”

ఇంక ఈవిషయంలో ఎక్కువగా ప్రసంగించడం అనవసరమని తోచింది. ఏది ఎలాగ కాసిండి, నేను చేయదలచుకున్నట్లు నేనున్నా చేసే తీరుతాను. అందుకోసం ముందస్త్రీగా నాలభిప్రాయాల్ని వెలిబుచ్చడమూ, ఇప్పట్నుంచీ మనస్తాపాలు పెట్టుకోవడమూ ఎందుకూ? మరో సంగతి. నేను సిల్కుచీర లేకపోతే ఆమె పుట్టింటికీ వెళ్లిపోతుందట. అది ఒకందుకే మంచిదే. ఆవిడ గారు రెన్నెల్లపాటు అక్కడ వుంటే

యిక్కడ అప్పులన్నా తీరుతాయి. యిరవై రూపాయలతో నా కాలక్షేపమూ జరిగి పోతుంది. ఆమీద ఎలాగూ సిల్కుచీర కొనడానికి అవకాశం ఏర్పడనూ ఏర్పడుతుంది. తర్వాత ఆమె రానూవస్తుంది.

నేను అందుకున్నాను —

“ఇప్పుడు సిల్కుచీరా, అవీ తెస్తాననుకో. ఆమీదనన్నా అప్పులు ఎలా తీరుతాయి! ఈ నెల ఎలా జరుగుతుంది?”

“సంసారం వున్నంతవరకూ ఇవన్నీ మనని వెంటాడుతూనే వుంటాయి. నముద్రంలో అలలు లేకపోవడం యెప్పుడు? స్నానం చేసే దెప్పుడు? ఒకనాడన్నా దర్బాగా, సంతోషంగా గడపకపోతే ఈ జీవితం మరెందుకూ?”

“.....”

“నా వొక్కరైకోనమే చెప్పలేదు. నేను చక్కని సిల్కుచీర కట్టుకుని ముస్తాబైతే మీకుమాత్రం చూసి ఆనందించాలని వుండదేమిటి? మిమ్మల్ని సంతోషపెట్టడానికేగడా యీ వేషం అంతాను!”

“.....”

“ఏ రంగన్నా సరే కలరు లైటుగా వుండాలి. బోర్డరు వెడల్పుగా వుండాలి. నల్ల బోర్డరైతే మరీ మంచిది.”

“.....”

“ప్రాకులు మరిచిపోవద్దు... ఇదిగో! మీరు పంచెలు కొనుక్కోకపోతే ఒప్పుకోను. మీరూ కొనుక్కోడానికి సిద్ధపడితే నేనాకూ చీర కొనండి. లేకపోతే యేమీ వద్దు.”

“.....”

“పొద్దున్నే యిడ్లీ, కాఫీ రెడీచేస్తాను. అవి తీసుకుని మరీ వెళ్లండి పావుకి. నేను రానక్కర్లేదు. మీకు నచ్చితే నాకూ నచ్చి నట్లే సెలెక్టుచెయ్యడంలో మీరు గట్టి వారు!”

౨

రోజూ చూపించే మర్యాదకన్న ఎక్కువ మర్యాదతోనూ, ఎక్కువ ప్రేమతోనూ ఆమె రూపుడు ఉదయం మా ఆవిడ కాఫీ ఫలహారాలు తయారుచేసి పెట్టి, పావులు తిరగడానికి కొంత కక్షిసి, ప్రాతాన హాన్నీ కలగజేసింది. పాపం! ఆమె ఆప్యాయం చూసి నాకే నవ్వు వచ్చింది. ఈ ఉబలాట మంతా వృథాగదా అనుకున్నాను. ఏమంటే, నేను ననేమిరామనుషుల్లో లెక్క. ఆమె పట్టుదలని మించిన మూర్ఖపుపట్టు నాది. అటు సూర్యుడు ఇటు పుడయించినా నేనీ దీపావళికి పది రూపాయలకంటే ఒక్క దమ్మిడీ ఎక్కువ ఖర్చుపెట్టను. అదీ ఆమె ఏడుస్తుందనే కారణంచేతే గాని, వుత్సాహం చేతమాత్రం కాదు. నేను కొనదలచుకున్న వేమిటంటే—నాలుగో నాలుగున్నరో యిచ్చి వక చీరా, మూడున్నరకి ఓపంచెల చాపూ, ఒకటిన్నర రూపాయికి పాపాయి కో రెండు ప్రాకులున్నా. నేనూ ఆలోచించాను. ఉదయాన్నే యివన్నీ తెస్తే అప్పట్నుంచే ప్రారంభమాతుంది యుద్ధం! సాయంకాలమే టెనుకి వెళ్లి తెస్తే రాత్రి భోజనాలయాక వాటిని ప్రదర్శింపవచ్చు. అంతవరకూ ఏ పేచీలూ లేకుండా సుఖంగా గడపనూ వచ్చు. ఇలా అనుకుని సాయంకాలమే టెనుకి వెళ్లడానికి వీలు అవుతుందనీ, ఇప్పుడు తొందర

పనిమీద వెళ్లాలని చెప్పి మా ఆవిడను ఎలాగో ఒకలాగు ఒప్పించాను.

* * *

సాయంత్రం ఏడుదగ్గరైతే చంకలో పార్సెలు పెట్టుకుని బ్రాడ్వే టర్నింగు దగ్గర నేను ట్రిప్లికేను ట్రాముకోసం ఎదురుచూస్తున్నాను.

ఇంతలో వెనకనుంచి వచ్చి నాభుజాన్ని తట్టుతూ, మా ఆఫీసులోనే పని చేస్తూ వున్న భూషణం హలో రావ్! దీపావళి వచ్చేసేసలాగున్నాయే! అన్నాడు.

నేను వెనక్కి తిరిగి చూశాను. అతని చంకలోనూ వుంది వొక పార్సెలు. అతని భార్య కూడా నా భార్యవంటిదే అయి వుండాలి అని అనుకున్నాను.

ఏమి వచ్చేసేసో లెద్దూ! అనలే స్వల్పజీతగాళ్లం! అందులోనూ ఈ 'వారు' నుంచి ప్రతి వస్తువుకీ డబుల్ డి కాస్టు!...

ఎంత ఖర్చుపెట్టే నేమిటి? *

ఏం ఖర్చుపెట్టగలం భాయ్! ఏవో అమాంబాపతులు పదిరూపాయలకి ఇటో అటో...నువ్వు చాలా ఖర్చు పెట్టా వనుకుంటాను."

"ఏవో నిన్ననే గదా జీతం అందుతా! యీదీపావళికి అది అంతా ఖర్చుకావా అని నా వుద్దేశం. ముప్పయి రూపాయలూ ఖర్చు చేస్తే యీ చిన్న పార్సెలు వచ్చింది."

నేను నవ్వుతూ అందుకున్నాను—

"అవును! కొత్తకాపరంకూడాను నీది. విలువైనవి పట్టుకువెళ్లకపోతే ఇంట్లో మూతిముడుపులూ అదీస్తా!"

"ఎందుకూ? అనుకుంటే పాపంకూడాను. మా ఆవిడకు ఎక్కువ ఖర్చు పెట్టడమంటే యిష్టం లేదు. ఈ పండుగ ఖర్చుతా పది రూపాయలకి ఎంతమాత్రమూ మించకూడదని ఆమెఅభిప్రాయం."

"మరి యింతెందుకు ఖర్చుపెట్టేవూ?"

"నాసంతోషంకొద్దీనీ. వాళ్లంటే అక్కరలేదంటారు గాని, మనం ఆలోచించొద్దూ? రాకరాక ఏడాది కొక్కసారి యిలాంటి పండుగ వస్తుంది. ఏం ఖర్చుపెట్టిస్తా యిదే నమయం. ముందుకీ అంటే — ఏమో! అప్పు డెలా వుంటాయో పరిస్థితులు! ఎవరి కెవరో? అయితే సీకోసం దేహం ఉండొచ్చునెల ఎలా గడపడమనీ, అప్పు లెలా తీరుతాయనీ. ఈ విచారం మనకి రూపజీవమూ వున్నదే. మనిషిజన్మ ఎత్తినందుకు ఒకనాడన్నా ఆనందంగా వుండొద్దూ?"

ట్రాము వచ్చింది. ఇద్దరం ఎక్కి కూచున్నాం.

నామనస్సు ఆలోచనలలో పడ్డది. క్లుప్తంగా ఖర్చుచేయించి, పొక్తుగా సంపారం నడుపుకునే ఉత్తమురాలు భార్యగా లభించినందుకు భూషణం గొప్ప అనృప్తి వంతు డని చెప్పాలి. నాకు అలాంటి భార్య దొరికివుంటే ఎంత బాగుండునో అని పించింది. నాభార్యచెడ్డతనాన్ని కొంత విమర్శించుకున్నాను. సిల్కుచీర చెమ్మనడింతున్న మరేమో ఆమెతప్పు కనబడలేదు. బేను! అదీ తప్పు కాదు. ఏడాది కొక్కసా ఒక్కదీపావళి! మా ఆవిడా ఎప్పుడూ కోరనూ లేదు. నోరు విడిచి అడిగింది. కొనకపోవడం తప్పే సరిపించింది. భార్య కోరకపోయినా

కొన్నాడు భూషణుడు. కోరినా కొనలేక పోయాను నేను. ఆలోచిస్తే అతనికి నాకూ భేదం వుంది. వాళ్లది కొత్తకావరం. మాది కొంత పాతబడింది ; సంసారం మరో ప్రాణితో పెరిగిందికూడాను. అంచేత నేను చేసింది తప్పకాదని సమాధానపడ్డాను.

ట్రాము ట్రిప్లికేను చేరింది. ఆలూయి మినియం ఫాక్టరీదగ్గర అతను దిగిపోయాడు; వైక్రాఫ్టునోడ్డుదగ్గర నేను దిగాను.

ఇంటికి వెళ్తున్నానే గాని, బలవం తాన్ని ఎవరో వెనకనుంచి నెట్టుతున్నట్లే నడుస్తున్నాను. ఇల్లు దగ్గర అయినకొద్దీ దిగులు ఎక్కువ కాజొచ్చినది. ఇక ఎలాగూ కలతలూ, మనస్పర్థలూ తప్పవనుకున్నాను. ఇంతకీ ధైర్యంమాత్రం విడవలేదు.

3

గుమ్మంలో అడుగు పెట్టాను. నవ్వు ముఖంతో మా ఆవిడ పాపాయిని ఎత్తుకుని ఎదురుగా వచ్చింది.

“మీకోసమే ఎదురుచూస్తున్నాను. ఎంతసేపటికీ రాలేదు మరి. చీకటి! దానికి నాయం బ్లాకౌటూ చినుకులున్నూ! మనస్సు పరిపరివిధాల పోయి బెంగ పెట్టుకున్నాను కూడాను.”

“ట్రాము దొరిక్క. ఆలస్యం అయింది” - నేను కొళాయిదగ్గర కాళ్లు కడుక్కుంటూ పార్సెలు ఆమెకు అందించాను.

“ఇష్టమే విప్పకు. భోజనం లయాక చూసుకోవచ్చు.”

“అలాగే తెండి. పాపాయి ప్రాకరికి ఎంత ఏడ్చిందనుకున్నారూ, చక్కవారిపిల్లకి

కొన్న కొత్త గౌనులు చూచి. పెట్టెలోంచి చాకింటిమడతలు తీసి యిచ్చినా పాతవంటూ వాటిని విసిరికొట్టింది.”

“ఇదంతా పెద్దపాపాయి ఉబలాటం కాదూ సిల్కుచీరకి?”

“చాలు తెద్దురూ - మీ మాటలూ, మీరున్నూ” అంటూ ఆమె లోపలికి వెళ్లి పోయింది.

* * * *

నాభోజనం అయింది. మా ఆవిడ అన్నానికి కూర్చుంది. పాపాయి కూటంలోని ఉయ్యాల్లో నిద్రపోతున్నది.

బట్టల పార్సెలు గదిలో తేబిటమీద భద్రంగా వుంది.

నేను గదిలోకి వచ్చి మంచమీద వెల్లకిలా పడుక్కొని ముందు జరగబోయే సన్నివేశాన్ని ఎదుర్కోడానికి సిద్ధంగా వున్నాను.

నాకు ఆలోచనలమీద ఆలోచనలు పోతున్నాయి.

“మా ఆవిడ ఇల్లంతా చక్కబాటు చేసు కునివచ్చి ఆస్థాయంతో పార్సెలువిప్పతుంది; నేను తెచ్చిన వస్తువులు చూసి మండిపడి, కొంచెం కూనిరాగం తీసి మూతిముడుచుకు పడుక్కుంటుంది. తెల్లవారినతర్వాత ప్రయాణం కట్టి పుట్టింటికి వెళ్లిపోతుంది, పండుగ రోజుని అయినా ఆలోచించకుండా, నలుగురూ ముక్కుమీద, వేలేసుకుంటారు. నాకు నలుగురిలోనూ సామర్థ్యం.....పంట రిగాడ్ని గనక యింత యిల్లు అవసరం ఉండదు. ఏలాడ్జ్లోనో తక్కువ అద్దెకి వక గది తీసుకుంటాను. హోటల్లో భోజనం.

ఏ లాడ్జి అనుకూలంగా వుంటుంది? ఏ హాటల్లో టిక్కెట్లు కొనడం?”

ఇవే నా ఆలోచనలు!!

ఇలా అరగంట జరిగిపోయింది. మా ఆవిడ వైట్ డ్రస్సు పూర్తిచేసుకుని ఉయ్యాలలో పడుక్కున్న సాసాయిని తీసుకు వచ్చి గదిలో చిన్నమంచమీద పడుక్కో పెట్టి, వెచ్చగా బట్టకప్పింది. ఇదంతా క్రీగంటి తో చూస్తూవున్న నేను నిద్ర నటించి కళ్లు మూసుకున్నాను, దడదడ కొట్టుకుంటున్న గుండెతో.

పార్సెలు కట్టు విప్పిన చప్పు డయింది. తర్వాత పొట్లం విప్పి బట్టలుతీసిన చప్పుడూ అయింది.

“చీర ఎంత బాగుందో! ఒకటో రకం! బోర్డరుకే యివ్వొచ్చు ఎంత డబ్బయినా. ప్రాకులు కళ్లు మణిగిపోతున్నాయి! పంచెలు కూడా మంచి సెలెక్షనే” అనే మాటలు నాచెవిని పడ్డాయి.

ఆమె వేళాకోళానికి ప్రారంభించింది అనుకున్నాను. ఇక వాగ్యుద్ధానికి ప్రారంభ మేమా?

ఆమె మంచదగ్గరికి వచ్చి నన్ను మెల్లగా తట్టింది.

“చూడండి! అప్పుడే నిద్రా? మీ రెంత మంచివారండీ! నే ననుకున్నవాటి కంటే మంచిరకాలు తెచ్చారు, మొదట విసుక్కున్నా! మీకుమాత్రం అభిమానం లేదేమిటి నామీద? ఎంతో బాగున్నాయి!”

నిద్రనుంచి లేచినట్లు నటిస్తూ నేను చటుక్కున లేచి బట్టలవేపు చూశాను. చూసి అశ్చర్యపోయాను. అవి మా ఆవిడ

చెప్పినట్లే చాలా ఆకర్షణీయంగా వున్నాయి. ఎంతపని జరిగింది!!

అవి భూషణం కొన్నవికాబోలు పార్సెల్లు తారుమారైనాయి!

మా ఆవిడముఖం చాలా వికసించి వుంది! అందులో ఒక కొత్తతలుకు ప్రకాశిస్తున్నది!

“ఏమిటలా దిగాలుకడి చూస్తున్నాను?” అంది ఆమె.

ఒక్కసారిగా నా మనస్సు కుంగిపోయింది. మా ఆవిడే గెలిచింది. నేనే వోడిపోయాను. వున్న సంగతి చెప్పి ఆమెమనస్సు ఎప్పటికీ పాడుచెయ్యడం సరసమైన పనిగా తోచలేదు. ఆమెచేతిలో పడ్డ వస్తువులని ‘మనవికా’ వంటూ తీసుకోవడం ఎగు త్యాన్ని తెలుపుతుంది. తానొకటి తలెత్తేదైవ మొకటి తలచినట్లయింది. భూషణానికి మర్యాద జరిగినదంతా చెప్పి వచ్చేసరి నర్దుబాటు చేస్తానని సమాధానపరచవచ్చు.

ఇలా అనుకుని మాంగ్యహలక్ష్మిమాటకి సమాధానంగా వెంటనే జబాబిచ్చాను.

“మగేమీ లేదు. నా సెలెక్షను నీకు పూర్తిగా సచ్చిందో, లేకో అని ఆలోచిస్తున్నాను.”

“ ఏమి చమత్కారమండీ! వీట్లోనే కాదు, అన్నిట్లోనూ ఎంచడంలో మీరు చాలా గట్టివారని మిమ్మల్ని పెళ్లాళ్లానికి ముందునంచి బాగా తెలుసుకున్నానుగా ”

“

“ చీరా, పంచెలూ, ప్రాకులూ—అన్నీ ఒకదానికొకటి ఈడులీయకుండావున్నాయి. ”

“

“చూడండి! రేపు ఈ చీర కట్టుకుంటే నేనుఎంతో బాగా వుంటానుకదండీ!”

ఇలా అంటూ ఆమె నావైపు వాలింది. “ఇప్పుడుమాత్రం బాగా లేవా యేమిటి?” అంటూ ఆమెని దగ్గరకు లాక్కున్నాను.

౪

మర్నాడు — అంటే దీపావళినాడు చీకటితోనే లేచి భూషణంగారింటికివెళ్లాను.

“తమాషా జరిగిపోయిందోయి భూషణం! రాత్రి!”

“ఇంటికి వచ్చి చూసుకున్నాక తెలిసింది నాకున్నూ. పోనీ! దానికేం లే? మా ఆవిడ కోరినవే ఆమెకి వచ్చాయి. నాకేమీ విచారం లేదు. మీరే డిజపాయింట్లు ఉండాలి.”

“లే! దంటూ నవ్వుతూ నా సంగతంతా అతనికిచెప్పాను. అతను నాకు చాలా ఆప్తుడు. మరెవరినోటా ఈ సంగతి వెయ్యడని నాకు గట్టి సమ్మతం కూడాను.

“సరే! మంచిపనే జరిగింది. ఇకనైనా టూడ్లి తెచ్చుకో! వాళ్ల మనస్సుని ఎప్పుడూ మనం కలతపెట్టకూడదు. ఒకవేళ మనం ఒకలాగ తలచినా వాళ్లకోరికే నెగ్గిస్తాడనుకో భగవంతుడు!”

“వచ్చేనెల నీకు లెక్క నద్దుబాటు చేస్తాను, మన్నించు.”

“దాని కేం లేవోయ్. నీకు వీలయినప్పుడే యివ్వవచ్చు. నువ్వు మా కొక నేవింగ్సు బ్యాంకిలాంటివాడవు!”

“ప్రాకులు నీకు అనవసరంగాదా! నాకిచ్చేయ్యి.”

“అవి అప్పుడే మా టెనెంట్సు చిల్డ్రనుకి ప్రజెంటు అయిపోయాయి. వాళ్లు పూర్వీపుల్! అందుకోసమనే నాదావి రెండు ప్రాకులు తెమ్మని మా ఆవిడ మొదటే చెప్పింది.”

“ఏం దర్జా సీది! ధర్మానికి ఇచ్చేవి కూడా అంత ఖరీదువి తెచ్చావు!”

“బాబూ! నువ్వు నా పార్సెలు తీసుకో పోవడం మంచి ఉపకారం చేసినట్టు! అదే నేనింటికి తెచ్చినట్టాయనా—నా దూబరతనానికి నాకు గట్టిగా బహుమానాలు అంది వుండేవి! చచ్చినట్లు ఈవాళ మల్లా టానుకి—వాట్ని మార్చడానికి వెళ్లవలసి వుండేది.”

* * *

భూషణం నిర్బంధించినా వుండక, కాఫీ టిఫిన్లకి వేగంగా ఇంటికి చేరుకున్నాను. మా ఆవిడ నాకోసం కనిపెట్టుకుని కూచుంది.

అల్పహారస్తీకరణం అయింది.

“మిమ్మల్ని నిర్బంధించి అన్నీ కొనిపించేనే గాని—రాత్రి నిద్రలోకూడా ఇదే ఆలోచన—ఈనెల ఎవరెరికి ఎలా సమాధానం చెప్పడమంటానూ. ఇంటావిడ అద్దెకోసం కాబోలు రెండుసార్లు నానేపు చూసింది.”

“నువ్వేమీ ఆలోచించ సక్కలేదు. మనం అందరికీ తగినట్లు నద్దుబాటు చెయ్యవచ్చు. నిన్నటిడబ్బులో పదిరూపాయి లే ఖర్చు పెట్టాను.”

“మరి నిన్న తెచ్చినవి?”

“భూషణందగ్గర పాతిక రూపాయలు చేబదులు తెచ్చాను, వీలున్నప్పుడు ఇస్తానని!”

[ఒక అంగ్లకథను మనసులో ఉంచుకొని]

యుద్ధవ్యయము - భారత ప్రభుత్వ సమస్యలు

= శ్రీ మోచర్ల కృష్ణమూర్తి =

రెండవ ప్రపంచ సంగ్రామము ప్రారంభమై మూడు వత్సరములు దాటినది. ప్రజాశాంతిని పునః సంప్రదించి వారి అంగీకారమున పుచ్చుకొనక పోయినను, రాజ్యపరినిధి ప్రకటన మూలముగా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమువారు భారత దేశమును సాంక్రామిక దేశములలో నొకటిగా తేల్చిరి. అప్పటినుండియు భారత ప్రభుత్వము యుద్ధనిర్వహణను భాగస్వామియై పాల్గొనుచున్నది. అందుచే, తమ కిష్టమున్నను తమన్నను గూడ, ప్రజలు యుద్ధ భారమును వహించక తప్పటలేదు. ఇట్టి పరిస్థితులలో, భారతీయులు యుద్ధ నిర్వహణమునకు గాను తా మిష్టుడు భరించుచున్న వ్యయ భారములను గురించియు, వాని ఫలితములను గురించియు ఇంచుక పరిశీలించుకొనుట అవసరము గాదు.

ఈ దేశమున సైనికశాఖ కేంద్రప్రభుత్వమునకు సంబంధించినది. దేశరక్షణాధ్యక్షగూఢాచారిచే. అందుచే కేంద్రప్రభుత్వము వెచ్చించుచున్న మొత్తములను లెక్కిగట్టినచో యుద్ధవ్యయముల పరిమాణము దెలియవచ్చునని తలంపవచ్చును. కాని అది పొరబాటు. ఆధునిక సంగ్రామములలో కేవలము సైనిక వ్యయములే గాక యుద్ధమునకు సంబంధించిన ఖర్చులనేక ముండును. అందు ముఖ్యముగ, విమాన దాడులవలనను, ఇతర శక్తుచర్యలవలనను గల్గిన ప్రమాదముల నివారణకు అవసరమును సౌకర్యముల వత్సరములకు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు వెచ్చించుచున్న మొత్తములను ముఖ్యముగ గమనింపవలసి యున్నది. సంగ్రామమునకు పూర్వముకంటె ఇట్లు రాష్ట్రీయ

ప్రభుత్వముల వ్యయములను, చాల హెచ్చినవి. యుద్ధారంభమునకు వెనుకటి దశ 1938-39 సంవత్సరమున రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వము లన్నిటికిని కలిసి రూ. 84.74 కోట్ల ఆదాయమును, వ్యయము 85.76 కోట్లను గలదు. అనగా ఆవత్సరమున రూ. 1.02 కోట్లు లోటు తేలినది. 1939-40 సం వత్సరమున రూ. 1.85 కోట్లు లోటుండునని అంచనా వేయబడెను. దానిని భర్తీ చేయుటకుగాను వివిధ రాష్ట్రములలో క్రొత్త పన్నులు విధింపబడెను. వాని వలన సంవత్సరాంతమునకు అనుకొనిన లోటునకు బదులు రూ. 1.61 కోట్లు మిగులు తేలెను. ఆ మరువత్సరమున రూ. 2.80 కోట్లు నిలువ తేలెను. 1941-42 సం వత్సరమున మరికొన్ని రాష్ట్రములలో కొన్ని కొత్త పన్నులు విధింపబడెను. వీనివల్లన ఖర్చు పోను రూ. 42 లక్షల ఆదాయము నిలువ తేలినని అంచనా వేయబడెను. కాని ఈ మూడు వత్సరములలోను రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముల ఆదాయము రూ. 105.65 కోట్లకును, వ్యయము రూ. 105.23 కోట్లకును హెచ్చెను. సంగ్రామపు పూర్వపు వ్యయముతో పోల్చినయెడల ఇది ఇంచుమించు 20 కోట్లు అధికము. ఈ వ్యత్యాస మంతయు సంగ్రామకార్యములకొరకు ప్రత్యక్షముగనో, పరోక్షముగనో రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు వెచ్చించుచున్న మొత్తముగా పరిగణింపవచ్చును. 1938-39 సంవత్సరమున రూ. 85.76 కోట్లు వెచ్చించిన రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు 1939-40 సంవత్సరమున రూ. 89.22 కోట్లను, 1940-41 సంవత్సరమున రూ. 95.18 కోట్లను, 1941-42 సం. న రూ. 105.23 కోట్లను వెచ్చించెను. 1942-43 సంవత్సరమున నీవ్యయము

రూ. 104.67 కోట్లుగా నుండునని అంచనావేయబడినది. నీనిని బట్టి ఈనాల్గు వత్సరములలోను రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు రూ. 58.66 కోట్లకు తక్కువగాకుండ యుద్ధ కార్యములకు సామర్థ్యము చెచ్చించినది తెలియవచ్చును.

1939-40 సంవత్సరమున కేంద్రప్రభుత్వమునకు రూ. 82.65 కోట్లు వ్యయమున, రూ. 82.15 కోట్లు ఆదాయమును ఉండునని కేంద్రప్రభుత్వ ఆర్థికసభ్యుడు అంచనా వేసెను. కాని అప్పటి కిట్టిసంగ్రామము సంభవించునని యెవరును తలచియుండలేదు. ఈ క్యయము 1942-43 సంవత్సరమున రూ. 187.07 కోట్లకు పెచ్చునని గత మార్చి మాసమున ఆర్థికసభ్యుడు అంచనా వేసెను. అనగా ఈమూడు వత్సరములలో కేంద్ర ప్రభుత్వపు వ్యయము రూ. 105 కోట్లు పెచ్చినది. దానికంటెకును సంగ్రామమే కారణమని వేరుగా చెప్పనక్కరలేదు. విపరీతమున నీ కొత్తఖర్చులను ప్రభుత్వమువారి టెబుల చెల్లించుచున్నారని, దానివలన దేశీయార్థికస్థితియం బెట్టి మార్పులు గల్గుచున్నవి అను విషయములను తెలియవలయున్నది.

ఇక కేంద్ర ప్రభుత్వమున గూడ, పరోక్షముగ యుద్ధ కార్యములచే ప్రతికాఖయండునుగూడ క్రొత్త ఖర్చులు పెట్టవలసి వచ్చుచున్నది అయినను ప్రత్యేకముగా సైనికకాఖాకొరకును, యుద్ధకార్యముల కేర్పడిన సివిల్ డిఫెన్సు మొదలగు ఇతర కాఖలకొరకును చెచ్చించుచున్నది మాత్రమే ప్రత్యేకముగ సంగ్రామ వ్యయములుగా పరిగణింపవచ్చును. సంగ్రామారంభమునకు పూర్వము భారతదేశమున పన్నాహములను గురించి విచారణ చేయుటకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వముచే నియమింపబడిన కమిటీవారు ఈ దేశకర్తవ్య విషయమున బ్రిటనుయొక్కయు ఇండియా ప్రభుత్వముయొక్కయు బాధ్యతలను వేర్వేరుగ నిర్ణయించి సాధారణముగా భారతదేశము సైనికకార్యముల కొరకు రూ. 36.77 కోట్లు చెచ్చించుచుండవలెనని నిర్ణయించిరి. అంతకంటె అదనముగా చెచ్చించవలసిన కొన్ని సందర్భములకు బ్రిటిషుప్రభుత్వమునుండి విరాళముల సేర్పాటుచేసిరి. యుద్ధము 1939 సం.ననే ప్రారంభమైనను, 1939-40 సం.న భారతప్రభుత్వపు సైనిక

కాఖ వ్యయమునం దెక్కువమార్పు గలుగలేదు. 1940-41 సం.న భారతప్రభుత్వము భరించవలసినవచ్చిన సైనికవ్యయము రూ. 78.61 కోట్లకు పెరిగినది. 1941-42 సంవత్సరమున నీ వ్యయము 102.45 కోట్లకు పెచ్చెను. 1942-43 సంవత్సరమున నీ మొత్తము 188 కోట్లవరకును పెచ్చును. అనగా నీ మూడు వత్సరములలోను భారతప్రభుత్వము ప్రత్యేకముగ యుద్ధకార్యములకు రూ. 348 కోట్లు చెచ్చించెను. అందు సావిత్రీ సాధారణ వ్యయముగా పరిగణింపబడిన మొత్తమును (రూ. 36.77 కోట్లు $\times 3 = 110.31$ కోట్లు) తగించినచో ఈ సంగ్రామముకొరకు అదనముగా రూ. 238 కోట్లు చెచ్చించినదన్నమాట.

ఇది భారతప్రభుత్వము స్వంత సంగ్రామ పన్నాహముల కంతకును ఖర్చుపెట్టుచున్న మొత్తము తయ్యదియేయని తలంపరాదు. ఇదిగాక ఇంకను చాల భవమును చెల్లించుచున్నది. 1941-42 సంవత్సరమున భారతప్రభుత్వము సంగ్రామమునకు పెట్టినపూర్తి ఖర్చు సుమారు 300 కోట్లు. అందు సుమారు రూ. 200 కోట్ల వరకును బ్రిటిషు ప్రభుత్వము తనకు సంబంధించిన వ్యయముగా నంగీరించి ముజరా యొసగినది. మిగిలినదే భారతదేశమునకైన నికరపుఖర్చు. అటులనే 1942-43 సంవత్సరమున ముందుగా రూ. 538 కోట్లవరకును ఖర్చుపెట్టవలసియుండునని అంచనావేయబడినది. దానిలో సుమారు 400 కోట్లవరకును బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునుండి ముజరా రావలసియుండును, ఇదిగాక మిగిలిన 138 కోట్లమాత్రమే భారతప్రభుత్వపు బడ్జెటులో సైనికకాఖావ్యయముగా చూపించబడినది.

బ్రిటనుకొరకు ఈవిధముగా చెచ్చించు మొత్తములు తిరిగివచ్చును గనుక వానికి మనసుంతగ దిగులుపడ నక్కరలేదు. అదిగాక ఇంకను విపరీతముగా పెచ్చిపోయిన సైనికవ్యయములను భారతదేశమున కంటగట్టుట ఎంతవరకు న్యాయముననదియేనట్లు. 1938 సంవత్సరమున ఆంగ్ల-భారతదేశముల సైనికసంబంధములను విచారణజేసి, ఇండియానుండలి సైనికవ్యయములను ఎవరెంత వహింపవలెనో నిర్ణయించుటకు నియమింపబడిన సంఘమువారు,

ఈ దేశమున ప్రజాశాంతి రక్షణయును, శత్రుదండ యాత్రల సంధించినపుడు స్థానికరక్షణయును మాత్రమే ఇండియా ప్రభుత్వపు బాధ్యతయనియు అంతకంటె బలవత్తరమును చేశముల నుండి దండయాత్ర సంధించినపుడు దానిని నివారించుట బ్రిటను యొక్క బాధ్యతయనియు నిర్ణయించిరి. ఆ సిద్ధాంతమును పురస్కరించుకొనియే, భారతదేశము సాలీనారి8.77 కోట్లు దేశరక్షణకుపైనికాఖపై చెచ్చింపవలసియుండునని ఆంగ్ల-భారత ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు ఉభయములను అంగీకరించియుండిరి. ఆ మొత్తము - వస్తువుల ధరల విలవయంగును, నేతనాధికములయందును గలగు మార్పులనుబట్టి తప్ప - ఇత్రుడు హెచ్చించుట కెట్టికారణమును గనుపింపదు. ఇదిప్రపంచమున ప్రాముఖ్యతను సంపాదించుకొనుటకు బ్రిటను ఆమెరికా, జర్మనీ ఇటలీ జపానులకు జరుగుచున్న సంగ్రామము అంతియగాని భారతదేశమును గురించి సంధించినది గాదు. సంగ్రామము ఇత్రుడు భారతపరిహర్యలను సమీపించినమాటనిజమే. అంతమాత్రమున నది భారతదేశమునకు సంబంధించినదిగా మారలేదు. బ్రిటనుతో పోరాడుటకుశత్రువు లీ దేశముపైకి వచ్చెదగుగాని, భారతదేశము మతో తమకుగల శత్రుత్వమువలన గాదు. అందుచే, ఈసంగ్రామము భారతదేశమునకు వ్యాపించి ఇది యుద్ధరంగమైననుగూడ, దానిని "స్థానికరక్షణ"గ పరిగణించుటగాని, అందు కను వ్యయమును భారతదేశము చెల్లింపవలెననుటగాని వ్యాయముగాదు. సాధారణముగా భారతప్రభుత్వము సైనికకార్యములకు చెచ్చించు మొత్తము తప్ప మిగిలిన వ్యయము వంతను బ్రిటిషు దేశమే వహించుట వ్యాయము. అటులగాక బ్రిటిషుప్రభుత్వము యుద్ధవ్యయమునగూడ మరికొన్ని కోట్లు భారతదేశముపై విధించుటయు, ఈ దేశమునందలి అధికారవర్గముంగుకు అంగీకరించి చెల్లించుచుండుటయు గూడ ఆక్షేపించవలసియున్నది. సంగ్రామమున విజయముందిన యనంతరము పొందు లాభము లన్నియు బ్రిటనుకేలభించునుగాని భారతదేశమునకు క్షాదు. ఆ విధముగా జూచినను, అదనపు యుద్ధవ్యయభారమును వహించవలసిన వైధిమును బాధ్యత బ్రిటనుకే నున్నదిగాని భారతదేశమునకు లేదు.

ఇక కేంద్రప్రభుత్వమీ అదనపువ్యయము నేవిధముగా చెల్లించుచున్నదను విషయ మాలోచింపదగియున్నది. దీనిలో కొంతభాగమును (1) ఇతరకాశాల వ్యయములను తగ్గించుటవలనను, (2) కొత్తపన్నులవలనను ఇదివరకు గల పన్నులవలని ఆదాయము హెచ్చుటవలనను సద్దుబాటు చేయబడెను. రైల్వేలు, తంతి రహదారికాఖల ఆదాయము హెచ్చుటవలన మరికొంతభాగము సద్దుకొనినది. రైల్వేతహాల ఆదాయములు హెచ్చుటకు వానిరేటులు హెచ్చింపబడుట గూడ చాలవరకు కారణము. ఇదిగూడ ప్రజలపై పన్నుల వంటివే. అందుచే వీనివలన వచ్చిన అదనపు ఆదాయమును గూడ పన్నులవలని ఆదాయముగానే పరిగణింపవచ్చును.

కొత్తపన్నులలో అధికలాభములపై (ఎక్సైస్ ప్రాఫిట్స్) విధింపబడిన సుంకము మొదట పేర్కొనవలసియున్నది. సాధారణ లాభములకంటె యుద్ధపరిస్థితుల నవకాశముగా గొం సంపాదించుటకు లాభము లలో నూటికి 50 వంతులు సుంకముగా చెల్లింపవలెనని మొదటిసారి 1940-41 సంవత్సరమున విధింపబడెను. (2) దేశమునం దుత్పత్తి చేయబడు చక్కరపై పన్ను హం. వె. కు రూ. 2 నుండి రూ. 8 లకును (దీను మతులపై పన్ను గూడ ఇదేరీతిని హెచ్చింపబడెను), (3) పెట్రోలు విక్రయములపై పన్ను గాలను 1 కి 10 అణాలనుండి 12 అణాలకును హెచ్చింపబడెను. అయినను ఆవత్సరమున ఇంకను రూ. 6.58 కోట్లు లోటు చేలెను. ఇతర కార్యముల కుద్దేశింపబడిన మొత్తములను కొన్నిటి నుపయోగించుటవలన ఈలోటు 1940-41 సంవత్సరాంతమునకు 58 లక్షలకు తగ్గెను. 1941 సం. న 20.46 కోట్లు లోటు చేలునని అంచనా వేయబడెను. అందులో కొంత ఈ క్రిందిపన్నులవలన భర్తీ చేయబడు ప్రభుత్వమువారు నిశ్చయించుకొనిరి. 1. అధికలాభముల పన్నును నూటికి 50 వంతులనుండి 66 శ్చి వంతులకు హెచ్చించుట (2) ఆదాయపు పన్ను మాపరహితులపై షర్ చార్జీలను నూటికి 25 వంతులనుండి 38 1/8 వంతులకు హెచ్చించుట. (3) అగ్ని పెట్రోలపై పన్నును రెట్టింపుచేయుట (4) పట్టు,

మాయపట్టనూలుపై పన్నును పా 1 కి 3 అణాల నుండి ■ అణాలకు పెచ్చించుట (5) రబ్బరు టైరులపై వెలను బట్టి నూటికి 10 చొ॥ నుంకము. ఈ పన్నులవలన రూ. 6.61 కోట్లు ఆదాయము వచ్చునని తలచిరి. మిగిలిన లోటును భర్తీ చేయుటకు ఋణము గావించుకొనుటకు నిశ్చయించిరి. క్రొత్త ఋణముల అవసరమును తొలగించుకొనుటకు ప్రశ్నోకింపబడు రూ. 3 కోట్లను గూడ ఉపయోగించునెడల ఇంకను రూ. 14.27 కోట్లు లోటు లేలను. 1942-43 సంవత్సరమున ఆదాయము రూ. 140 కోట్లు, వ్యయము రూ. 187.07 కోట్లు ఉండునని అంచనావేయబడెను. అనగా 47.07 కోట్లు లోటు. దీనిలో రూ. 35.07 కోట్లు కొత్త ఋణమువలనను, రూ. 12 కోట్లు ఈక్రింది కొత్త పన్నులవలనను సంపాదించుకొనుటకు నిశ్చయించిరి. 1. ఆదాయపు పన్నును పెచ్చించుట. 2. కార్పొరేషను పన్నును పెచ్చించుట. 3. కొన్ని దిగుమతులపై సుంకములను, 4. టెలిఫోను తపాలా కేటలును పెచ్చించుట. వీనివలన ఆదాయ 1942-43 అంచనాల ప్రకారము 32.07 కోట్లు లోటు లేలవఁగి యున్నది. కాని, అమెరికా ప్రభుత్వ మిటీవల భారత దేశమునకు అరువుకవున పద్ధతిని పరకులనంపుట కంగీకరించినది. ఆ పద్ధతిక్రింద ప్రభుత్వమువారు దైనికశాఖ కవసరమున వస్తువులను కొనుచో, ఈ లోటుగూడ సర్దుకొనిపోవచ్చును. అప్పుడు 1941-42 సంవత్సరాంతమునకు జేరిన 14 కోట్ల లోటును భర్తీచేయుటకు గావించినది తప్ప, యుద్ధకార్యములకు ప్రశ్నోకముగా గావించబడిన ఋణముండదు.

యుద్ధవ్యయమునంతను పన్నులరూపమున నేటి ప్రజలనుండియే రాబట్టి, భౌవిశరములవారిపై నీభారము పడకుండచేయుట ఇదివరకు మంచిమార్గముగనే పరిగణింపబడుచుండెడి దనుటకు సందియములేదు. ప్రాతకాలపు యుద్ధములయందు దట్టి పద్ధతి అనుసరింపబడుచుండెడిది. కాని ఆధునిక యుద్ధముల యందు - అందు ముఖ్యముగా గత మహాసంగ్రామము నుండియు - నాగరక దేశము లాపద్ధతిని వదిలి యుద్ధపు ఖర్చులలో అధిక భాగమునకు ఋణములు చేయు పద్ధతను సరించుచున్నవి.

గత మహాసంగ్రామమున జపాను మాత్రము యుద్ధకార్యములకైన వ్యయమునంతను పన్నులరూపముననే సంపాదించినది. కాని మరే దేశము నటుల చేయలేదు. అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు తమకైన ఖర్చులందు నూటికి 50 వంతులు, బ్రిటను 60 వంతులు ఋణమును గావించినవి. 1914 సంవత్సరమున బ్రిటనుకు పా|| ■ కోట్లు ఋణముండెను. 1920 సంవత్సరమున కది 788 కోట్లకు పెచ్చెను. ఫ్రాన్సు, సంగ్రామవ్యయములో 83 వంతులు, ఇటలీ 72, రష్యా 95, జెర్మీయం 97 వంతులు ఋణములుగావించినవి. శత్రు పక్షమునందలి జర్మనీ నూటికి 90, ఆస్ట్రీయా 87 వంతులు స్వదేశములయందే ఋణము లొనర్చి చెచ్చించెను. ఈ ఋణములలో కొన్ని స్వదేశములందు గావించబడెను. మరికొన్ని విదేశములందు గావించబడెను. మొత్తమువీడ మిత్రదేశములు యుద్ధపుఖర్చులలో నూటికి 69 వంతులు స్వదేశములందును, 10 వంతులు ఇతర మిత్రరాజ్యములనుండియు, 1 వంతు తటస్థరాష్ట్రమునుండియు ఋణము చేసినది. మిగిలిన 20 వంతులను మాత్రమే ప్రజలపై పన్నులవలన రాబట్టబడెను. జర్మనీపక్ష దేశములు నూటికి 90 వంతులు ఋణముగావించినవి. మిగిలిన 10 వంతులు దేశమునందలి ప్రజలపై పన్నులరూపమున నేకరింపబడెను.

అటులగానిచో నేటి యుద్ధముల కగు వ్యయమునంతను పన్నుల రూపముననే సంపాదించవలెననిన యెడల సాధ్యముగాదు. ఉదాహరణకు గత మహాసంగ్రామమునే చూడుడు. దానికైన వ్యయములను పూర్తిగా నెవరయి లేక్కకట్టగలుగలేదు. అనేకులనేక విధములుగా అంచనాలనువేసిరి. అందు, న్యూగూర్కు నందలి బ్యాంకర్లు బ్రష్టుహరు 1924 సం.న లేక్కలు కట్టగా, ఆ యుద్ధమునకు గాను మిత్రరాజ్యములు పా. 4085 కోట్లును, శత్రురాజ్యములు పా. 1512 కోట్లును చెచ్చించినటులు గన్పించెను. నేటి మహాసంగ్రామమున కగు ఖర్చు అంతకంటె చాల రెట్లుండును ఈ యుద్ధములందు ఉపయోగింపబడు అయోధనానుగ్రియు, మందు నుండును, యంత్రపరికరమును గూడ వెనుకటిసంగ్రామముకంటె అనేక రెట్లు అధికముగా నున్నవి. అదిగాక

ఉభయపక్ష దేశములయందును ప్రజల ఆస్తులకు గల్గు నష్టము యుద్ధ వ్యయములకు, టే కొన్ని రెట్లధికముగా నుండవచ్చును. ఒక్క బ్రిటిషు ప్రభుత్వమే ఇతరు యుద్ధకార్యములకారకు లోకా 1 కి పా. 120 లక్షలకు పైగా వెచ్చించుచున్నది. మొత్తము వ్యయములో నాల్గవంతుకుంటే, బ్రిటిషు ప్రభుత్వము పన్నుల ఆదాయమునండి వెచ్చించుటలేదు. మిగిలిన మొత్తముంతయు స్వదేశమునందును ఆమెరికానుండి 'అరువుకవులు' పద్ధతయందు ఋణ మొనర్చియును భరించుచున్నది. ఇతర దేశము లన్నియు నీ విధముగా ఋణముల ఆదాయముతో యుద్ధపు ఖర్చులయందధికభాగమును చెల్లించుచుండ, భారత ప్రభుత్వము మాత్రము ప్రజలపై అదనపు పన్నులనే ఆధారముగా నిడుకొనుట ఉచితము గాదు. సంగ్రామానంతరము బ్రిటను ఆమెరికాలును, ఇతర మిత్రరాజ్యములును పరస్పరము లెఖ్యుల జూచు కొని పరిష్కరించుకొనునపుడు, ఋణభారము నధికముగా గనుపడుట గల్గిన ఇతర దేశములు ఎక్కువ అనుభూలములను సంపాదించుకొనగల్గిందో అశ్చర్యముండదు.

అంతియగాక, కొత్తపన్నులను విధించు విషయము నాలోచించువపుడు, ప్రజల ఆర్థికస్థితిగూడ గమనింపకలసియున్నది. భారతదేశ మిట్టిదే, పది సంవత్సరములక్రిందట ప్రారంభమైన ఆర్థికమాంద్యపు ఫలితములనుండి కోలుకొనుచున్నది. ఇది వరకే ప్రపంచములోకెల్ల అధికతరమును పన్నుల భారమును వహించుచున్న ఈ దేశమునందలి ప్రజలు అదనపు పన్నుల భారమును వహింప గల్గుట దుస్సాధ్యము. అందున, విదేశములకు ఎగుమతులు తగ్గిపోవుటచేతను, దేశమునం దెక్కువ పరిశ్రమలు లేకపోవుటచేతను ప్రజల నిజముగా ఆదాయము తగ్గినది. ఉదాహరణకు వేరుశనగ, సత్తి మొదలగు వైరులను సాగుచేయు రైతులను దీనిగూడుదు. ఎగుమతులు పోవుటచే నీరైతులు తమ సాగుబడిని చాలవరకు తగ్గించుకొనవలసి వచ్చెను. ఉన్న సరకులైనను వెనుకటితో పోల్చిన యెడల ఎక్కువ ధరలు వచ్చుట లేదు.

కనుక ఇట్టిస్థితిలో, యుద్ధమువలన ప్రజల ఆదాయము అధికమైనదని నిరూపింప గల్గిన వ్యక్తుల నంద

ర్భములయందు తప్ప కొత్తపన్నులను విధించుట సరిగాదు. భారత ప్రభుత్వమువారు గత మూడువత్సరములలోను విధించిన పన్నులలో, సాధారణముగా వానికంటే అధికమును లాభములపై విధించిన పన్నుతప్ప, మరేదియు నీ సిద్ధాంతము ప్రకారము సమర్థనీయముగాదు. గత మహాసంగ్రామమున, బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు అధికలాభముల నంతనుగూడ ప్రభుత్వమునకు పన్ను రూపమున చెల్లించవలెనని విధించిరి. ఈసారిగూడ యుద్ధారంభమునుండియు మరల నీపన్నును అమలు లోనికి తెచ్చిరి. భారత ప్రభుత్వము, అధికలాభములలో నూటికి 50 వంతులనుమాత్రమే 1940-41 సంవత్సరమున పన్నుగా విధించిరి. మరువత్సరమున 60 2/3 వంతులకు పెంచించిరి. ప్రభుత్వమువారు విధించిన ఇతర పన్నులలో ఆదాయపుపన్ను, నూపర్ బాక్సుల హెచ్చింపులును, సర్వీచ్చార్జీలును ధనికులు చెల్లించుకొనవలసినవి. కాని పంచదార, అగ్ని పెట్టెలు మొదలగువానిపై విధింపబడిన సుంకములును, తపాలారేటులు, రైల్వేరేటులు హెచ్చింపులును, పన్నుల సేవాక్రమును ధరింపజాలని పేదలుగూడ చెల్లించుకొనవలసియుండును. అందుచే నవి చాల ఆక్షేపణీయము.

ఇండియా ప్రభుత్వపు ఆర్థికసభ్యుడగు సర్. జె. రెయిస్ట్రేట్ గారు ఇటీవల, ఆంగ్ల — భారత దేశముల ఆర్థిక సంబంధములగురించి బ్రిటిషు ప్రభుత్వములో సంగ్రహించుటగాను ఆంగ్ల దేశమునకు వెళ్లి యుండిరి. వారచటనే యే విషయముల గురించి చర్చించికో ఇంతవరకును వెల్లడించి యుండలేదు. కాని అచట చర్చింపబడిన విషయములలో మైనిక్ వ్యయ విభజన సమస్యయే ముఖ్యమైనదనిన రెయిస్ట్రేట్ గారు కాదనలేదు. ఈ సందర్భమున బ్రిటిషు ప్రభుత్వము భారత దేశముపట్టికంటే యుద్ధపుఖర్చుల యందింక్షను హెచ్చుభాగమును వహింపవలెనని గోరి యుండునని తలంచుట తప్పగాదు. యుద్ధరంగము భారత దేశమును సహింపించినది గనుక, ఇచట జరుగు పోరాటములు భారత దేశమునకు సంబంధించినవేననియు దీనిని "స్థానిక రక్షణ" గనే పరిగణించి, అంగుకను వ్యయములలో చాలభాగము భారత దేశము

వహింపవలసిన బ్రటిషు ప్రభుత్వము కొరవచ్చును. ఈ యుద్ధము లిప్పుడెప్పుట జరిగినను, ఇది బ్రిటను - ఆ మెరికొలకును అక్షరాజ్యములకును అధిపత్యము కొరతరగిన సంగ్రామమును విషయము మరువకూడదు. దాని స్వభావమునందెట్టి మార్పును గలగలేదు. కనుక, ఐదుక విచారణ సంఘమువారు నిర్ణయించిన మొత్తము కంటే పైకివ్యయము నందెక్కువ భాగమును భారత దేశము వహింప నక్కరలేదు.

భారత ప్రభుత్వపు పైకి వ్యయమును గురించి వైన వివరించియుంటిరి. అదిగాక, బ్రిటను తరపున గూడ ఇండియా ప్రభుత్వ మీదేశమున కొన్ని ఖర్చులను చెల్లింపవలసివచ్చుచున్నది. ప్రస్తుత మీదేశమున పలంకములను ఆయుధసామగ్రిలను తగూడుచేసి, మధ్యప్రాచ్యరంగములకును, మారప్రాచ్యరంగములకును పంపుచున్నాడు. - దానికితోడు ఆసియా రంగములకు దేశంపబడిన బ్రిటిషు సైన్యము లనేక మీదేశమునకు వచ్చియున్నవి. వీరికను ఖర్చులను గూడ ఇండియా ప్రభుత్వమే ఇప్పుడు చెల్లించుచున్నది. ఆవిధముగా 1941-42 సం.న చెల్లింపబడిన మొత్తము రూ. 200 కోట్లు. 1942-43 వత్సరమున నది రూ. 400 కోట్లకంటే హెచ్చునని అంచనా వేయబడినది. ఈవిధమున వ్యయము మొత్తములు పోనుపోను ఇంకను అధికమగుచుండును. వీరికిగాను బ్రిటిషు ప్రభుత్వము చెల్లించిన సామగ్రిను ఇండియా దేశమునకు మార్చుటయం దోదలంబింపబడుచున్న పద్ధతులనే, మరెన్ని కొత్తసమస్య లేర్పడుచున్నవి. ప్రభుత్వమునా కి సందర్భమున, బ్రిటను ఇన్వేడేలిన్ మొత్తములో కొంతభాగమును వెచ్చించి, భారత ప్రభుత్వమునకు, అంగ్ల దేశమునకు గల ఋణములలో రూ. 122 కోట్లు తీర్చిరి. దానికి బదులు ఇండియాలో మరల ఋణముగావించిరి. దీనివలన, బ్రిటనునందు ఇండియా ప్రభుత్వము తీర్చవలసిన ఋణము ఇండియాకు మారుబత్తు, భారత దేశమునకు గల్గిన లాభ మెద్దియును లేదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునుండి ఇంకను రాకలవియున్న మొత్తమును వెచ్చించి, బ్రిటిషు ప్రభుత్వపు ఋణాపత్రములను కొనుచున్నారు. వానిని ఆధారముగా నిడుకొని, ఈ దేశమున ప్రభుత్వము వారు కొత్తగా నాణెములను, నోట్లను ముద్రించి ఇచ్చి ప్రజలకు చెల్లించుచున్నారు. ఈపద్ధతివలన, ఈ దేశము నందు వ్యాప్తియందున్న 'చలామణి' గరి మూడు వత్సరములలోనూ రూ. 179 కోట్ల నుండి రూ. 508

కోట్లకు హెచ్చెను. ఇండియా పేరిట నిలువదలిన బ్రిటిషు ఋణాపత్రముల నిలువ రూ. 317 కోట్లవరకు హెచ్చినది.

ఇండియాకు బ్రిటనునందు నిలువదలిన మొత్తములతో ఋణముల తీర్పుటను, బ్రిటిషు ఋణాపత్రములను కొనుపద్ధతియు గూడ ఈ దేశమున విమర్శలకు లోనగుచున్నది. ఇండియా ప్రస్తుత విఋణమును తీర్చవలసిన అవసరము లేదు. దాని కింకను కొన్ని వత్సరముల వాయిదాయున్నది. ముందుగానే దానిని తీర్పుటకంటే, ఈ మొత్తములను యంత్రసామగ్రిని కొని దిగుమతిచేసుకొని యున్నచో ఇంతకంటే మెరుగుగా నుండెడిది. భారత దేశము పరిశ్రమలను పెంపొందించుకొనుటకు ఇదియే మంచి అదను. సంగ్రామానంతరము ఆ మెరికొ, బ్రిటను, జర్మనీ, జపాను మొదలగు దేశములన్నియు ఆంధ్రాధికములను తమ యంత్రశాలలలో వస్తువుల సత్వత్తిచేసి, వానితో ఇండియానుండి దేశములను ముంచియెత్తును. సంగ్రామానంతర మీదేశమున నెలకొల్పబడు పరిశ్రమలు రక్షణసుంకముల సహాయములేకుండ, దిగుమతి సరకులతో పోటీచేయకాలవు. అట్టి రక్షణసుంకముల పద్ధతికి, విజయముందిన దేశములు అంగీకరించుట సందియము. ఇప్పుడా దేశము లన్నియు యుద్ధమున నిమగ్నమైయున్నవి. ఈ దేశమున వస్తువులందు బాటులేక చిక్కుపడుచున్నారు. అందుచే, ఇప్పుడు పరిశ్రమలను నెలకొల్పుకొనిన యెడల, విదేశముల పోటీభయము లేకుండ నిలబడగలవు. సంగ్రామము ముగియునరికివి, కొంతవరకు కాలింగ్స్ కొనుటకు శక్తివంతము లగును. అందుచే, బ్రిటనునందలి నిలువ ధనమును భారత దేశము యంత్రసామగ్రిని కొని దిగుమతి చేసుకొనుటకంటే లాభకరమనువినియోగము మరియొక టుండవనుటనిర్వివాదము. దానితరువాత, - దేశమునందలి వైల్డెస్లు, ఇతర పరిశ్రమలు మొదలగువానిపై బ్రిటిషు ధనస్వాములు గావించియున్న పట్టుబడులను కొని వేయుట యంత్రము మైనపద్ధతి. అటుల చేయుచో, వైల్డెస్లును, పరిశ్రమలును పూర్తిగా భారతీయము లగును. అట్టి పద్ధతుల ననుసరింపక బ్రిటనునందలి ప్రభుత్వ ఋణములను తీర్పుట అన్నిటికంటేను హీనమైనది. సంగ్రామానంతరము అంతర్జాతీయ ఋణముల సమస్య యెటులనో చిర్రుకువచ్చును. యుద్ధమునకు గానువేర్వేరు దేశములిప్పుడు గావించుచున్న ఆపారమున ఋణములు ఎన్నటికైనను తీర్చబడుట సందియము. గత మహాసంగ్రామమునకు గావించబడిన ఋణములను తీర్పుటకు, నిరాకరించి,

బిటను మొదలగు దేశము లిదివరకే ఒక మాగ్గము సేర్పరచినవి. ఈ సంగ్రామానంతరముగూడ అట్టి మాగ్గమునే యుద్ధదేశము లనుసరింపవని తలచుటకు కారణము గనుపించును అట్టిసందర్భమున ఆంగ్లప్రభుత్వము, ఇండియా ప్రభుత్వము తమకు తీర్చవలసిన ఋణమునుసూచించి ఎక్కువ పట్టుపట్టకాలరు. అందుచే నీ ఋణములను ఇప్పుడు దీర్చుట అంతవివేకము గాదు. దాని నిపుడు దీర్చుకొనుటవలన గలుగునట్ల మెద్దియును లేదు.

ఆంగ్ల దేశమున, ఇండియాకు నిలువదలిన మొత్తములతో ప్లర్లెంగు ఋణప్రములను కొని వాని ఆధారముపై ఈ దేశమున చలామణిని హెచ్చుచేయుట మరింత ఆశ్చర్యకరము. ప్లర్లెంగువిలువ ఎత్తుచేరినందున సుండునో యివరికిని దలయును. దానిని బ్రిటిషుప్రభుత్వము, పరిశీలనలనుబట్టి తన కనుకూలముగ విధిముగా మార్చుకొనవచ్చును. బ్రిటిషుప్రభుత్వము వ్యాప్తియందున్న చలామణిని హెచ్చించి, ప్లర్లెంగుయొక్క విలువను తగ్గించుచో, మనదేశము చాల నష్టపడవలసివచ్చును. సంగ్రామానంతరము ఏర్పడు ఆర్థికవిక్రమలయం దట్టిమార్పులు జరుగవని తలచుటకు విలులేదు. బ్రిటిషుప్రభుత్వము అట్టిపద్ధతి ననుసరించుచేడల, ఈ దేశమునందలి చలామణియొక్క విలువగూడ తీరింది, అనేకవిధములను కష్టములు సంభవించవచ్చును. ప్రస్తుత మీ మొత్తముతో బ్రిటిషుఋణ ప్రములను కొనుటవలన, బిటనుకు ఋణమొసగిపోయి మొనర్చినట్లులేనది. మిశ్రుల కట్టిపోయెను గాదెందులది తప్పగాకపోవచ్చును. కాని అట్టిపోయి మొనర్చునపుడు భారతదేశమునందలి కరెన్సీ అనవసరమున కష్టములకు గురికాకుండు చాలుటవసరము.

ఈ దేశమున వ్యాప్తియందున్న చలామణి కొలది కాలములో ఆగస్టికముగ ఇంతగా హెచ్చిపోవుట వలన రూపాయి నాణెములకు విలువతగ్గుచున్నదనియు, ఇటీవల వస్తువుల వెలలు అధికమగుటకు ఇదియే కారణమనియు కొందరు తెలుపుచుండిరి. అందుచే వ్యాప్తియందున్న చలామణిని తగ్గించుట వసరమనియు, అప్పుడు గాని ధరలు తగ్గవనియు వీరివాదము. గత మాడు వత్సరములలో కొన్ని వస్తువుల ధరలు పెరిగిన విషయము నిజమే. 1939 సం. ఆగష్టు మాసముతో పోల్చినయెడల 1942 మే మాసమున మదరాసునందలి ట్రాకు ధరలు 100 నుండి 170 కి హెచ్చినవి. ప్రజలకుటుంబ ఖర్చుల ప్రమాణము 98 నుండి 140 కి హెచ్చినది.

అనవసరముగా హెచ్చుచలామణి ప్రజలచేతులయందు దుండుట మంచిదిగా దనవిషయము నిజమే. యుద్ధసమయములందు పరిశ్రమలు చాలవరకు యుద్ధసామగ్రి సుత్పత్తి చేయుచుండును నిమగ్నమైయుండును గనుక, సాధారణముగా ప్రజల అపయోగించుకొను సరకుల ఉత్పత్తితగ్గును. అందుబాటునందున్న సరకుల పరిమాణము తగ్గినకొలదియు అవి కావలసినవారు డబ్బును విలువచేయక పోటీపడి హెచ్చుసామగ్రిని కొనుటకు సిద్ధపడుచుండురు. వారివద్ద విరిగిగా సామగ్రి ఉన్నయెడల, మరింత సామగ్రిని కొనుటకు వెనుదీయరు. దీనివలన ఇదివరకు ఒకరూపాయికి వచ్చునట్లువునకే ఇప్పుడు రెండురూపాయిలుగూడ చెల్లించుచుండురు. ఈ విధముగా ధరలు హెచ్చిపోవుటచే సామగ్రిగల వారికి తమ సామగ్రినకు తగిన సరకు లభింపదు సరిగదా హెచ్చుధరలను చెల్లించుకొనలేరే పెరుగిన దుర్భరమై సకలకష్టములను గుఱవలసివచ్చును. దీనివలన ప్రజలలో చాల ఆశాంతిగూడ ఏర్పడును. వ్యాప్తియందున్న చలామణి హెచ్చుటచే ధరలు పెరుగును. ధరలు పెరుగుచో సేతనములు పెరుగవలసియుండును. సేతనములు పెరిగిన, మరల ఎక్కువ చలామణి కావలసియుండును దానితో మరల ధరలు పెరుగును. ఈవిధముగ నీ విషయమున కంతువుండును.

అందుచే, ఎక్కువసామగ్రిగలవారి వద్దనుండి కొంతభాగమును తొలగించుచో, పై విధముగ పోటీయైన, దానితోబాటు వస్తువుధరలనుగూడ కొంతవరకు తగ్గును. ఈ విధముగా చలామణిలోనున్న నగదును తగ్గించుటకు రెండుమాగ్గములు కలవు 1. కొత్త పన్నులను విధించి, ప్రజల ఆదాయమున కొంత భాగమును ప్రభుత్వమునకు సంక్రమింపజేయుట, 2. ప్రజలనుండి ప్రభుత్వమువారు ఋణము జేసి, నగదును ప్రచారమునుండి తగ్గించుట. ఋణ మునినచో ఎప్పుటికైనను తిరిగి వచ్చుననియు, ఈలోపున వడ్డీగూడ లభించుననియు ఆకతో, ప్రజలు, పన్నులను చెల్లించుటకుంటే ఎక్కువ సంపాదముతో నివధినింగీకరిం చెదరు. కాని పన్నులు విధించినను, నిర్బంధముగ ఋణముగ దీనికొనిననుగూడ, ప్రభుత్వము వారు జీవితావశ్యకతల కవసరమును కనీసపు ఆదాయముమాత్రమే గలవారిని మినహాయించవలసియుండును. ఈపద్ధతివలన వస్తువులపోటీయైన, ధరలును కొంతవరకుమాత్రమే తగ్గునుగాని, ప్రజలందరకును వస్తువులు (1) న్యాయముగధరలకు (2) వారివారి అవశ్యకతలను

అనుసరించి పరిశీలనము గాల్గింపజాలవు. ఆంగ్లేయుల గూడ నిర్దిష్టమైన ననినచో ధరల నిర్ణయింపవలెను. దానికితోడు దేశమున లభ్యమగు వస్తువుల పరిమాణమును తెలిసికొని, దానిలో ప్రతివారికిని ఎంతెంత యొసగవచ్చునో నిర్ణయించి, అవిధముగా పంచి పెట్టుపద్ధతిని అనుసరింపవలెను. అప్పుడే అన్నితరగతుల ప్రజలకు నుగూడ న్యాయము జరుగును.

భారత దేశమున నిపుడు వ్యాప్తియందున్న చలామణీనలన పైన దాహరించిన (ఇన్ ఫ్లేషన్) అస్థిమములు సంభవించుచున్నవాయన విషయము నిక ఆలోచింపవలసి యున్నది. వెనుకటికంటె ఇపుడెక్కువ చలామణీ వ్యాప్తియందున్నంతమాత్రమున అవధులు నన్నిటిని దానికే ఆరోపించుటకు వీలులేదు. ఈసందర్భమున వ్యాప్తియందున్న చలామణీ — ప్రజలందఱును కనీసపు సౌకర్యములతో జీవితములను గడుపుటకు అవసరముగ నంతగ నున్నదా, లేక అంతకంటె పెక్కువగనున్నదా యన విషయమునుగూడ గమనింపవలెను. ఏ కారణముచే నింత చలామణీ వ్యాప్తిలోనికి వచ్చినదో పరిశీలించినచో నీవిషయము దెలియుట సులభము. ప్రభుత్వమునా రిపుడు లక్షల కొలది ప్రజలను సైన్యముతో చేర్చుకొనుచున్నారు. వేలకొలది యువకులను నిపుణులను కార్మికులుగా తయారుచేసి ఆయుధకర్తాగారములలో పనిచేయుచున్నారు. ఇతర విషయాలను ముడిపెద్దార్థములను కొంతగా ప్రజలనుండి కొనుచున్నారు ఇది లేనిచో, ఈతరగతుల ప్రజలలో నూటికి 90 వంతులు పనిలేక అల్లాడుచు, కనీసమును జీవితసౌకర్యములుగూడ లేకుండి కాలముగడుపుచుండెడివారు. ప్రజలలో అందఱునుగూడ సామాన్యసౌఖ్యముగల జీవితములు గడుపుచున్నచో 40 కోట్ల జనాభాగల భారతదేశమునకు — సంగ్రామమునకు పూర్వము వ్యాప్తియందున్నదా. 179 కోట్లచలామణీ చాలదు. ఇప్పుడు వ్యాప్తియందున్నదా. 508కోట్లకంటెను ఎక్కువచలామణీ అవసరమయ్యెడిది కనుక ఈవ్యాప్తినిగాంచి, చలామణిని ప్రజలనుండి తొలగింపవలసిన సమయము వచ్చినదని భావించుటకు వీలులేదు. ప్రజలందఱకును గూడ కనీసజీవితసౌఖ్యముల నొసగుటకు (సంగ్రామపు పూర్వపు వస్తువుల ధరల ప్రకారము) ఇంతకంటెను గూడ హెచ్చుచలామణిని దీసుకొనిరావలసియుండును.

ఈ సందర్భమున అంగ్లేజీభూస్వామ్యమును తీసివేసినదేమునకుగూడ వర్తింపజేయుటకు వీలులేదు. ఆ దేశమున ఇదివరకే ప్రజలందఱకును వృత్తులు గలవు. వారి జీవితవ్యవహారములను బట్టి కనీసజీవితము లందునట్లు ప్రభుత్వమునా రివరకే చర్య గైకొనిరి. పనులు లేనివా రెవరైన నున్నచో, ప్రభుత్వమునా లేవారికి భృతి నొసగుచు, ప్రజలందఱును కనీససౌఖ్యములకు లోటు లేకుండ జీవితమును గడుపుటకు సౌకర్యములు కల్పించిరి. అందుచే, సంగ్రామమునకు పూర్వము వారిదేశమున వ్యాప్తియందున్న చలామణీ వారికి చాలదు. అంతకంటె, చలామణీ విశేషము వ్యాప్తియందుండచో, పై నుదాహరింపబడిన అవధులకు కారణ మగునని భయపడవచ్చును. భారతదేశమున సంగ్రామారంభమునకు పూర్వము వ్యాప్తియందున్న చలామణీ ప్రజావ్యక్తిత్వలకు నిజముగ చాలినంతగా లేదు. ఈభేదమును గుర్తింపనిచో చాల సారబాటులకు లోనుగావలసివచ్చును.

కాని ఇంతమాత్రమున తమకు కావలసిన దానికంటె విపరీతమును హెచ్చు ఆదాయములు లేనివారీదేశమున లేరని చెప్పుట గాదు. యుద్ధకార్యములకు ప్రభుత్వమునా రిటీవల నియమించుచున్న వందలకొలది పెద్దయుద్ధోన్మలలో దేశపు ఆర్థికస్థితినిబట్టి చూచుచో విపరీతమును జేతనములుగలవారు పెక్కుమంది గలర. వారాముత్తములను ఇతరసౌకర్యములకొరకు వెచ్చించునటుల చేయుచో, ఇంకను వృత్తులు లేకయున్న ప్రజలలో చాలమందికి వృత్తులు లభించి జీవనాధారము లేరవుడును. వారివద్ద అవసరముగా కేంద్రీకరింపబడియున్న ధనమును, ప్రజలలో వ్యాపించునటుల చేయవలెను. ఇతరపరిశ్రమలను దేశమునందు ఉత్పత్తిని ప్రోత్సహించుటవలన నీలక్ష్యము సులభముగా సిద్ధించును. ప్రభుత్వమునా రునికల నుండి చలామణిని పన్నుల రూపముననో, నిర్బంధ ఋణముల రూపముననో తామే తీసుకొని వ్యాప్తినుండి తొలగింపజూచుటకంటె, ఈ పద్ధతి దేశమున కెక్కువ శ్రేయస్కరము. భారతదేశమునకు స్వపరిపాలితముగు జాతీయప్రభుత్వమున్నచో ఈ పద్ధతినే అనలంబించెడిది. అటులగాక చలామణిని వ్యాప్తినుండి తొలగించవలెనని సంకల్పించుకొనినను తక్కువ ఆదాయములు గలవారిని పూర్తిగా మిసహించి, వానివలన వచ్చిన ఆదాయమునం దధికభాగమును పరిశ్రమల పెంపొందించుకొనటకు వినియోగించెడిది.

భారతీయ చిత్ర కళ

బుద్ధభగవానుడు

క్రీడాలోచన

చిత్రకారుడు : శ్రీ కమలినాథుడు
[[ప్రసిద్ధ చిత్రకారుడు]]

కథ :

తీర్పు

= శ్రీ ధనికొండ హనుమంతరావు =

(గతసంచిక తరువాయి)

౬

హనుమన్న గంటదాకా శర్య మాయలుమనిషి అవచేలేదు. ఈరాత్రి తను చెప్పదలచుకున్న దాంట్లో నూటొంతుమాటల్ని కూడా కల్యాణిదగ్గర చెప్పలేక పోయాడు. తను ఇంతవరకూ ఆలోచించిన హేతువాద మంతా సమయానికి మరిచిపోయాడు. ఆమె తనను - చిన్న పిల్లాడికి కాకమ్మకథ చెప్పి మరి పించినట్టు - ఇంకోలోకానికి లాక్కుపోయి తన శక్తు లన్నింటినీ కట్టివేయగలిగింది! మెలో ఉండే మాతృత్వ మంతా తనను చిన్న కుర్రాడిగా చేసి ప్రయోగింప బడ్డది!

ఏవిధంగా తనకు ఓటమి సమకూరిందో మొదట్లో ఆతనికి అంతుపట్టలేదు.... కొంత ఆలోచన మీదట తేల్చుకున్నాడు - ఒకేకే ఆమెకంత తనను అర్థించేదయ్యా, జాలీ, ఆమె కన్నీటిరూపాన వదిలిన అస్థ్రాలూ తనను ఎందుకూ పనికిరానివాడినిగా చేసి నయ్యే. కాదు - ఆమెను తను యీనాటికీ హృదయ పూర్వకంగా ప్రేమిస్తూండబట్టే, ఆమెకు అంత తేలిగ్గా లొంగిపోగలిగాడు. అదే ఇంకోస్త్రోదగ్గరైతే తన విజ్ఞానమంతా పనిచేసేదే! తను మొండిగా చేసు కున్నా ననుకొని ఆహాపడ్డరక్తహంసాలహృదయం తనకు విశ్వాసంగా పనిచెయ్యలేదు. బలహీనుడికి కన్నీరు కొత్తబలాన్ని ఇవ్వగలను కాబోయీ!

అతను మెల్లిగా కల్యాణి మాట్లాడిన ప్రతి

మాటనూ నెమరువేసుకుంటూ, ఒక్కొక్కవిషయాన్నే తనలో తను విమర్శించుకోసాగాడు.

ఆమె హాయిగా బతుకుతూంటే, తనొచ్చి ఆమెసౌఖ్యాన్ని పాడుచేశాడట! ఇది తన క్రూర త్యాన్ని చూపటంకాదు; తనమీద మెకున్న ప్రేమనే చాటుతోంది. ఇది నిజమే ఐతే తనకు ఎప్పటికైనా విజయం తప్పదు. కనవదని యీ ప్రేమపాశంతో కల్యాణిని - యీ అందాల రాశిని - సాంఘికంగా బలమైన స్థానాన్ని సంపాదించుకోగలిగిన యీకులీనురాల్ని, ఇంకోరి ఆస్తిలో భాగంగా పరిగణిస్తూన్న లోకాన్ని మోసపుచ్చి దాని మొహంలో విజయసూచకంగా వికటంగా నవ్వినట్టు - ఎరను చూసి ఆశ్చర్యం చేపలాగు, విశ్వాసంతో యజమానికాళ్ల చుట్టూ తిరిగే పెంపుడుకుక్కలాగు - ఆమెను తనచుట్టూ తిప్పించుకో గలుగుతాడు!... ఇంకోవిషయంకూడా అతనికి చప్పన జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇది తను ఇన్నాళ్లూ గుర్తించని బ్రహ్మాస్త్రం! దీని ప్రయోగంతో ఆమె తన కాళ్లమీద పడగలదు! తనకు ఆమెను జయించటమే ముఖ్యోద్దేశకంకనుక ఏవిధంగా వైనా తను గెలవటమే తనకు కావాల్సింది!

కల్యాణి తనను హమ్మన్నది. అందుకు తను సమాధానం ఇవ్వలేదు. ఒకవేళ తను ఒప్పుకొనివున్నా మించిపోయిందేమీ లేదు. మానవులకు వాదనాల్ని చెల్లించట మొక్కటే ఆదర్శమైతే అనేకజీవితాలే తలకిందులై ఉండేవి!...త నెందుకు వెర్రిపోవాణ్ణి? పొట్టును చేత్తో పట్టుకొని లోకాన్ని గాలిస్తూన్న తనకు

ఇక్కడ జీవనోపాధి దొరికింది. ఈకాస్తా పాడుచెయ్యటంలో ఆమెఉద్దేశ మేమిటి? తను విశ్వరథవంతురాలనీ, తనకన్న తక్కువ వాళ్లందరూ తనకై త్యాగం చేసేందుకు సిద్ధంగా ఉండాలనీ ఆమెఅభిప్రాయం కాబోలు!...ఈపాన్నీ తుణ్ణి తానీ అంతరాత్మపరమో ప్రజ్వలించుకుంటూ - ఎరగా కల్యాణిని నిలబెట్టి శర్య పరీక్షకు దిగాడు.

ఆమె ఎందుకు సాఖ్యపడాలి? ఒకే సమస్యను ఎదుర్కొన్న ఇద్దరు వ్యక్తులు ఒకరు దక్షిణాగ్రువానా, వేరొకరు ఉత్తరాగ్రువానా లేరు; ఒక్కో సమస్యకు తొందరీ కలలు కాబోలు!...త ఎందుకు బాధపడాలి? అసలు లోకంలో సాఖ్యమనేది, తన కళ్లయెదుట, తనకు చిక్కకుండా ఇతర్లపా లెందుకవాలి? తను బాధ పడుతున్నాడు - లోకమంతా బాధపడితే ఎంత బాగుండును! తను సాఖ్యపడటంకన్న ముఖ్యమైనది ఆమె బాధపడటం! తనకు అందని ఫలం ఇతర్లు - ఎవరైతేకీ - అందుకోగలగటం మానవుడైన శర్యకు మొయ్యలేనంత భారంగా కనిపించింది...

ఇంకా ఆమెసాఖ్యానికని తను త్యాగం చెయ్యటం! శర్య తనలో తను ప్రారంగా నవ్వుకున్నాడు, తను ఎవరికోసమై ఇంత జీవితాన్ని వ్యర్థం చేసుకున్నాడు? తన కేం లాభం? తనకోసమే తను త్యాగంచేసుకోలేని శర్య - ఆమెకు త్యాగం చెయ్యటనే ఉద్దేశాన్ని ఎలా రానివ్వగలదు?...ఆమె కుటుంబాన్నంతటినీ బాగుచేసుకుందట! కాని తన కుటుంబమంతా యీసరికి నాశనమై వుంటుంది. అంతవో పాక, తనను ఇంకా అధఃపాతాళానికి తోక్కిరించుస్తోంది, ఎంత స్వార్థం!

ఆమెను చూసి తను నేర్పుకోవాల్సిన గణపాతం వొకటి అతనికి కనిపించింది. అది తన సాఖ్యానికై, ఇతర్ల మీద జాలిపడకుండానే, గట్టిగా ప్రయత్నించటం! ఆమె తనను జీవితంలో అవసరాలకై ఎలా ఉపయోగించుకోవాలని కుటిలంగా ప్రయత్నించిందో, అలాగే తనూ ప్రయత్నించాలి. దుర్మార్గులను జయించాలంటే దుర్మార్గులకన్న బలమైన ఆయుధం ఉండవోదేమో?

ఇది ఎలాటి పరిణామానికి: లాగినా, దీనివైకే

శర్య తన జీవితభారాన్నంతటినీ మోపుకొని తూచుకున్నాడు. తన రాణింపా, ఊణింపా చివరిసారి జీవితంలో ఏకాకిగా పోట్లాడి తేల్చుకోవలసివచ్చింది. తేల్చుకోవాలే, తన ఆయువులో ఇక మిగిలిన కొద్దిరోజులూ కూడా వృథాయే!...తనకు అనుభవం వుంది; జేత జేకాల నీళ్లూ తన రక్తంతో ప్రవహిస్తూ, రకరకాల ఆలోచనల్ని ఇవ్వగలవు. తను చూసిన అనేకమంది ప్రవర్తనలు, తను మొట్టమొదటివాడై నష్టపడుకుండా, చెయ్యబోయ్యేవనికీ ఇదివరకే లాగిన ఫలితాలకూడా తనకు అందుబాటులోనే ఉన్నాయి.

ఈవిధంగా అతను ముందు తనకు లిసు నచ్చ తెప్పకున్నాడు. తను చెయ్యబోయ్యే ప్రతిపనీకూడా మానవసహజ మొదనీ, ప్రతిప్రాణీ విధిగా తన సాఖ్యానికై పాకులాడటంలో తప్ప లేదనీ తన అంతరాత్మను తోక్కిపెట్టుకున్నాడు. ఈసారికూడా తన శక్తులు తనను మోసంచెయ్యరుండా ఉండేందుకై - అనేకసార్లు మైమయమై 'రిహార్స్' చేసుకున్నాడు. ఆమెతో మాట్లాడేప్పుడు ఉపయోగించాల్సిన కంఠ ధ్వనినికూడా జ్ఞాపకం పెట్టుకున్నాడు...ఈసారి తనకు తిరుగులేదు; ఏది తప్పిపోయినా తన బ్రహ్మాస్త్రం తప్పేందుకు వీలేదు!

తెల్లవారుజాము మూడుగంటలై నా కల్యాణి గదిలోని లై టింకా ఆర్పివేయబడకపోవటం శర్యను కాస్త ఆశ్చర్యపెట్టింది. త నిక్కడికి వచ్చినరోజు నుంచీ యీవంతను చూస్తూనే ఉన్నాడు; కాని నిజమేమిటో అతని ఊహకు అందలేదు. తనలాగే ఆమె కూడా బాధపడుతోందా? మొదటినాటినుంచీ లోపల ఏం జరుగుతోందో తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం అతనిలో నానాటికీ అధిక మవుతూనేవచ్చింది. ఇక యీనాడు అది అతని స్వాధీనంకూడా తప్పింది.

మానవప్రపంచానికి ఇది గాఢతమనిద్రాసమయం; తనను ఇప్పుడు ఎవరు చూడబోయ్యాడో? త నిలా భయపడుతూ, తనను తనే నిద్రాత్నాహుపరుచుకుంటూ ఉంటూమూలానే జీవితం తనవైన సవారీలు చెయ్యగలగుతోంది. త నిక యీమానవుల్ని, లోకాన్నీ భయపెట్టాల్సిన సమయం వచ్చింది. ఇందుకు మొట్టమొదటి

కథ :

తీర్పు

= శ్రీ ధనికొండ హనుమంతరావు =

(గతసంచిక తరువాయి)

౬

హనుకున్న గంటచాకొ శర్మ మామూలుమనిషి అవసేలేదు. ఈరాత్రి తను చెప్పదలచుకున్న దాంట్లో మాతోవంతుమాటల్నికూడా కల్యాణిదగ్గర చెప్పలేకపోయాడు. తను ఇంతవరకూ ఆలోచించిన పాతువాద మంతా సమయానికి మరిచిపోయాడు. ఆమె తనను - చిన్నపిల్లాడికి కాకమ్మకథ చెప్పి మరి పించినట్టు - ఇంకోలోకానికి లాక్కుపోయి తన శక్తులన్నింటినీ కట్టివేయగలిగింది! ఆమెలో ఉండే మాతృత్వ మంతా తనను చిన్న కుర్రాడిగా చేసి ప్రయోగింపబడ్డది!

ఏవిధంగా తనకు ఓటమి సమకూరిందో మొదట్లో అతనికి అర్థంపట్టలేదు.... కొంత ఆలోచన మీదట తేల్చుకున్నాడు — ఒకటి ఆమెకంఠం తనను ఆర్థించేదయ్యా, జాలీ, ఆమె కన్నీటిపాన వదిలిన ఆస్త్రాయీ తనను ఎందుకూ పనికిరానివాడినిగా చేసివయ్యే. కాదు- ఆమెను తను యీనాటికి హృదయ పూర్వకంగా ప్రేమిస్తాండబట్టే, ఆమెకు అంత తేలిగ్గా లొంగిపోగలిగాడు. అదే ఇంకో ప్రీదగ్గరైతే తన విక్షానమంతా పనిచేసేతీరేది! తను మొండిగా చేసుకున్నా సనుకొని అపోహపడ్డరక్తహంసాలహృదయం తనకు విశ్వాసంగా పనిచెయ్యలేదు. బలహీనుడికి కన్నీరు కొత్తబలాన్ని ఇవ్వగలను కాబోలు!

అతను మెల్లిగా కల్యాణి మాట్లాడిన ప్రతి

మాటనూ నెమరువేసుకుంటూ, ఒక్కొక్కవిషయాన్నే తనలో తను విమర్శించుకోసాగాడు.

ఆమె హాయిగా బతుకుతూంటే, తనాచ్చి ఆమెసౌఖ్యాన్ని పాడుచేశాడట! ఇది తన క్రూరత్వాన్ని చూపటంకాదు; తనమీద ఆమెకున్న ప్రేమనే చాటుతోంది. ఇది నిజమే ఐతే తనకు ఎప్పటికైనా విజయం తప్పదు. కనపడని యాప్రేమపాశంతో కల్యాణిని- యీ అందాలరాశిని- సాంఘికంగా బలమైన స్థానాన్ని సంపాదించుకోగలిగిన యాకులీనురాల్ని, ఇంకోగి ఆస్తిలో భాగంగా పరిగణిస్తూన్న లోకాన్ని మోసపుచ్చి, దాని మొహంలో విజయనూచకంగా వికటంగా నవ్వినట్టు- ఎరను చూసి ఆశపడే చేపలాగు, విశ్వాసంతో యజమానికాళ్లచుట్టూ తిరిగే పెంపుడుకుక్కలాగు — ఆమెను తనచుట్టూ తిప్పించుకోగలుగుతాడు!... ఇంకోవిషయంకూడా అతనికి చచ్చిన జ్ఞాపకం వచ్చింది, ఇది తను ఇన్నాళ్లూ గుర్తించని బ్రహ్మాస్త్రం! దీని ప్రయోగంతో ఆమె తన కాళ్లపైన పడగలదు! తనకు ఆమెను జయించటమే ముఖ్యోద్దేశంకనుక ఏవిధంగానైనా తను గెలవటమే తనకు కావాల్సింది!

కల్యాణి తనను పొమ్మన్నది. అందుకు తన సమాధానం ఇవ్వలేదు. ఒకవేళ తను ఒప్పుకొనివున్నా మించిపోయిందేమీ లేదు. మానవులకు వాదనాల్ని చెల్లించటం మొక్కటే ఆదర్శమైతే అనేకజీవితాలే తలక్రిందులై ఉండేవి!...త నెందుకు వెల్లిపోవాలి? పొట్టను చేత్తో పట్టుకొని లోకాన్ని గాలిస్తూన్న తనకు

ఇక్కడ జీవనోపాధి దొరికింది. ఈకాస్తా పాడుచెయ్యటంలో ఆమెఉద్దేశ మేమిటి? తను విశ్వరథవంతురాలనీ, తనకన్న తక్కువ వాళ్లందరూ తనకై త్యాగం చేసేందుకు సిద్ధంగా ఉండాలనీ ఆమెఅభిప్రాయం కాబోలు!...ఈవాన్ని తుణుకుతానీ అంతరాత్మసహాయంతో ప్రజ్వలించచేసుకుంటూ - ఎరగా కల్యాణిని నిలబెట్టి శర్మ పరీక్షకు దిగాడు.

ఆమె ఎందుకు సాఖ్యపడాలి? ఒకే సమస్యను ఎదుర్కొన్న ఇద్దరు వ్యక్తులు ఒకరు దక్షిణాగ్రువానా, వేరొకరు ఉత్తరాగ్రువానా లేరారు; ఒక్కోసమస్యకు తొందరీసి తలలు కాబోలు!...త వెందుకు బాధపడాలి? అసలు లోకంలో సాఖ్యమనేది, తన కళ్లయెదుట, తనకు చిక్కకుండా ఇతర్లపా లెందుకవాలి? తను బాధపడుతున్నాడు - లోకమంతా బాధపడితే ఎంత బాగుండును! తను సాఖ్యపడటంకన్న ముఖ్యమైనది ఆమె బాధపడటం! తనకు అందని ఫలం ఇతర్లు - ఎవరైతే - అందుకోగలగటం మానవుడైన శర్మకు మొయ్యిలేనంత భారంగా కనిపించింది...

ఇంకా ఆమెసాఖ్యానికని తను త్యాగం చెయ్యాలట! శర్మ తనలో తను దూరంగా నవ్వుకున్నాడు. తను ఎవరికోసమై ఇంత జీవితాన్ని వ్యర్థం చేసుకున్నాడు? తన కేం లాభం? తనకోసమే తను త్యాగంచేసుకోలేని శర్మ - ఆమెకు త్యాగం చెయ్యాలనే ఉద్దేశాన్ని ఎలా రానివ్వగలడు?...ఆమె కుటుంబాన్నంతటినీ బాగుచేసుకుందట! కాని తన కుటుంబమంతా యీసరికి నాశనమై వుంటుంది. అంతవో పోక, తనను ఇంకా అధఃపాతాలానికి తోక్కాలని జూస్తోంది. ఎంత స్వార్థం!

ఆమెను చూసి తను నేర్పుకోవాల్సిన గణపాతం వోకటి అతనికి కనిపించింది. అది తన సాఖ్యానికై, ఇతర్ల మీద జాలిపడకుండానే, గట్టిగా ప్రయత్నించటం! ఆమె తనను జీవితంలో అవసరాలకై ఎలా ఉపయోగించుకోవాలని కుటిలంగా ప్రయత్నించిందో, అలాగే తనూ ప్రయత్నించాలి. దుర్మార్గులను జయించాలంటే దుర్మార్గులకన్న బలమైన ఆయుధం ఉండబోదేమా?

ఇది ఎలాటి పరిణామానికి లాగినా, దీనిపైనే

శర్మ తన జీవితభారాన్నంతటినీ మోపుకొని తూకున్నాడు. తన రాణింపో, క్షీణింపో చిరసారి జీవితంలో ఏకాగ్ర పోట్లాడి తేల్చుకోదలిచాడు. తేల్చుకోకపోతే, తన ఆయువులో ఇక మిగిలిన కొద్దిరోజులూ కూడా వృథాయే!...తనకు అనుభవం వుంది; దేశదేశాల నీర్లు తన రక్తంతో ప్రవహిస్తూ, రకరకాల ఆలోచనల్ని ఇవ్వగలవు. తను చూసిన అనేకమంది ప్రవర్తనలు, తను మొట్టమొదటివాడై నష్టపడకుండా, చెయ్యబోయ్యేపనికి ఇదివరకే లాగిన ఫలితాలుకూడా తనకు అందుబాటులోనే ఉన్నయ్యాయి.

ఈవిధంగా అతను ముందు తనకు తిను నవ్వు తెప్పకున్నాడు. తను చెయ్యబోయ్యే ప్రతిపనికూడా మానవసహజ మొదనీ, ప్రతిప్రాణీ విధిగా తన సాఖ్యానికై పాపలాడటంతో తప్పు లేదనీ తన అంతరాత్మను తోక్కిపెట్టుకున్నాడు. ఈసారికూడా తన శక్తులు తనను మోసంచెయ్యకుండా ఉండేందుకై - అనేకసార్లు ప్రైవేటుయార్వే 'రిహార్స్' చేసుకున్నాడు. ఆమెతో మాట్లాడేప్పుడు ఉపయోగించాల్సిన కంఠధ్వనినికూడా జ్ఞాపకం పెట్టుకున్నాడు...ఈసారి తనకు తిరుగులేదు; ఏది తప్పిపోయినా తన బ్రహ్మాస్త్రం తప్పేందుకు వీలేదు!

తెల్లవారుజాము మూడుగంటలై నా కల్యాణి గదిలోని లై టింకా ఆర్పివేయబడకపోవటం శర్మను కాస్త ఆశ్చర్యపెట్టింది. త నిక్కడికి వచ్చినరోజు నుంచీ యీవంతను చూస్తూనే ఉన్నాడు; కాని నిజమేమిటో అతని ఊహకు అందలేదు. తనలాగే ఆమె కూడా బాధపడుతోందా? మొదటిసారినుంచీ లోపల ఏం జరుగుతోందో తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం అతనిలో నానాటికీ అధిక మవుతూనేవచ్చింది. ఇక యీనాడు అది అతని స్వార్థసహజంకూడా తప్పింది.

మానవప్రపంచానికి ఇది గాఢతమనిద్రాసమయం; తనను ఇప్పుడు ఎవరు చూడబోయ్యారు? త నిలా భయపడుతూ, తనను తనే నిరుత్సాహపరుచుకుంటూ ఉంటుంటూనే జీవితం తనపైన సవారీలు చెయ్యగలుగుతోంది. త నిక యీమానవుల్ని, లోకాన్ని భయపెట్టాల్సిన సమయం వచ్చింది. ఇందుకు మొట్టమొదటి

నమూనాపాఠంగా యీసంఘటననే తీసుకున్నాడు. ముందు జరగాల్సిన నాటకంలో యీచిన్నభాగానికే భయపడితే—తన ధైర్యాన్ని తను ఇక్కడ పరీక్షించుకునేందుకే చెనకంజనేస్తే... ముందు తనకు కలిగే ఫలితం స్పష్టం! తనకు తను హేతువాదంగా నచ్చు తెప్పకుని శ్రమపడటంకన్న - మంచో చెడ్డో తెగింపు లేకపోతే ఏమీ లాభంలేదనే సిద్ధాంతాన్ని నమ్మాడు. ప్రాణానిహ్నాడా తెగిస్తే—తనకు అంతా సౌఖ్యమే! చిక్కులే, ఇటు కల్యాణి చిక్కుతుంది; తన భావి జీవిత మంతా పలు గవుతుంది. లేదా, తను ప్రాణం పోగొట్టుకున్నాక — యీబాగలా, యీసమస్యలూ మరి ఉండవు! రెండునైపులూ పనులైన యీకత్తి చాలా ఉపయోగంగా తోచింది!

అతనికి యీక్షణంనుంచే లోకము, మనుషులు, నీతి, గౌరవము, తనస్థానము మొదలైన ఆటంకాలు కనిపించటం లేదు. మొదట సగంధూరం వెల్లి, వెనక్కా, ముందుకా అనే ప్రశ్నతో ఒకక్షణం ఆగి, మళ్ళీ ధైర్యం చేసి ఆమెగదికిటికివైపు నడవసాగాడు.

తనకు వైగా వున్న కిటికీలోకి ఒక్కసారిగా పాకేందుకు అనునూనించి, లోపల మనుషుల అలికిడి ఏమన్నా వుండేమోనని బాగర్తగా చెవులు రిక్కించి కూర్చున్నాడు. బైటిగాలి గదిలో ప్రవేశించేముందు కిటికీచువ్వల్ని తాకుతూ చేసే సన్నని శబ్దంతప్ప అతనికి మరేమీ విసరలేదు. మెల్లిగా అతను కిటికీలోకి ఎగ బాకాడు.

గదిలో కుర్రాణ్ణి దగ్గరకు లాక్కొని కల్యాణి నిద్రపోతోంది. లైటుమాత్రం, ఆమె ఏమరుపాటున వున్నా, తను విశ్వాసాన్ని చూపే నిర్ణీతపుకర్తువే నన్నట్టు వెలుగుతోంది. గోజా ఇలాగే ఆమె లైటు వేసివున్నంతో దన్నమాట! కారణం శర్యకు తెలియ లేదు... కాస్త పరీక్షమీద శర్య ఇంకోచిత్రాన్ని గమనించాడు. నిద్రనూన్న ఛాయలు పడ్డ ఆమె కను రెప్పల్ని తోసుకొని అంతకు కాస్తముందుగా నున్నని ఆమెచెంపలమీద గాలిపీల్చుకుంటూన్న ఆమెకన్నీటి బిందువుల్లో ఎలటికోలైటు తన పాపల్ని చూసుకుంటోంది! ఆమె ఏడుస్తోందా? నిద్రలోకూడా శౌగ

పడుతోందా? తనమీదనుంచి తిప్పకోలేని మనస్సుతో పోరాడి అలసి వేగిపోతోందా?...

శర్య యీసారి చప్పని తన బలహీనత్వాన్ని గ్రహించగలిగాడు. ఆమెకన్నీరు — నీళ్లలో నిప్పుకు మల్లే—తనను పెడత్రోవల పెడుతోంది. ఆ కన్నీరు చూసి తను పడే బాటే తన ఓటమికి కారణం! తనెంత ధైర్యంగా యీ పోరాటంలోకి వెల్లితా, ఆదయను వదిలి, కటికగుండెను ప్రదర్శిస్తే తప్ప లాభం లేదు! దయ ఎంత ప్రసూదమైంది!... ఇక ప్రజే శంలా ఎంతసే వుంటే, తనకే అంత నష్టం. ఈ కొత్తపాతాన్ని నెమరుచేసుకుంటూ శర్య చకచకా కారుపెడ్డువైపు నడవసాగాడు.

2

మర్నాటినుంచీ ఆమెకు మనస్సు కాస్త తేలిగ్గా వున్నట్టు తోచింది. తన వృద్ధయంలో జరిగే పోరాటంలో కొంతభాగాన్ని శర్యకు చెప్పి య్యగలిగింది... పాపం - అతను తననుగూర్చి ఏమనుకున్నాడో? అతనిలో జరిగే మార్పుల్ని కనిపెట్టాలని ఆమె కుతూహలపడ్డది. కాని ధైర్యం చాలలేదు.

రెండురోజులు గడిచాక -

సాయంత్రం భర్త, “అన్నట్టు మరిచిపోయ్యావు; రేపు నేను ఊరువెళ్లాలి” అన్నాడు.

“ ఏ వూరు? ”

“ మావూరు... ”

“ ఎన్నాళ్ల పని? ”

“ ఐదురోజులు - ”

ఐదురోజులపాటు ఒంటరిగా బతకట్టం ఎంత కష్టం! అందులోనూ యీ మనోవ్యాధితో వేగి పోతున్న సమయంలో! ఎట్లాగైనా యీ శర్యకూడా భర్తతోపాటే ఇక్కడ లేకుండాపోతే కొంత నయమే!

“ కారు తీసుకువెళ్లరా? ”

“ ఊహ... రైల్వేనే - ”

ఆమెను మల్లీ కొత్తరకంభయం వెన్నాడ సాగింది. ఇప్పుడిక భర్తరక్షణకూడా లేకుండా యీ బుగళాలో ఐదుజోజులపాటు తన విరోధిని తప్పించుకు తిరగాలి! భర్తతో తను వెళ్లేందుకూ పిల్లేదు! తనను తనే కాపాడుకోవాలన్న తుణాలు కూడాను! జీవితం ఇలా సుడిగుండాల్లో పడుకుందని ఎవరనుకున్నారు?

తెల్లారి ఆమె మేల్కొన్నప్పుటికే భర్త వెళ్లి పోయాడు. ఆమె తన గదిని వదలదలచుకోలేదు. బైటిప్రపంచాన్నంతటినీ మరిచిపోయి యీ నాలుగు గోడల మధ్యనే కూర్చుని మనశ్శాంతికి తపస్సు చెయ్యాలన్న వచ్చింది.

ఒక్కొక్క నిమిషం ఒక్కొక్క గంటలాగు తోచింది. కాలపులిలుక్కా, దాని భారమూ నిజంగా తెలుసుకోగలిగే కృతాలు జీవితంలో కొన్నేమో? రోజులు గడవటమే సమస్యయితే యీ జీవితాన్ని ఏం చేసుకోవాలి? ఎంతసేపని ఆధరించరాని నిశ్శబ్ద దేవతను ఆరాధించటం? గొప్పఇంటి గృహిణి కావటం కల్ల - ఇంటిపనులుకూడా లేక ఇన్నాగ్నూ ఆమెలో పెరిగి కూర్చున్న సోమరితనంకూడా ఆమెను బాధించ సాగింది.

సాయింత్రానికి కుర్రాడు ఎప్పుడు వచ్చి పడుకున్నాడో కానీ, అలసి నిద్రపోతున్నాడు. ఐనా పిడికి శర్యతో ఇంతన్నేహ మేమిటి? తనలాగే లోకమంతా ఎందుకుండలేదో ఆమె ఆలోచనకు తెలియలేదు... ఇంకా ఆలోచించాల్సిన విషయా లేమున్నయ్యో? పుస్తకాలు చదివే ఓపికా ఆమెకు లేదు; ఒకవేళ చదివినా ఆమెను 'ఎంటర్టైన్మెంట్' చేసే (సంతోష పెట్టే) సాహిత్యం యీ నాడుమాత్రం కనిపించటంలేదు.

అలా బైటికి వెళ్లి కాస్త చల్లగాలి పీలుస్తే? ఈ బుద్ధిభానానుంచి తప్పకుండా తనకు కొంత నేపైనా విముక్తి కలగాలి. కానీ బైటిప్రపంచంలోకి మాత్రం ఆమె వెళ్లే స్థితిలో లేదు. ఈ బుగళాను ఆనరించుకొన్న తోటలోకి వెళ్లి కానేపు తిరిగివస్తే? తన ఇంటి ప్రహరీలోనే నాదు... ప్రమాద మేముం

టుందీ? కుర్రాణ్ణి లేపకుండానే ఆమె ధైర్యం చేసి వెళ్లింది. ఒకగంటదాకా తిరిగి, తిరిగి వచ్చింది. ఆ గంటనేపూమాత్రం ప్రకృతి కొంతవరకూ ఆమెను ఓదార్చ గలిగింది.

ఈ మనశ్శాంతి వచ్చే మాగ్గాన్ని కనిపెట్టగానే ఆమె మర్నాడుకూడా అలాగే వెళ్లింది.

నాలుగోనాడు ఆమె తిరిగి రాబోతుండగా, “కల్యాణీ!” అని ఎవరో పిలిచారు. ఆమె ఉతిక్కి పడ్డది. చూస్తే—శర్య! ఏ ప్రమాదమైతే రాదని ఆమె నాలుగురోజుల అనుభవమీద లేబ్బుకోగలే గిందో ఆ ప్రమాదమే ఎదురైంది! కొన్ని కృతాల పాటు ఆమె అలాగే నిలబడిపోయింది.....శర్య! ఇదెక్కడిరూపం? అతని కళ్లనుంచి వచ్చే కాంతి తను నిలబడ్డ భూభాగాన్ని కనికట్టు కడతా నన్నట్టు వుంది. గట్టిగా అతను పీల్చి వదలే గాలి చేసే శబ్దం అతని హృదయాన్ని బైటికి నెట్టటంలో గల కష్టాన్ని చెప్పకుంటోంది. తన ఇంటిదగ్గరే తనను ఇలా నిలబెట్టుకుంటుంటే అతని ఉద్దేశ మేమిటి? రెండు ఘర్షణ గుల అవలంపున్న సౌకర్య కంట ఇది పడను కాని—లేకపోతే ఎంత ప్రమాద మయ్యేది! ఇప్పుడు తన కర్తవ్య మేమిటి?

ఆమె ఆలోచన పూర్తి కాకపూర్వమే శర్య అందుకున్నాడు: “...జ్ఞాపకం లేవా ఆరోజులు? ఇలాగే చంద్రుడు ఉదయించి, చెట్లచాటుకుంచి తొంగిచూస్తూన్నా లెక్క చెయ్యకుండా—మనం మన నీడల్ని సయితం ప్రేమించుకునేవాళ్లం. ఆరాత్రులు—వెన్నెలవిలువ కట్టగలిగిన ఆ రాత్రులు! మరిచిపోయావా? మరిచిపోగలిగావా? ...మాట్లాడవో?”

ఆమె ఇప్పటి శక్తులు అతిబలహీనమై, యీ మాటలు ఆమెను పన్నెండు సంవత్సరాల వెనక్కు లాక్కుపోగలిగినై. నిజమే! ఆరోజులు—శర్య అన్నట్టు అతి అనందమైనవి! కాన్సి అని గడిచిపోయినయ్యే. వాటిని గూర్చి ఇప్పుడు ఆలోచించటం కూడా అనవసరం. అందులోనూ కొద్దిరోజుల క్రితంవరకూ మరిచిపోగలిగిన తను!...అసలు ఇలా సంభాషణను మొదలుపెట్టటంలో శర్య ఉద్దేశ మేమిటి? ఈరోజులు

కూడా ■ రోజుల్లాగే మార్పుకునే అవకాశం వుందని నూచిస్తున్నాడా? అందుకు తనకు గతమంతా చెప్పి తనను మధ్యపెట్టాలని చూస్తున్నాడా? జీవితపు యవ్వనదశ ప్రారంభంలో మానవమృత్యుశికి సవాళంగా ఎదురయ్యే అగ్నిపరీక్ష లో ఓకీ, తన కోర్కెలకు బానిసై, ఒక్క కుడిక దుర్బలత్వానికి లొంగి పోయి— యీ జీవితమంతా బాధపడాల్సివస్తే వచ్చిందనే మాటను ఆమె ఇంకా మరిచిపోలేదు. మల్లీ యీనాడు ఆ అగ్నిగుండమే ఎదురై, నడి ఎడారిలో దాహానికి చెతుక్కునే పొంథుల్లో భ్రమింపజేసే ఎండ మాత్రంలాగు, దీపాన్ని పండుగా అసోహపడే శలభంలాగు దెదిరిస్తోంది. మొదటిసారి తను కాలజారిపడ్డ ఆనుభవమే ఆమె కిప్పుడు సహాయంగా నిలబడ్డది. ప్రేమ అనేదాన్ని ఎలాగో ప్రసాదించి, విధి దానితో జీవితాన్ని ఎలా ఆడించగలిగిందో తనకు తెలుసు కనుక, మల్లీ ఆ బుద్ధితక్కువకు పోవటం తనపని కాదు.

అందుకనే ఆమె యీమాటలకు మొదట కాస్త చలించినా, చప్పున నిలవతొక్కుకోగలిగి, “ఆ రోజుల సంగతి ఇప్పుడు చేసికీ? శర్మ! మల్లీ యీ ద్రుమలో పడబోక. నీ జీవితాన్ని ఇంతవరకూ లాగింది ఆప్రేమే! నీ కింకా జ్ఞానోదయమే అపరేదా?” అంది.

శర్మ యీమాటల్ని విన్నట్టే నటించి, తను అప్పజెప్పాల్సిన పాతాన్ని జ్ఞాపకం చేసుకుంటున్నాడు. దానిదాని చలనవల్ల తను సంపాదించగలిగిన యీ ఒక్క అవకాశమూ పోలే ఇక లాభంలేదు.

మెల్లిగా మొదలు పెట్టాడు: “కల్యాణీ! స్త్రీకి కావాల్సింది ఒక్క ఐక్యర్యమేనా? ఇష్టంలేని యీ భర్తతో ఎలా కాపరం చేస్తున్నావో, కోర్కెల్ని మూఢురాలులాగు ఎంత మీసంగా చంపుకు బతుకు నున్నావో, మిగిలిన కొద్దిరోజుల్ని యీభారంతో ఎలా గడవగలరో ఆలోచించు. నీకు పనికిరాని జీవితం—”

అతని మాట పూర్తి కాకమునుపే ఆమె అంది: “నువ్వు చెప్పింది నిజమేనా— ఏ మానవుడికి కోర్కెలన్నీ తీరుతున్నయో? చచ్చేనాటికికూడా తీరని

వాంఛలు ఎంత అసంతృప్తిని ఇస్తయో! ఒక్కటే ఆలోచించు: ఉన్నదాన్ని అనుభవించక, లేనిదాని కోసం దీన్నికూడా పాడుచేసుకుంటే ఏం లాభం? ఒకసారి పగిలిన యీ హృదయాన్ని ఎలాగో అతుక్కున్నాను. దాన్ని మళ్లీ కేటించుకుంటే ఏం లాభం? ఈ స్వల్పజీవితానికి ఏ క్షణానికి ఆక్షణమే విలువైనప్పుడు ఏం చెయ్యను? జీవితంలో ఇలా బతికే బాధ పడటంకన్న చచ్చి సౌఖ్యపడదామనే తలపు వచ్చిన క్షణాలుకూడా వున్నయ్యే. కాని చావలేకపోయ్యాను. నీకు లేవా యీ అవధువాలి?”

కల్యాణి — ఆనాటి అమాయకపువెల్లి... తన వలలో పడి తను చెప్పించే వేదవాక్యంగా శిరసా వహిస్తూ, తనుతప్ప ఇంకొకరుషాడే లోకంలో లేడని నమ్మిన యువతి — యీ పన్నెండేళ్లలోనే ఇంత విజ్ఞానాన్ని సంపాదించి తనతో వాడనకు దిగుతుందని అతను అనుకోలేదు. జీవితంలోని బాధ ఎంత విజ్ఞానకొంతిని ప్రసాదించగలదో, అదంత విలువైన వస్తువో, మెరిసే ఆమెకళ్లల్లోంచి మెల్లిగా దారిచేసుకువస్తూన్న ఆకన్నీటికే తెలుసు! కాని ఆమెకన్ను ఎక్కువజీవితాన్ని చూసి ఎక్కువబాధతో లోకంపోకడను బాగా అర్థంచేసుకొన్న శర్మ తన పట్టును వీడలేదు.

అతను మాట్లాడేందుకు ప్రయత్నించేప్పటికే ఆమె గట్టిగా నిట్టూర్చి అంది: “శర్మ! నిన్ను నేను కోరానుగా — ఎక్కడికన్నా వెళ్లమని? వెళ్లరాదా? నీకు చూసేముంది? ఒకప్రాణిని రక్షించివట్టవుతుంది—”

“నా జీవనం?”

“నేను డబ్బిస్తాను. డబ్బుకనక నీ జీవితాన్ని బాగుచేసి, నిన్ను సౌఖ్యపెట్టేదైతే నీకు దాన్ని సమకూర్చి, నీ ఆభివృద్ధికోసం దైవాన్ని ప్రార్థిస్తాను. నా చెడురోజులప్పుడు నన్ను చూసి బాధపడలేక, తేకాల పాలయ్యావు. నామీద ఇంత సానుభూతి చూపిన నీకు — నీ చెడురోజులప్పుడు విశ్వాసంతో సహాయం చెయ్యటం నావిధి...”

ఆమెమాటలు మల్లీ శర్మహృదయాన్ని కదప సాగినయ్యే. ఎంత సానుభూతి! డబ్బు — డబ్బు విలువనూ, అది తీర్చగల ముఖ్యసమస్యల్ని తను ఇదివరకే

గ్రహించాడు. కాని డ బొక్కలే కాదు తనకు కావాల్సింది. ఆమెదయను తను అంగీకరించటంకూడా చాలా ప్రమాదమే! -

“నీ మూలాన - ప్రకృతి బాధించగల బాధలన్నిటిని ఎదుర్కొన్నాను. నీ కోసం. ఇదంతా నీ కోసమే!”

“అనేకం నాదా?”

■ కాకపోవచ్చు. కాని ఇద్దరి జీవితాల్ని ఇప్పటికైనా పాడుచేసుకునేకన్న బాగుచేసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తే?”

“అసంభవం!” అని తేలవంగా నవ్వింది.

“కాదు... నేను చెప్తాను విను: మనద్దరం వల్లపోలే? ఎక్కడికైనా సరే! భూభాగంమీది సౌఖ్యం - తెలిసిందా?”

ముందు తను నిలబడ్డ భూభాగమే కంపిస్తూన్నట్టు ఆమెకు తోచింది. శరత్ ఏమన్నాడు? తనను - కులీనురాలిని, తన మర్యాదనుకూడా పాటించకుండా అనగలిగాడా ఆ మాటల్ని? ... కాని శరత్ - తనను దేవతగా పూజించిన శరత్, గడచిన ఆరోజుల్ని మరువలేక బాధపడుతూ ఇంకా వాటిని పట్టుకు వేల్చాడుతూ ఇలా మాట్లాడా డంటే ఆశ్చర్యం చేసికీ?

“శ - రత్!” అంది, హెచ్చరిస్తూన్నట్టు.

“ఆవును. నేను చెప్పింది నిజంకాదా? వల్లి పోదాం. మనను మోసంచేసి మన సౌఖ్యానికి అడ్డం పడ్డ యీ రోజుకొన్నే మోసంచేద్దాం. మనం బతికేందుకు - యీ విశాలనిశ్చలంలో చారిత్రాత్మక మేర నొరక్కపోకు. ఆ సాధించగలిగే సౌఖ్యాన్ని మళ్లీ చేతులారా పాడుచేసుకోవటం దీనికీ? ఒకవేళ మనం ఇందులో గెలవలేకపోలేమాత్ర మేం - ఇంతకన్న ఎక్కువ బాధకు పోముగా?”

ఆమె యీ మాటల్ని అర్థంచేసుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తోంది. కాని యీ రంగానికి ముందుగానే తయారైన శరత్ ఆమెకోర్కెల్ని కృత్రిమంగా రెచ్చగొట్టి, బాధపెట్టి - తనవైపు లాగ్కొవాలని అన్నాడు:

“నీకు జ్ఞాపకం లేదా? నాపాడుగాటి పేరును మార్చి ‘శరత్’ అని పిలుస్తా నన్నావ్. అదే పేరుతో ఇన్నాళ్లు గడిపాను. నువ్వు పెట్టిన ఆపేరుకూడా నాకు అంత మధురమైంది. కల్యాణీ! ఇంకా గుర్తు తెచ్చుకో: ఒకనాడు ఏమన్నావ్? నేను నడిచిన భూమికికూడా ముద్దుపెట్టుకోవాలనిపిస్తోందనలేదా? నీపాడుగాటివిగ్రహంముందు - తన ప్రాణాన్నే బలి ఇచ్చేందుకు సిద్ధమైన మహాభక్తుడిలాగు నేను నిలబడితే - నీ పెదవులే నా పెదవులకోసం తనమయత్వంతో వెనుక్కునేవి. నీమూర్తి, నీశక్తులు, నీ ఆనందం - అంతా వేరొకలోకంలోని భూమిగా నిన్ను భ్రమింప చేసిన క్షణాలు - మళ్లీ వద్దా అవి? పిళ్లందరికీ భయపడి వదులుకుంటావా? నే నిలా నిలబడితే చిన్న పిల్లాణ్ని బుజ్జిగించినట్టు నన్ను లాదించావ్ -”

ఆగాడు. మళ్లీ ఆమె ఇప్పుడామె చేస్తుండేమోనని. కాని ఆమె యీసారి అంత బుద్ధితక్కువకు వెళ్లేదు. ఆమెలో ఒక విద్యుత్ ప్రవాహం అతి వేగంగా ప్రవహిస్తోంది. అది యీలోకంతాకిడిని దరిజేరనివ్వకు. నిర్లక్ష్యంగా నవ్వేందుకు ప్రయత్నించి, అంది: “చాలు - శరత్! ఇదా నువ్వు చెప్పింది? ఇప్పుడు ఇక్కడ నిలబడ్డ కల్యాణి ఎవ రమకున్నావ్? యువతిగా నీకోసం అరాచకపడ్డ కల్యాణి కాదు. తల్లిగా మారిపోయిన కల్యాణి! ఈహృదయంలో మాతృత్వానికితప్ప ఇంక దీనికి తావులేదు. కోర్కెలకు కీలుబొమ్మలైన రోజులు పోయినై. పోయినా ఇబ్బందిలేదు. గడిచిన రోజులే మంచివి. ఎందుకంటే, కష్టమో, సుఖమో - మళ్లీ అవి జీవితంగా తిరిగిరావుగా!”

శరత్ యీధోరణిని కనిపెట్టాడు. ఇక ఇదివరకే తను కంకోపాతంగా చెప్పకున్న మాటలు లాభంలేవు. తన వాదనలు, తను మధ్యపెట్టటమూ మొదలైనవి ఆమెదగ్గర పనిచెయ్యవు. తనను ఆమె ఇంకా ప్రేమిస్తున్నా, తనపైన సానుభూతి చూపుతూన్నా - ఆమె తను పన్నిన అసలువలెనేనే రావటంలేదు ... ఇక తన మిగిలిన ఒక్క అస్త్రమూ - తన ఆశలన్నింటినీ కేంద్రీకరించుకున్న ఆయుధాన్ని ప్రయోగిస్తేతప్ప ప్రయోజనం లేదు. అట్లా ఇట్లా తేలకపోజే, తన బతుకే ఒక సమస్య!

అధికాంశ్యంత
నామాట వినవా? "

"నువ్వు నామాట వినకూడదా? ఇంకా చిన్న
కుర్రాడిలాగు నువ్వు మాట్లాడుతూంటే నాకు అశ్చర్యం
గానే వుంది—"

శర్మకు కోపం వచ్చింది. ఇంతవరకూ తను
పొందిన అపజయాలన్నీ పట్టుదలను రేపినయ్యే.

అన్నాడు : "చూడు — గుర్తుదా?"

"ఏమిటి?"

"నువ్వు నాకు రాసివేసే లేఖలు... మునిద్దరం కలిసి
చాటుగా తీయించుకున్న ఫోటో... నేను వాటినింకా
పారెయ్యలేదు. ఇన్నాల్లా నాజీవితంలోని మధుర
మైన రోజుల్ని చూసుకునేందుకై వాటిని ఉపయో
గించుకుంటూవచ్చాను. కాని యీనాటికి మల్లీ
మధురమైన రోజుల్ని సాధించేందుకై వాటిని ఉప
యోగించుకుంటాను. బాగర్! నీక్షివితనుండా నా
చేతుల్లో వుంది—"

ఈమాటలకు కల్యాణికి మూర్ఛవచ్చినట్టయింది.
శర్మ ఏం మాట్లాడాడో మెల్లిగా అర్థంచేసుకుంది.
తనను బెదిరిస్తున్నాడు. అతను అన్న మాటల్లో
నిజం లేకపోలేదు. తన యీకావరమూ, యీ
సౌఖ్యమూ — అన్నీ అతనిపైనే ఆధారపడివున్నాయ్.
ఇప్పుడు తనకు ఏమి దారి?

"ఏమిటి?" అన్నది, నవ్వులేని విషయాన్ని
జేస్తో విన్నట్టు.

"లేఖలు-ఫోటో!" ఎంత వికృతంగా అన్నాడు!
నిర్లక్ష్యంగా — చెట్టుకూడా విసాలన్నట్టు, బిగ్గరగా
నవ్వాడు.

ఆమె వలవలా ఏడుస్తూ, "శర్మా... నువ్వు ...
నువ్వు నాసౌఖ్యాన్ని కోరటం లేదు. నేళ్లు నీకు ఏం
హాని చేశాను? నన్నెందుకు బాధిస్తావ్? ఆచిన్న
వాణ్ని చూసేవా నీకు దయలేదా?" అంది.

"దయా?" అని నవ్వి, "నామీద నాకే దయ
లేదు!" అన్నాడు.

కేనా యీశిక్ష? నీ కీ ఓర్వలేనితన మెందుకు?...
చూడు శర్మా! జీవితానికి మూడురకాల బాధలు.
ఒకటి: విధి చేసేది; దీన్ని కప్పించుకోలేము. రెండు:
మనకు మనమే చేసుకునే హాని. కాస్త బాధను
గంపంతగా యీవిజ్ఞానంతో విమర్శించుకొని బాధ
పడతాం... నాకు ఆబాధకూడా విపాయించి. ఇక
మూడోది: మనచుట్టూ వున్న మనుషులు కల్పించే
బాధ! కనీసం యీబాధను తప్పించుకోవటమన్నా
మానవుడి చేతుల్లోనే వుందిగా? ఇప్పుడు చూడు—
నీకు బాలి వుంటే చాలు... శర్మా! నేను నువ్వు అను
కునేటంత క్రూరురాల్సి కాను. హృదయమూ, రక్త
మాంసాలూ, వాంఛలూ నాలోనూ వున్నయ్...
నిన్ను... పాదాలు పట్టుకుంటాను — నీకు సాగ్యమైన
దాన్ని—"

"కాని, నాకు దయచూచేవాళ్లేలేక!" అన్నా
డు, ఆ 'దయ'కు లొంగులే తన గతి ఏమాతుందో.
గ్రహించుకున్నట్టు చూస్తూ.

"నీసౌఖ్యంకోసం నన్ను నాశనం కమ్మం
టున్నావ్?"

అతను పెద్దగా నవ్వి, "మరి నీసౌఖ్యంకోసం
నేను నాశనమవలా?" అని, వెంటనే ముఖమంతా ఎర్ర
పడేట్టు ఉండ్రేకం తెచ్చుకొని, పీరియస్ గా ఖంగునునే
కంతథ్వనితో అన్నాడు: "అవన్నీ నాకు అవసరం.
ఇక నీ ఆటలు యీశర్మదగ్గర సాగవు. ఇదిమొదలు
నీకు వారంరోజులు ఆలోచించే అవకాశంఇస్తున్నాను.
గుర్తుంచుకో, మల్లీ వచ్చేగురువారంనాటికి ఏం లేట్టు
కుంటావో! నా ఆత్మ నశించింది—బాగర్!"

ఆమె తెలివితెచ్చుకునేలోపలే శర్మ వెళ్లిపో
కున్నాడు. ఆమె గొంతెత్తి, "శర్మా!" అనే పిలి
చింది. ఆమెకంతథ్వనితప్ప ఇతరజవా చేమీ రాలేదు.
శర్మ కనుమాపుమేర చాటిపోయాడు.

ఆమె వెంటనే అస్థలం వదలలేకపోయింది.
తనలో ఏమీ చలనంలేనట్టే ఆమెకు తోచింది. శర్మతో
జరిగిన సంభాషణ అక్షరంఅక్షరంగా జ్ఞాపకంచేసు
కునేందుకు ఆమె ప్రయత్నించింది. కాని ఆమెబుర్ర

ఇప్పటికే ఏ ఆలోచనా ప్రవేశించేందుకు భాగలేకుండా పోయింది...

దూరాన ఎక్కడో ఎనిమిదిగంటలు కొడుకున్నారు. తను ఇక్కడ నిలబడి ఏం లాభం? ఆ ఇంట్లోకి వెళ్లి - వెళ్లగలదా తను? బల మేమీ లేనట్టే ఆమెకు తోచింది... కాని తప్పనిసరిగా ఎలాగో బయటైన కార్లను యాడుకుంటూ ఇంట్లో ప్రవేశించింది కాని కార్లు ఒణికినయ్యే. గొప్పనేరం చేసి, మేక పోతుగాంభీర్యంతో తను వెళ్లకూడని స్థలానికి వెళ్తున్నట్టుగా ఆమెకు తోచింది. సమస్తంలో నిలబడ్డ ఆమెకు చూసి, వంటవాడు "భోజనానికి వస్తారా?" అని అడిగాడు.

"ఉహూ" అని తలతిప్పి, చరచరా గదిలోకి వెళ్లి పడుకుంది. ఉద్రేకము, బాధ ఆమెను చాలా అలీనీట్టు చేసినయ్యే. ఉన్నట్టుండి ఆమెకు నిద్రపట్టింది.

౮

ఒకరాత్రికే ఆమెకు మెలకువ వచ్చింది. పక్కనెవరో తనకు అతిదగ్గరగా పడుకొనివున్నారని తడిచుచూసి కుర్రాడని తేల్చుకుంది.

మెల్లిగా కళ్లు తెరిచేప్పటికి గదంతా చీకటిగా వుంది. ఆమెగొంతుకూడా ఎండిపోయినట్టుంది. మెల్లిగా, లేని ఓపికతో లేచి, లైటు వేసి, మంచినీళ్లు తాగివచ్చి పక్కమీద కూర్చుంది. కుర్రాడు గాఢ నిద్రలో వున్నాడు - ఎంతహాయి! నిద్ర మన ఇష్ట ప్రకారం వచ్చేదైతే జీవితంలోని బాధల్ని ఎంత తేలిగ్గా మరిచిపోవచ్చు! అదే కాళ్ళతనిద్రయితే టోకు బేరంలాటిదే! కుర్రాడిజీవితం ఇంటి ప్రహరీగోడల్ని ఛాటిపోవటం లేదుకనుకనే - వాడి యాజీవితానికి చెవ్వకోదగ్గ సమస్య లేకుండాపోయింది... సమస్య! తనకు యీసాయంత్రమే - జీవితంలో ఒక కొత్త సమస్య ఎదురైంది.

ఆసమస్యనివయం భావకంఠాగానే ఆమెకు భయం వేసింది. కిటికీలోంచి వీచే గాలికూడా ఆమెను భయపెట్టగలిగింది. వంటనే ఆమె కిటికీ రక్కెల్ని

మూనేసింది. కాని అది చెయ్యగలిగింది - ఒక్క ప్రకృతి బాధనుమాత్రం తప్పించటం! ఇక యీరాత్రికి నిద్ర వుండదు. గోడగడియారం లేక్కపెట్టుకుంటూ, ఆమె చెవులు గింగురుమనేట్టు, రెండుగంటలు కొట్టింది.

ఆమె తలెత్తి గడియారంవైపు, దానిపక్కనే వున్న 'శివాజీ' బొమ్మవైపు చూసింది. ఆమె కోజా ఎన్నోసార్లు ఆబొమ్మవైపు చూసేది. ఆబొమ్మమీద ఆమెకు తీరని అభిమానం! కాని ఆ దివ్యుడికే శివాజీ బొమ్మే కాదు... అది శర్యమొహం! ఆగడ్డం, ఆకళ్లు, ఆమాపు - అంతా శర్య! మాడలేక ఆమె చవ్వన మొహాన్ని అరిచేసుట్లా దాచుకొని, తన ఆలోచనల్ని వేరొకదిక్కుకు తీసుకువెళ్లేందుకు ప్రయత్నించింది.

నిద్ర ఇంతవరకూ ఇచ్చిన విశ్రాంతికి మారుగా, ఇప్పుడు శ్రమను కోరింది. అదే ఆమె మళ్లీ ఆలోచనలో పడటం.

సాయంత్రం శర్య తనను బెరించాడు. యవ్వన వాంఛకు - ఆలోచనలేకుండా - ఒక్క తుణికిబలహీన త్యానికి లొంగబట్టే తను ఇంత అల్లుడైంది! తన బతుకు ఇలా అడకతైరలో పడుతుందని కలగన్నదా? తను యీఇంటిని, యీసాఖ్యాల్ని, యీకుర్రాణ్ని వదిలి, అతని ఆజ్ఞలకు బద్ధురాలయి అతనితో వెళ్లాలట!

లోకంలో తను కాంతికోసం పోరాడి సాధించగలిగిన యాకావ్యను వదలటం అసంభవం! ఈ విశ్వర్యమూ, యీ కౌగ్లూ, తను చాలామందికన్న గొప్పదనే భావమూ - ఇరగిన్నీ మరిచి, తనకు ఏనాడూ ఇంతభోగం రాలేదని వమ్ముతూ - తను ఎరగని కొత్త భూములకు వెళ్లటం మాటలా?

తన భర్త! మొదట్లో నిజంగానే అతనిమీద తనకు ఇష్టం లేదు. అప్పుడు జీవితం వెగటనిపించింది కూడా! కాని యీడబ్బును అనుభవిస్తూ ఆబాధను కొంతవరకూ మరిచిపోగలిగింది. భర్తకూడా తన కల తల్ని గుర్తించి తన మనశ్శాంతికోసం చాలా శ్రమ పడ్డాడు. అతను కష్టపడి సంపాదిస్తున్న డబ్బును తను అనుభవించటమేకాక, తనకు ప్రియమైన ఫుట్టింటి వారికికూడా - అంతా తనదైనట్టే - ధర్మంకూడా చేసి

ఓ...తనమీద భర్త కున్న అభిమానంవల్ల అత సేవీ అనలేదు. అనాటినుంచీ ఎంగిలికూటితోపాటే రక్తం లో ప్రవేశించే విశ్వాసం తనలో ఉదయించింది. భర్తను మొదట్లో అపరిచితుడుగానూ, తరువాత పోషకుడుగానూ, ఆతరువాత తన సౌఖ్యనికై పాటుపడే ఆత్మబంధువుగానూ చూడగలిగింది. క్రమంగా అతని పైన తనకు తెలియకుండానే ఇష్టం కలిగి ప్రియుడుగా కూడా చూడగలిగింది. చివరకు అతను బిడ్డతండ్రి అయ్యాక భర్తగా చూసుకోగలిగింది...జీవితం మార్పుకు ఎంత అనుకూలంగా అమర్చబడ్డది!...ఇక ఇప్పుడు తన భర్తలాటి దయామయుణ్ణి, తనంపై పంచప్రాణాలుగా చూసుకునే శక్తిని, యీబిడ్డతండ్రిని వదిలి- ఇంట తిని ఇంటినాసాలు రెక్కించినట్లు - మోసంతో శర్మతోపాటు తను కని విని ఎరుగని లోకంలోకి తొరబడటం తనకు అసంభవమే!

ఈమర్రాడు! తను మాతృరూపం వాల్చిన తనం నుంచీ తనకు ఏకైకక్రియబాంధవుడు! పది నెలలు కష్టపడి మోసి, తన యోవనాన్ని తీవితాన్ని కూడా కొంతకొంతభాగాలుగా పంచి ఇచ్చి సంపాదించిన ఏకైకఫలం! ఒక్క గంట వాడు కనిపించకపోలేనే తహతహలాడే తను, శేషజీవితం - ఇంకెంతపోడుకో తెలియని బతుకులోని రోజు లన్నింటిని ఏ పొరపాటు నల్లా తప్పిపోని తనా లన్నింటా...వాణ్ని మరిచి ఉండగలదా తను!

ఒకచోట వెళ్తే? తను యీ తండ్రి కొడుకు లిద్దరికీ కరువౌతుంది. “నూ అమ్మ నన్ను మోసగించింది” అని మర్రాడు ఏడుస్తాడు. “నాభార్య ఎంత దుష్టురాలు” అని భర్త విలపిస్తాడు. అతని ఉద్యోగము, మనశ్శాంతి-జీవితమే సమస్యవుతుంది...రెండుప్రాణాలకూ తన సమస్య తప్పదు.

అదికాక లోకం ఏమంటుంది? తనకు లోకంతో పని లేదని ఎంత బలాయించు వున్నా — లోకానికి మాత్రం తనతో...తనలాటి పాపితో తప్పుకుండా పని వుంటుందిగా! లేచిపోయిన ఆడవాళ్ళ జాబితాకు తన పేరుకూడా చేరి, సంఖ్యను మరికొటిగా వృద్ధి చేస్తుంది. ఇది తనకు ఒక్కతే కళ్ళకం కాదు; తన ఆత్మబంధువు లందరికీను! ఒక్కొక్కప్రాణికి ఎన్నియతర

ప్రాణుల విడవి ముల్లో!... మర్రాడి కులీనతను తనటి నుంచీ లోకం వేరెత్తి చూపి నవ్వుతుంది. డబ్బుక్కంటే వంశమర్యాదను కొనలేదుగా! “ఏడి తల్లి లేచి పోయింది” అని మర్రాడిచెనుక ఎవరన్నా అనుకోవటం - వాడు వింటే- (వాడిచేత వినిపించే ప్రయత్నమే అది కనుక) వా జేసుకుంటాడు? లోకజ్ఞానం వచ్చినకొద్దీ వా డెంత బాధపడతాడు! తనకిక బలహీనత్వంతో తన తల్లి చేసిన ఒక తప్పుకు - జీవితమంతా అనుభవించే తీరుకు వాడు గురౌతాడు. తల్లిగా ఇదేనా వాడికి! తను చెయ్యాలైన ఉపకారం? తరతరాలనుంచీ, అనేకమంది కుటుంబభూర్వీకుల తెలివి తేటల్లో ఇంతదూరం నిలబెట్టుకువచ్చిన వంశమర్యాద సంతట్టి తను ఒక్కతే యీవాడు నేలపాలు చేస్తే - కులీనుల ఇంటి రక్తం ప్రవహించే మర్రాడి ప్రతి రక్తనాళమూ ఎంత ఉండేకంతో బాధపడుతుంది! మంచి పేరుకు జీవితాలే చాల వేరూ కాని, చెడ్డపేరుకు తుణాలు చాలుగా!

మర్రాడివైపు చూసింది. “నన్ను విడిచి వెళ్తావా అమ్మా?” అన్నట్లు వాడి పెదవులు నిద్రలో కదిలినయ్య. వెంటనే ఆమెహృదయం ఎగిరిపడి, “వెళ్తావా?...వెళ్లను నాయనా!” అని గొణిగింది.

కాని, వెళ్లకపోలే? శర్మ ఎంత క్రూరంగా, హృదయం లేకుండా మాట్లాడాడు! గత సాయంత్రం షరకూ తనకు శర్మమీది అభిమానం పెరిగి పెరిగి ఒక్కసారిగా మాయమైంది. దానిస్థానే నీచవస్తువుపై కలిగే హేయభావం ఉదయించింది... తను వదిలియకపోవలసుకున్నా తనను వదలని సమస్య ఎదురైంది! ఆ ఉత్తరాలూ, ఫోటో భర్త చూస్తే - తన కిక్కిరింపు కప్పకొండ స్థానం ఉండదు. తనవల్ల తన కుమారుడిగతి అంతే! ఏ పాపమెరుగని పసిపాపకు కూడా ఇది హానికరమే! తనను తమించేవాళ్ళు లేరు. ఇతరులందరి పుణ్యాల్నూ మస్య తను పాపకళంకముఖంతో బతకాలంటే ఎంత కష్టం!

పోనీ, తను ఆత్మహత్య చేసుకుంటే? తన కిక్కిరింపు సమస్యే ఉండదు. అంతే కాదు. తను సమస్యగా నిలబడ్డ ముస్సరికి - శర్మకూ, భర్తకూ, కొడుకుకూ కూడా సమస్య ఉండదు; ఉండవోదు. లోకానికి

మాత్రం తను మామూలుగా మంచియు తైదుచావును ఎదుర్కొన్న పుణ్యాత్మురాలే అవుతుంది. కాని ఆ చావటం అంత తేలికైంది కాదు..... ఇదివరకు నాలుగు చూస్తూ ఆమె ఆసన్నాహం చేసి విరమించుకుంది కూడాను. ఈ ఆకలూ, యీ కోర్కెలూ, లోకంలో అక్కడక్కడ చెదజల్లబడి మధ్యపెట్టే యీ సౌఖ్యయా-పిటన్నింటినీ వదులుకోవటం మాటలూ? చావు దానం తట అది వస్తేనే మందులూ, మాకులూ వేసి తప్పించుకోవాలని చూసే మానవమాత్రురాలు కాదా తను? మంచిరోజుల్ని చూస్తున్నాడు ఇంకా మంచి రోజులు చూడాలనీ, చెడురోజులు చూస్తున్నప్పుడు మంచిరోజులకోసం ఓసిగ్గా వేచి కూర్చోవటంలో సరి పోతుందికాని చావును కోరుకోగలదా? మరుక్షణమే తనది కావచ్చు! అలా ఐతే కనీసం పశ్చాత్తాపపడేందుకైనా - యీ ప్రాణి మల్లీ తిరిగిరాదుగా?

ఈ సమస్య ముందు గొయ్యి, వెనుక నుయ్యిలా నుంది. ఇది యీ జన్మానికే తీరదేమో? తీరక పోయినా కాలం మాత్రం ఆగదు. మరి అరురోజులకే తన బతుకంతా జైటపడుతుంది. తన దారిన పోతున్న తనను తర్క ఇలా బాధించటం దేనికి? ఇది బలాత్కారమైనా ఇంత బాధ ఉండేది కాదు... తన అయిదైతను ఇష్టతకు మార్పించే శక్తి ప్రయోగింపబడటమే దీన్ని భరించలేని బాధగా చేసింది!... కాని కంట తడి పెట్టిన లేడివిద ఏవేలుగాడికి బాలి కలుగుతుంది?

“క - లూ - డీ!”

ఆమె ఉలిక్కిపడి తలెత్తిచూసింది. వ్యూరంలో భర్త నిలబడి తనవైపు చూస్తున్నాడు. ఎంత సేపైందో అత నలా నిలబడి? వెంటనే బాడిన ముఖాన్నీ, కన్నీరు ప్రవహించే చెక్కిల్లనూ పమిలచాటు దాచుకుంది. కాని తప్పుచేసి నేమంటేనూన్న దుర్మార్గమైన ఆత్మ ఆమెను పిండుతూనేవుంది.

“తెల్లవాడూ ఆలోచిస్తూనే ఉన్నావా?”

అతని కంఠంలో కఠినత్వమే లేదు; తనమీది ఆదరణా, బాలి మేళవిస్తున్నాయి. ఇంత దయను భరిస్తూ త నెలా బతకగలుగుతోంది? ఆమె మాట్లాడేందుకు ప్రయత్నించేలోపలే, ఆమె ముఖాన్ని తన

చేతుల్లోకి తీసుకొని, మెరడికల్లలోకి చూస్తూ ప్రసాద్ అన్నాడు: “ఏమిటి నీ కీపిచ్చి? నీకు వచ్చిన శిష్ట మేమిటో చెప్పు. ఎందుకు బాధపడుతూన్నట్టు? రాత్రి భోంచెయ్య లేదంటే? ఒంట్లో బాగాలేదా? నేను పదిరోజులుంచీ నీలో క్షణమిచ్చానీకి మార్పును సృష్టంగా చూడగలుగుతున్నాను. జీవితంలో నీ కష్టాలకు నాసహాయం ఉండనే వుంటుంది. కనీసం నేను వినవచ్చుగా —?”

ఆమె జవాబు చెప్పలేకపోయింది. ఏమని చెప్పకుంటుంది? పవిత్రంగా పరిగణిస్తూ తన నింకా ఆదరిస్తూనేఉన్నాడు - ఎంత ఆమాయకుడు!

చప్పన తెలిదితెచ్చుకొని, మాటల ధోరణి మార్చాలని, “మీ రెప్పుడొచ్చారు?” అంది, దుఃఖ చ్చాయలు పోని కంఠంతో.

“రాత్రి—” అని, కాస్త ఆని, “నేను అడిగిందానికి జవాబు చెప్పవా?” అన్నాడు ప్రసాద్, వేడుకుంటున్నట్టు.

ఆనందాన్ని నటిస్తూ, నవ్వేందుకు వ్యర్థప్రయత్నం చేసి, “ఏంలేదు - కడుపులో నెప్పిగా వుంది—” అంది.

ప్రసాద్ దీన్ని నమ్మినట్టు, ఇంకేమీ అడగకుండానే నెల్లి పాయ్యాడు. భర్తను చూసి ఆమెకు కలిగే వేరొక దుఃఖంతో ఆమె మల్లీ బాధపడసాగింది.

ఉదయం తొమ్మిదైతా ఆమె మంచం వదిలేదు. అసలు ఆ ఆలోచనే ఆమెకు కలగలేదు. సరిగ్గా యీసమయానికే భర్త డాక్టర్ను వెంటపెట్టుకొని ఆమెగదిలోకి వచ్చాడు. ఆమె చప్పన లేచి నిలబడబోయింది. కాని డాక్టరు అప్పుడే ఆమెమంచం పక్కన నిలబడి, కొంతసేపటివరకూ ఏమీ మాట్లాడకుండానే రోగిని పరీక్షించ సాగాడు. డాక్టరు ఎందుకు వచ్చాడో, యీ డాక్టరు మదర్సల తన వ్యాధి యేమిటో ఆమెకు తెలియలేదు. డాక్టరు అడిగిన ప్రశ్న లేమిటో, తన్ను ఇచ్చిన జవాబు లేమిటో ఆమెకు మలేలేదు. రోగిలాగే డాక్టరుకుకూడా యీవ్యాధి అంతుపట్టలేదు.

గది విడిచిరాగానే ప్రసాద్, “ఏమిటి?” అన్నాడు.

“నాన్ సెన్స్” అన్నాడు డాక్టరు.

“ఏమిటి?” అన్నాడు ప్రసాద్, అర్థంకాక.

“నాన్ సెన్స్...అంటే కొంతమంది ‘నాన్ సెన్స్’ అనే వాగ్ధరిలో బాధపడుతుంటారు!”

ప్రసాదుకు నవ్వు వచ్చింది కాని, నిజంగా విషయాన్ని అర్థంచేసుకోకుండా నవ్వే అలవాటు అతనికి లేదు.

“నాకు కాస్త తెలిసేట్టు చెప్పండి—”

ఈసారి డాక్టరు నవ్వి, “అంటే — శారీరకంగా యేమీ లేదు” అన్నాడు.

“ఆఁ” అన్నాడు ప్రసాద్.

“అవును...ఏమీ లేదు. అది దొంగవేషమన్నా కావాలి, మానసికసమస్యయినా కావాలి. మందులకు లొంగేదిమాత్రం కాదు”

“అంతేనా?”

“అంతే! మానసిక బాధ కొంతవరకూ బాహ్యంగా క్రమపెట్టి, ఆరోగ్యాన్ని పాడుచేస్తుంది. అంతవరకే మందులు ... ఈరకంజబ్బులు చాలాప్రమాదం. కాస్త మనసుకనిపెట్టి ప్రవర్తించటం అవసరం... సరే — మందు పంపుతాను—” ప్రసాద్ ఆలోచనపూరితకాక పూర్వమే డాక్టరు వెళ్లిపోయాడు.

అతనికి మరిపోయిన ట్టయింది. ఇదేదో సామాన్యవిషయమని ఇంతవరకూ చూసేవాడనట్టు పోయినట్లుగా ఉన్నాడు. డాక్టరుమాటలు విన్నాక భార్య ఆరోగ్యం విషయమైన ఆశురదా అతనిలో అధికమైంది.

ఆమెగదిలోకి వెళ్లి, ఆమెమంచమీద కూర్చుని, ఆమెచేతులు చట్టుకొని ప్రార్థనాపూర్వకంగా అన్నాడు : “నీమనస్సులోనూ తేమిటో బైటపెట్టు. ఇది మందులేని మనోవ్యాధి. అసలువిషయాన్ని దాచి నీకు నువ్వే బాధపడి కుంగిపోతూ నన్ను కుర్రాణ్ణి కూడా అన్యాయం చేయ్యి వోక... చెప్పవా?”

“ఏమీ లేదు... ఏమీ లేదు” అంటూ పట్టరాని దుఃఖాన్ని ఆట్రుకోలేక, తలగడలో ముఖం దాచుకొని ఏడ్వసాగింది.

ప్రసాద్ ఆమెను చిన్నపిల్లాణ్ణి బుజ్జగిస్తూన్నట్టు పిలుస్తాడు, “ఏమీ ఫర్వాలేదు... కల్యాణీ! ఎందుకు ఏడ్చు? చెప్పతా?” అన్నాడు.

ఆమె ఏడుపు ఆపుకునేందుకు చీరకొంగు నోట్లో పెట్టుకుంది. ప్రసాద్ ఆమెకళ్లు తుడుస్తూ, “ఫర్వాలేదు... ఏం ప్రమాదమండనీ? చెప్ప... కాసిని మంచి నీళ్లు కావాలా?” అన్నాడు.

ఆమె దుఃఖం భేదించే మాటల్లో సమాధానం చెప్పింది: “ఏం లేదు... మీ పాపాలమీద పడతాను — మీరు వెళ్లండి. నాగూర్చి మీరు బాధపడే అవసరం కూడా లేదు. ఏంటేను — నన్ను ఒంటరిగా ఉండనివ్వండి. నాకు నేనై మనశ్శాంతి తెచ్చుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తా”

ప్రసాదుకు కోపం వచ్చింది. తనదగ్గర దాచాల్సిన రహస్య మేమిటి? తనమీదకూడా ఆమెనమ్మకం పోయిందా? కల్యాణిమీద అక్రమ తీసుకోవాల్సిన అవసరం ఆమెనా ఏర్పడటంగా, వెంటనే గదివిడిచి వెళ్లిపోయాడు.

ఐదురోజులవరకూ ఆమెనిధి రోజురోజుకూ కిందికిదిగసాగింది. ధర్మానిబురు చూపలేని నేడి ఏదో ఆమెను బాధించేది. ఆమె విడిచేకం నిట్టూర్పుల లక్షణాలు గల వ్యాధి ఏమిటోకూడా ఇప్పటి కాలప్రజ్ఞానానికి అందేది కాదు.

ఎంతసేరకైనా నోరుకున్న ఆమె ఏ సేవనూ అంగీకరించలేదు. కొడుకునుకూడా అబలకు వెళ్లమని ప్రోత్సహించసాగింది. ఒక్కటే ఆ గది గోడలమధ్య కాంతిస్థాపన చెయ్యాలని వ్యర్థప్రయత్నం చేసేది.

తేదీరోమీద సీసా పెట్టిన చప్పకు విన్నది — కాస్త అగి తల అటు తిప్పి ఆశ్చర్యపడ్డది. ఎదురుగా శర్మ తనను రెప్పవూపుకుండా చూస్తున్నాడు. ఇంకా దూరమం దని భ్రమిస్తూన్న ప్రమాదం తనకు తెలియకుండానే దగ్గరపడ్డది. తను భ్రమిస్తోందేమో నని గట్టిగా ఒకసారి కళ్లు మూసుకొని తెరిచింది... శక్మ! తన మంచందగ్గరిగా నిలబడివున్నాడు. మృత్యుదేవతే ఆమెకు సాక్షాత్కరించినట్టయితే ఇంత భయపడేది కాదేమి?

ఎలాగో లేచి కూర్చునేపుటికల్లా శర్మ అంటున్నాడు: “మందు... డాక్టరిచ్చిన మందు! అక్కడ— టేబిలోమీద పెట్టాను.”

“నన్ను బతకనిద్యవా?” అం దామె.

శర్మ చెన కొక్కసారి మాసి, ఏ ప్రమాదమూ లేదని గుర్తించగానే అన్నాడు: “బతుకు! చూసుకో— సీవ్యాని కుదిరే మందు యీలోకంలో నా ఒక్కడి దగ్గరే వుంది. జాగ్రత్త! మరొకరోజులోనే తేల్చుకోవాలినుమా!” వికటంగా నవ్వాడు.

మొదట సముద్రం ఒడ్డున, రెండోసారి సినిమాకు వెళ్లినప్పుడు, మూడోమాటు తన ఇంటి ఆవరణలో, నాలుగోసారి తన గదిలోనే శర్మ తనను బాధించ గలుగుతున్నాడు. అతను నవ్విస్తే నవ్వు - కల్యాణిలో ఇక మిగిలిన శక్తి ఇవ్వగల కోపాన్నంతటినీ రేకల్తరింప జేసింది.

“అ... శర్మా!... వెళ్లు... ముందు నాయెదుట నుంచి వెళ్లు!” అని అరిచింది.

“అరవవోక్క; నీకే నష్టం. జాగ్రత్త— నాదగ్గర...”

ఇక చెప్పటం అనవసర మన్నట్టు, ఎదుట వ్యక్తిని కట్టేసిన సంతోషాన్ని నూచించే నవ్వు-కత్తులకన్న కరుకైన కంఠంతో నవ్వుతున్నాడు.

ఇదేసమయాన ప్రసాద్ కుర్రాణ్ణి ఎత్తుకొని గదిలో ప్రవేశించాడు. శర్మ వెంటనే నవ్వు మానాడు. అతనికి తను నిలబడ్డ భూమి కంపిస్తూన్నట్టు తోచింది. ఆమెకు తను బతికేవుందో లేదో ననే అనుమానం కూడా కలిగింది.

శర్మ ఆసీన నవ్వును ప్రసాదు అందుకుంటూ, “ఏదీ శర్మా - మల్లీ నవ్వు!” అన్నాడు. కాని శర్మ శక్తి లన్ని అతనికే ఎదురుతిరిగినయ్యే.

కుర్రాడిచేతుల్లోని కట్టుకు తీసుకుంటూ ప్రసాద్ అన్నాడు: “కల్యాణీ! ఇవేవో ఉత్తరాలాగున్నయ్య, చాలా పాత వసుకుంటాను. కారులో దొరుకుతే కుర్రాడు తీసుకొచ్చాడు—” ఆమె ఆశ్చర్యంతో మూగవోయింది. శర్మ తన స్థితిని చుప్పన తెలుసుకో లిగాడు. తన చేతుల్లోని అస్త్రం, తనకు నిరుపయోగ

మైనా, విశోధిచేతులోకి పోవటంవల్ల— ముందు అతని స్థితే ప్రమాదమైంది.

శర్మవైపు తిరిగి ప్రసాద్, “ఇ వ్వేమిటో నీకు తెలుసా శర్మా?” అన్నాడు.

శర్మ పెదవులు తడిచేసుకుంటూ, మెల్లిగా, “నావే!” అన్నాడు.

“ఏమి జివ్వి?”

“నా స్వంత—” అని ఆగాడు.

“చెప్పు.”

శర్మ సంశయిస్తూ కల్యాణివైపు చూశాడు. ఆమె చేరొకదిమ్మ చూస్తూ ఏడుస్తోంది.

“అవి నావే... ఇచ్చేయ్యండి—” అన్నాడు శర్మ.

శర్మలో యాక్షణాన కల్యాణిమీద గొప్ప దయ గలిగింది. కాని అది సమయం మించిపోయాక ఏర్పడటంవల్ల బయటపడే అనకాశమే దానికి లేక పోయింది.

“అట్లా ఇవ్వను - ఇవ్వేమిటో చెప్పు - సరిగ్గా జడ్జిలాగే ప్రశ్నించాడు. శర్మ మాట్లాడక పోయ్యేపుటికే మల్లీ అన్నాడు: “చెప్పనా? విప్పి చూస్తే నైసా నాకు తెలియకపోతుందా?”

శర్మ ఇక స్వరక్షకార్థం తప్పనిసరిగా మాట్లాడాడు. “అవి... ప్రేమలేఖలు...” అన్నాడు, ఎలాగో.

“ఎవరు రాశారు?”

శర్మ మాట్లాడక నేలచూపులు చూశాడు.

“చెప్పు!”

ఇక ఒక్కరూటలో కల్యాణికివీరితరహాస్యమంతా ఇమిడివుంది. ఇంత బతుకూ ఒక్కమాటవిలువే అవుతుందని ఆమె ఎన్నడూ తలచలేదు. ఉరిస్తంభానికి ఎక్కబోయ్యే నేరస్థురాలిలా ఆమెయులు వెలవెల బోయింది.

“చె-ప్పు! నీవి నీకే ఇచ్చేస్తావు!” అన్నాడు ప్రసాద్ - చాచ్చరిస్తూ.

శర్మ ఒక్కసారిగా చెప్పలేక, కల్యాణిపై పువ్వు పెట్టి చూపాడు. ఆమె ఒక పెద్దకేక వేసింది. గది గోడలు కూడా ఆమెకు నాలుగుపై పులా ఒత్తిడి చేస్తున్నట్టు తోచింది. కాని వెంటనే నిలవతోక్కుకొని అంది: "అవును - నావే! చేసిన తప్పును ఇప్పటికైనా ఒప్పుకోకపోవటమేమిటి? నన్ను బైటికి నెట్టుడి. ఈ పవిత్రగృహంలో ఉండే అర్హత నాకు లేదు... కాని కుర్రాడు -- ఏపాపమూ ఎరుగనివాణ్ణి మాత్రం అన్యాయం చెయ్యకండి -" ఇక మాటలు చాక ఆమె వలచలా ఏడ్వసాగింది.

"రామస్వామి!"

డవాలాజువాను వచ్చి యజమానిమాటకై వేచి నిలబడ్డాడు.

ప్రసాద్ నందూరాపాయిల నోటును శర్మకు ఇస్తూ, "వెళ్లు - నీ కేం అధికార ముందని ఆమె నిలబాధిస్తావ్? ఇది మొదలూ యీ ఇంటిచాయల కనిపించానా - జైలుకు పంపుతాను. నీకు, నెల పూర్తికాక పోయినా, మూడురెట్టిస్తున్నాను. ఇక ఇక్కడ ఒక్కడు ఉండాడా ఉండొద్దు. స్త్రీని అర్థంచేసుకోలేని నీచుడికి జీవితంవిలువేం తెలుస్తుంది?... రామస్వామి! వీణ్ణి బైటికి గెంటిరా -" అన్నాడు.

శర్మ తనను తను తెలుసుకునేప్పటికే ఘాతానికి సింపిని రోడ్డువీధి దాక చూశాడు!

"నన్ను కూడా పంపెయ్యండి -- నీచురాయి, పాపీ మీకు భార్యగా ఉండే అర్హతను ఎలా సంపాదించగలడు? భూమాత మొయ్యగలిగినంతకాలం బతుకుతాను. ప్రకృతి దయచూపినంతకాలమే జీవిస్తాను -"

"కల్యాణీ! అరన్నీ ఇప్పుడు అనవసరం. నిన్ను తీసుకుని నా, కిక్కించినా అది నాచేతుల్లో వుంది. నువ్వొకప్పుడు తప్పు చేశావేమి? కాని తప్పులు చెయ్యని మానవుడేడి? ఒక్క తప్పుకే శుభికి అధికారమే లేకపోలే - యీ లోకం ఇంతకు శతాబ్దాల పూర్వమే ఖాళీగా ఉండేవుండేది. నేను - ఏ అర్హత లేని నేను ఒక్క ధనసంపాదనే అర్హతగా నిన్ను

వివాహమాడాను. అందుకు ఇష్టం లేకున్నా నువ్వు నన్ను భర్తగా ఒప్పుకున్నావ్... ఏ అధికారమూ లేని నా ఒకతప్పును నువ్వు తీసుకుని నాజీవితాన్ని వెలిగించావ్. అందుకని ఇచ్చి వున్నాకోవటం లాగేనా, నీతప్పును నేను తీసుకుపవచ్చుగా! ఈ భాగ్యానికి ఆరుకోజులు మంచాన పడటం దేనికి? పాపుల చరిత్రే లోకచరిత్ర. - ఎందుకంటే, లోకంలో పుణ్యాత్ములకన్న పాపాత్ముల సంఖ్య ఎప్పుడూ అధికంగా వుంటుంది... ఇక యీ తీమ నాచేతుల్లోదే ఐలే - దాన్ని ఇరవైబంకన్న నాకు అనందమైంది ఇంకోటి లేదు... కల్యాణీ! ఇకముందు కొత్తజీవితంలో ప్రవేశిద్దాం!"

భర్తమాటల్ని ఆమె ఒక్కసారిగా నమ్మలేక పోయింది. ఈ అవకాశానిపరిస్థితులూర్పు ఆమెను ఆశ్చర్య పరిచినయ్. ఇది కలెనా తను అమితానం దాన్ని అనుభవించి ఉండేది!

"నన్ను నమ్మవా కల్యాణీ? ఈ ఉత్తరాల్లో ఏముందో నేను ఇంతవరకూ చూడలేదు; చూడాలనీ లేదు -" అని అచిన్న కట్టుకు నిష్క్రమించాడు. తన జీవితానికే ప్రయోగింపబడ్డ ఆయుధం బుగ్గి అపుతూండగా కల్యాణి మాయాలుమని వయింది. కాని ఆమె ఇంకా ఏడుస్తూనేవుంది. కాని, అవి హృదయ భారమంతా తగ్గి వెగవడే అనందబాష్పాలు, ఏనీడ చాటున తను ఎన్నిజీవితాలైనా గడపగలదో ఆమెకు యీతూడాన అర్థమైంది. ప్రసాద్ ఆమెకు భర్తరూపం నుంచి మారి, దైవరూపాన కనిపించాడు.

భర్తపాదాల్ని పట్టుకొని, ఆమె భరించలేని అనందంతో అతని ముఖంలోకి చూసింది. అతను ఆమెకు లేవనెత్తి, ఆమెముఖంలో నవ్వుతూ, "కల్యాణీ! ఆరుకోజుల్నుంచీ కష్టపడి, వేటాడి సంపాదించిన యీమందైనా నీవ్యాధిని కుదర్చగలిగింది." అన్నాడు, కోంటేగా.

ఆమె మాట్లాడలేదు. కాని, కుర్రాడికిమాత్రం ఆమె దేమిటో, దాని ప్రభావం ఏమిటో ఏమీ అర్థమవలేదు.

న హ జ సా ం ద ర్శ ము

‘కా మి ని యా నూనె’ ప్రతిరోజూ వాడుట వల్ల వేల కొలది స్త్రీలు తమ కేశ సౌందర్యాన్ని పెంపొందించుకుంటున్నారు. దీనిని వాడినవెండ్రు

కలు బాగా పెరిగి మెదడుకు చలవచేయును.

కామినియా నూనె (రిశిప్టర్)

సీసా 1-కి రూ 1/- సీసాలకు రూ 2/10-
వి. పి. ఛార్జీలు వేరే. ఉచితమైన మోస్తరు సీసాకు మాడుకాన్ల బిళ్లలు పంపండి.

ఓటో దిల్ బహార్ (రిశిప్టర్)

ప్రాద్దేశ విశిష్టతగల చక్కని నువాసన ద్రవ్యము. చాల సమ్మోహనము. సంతకాల మైనా వాసనపోకుండ నుండును.

½ బౌన్సు రూ 1/4- ఒక డ్రాము అ|| 12/-
వి. పి. ఛార్జీలు వేరే.

నువాసనగల కాన్లు 1 అణా. ఉచితమైన మోస్తరునకు 2 అణాల బిళ్లలు పంపండి.

సోల్ యే జెంటు:

ANGLO-INDIAN DRUG & CHEMICAL CO., BOMBAY. 2.

ప్రమద

స్త్రీల పాలిటి వర ప్రసాదించి, ప్రదరము, కుముమరోగము (స్త్రీలు చీరలవిడుచు వ్యాధులు) ఋతుకూల, దుర్బలత్వము, మేహఉడుకు, కగరోగము, బహిష్టు చక్కగా

కాకపోవుట, వంధ్యాదోషము మొదలగువానిని హరించి సంతానవతులనుగా చేయుటలో శ్రేష్టమయినది. 8 బౌన్సుల సీసా రూ. 1-8-0. 4 బౌ|| సీసా రూ. 0-14-0. పోస్టేజి ప్రత్యేకం. రూ. 0-11-0. అగును. అన్ని బౌవ ధములకు క్యాట్లాగు ఉచితము.

వి. ఇ. ఏ. అందు కంపెనీ,

ఆయుర్వేదసమాజం,

పెరిడేపి, నెల్లూరుజిల్లా.

పండిత డి. గోపాలాచార్యులుగారి

జీవామృతము

కుండపుష్పిక, వీర్యవృద్ధికి, జవనశక్యములకు ఆయుర్వేదహిత్రమము.

మదరాసు.

ప్రణిపాతము

= శ్రీ జి. వి. కృష్ణరావు =

[బ్రహ్మకవి రాజాకోపానికి గురీ అయ్యాడు. ఆ రాత్రిలోగా రాజధాని విడిచి వెళ్లకపోతే అతని తల అతనిది కాదు. కవి యింటికి వచ్చేటప్పటికే పదిగంటలయింది. పెద్దాము బిడ్డలతో వధానుగామడలపట్నం తెల్లవారు లోగా దాటిపోవాలి. ఇంట్లో చూటా ముళ్లే స్వదలేదు. పిల్లలు కలవరింతలో ఉన్నారు. భార్య చూసుకు తన్ని పెట్టుకుని పండుకొన్నది. అనిడతో కవి—]

కాలమువైచి నా కొరకు కాలము కన్నుల నార్పకుండ ఆ
జేలుగ కాచుకొన్నది; ననీబున గీసిన కొంటె గీతలో
కాలము మూడునో, పురుష కారములే విజయమ్ము లందునో!
జాలము నేయరాదు నిమనమ్మయినకా, పయనమ్ము గట్టుమా!

భానుడు ప్రాగ్విశాచలముపై కెగ్రబాకుటె జాగు, కాశ్యపీ
జాని నుహోగ్రశాసనపు జాగిలముల్ గొని నాలిలేని నా
ప్రాణము వేటలాడుటకు పంతము పట్టినవాడు; తెల్లమై
దానము లగ్ని నారుధిరధారలు గ్రోలి సమాధికట్టునో!

అన్నెము పున్నెముం దెలియనట్టికుమారులు నిండుకుండలై
కన్నులుమూసి, కోరికలు కట్టిన దివ్యజగమ్ములందు, ఏ
పొన్నల నీడలం దిరుగబోయిరో! మృత్యువు, కన్నగుట్టి,
ప్రన్నని పిల్లవాండ్ర కెగబడ్డది, లేపుము, లేపుమా చెలీ!

భూపతి శాసనమ్మునకు బోసిన యుచ్చుల నొక్కటొక్కటే
తేపకు తేప కార్చి తెగద్రెంచుచున్నవి యీ నిమేషములే;
తాపములేదు నీ హృదయతామరసంబున బ్రహ్మగంటివా,
కోపము కొల్వొకైకొనిన గుండెల కత్తులు నూరుచుంటివా?

తాకిన తాకుతో తల బదాబదలైనది, నెత్తు రోడ్డ; పెం
జీకటు లేలుచున్న గృహనీమల దీపముపెట్టుకోరె? నీ
వేకడ నుంటివే, పలుకవేమె, పరాకులు పాడుగాను! నా
వ్యాకులజీవితమ్మున దివాంధము కూత కుపక్రమించెనే!

నైః యని యొంటికాలున, విషాదపదాహతి గుండు నాపయిన్
దాయముగట్టి మృత్యువు క్రుధావివశమ్యయి దూకుచున్న, నీ
కాయమువచ్చునా, పగలు నాదృతి దర్శము లారితీరునా,
చీయనకుందురా ప్రజలు, చేష్టలు చేదయి తిట్టకుందురా ?

పరపర మిత్తి దేహ మొకప్రక్కను గోయుచునున్నగాని నా
మొర చెవి దూరబోదు; ముసి ముట్టదు; చేసినపాపమిట్లు మో
చరచుచున్నవా ? యకట! జాముల నీపురుషాయుషమ్ము క
త్తైరబడి పోవసాగినది; తిట్టిన తిమ్మిన లాభమేమిట !

ఎంగిలి మంగలమ్యయిన యీతని దుర్భరజీవితమ్మునన్
క్రుంగుచుచున్న జీవములకోసము గోట్రిలుచుండలేదు; పొ
న్నంగుల జంటవోలె శయనమ్మున కన్నులుమూసి, నిద్రలో
బంగరులోకమేలు పసిబాబుల ప్రాణము సంస్మరింపవే !

మదపతి, ఒక్కమాట ! అభిమానము లిప్పుడు దోయిల్గింది, నీ
పదముల నంటి మ్రొక్కుచు, “కృపాపరిపాకము భిక్షపెట్టుమా !
బదవలుపడ్డగాని పసిపాపల సాకుతైరంగులే” దనెన్
పెదవులు విచ్చి; మాతృపదవీన దవీయసి, ఆలకింపవే !

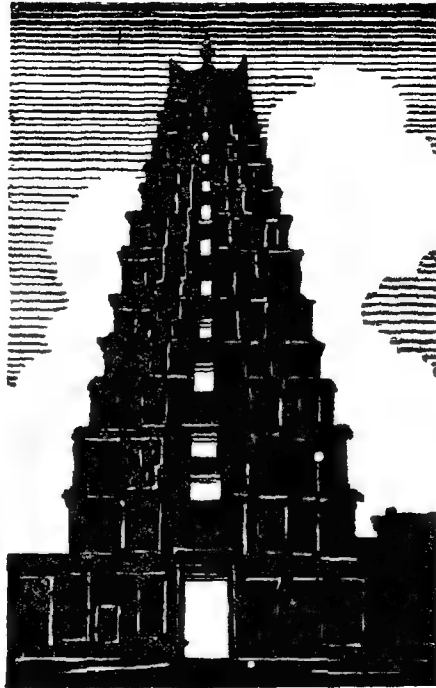
ఇంతకు, చిత్రగుప్తుడు లిఖించిన జీవుల జాబితాల నీ
వంతున కాయు వంతమని బట్టిన గీటున బుచ్చినాడో ! ర
వ్వంత విచారమేని హృదయమ్మును సోకక గండరించితే !
ఇంతులగుండెలా, అకట, యియ్యవి దాచిన చట్టుబండలా !

పోరొనరించుచుండి రణభూమిని గూలిన చింతగల్గ; దా
భూరమణుండు నన్నిడిచి పొమ్మని చెప్పిన రాజధానికిన్
దూరము వోవలేక నృపదూతల చండకృపాణధార కా
హారముగా శరీరము సమర్పణముం బొనరింపవచ్చునే ?

పనివడి దేశరక్షణమొ, పాడియొ కోరిన ఆదధీచినై
పునుకలు రాల్చిపోసెదను పో; యిటు లూరక పచ్చినెత్తురులే
దొనదొన కార్పగా దగునె ? దోషము, శాస్త్రనిధీయమాన ము
హ్మన గలియించునొక్కొ ? గమనోన్ముఖవై పయనమ్ముగట్టవే !

ఇంతగ కౌశ్య వేళ్ళబడి యెచ్చిన, కాదని మొత్తుకొన్న, నీ
స్వాంతము చుయ్యి చుయ్యనదు; జాములగోడిగలెక్కి, రిచ్చననే
కుంతము లార్చుకొంచు, మెరుగుల్ వలె దూకుచున్న ఘోరకా
లాంతకకోపరేఖలకు నాగుదొ, జంకక నిల్చి క్రాగుదో !

ఓ మొగలాయిరాణి ! కరుణోదయకారణవర్తనమ్ము లే
మేమియొ విన్న వించుకొన నెలచుచు ముంగిట మోకరించె ; ఈ
మోమయి చూడరాదో ? వినబోలదో ? మేలిముసుంగుటంగునక
ప్రామితి, వింతలో గడనబారితివేమి, మరాటిగుట్టమా !

Nadharan నధారన్

Regd.

భార్యతో కలిసి సుఖజీవనము చేయగల శక్తి మీ కుండుటచే వివాహము చేసుకొంటి. బహుశ మీ రిప్పుడే జీవితయాత్రను ప్రారంభించి యుండవచ్చును. అక్కడక్కడ కొద్దిపాటి వడుకుదొడుకులున్నను, జీవితయాత్రను ఒక వేడుకగా భావించి మీరు జీవితమును సాగింపగల్గుచున్నారు. ఇట్లుండగా ఒక వాడు మీ భార్య గర్భవతి యైనది. అదనపు ఖర్చు, విచారము ఏర్పడెను. కొన్నాళ్లు వేడుకగా సుండెను. కాని సౌఖ్యము దూరమగుచున్నది.

వెన్నెంటనే రెండవ పిల్ల పుట్టినందున నృతిమించినది. చిక్కుసమస్య లేర్పడినది. తలవని తలంపుగా కలిగిన సంతానము వలన దారిద్ర్యము మిమ్ము పీల్చి పీల్చిచేయుచున్నది. దీనిని సవరించుకొనుటకు మీ రుధయలు ధైర్యముతో మెలంగుచుండిరి. మీ ప్రియురాలు గృహకృత్యములందు నిమగ్నరాలై కష్టజీవి యైనది.

ముందుగా తన శ్రద్ధ వహించియుండిన మీ కీ బాధ ఏర్పడియుండెడిది కాదు. భార్య దేహదాగ్ధ్యము, భార్యా భర్తల రిసంపద గమనించి, విద్యాబుద్ధులు గలిపి తన శిక్షణతో పోషింపగలిగినంతమందిని మాత్రమే కని పెంచుట సంతాననిరోధ ముఖ్యోద్దేశము.

నధారన్ సంతాన నిరోధమునకు తప్పక గుణమొనగు దివ్యోపధము. ఏవిధమైన హాని కలగజేయదు.

ఖరీదు రు. 5/-

తప్పలా ఖర్చు ఉచితము.

(F 2)

కాంత ఆయుర్వేదిక ప్రాదక్ష్మ్యం

పోస్టు బాక్సు నెం. 586, బొంబాయి.

డోంగ్రే గారి

బాలామౌతము
బలహీనమైన బిడ్డలకు
పుష్టియున్న, బలమున్న
ఆరోగ్యము నిచ్చును.

బలవృద్ధికి

ఆనంద : :
: : : సుధ

సమస్త వ్యాధులకు

8 ఔ॥ 2-8-0

4 ఔ॥ 1-6-0

డాక్టర్

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి,

బెజవాడ (లేక) రాజమండ్రి.

మైనారిటీసంఘముల సమస్య- పాకిస్తానము

= శ్రీ ఆచంట సూర్యనారాయణమూర్తి =

భారతభూమి మైనారిటీసంఘములకు పుట్టినిల్లని విదేశములలో వాడుక. ఈ వికాలప్రపంచములోని అనేక దేశములలోకెల్ల మైనారిటీ సంఘములు గల దేశము ఒక్క భారతదేశము మాత్రమే కాదు. అనేక దేశములందు మైనారిటీ సంఘములు గలవు. కాని ఆ దేశము లన్నిటికిని మైనారిటీసంఘముల దేశము లని పేరు రాలేదు. అన్ని దేశములలోని మైనారిటీసంఘ సమస్యలును చక్కగా పరిష్కరింపబడినవి. భారత దేశమునందలి మైనారిటీసంఘముల సమస్య జగద్విఖ్యాతి నొందినది. ఈ సమస్య అసోజున కాఠోజు పెరుగుచున్నది. పెరిగి పెద్దదై భారతభూమి నే పలు పేలికలుగా విభజింప ప్రయత్నించుచున్నది.

అనాదినుండియు రాజనీతియందలి చతుర్విధోపాయములలోను భేదోపాయము విదేశములందును, స్వదేశములందును సామ్రాజ్యముల నేర్పరచుకొనిన సమ్రాట్టుల పరిపాలనకు సాంగోపాంగముగ నున్నది. ప్రఖ్యాతములగు ప్రాచీనమూర్ఖులను సామ్రాజ్యపరిపాలనా విధానములందుగూడ ఈ ఉపాయము వాడబడినది. ఈ ఉపాయమును వాడుట పరిపాలకులకు పరిపాటి. దీనిని ప్రయోగించింతమాత్రముననే ప్రయోజనము లేదు. భేదోపాయము విజయము నొందవలె నన్న వలలో బదు ప్రజల ండినలెను. ప్రజలలో ప్రతిక్షు లేర్పడవలెను. అనేక చారిత్రక కారణములవలన భారతదేశమున వివిధజాతిమతములు చేరినవి. ప్రజలలో ప్రతిపక్షముల నేర్పరచుటకు భారతసంఘ పరిస్థితులు పరిపక్వములు. అట్టి సంఘదౌర్బల్యమును వారుకులగు ఆంగ్లేయులు స్వలాభమునకు పూర్తిగా విరియోగపరచుకొనుటయు దాశ్చర్యము లేదు.

హిందువులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు, సిక్కులు, బౌద్ధులు, జైనులు, పార్శీవారును భారత సంఘమున ముఖ్యులు. ఇందు హిందువుల జనసంఖ్య మెండు. అందుచే మిలిసనా రందరును మైనారిటీ సంఘమువారు. కాని భారతదేశమున గల మైనారిటీ సంఘములకు కేవలము మతమే హేతువు కాదు. నిజమునకు హిందూమతస్థులే కొందరు మైనారిటీసంఘముగా నేర్పడిరి. ఇట్టిసంఘబహుమున సంఘదురాచారములు సాయపడినవి. అల్పసంఖ్యాకమతస్థులగు బౌద్ధులు, జైనులు, పార్శీవారును మైనారిటీసంఘములను స్థాపించలేదు. ప్రస్తుతము అఖిసంఘములవారు మైనారిటీలుగా పరిగణింపబడుచున్నారు: ౧. మహమ్మదీయులు, ౨. నిమ్నజాతులు, ౩. సిక్కులు, ౪. భారతీయ క్రైస్తవులు, ౫. ఆంగ్లోఇండియనులు, ౬. యూరోపియనులు. ఇందు మహమ్మదీయు మైనారిటీసంఘ సమస్య ముఖ్యతమ మైనది.

మహమ్మదీయ మైనారిటీసంఘ సమస్య- పాకిస్తానము

మహమ్మద్ అలీ జిన్నా మహనీయుని ధర్మనాయని భారతరాజకీయరంగమున పాకిస్తానము స్థాపరము నేర్పరచుకొనినది. విమయజ్ఞానము లేని పల్లెటూరి మహమ్మదీయుడు మొదలు విశ్వవిద్యాలయమునందలి మహమ్మదీయవిద్యార్థులు, విజ్ఞానజేత్రలవరకును పాకిస్తానమే వారి రాజకీయపరమావధి యని చాటించుడిరి. ముస్లింలీగువారికి హఠాత్తుగా ౧౯౪౦-వ సం. మార్చి ౨౬-వ తేదీని పుభముహూర్తపు గడియలలో లాహోరునగరమున ఈపాకిస్తాన్ అభిప్రాయము పాడ

నూపలేదు. ౧౯౩౦-వ సం. డిసెంబరు నెలలో లక్ష్మీ సగరమున జరిగిన ముస్లింలీగుసమావేశమున సర్ మహమ్మద్ ఇక్ బల్ సాహెబుగారు వారి అభ్యుత్థాపనమున ఈ పాకిస్తాన్ సిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించిరి. కాని అప్పటిలో ముస్లింలీగువారు దాని నంగీకరించలేదు. తరువాత ౧౯౩౩-వ సం. రహమత్ అలీ సాహెబుగారు పాకిస్తాన్ ఉద్ద్యమమును ప్రారంభించిరి. వీరు భారత జేశమును రెండు భాగములుగా విభజించిరి. ఒకటి పాకిస్తానము, రెండు హిందూస్తానము. వీరి పాకిస్తానము నందు పంజాబు, వాయవ్య సరిహద్దురాష్ట్రములు, కాశ్మీరము, సింధు, బెలూచిస్తానము ముత్రమే కలవు. మిగిలిన దంతయు హిందూస్తానము. ఈ పాకిస్తానము ప్రత్యేకముగా స్వతంత్రముగా నుండవలెనని వీరి ఆశయము. ఈ ఐదు రాష్ట్రములును తేలి ఒక మహమ్మదీయ సామ్రాజ్యముగా నేర్పడవలెనని వీరి ఉద్దేశము. ౧౯౩౦-౩౧ సం. లలో లండనునగరమున జరిగిన కాంగ్రెసు సేవల సమావేశ సందర్భమున నైతము ఏకాదశియక ప్రజాతిక సభ్యులకు గుప్తముగా నొసగబడినది. కాని బాహటముగా దీనినిగురించి యెవరును ప్రసంగించలేదు. దీనికి బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి అంగీకారమును సహించిన రహస్యముగా ప్రయత్నములు గూడ జరిగినట్లు కన్పట్టుచున్నది. కాని, తద్వారా, కాల వాహినీలో కలిసిపోయిన మహమ్మదీయ ప్రభుత్వము పునరుద్ధరింపబడునేమో యని శంకించి బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు దీనిని నిరాకరించిరి. కావున ముస్లింలీగువారు ఆమోదించిన పాకిస్తాన్ తీర్మానము నూతనమైనది కాదు. ముస్లింలీగు చరిత్రను మొదటినుండియు తెలిసికొనినవారి కిది వింతగా తోచదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు భారత రాజ్యాంగ విధానమునందననరించుచున్న పద్ధతికి ముస్లింలీగువారి వైఖరి విపరీతము కాదు. పాకిస్తాన్ వ్యక్తులను కలిగియున్న ప్రత్యేక నియోజకవర్గములయందు నాటబడిన దని రాజకీయ కాస్త్రవేత్తల దృఢవిశ్వాసము. పాకిస్తానమును గురించి ప్రసంగించుటకు ముందు ప్రత్యేక నియోజకవర్గవృత్తాంతము చెరుగుట సమంజసము.

ప్రత్యేక నియోజకవర్గములు : పోటీపక్ష ప్రేరణవిధానము

రాజనీతియందలి భేదోపాయమును పురస్కరించుకొని బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు భారతసంఘమున వివిధ విరోధ రాజకీయపక్షములను ప్రేరేపించుచుండి రని జాతీయవాదుల వాదము. భారతసంఘముననే బహువిధములగు ప్రతిపక్షములు స్వతః ఉన్నవనియు, వారి వారి ప్రత్యేక హక్కులను సంరక్షించి, వారి వ్యక్తిత్వమును కాపాడి, వివిధసంఘములకారికి సంఘీభావము చేర్పరచుటయే తమ రాజ్యాంగ విధాన ప్రధానకర్తవ్య మనియు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి ప్రతివాదము. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి యభిప్రాయము నుంచి దైనను, వారకలంబించిన విధానమునందు లోప మున్నదని చెప్పకతప్పదు.

అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘము ౧౮౮౫-వ సం. డిసెంబరు ౨౮-వ తేదీన స్థాపింపబడిన స్వల్పగతి లోకవిదితము. రెండు చూడు కాంగ్రెసు సభ్యులముల జయప్రదముగా జరుగుసరికి నిరంకుశప్రభుత్వోద్యోగులకు కన్నెర్ర కలిగినది. ౧౮౮౮-వ సం. న వాయవ్యరాష్ట్రములకు (ప్రస్తుత సంయుక్తరాష్ట్రములు) రెవ్వి నెంటు గవర్నరునైన సర్ ఆక్టెయిడు కార్లిస్ దొరగారు కాంగ్రెసు ఉద్యమమునకు మహమ్మదీయులు వ్యతిరేకులని నిరూపింప సమకట్టిరి. కాంగ్రెసుపితామహుడగు హ్యూమ్ దొరగారు తాము కార్లిస్ దొరగారికి వ్రాసిన లేఖయందు ఈ ప్రయత్నమును ఖండించి యుండిరి. ౧౮౮౭-వ సం. జరిగిన సిపాయి తిరుగుబాటునందు పలువురు మహమ్మదీయ సైనికులు కలంగజేసికొనుటచే మహమ్మదీయులకు ప్రభుత్వము వారికి మొదట కట్టిగు. కాని కాంగ్రెసురూపేణ జాతీయోద్యమము ప్రారంభమైనది మొదలు మహమ్మదీయులకు కాంగ్రెసునుండి విడదీయుటకై, వారియొడ ప్రత్యేకాభిమానమును జాతీయ, మహమ్మదీయపక్ష పాతమును ప్రభుత్వమువారు కనపరచ మొదలిడిరి. తమకు ప్రభుత్వమువారు చూపు ప్రత్యేకాదరమును మహమ్మదీయులు గుర్తించి నిజప్రాధాన్యత నెరిగిరి.

౧౯౯౨-౪ సం. ఇండియా సభల చట్టము అమలులోనికి వచ్చినది. ఈ చట్టమువలన భారతదేశ మనకు ఒక మేలు, ఒక ముప్పు వాటిల్లినవి. కాసన సభలలోని ప్రతినిధులు ప్రజలచే నెన్నుకొనబడవలె నను సిద్ధాంతము నీ చట్టము తొలుత అంగీకరించినది. ఈ చట్టము ననుసరించి జరుపబడిన ఎన్నికల సందర్భ ముననే మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము ప్రాప్తించినది. ఈ ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము మూలము ననే రానురాను ప్రత్యేకనియోజకవర్గము లేర్పడినవి. ౧౯౯౨-౪ సం.పు ఇండియా సభల చట్టమునందు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యవిధానము ప్రకటించబడలేదు. కాని ఈ చట్టము ననుసరించి జరుపబడు ఎన్నికలలో మాత్రము మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము నొసగునట్లు ఎన్నికలు జరుపు అధికారులకు ఉత్తరువులు జారీ చేయబడినవి. ఇట్టి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము కావలె నని మహమ్మదీయు లెప్పుడును కోరియుండ లేదు. ప్రభుత్వమువారు తమంతట తామే మహమ్మదీయుల మందికొరకై యీ ఏర్పాటును గావించిరి. ఈ ఏర్పాటు నింత రహస్యముగా భారత రాజ్యాంగ విధానమున ప్రవేశపెట్టిన మహనీయు డైదో తేలియ కున్నది. ౧౯౯౨-౪ సం.ననే రాజప్రతినిధి యగు డిప్రీక్ ప్రభువు అంగ్లేయు దేశమునందలి ఎన్నిక పద్ధతి భారతదేశమునకు పనికిరా దనియు, ఈ దేశమున ఎన్నికల వివిధసంఘములను పురస్కరించుకొని యుండ వలెననియు వాగ్రుచ్చియున్నాడు. ౧౯౯౨-౪ సం.న రాజప్రతినిధియగు ఖాన్ ఖైదాన్ ప్రభువు కాసనసభల యందు ప్రజాప్రాతినిధ్యమునకు ప్రాముఖ్యము నీయ వలెనన్న వివిధసంఘములను తమ ప్రత్యేకప్రతినిధుల ముఖమున, వారివారి సంఘముల అభిప్రాయములను కాసనసభయందు తెలియజేసికొనటకు అవకాశమును కల్పింపవలెనని చెప్పియున్నాడు. రాజప్రతినిధులు తెలియపరిచిన యీ అభిప్రాయముల ననుసరించి, రాష్ట్రప్రభుత్వోద్యోగులు తమంతట తామే మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేకప్రాతినిధ్యము నొసగియుండిరినీ తలప నగును. ఈ విధానమునకు ప్రధానులెవరైనను, ౧౯౯౨-౪ సం. న నిడి ప్రారంభింపబడుట మాత్రము సర్వము.

౧౯౯౨-౪ సం. న రహస్యముగా ప్రారంభింప బడిన ఈ ప్రత్యేకప్రాతినిధ్య విధానము ౧౯౯౨-౪ సం. మింట్ మాన్లే సంస్కరణములందు ప్రత్యక్షస్వరూప మును చాల్చినది. మింట్ మాన్లే సంస్కరణములు చేయబడు నను మాట పుట్టుటతోడనే, ౧౯౯౨-౪ సం. అక్టోబరు ౧-న లేదని కొందరు మహమ్మదీయులముఖము రాజప్రతినిధియగు మింట్ మాన్లే ప్రభువుతో ఆ గా ఖాన్ నాయకత్వమున రాయబారమును జరిపిరి. భారత రాజ్యాంగపద్ధతియందు ఎన్నికవిధానము సభివృద్ధిచేయ దలచినచో మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మును చట్టమునందే యిచ్చితరలె నని పీరు గట్టిగా పట్టు పట్టిరి. మహమ్మదీయ సంఘము భారతదేశమున గల జనసంఖ్యయందు ముఖ్య భాగ మనియు, సంఖ్యాపూర్వముగా కాక రాజకీయ ముగా మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యత గల దనియు, సామ్రాజ్యసంరక్షణకొరకై ఏర్పరచిన వైశ్య మునందు మహమ్మదీయమైగుల సంఖ్య మిక్కిలము గా గల దనియు, ఈ యాయుఖ్యకారణములచే కాసన సభలందు వారి ప్రాతినిధ్యము వారి జనసంఖ్యపై నాధార పడియుండక, వారి రాజకీయప్రాముఖ్యతపై నాధార పడి యుండవలె ననియు, వారి ప్రతినిధుల నెన్నుకొను సందర్భమునగూడ వారికి ప్రత్యేక నియోజకవర్గ ములు కావలెననియు, అట్లు లేనిచో బహుసంఖ్యాకులగు హిందువులతో స్నేహముగా నుండి వారి అభిమాన విశ్వాసములను సంపాదించిన మహమ్మదీయులే ప్రతినిధులుగా నెన్నుకొనబడుదు రనియు, అట్టి ప్రతినిధులు తమ సాంఘిక ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వమును కాపాడి తమ ప్రత్యేక సమస్యలను తమ కంగీకార ముగా నుండునట్లు పరిష్కరింపబాలరనియు ఈరాయ బారమువారు రాజప్రతినిధితో విన్నవించుకొనిరి. ఇట్టి అవకాశమునకై ఎదురుచూచుచున్న మింట్ మాన్లే ప్రభువు మహమ్మదీయవాదమును హృదయపూర్వక ముగా నంగీకరించి, వారి ప్రత్యేక హక్కులను సం తోషపూర్వకముగా కాపాడ సభియహస్తము నొస గెను. ఈ మహనీయుని యభియహస్తము మహమ్మదీయ ప్రత్యేక నియోజకవర్గవాదమునకు మూలాధారమగుటచే ఆ మాటల నట్లే యిచ్చట పేర్కొనుచున్నాను:

"The pith of your address, as I understand it, is a claim that under any system of representation, whether it affects a municipality or a district board or a legislative council, in which it is proposed to introduce or increase an electoral organisation, the Muhammadian community should be represented as a community. You point out that in many cases electoral bodies as now constituted cannot be expected to return a Muhammadian candidate, and that if by chance they did so, it could only be at the sacrifice of such a candidate's views to those of a majority opposed to his community whom he would in no way represent; and you justly claim that your position should be estimated not only on your numerical strength, but in respect to the political importance of your community and the service it has rendered to the Empire. I am entirely in accord with you."

మింటో ప్రభువు ఇట్టివాదము నంగీకరించుటకు కారణము లేకపోలేదు. అప్పటికప్పుడే చాలకాలము నుండి అతడు కాంగ్రెసుసంఘమునకు ప్రతిపక్షపాటి సంఘమును లేవదీయవలెనని ప్రయత్నములు చేయుచుండెను. సంస్థానాధిపతుల సభనో, తదితర సంఘమునో కాంగ్రెసునకు పోటీగా స్థాపింప ప్రోత్సహింపవలెనని అవకాశమునకై ఎదురు చూచుచుండెను. ౧౯౦౬-వ సం. మే ౧౭ న గేదీని ఇతడు ఇండియామంత్రియగు మాన్లే ప్రభువునకు వ్రాసిన లేఖ ఇతని హృదయమున గల ఉద్దేశమును సూచించును.

"I have been thinking a good deal lately of a possible COUNTERPOISE TO CONGRESS AIMS. I think we may find a

solution in the council of princes or an ELABORATION OF THAT IDEA."

మింటో ప్రభువు మహమ్మదీయులయొడ ప్రత్యేక కాభిమానమును చూపుట వారిని కాంగ్రెసునుండి మరల్చుటకా అని భోచకమానడు. మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము నొసపవిషయమున రాజప్రతినిధియగు మింటో ప్రభువునకును, ఇండియామంత్రియగు మాన్లే ప్రభువునకును అభిప్రాయభేదములు గలవు. మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము నివ్వవలె నని మింటో ప్రభువు మాన్లే ప్రభువునకు వ్రాయుగా మొదట మాన్లే తన అసమ్మతిని తెలిపెను. ౧౯౦౮-వ సం. నవంబరు ౨౭-న గేదీని అతడు రాజప్రతినిధికి వ్రాసిన రాజకీయలేఖయందు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య విధానము నాతడు ప్రతిఘటించెను. మహమ్మదీయులందఱును ఒక చోట లేక దేశముం దంతటను వ్యాపించియుండుటచే ప్రత్యేక నియోజకవర్గ నిర్ణయము చేయుట కష్టసాధ్యమనియు, వైగా ప్రత్యేక నియోజకవర్గముల నెర్పరచినచో మహమ్మదీయులకు అందరితోపాటు స్థానికసంస్థలకు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనునప్పుడు ఒకసారి, తిరిగి తమ ప్రత్యేక సాంఘికవర్గమునుండి ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుట కింకొకసారి—యీ రీతిగా రెండుసార్లు వోటు వచ్చు హక్కు గలరు ననియు, ఇట్టి అధిక హక్కులను ఒక సంఘమువారికే ఇచ్చినచో మిగిలిన సంఘములవారు గర్హింతు రనియు అతడు వారిం చెను. కాని మింటో ప్రభువు తన అభిప్రాయమును మార్చుకొనలేదు. మహమ్మదీయులగుడ చేతిక్కిరున్న ప్రత్యేక హక్కులు పోకుండుటకై కృషిసలిపిరి. నెచుక ౧౯౦౬-వ సం.లో రాజప్రతినిధితో రాయబారము జరిపిన కర్ణమువారే చేరి ఆసంవత్సరమున కే ఢక్కానగరమున డిసెంబరు నెలలో ముస్లింలీగును స్థాపించిరి. నూతనముగా స్థాపింపబడిన యీ ముస్లింలీగుసంస్థ తరపున కొందఱు మహమ్మదీయు మహనీయులు ఇంగ్లాండునకు బోయి ౧౯౦౯-వ సం. జనవరి ౨౭-న గేదీని ఆవీరాల్ నాయకత్వమున ఇండియామంత్రియగు మాన్లే ప్రభువుతో రాయబారములను జరిపిరి. ఆగాఖాన్ రాయబారమువారు మింటో ప్రభువుతో చెప్పిన విష

యములనే ఈ రాయబారమువారు మాన్ద్రప్రభువుతో జెప్పిరి. ఈ రాయబారఫలితముగా మాన్ద్రప్రభువు మహమ్మదీయ ప్రశ్నోకప్రాతినిధ్య విధానము నంగీకరించెను. ఈ అంగీకారము నాతడు మహమ్మదీయ నొసగలే దన్నమాట ౧౯౦౯-వ సం. ఫిబ్రవరి ౧౭ల ౨౩-వ లేదీని ఆతడు ప్రభువులసభలో గావించిన ఉపన్యాసమువలన లేటతెల్ల మగుచున్నది. సర్వసంఘైకనియోజకవర్గము లున్నచో వివిధసంఘములవారికి సంఘీభావ మేర్పడు ననియు, అట్టివిధానము నరలంబించునదిగా అచుభవజ్ఞులగు తన సలహాసంఘ సభ్యులు సలహా నిచ్చిరనియు, కాని మహమ్మదీయులు సర్వసంఘైక నియోజకవర్గవిధానము నంగీకరించుట లేదనియు, భారతప్రభుత్వమువారుగూడ తన సలహాను సరకుచేయలే దనియు, తన సలహానే వినునదిగా

ఇండియాప్రభుత్వమువారిని తాను ఒలవంతపెట్ట లేదనియు, మతిసంబంధమైన వోటర్లజాబితాలను తయారు చేయుట తన మనస్సునకు కిట్టదనియు, ఎప్పటికైనను ప్రాజ్ఞులగు స్వచ్ఛందరాజకీయవేత్తలు నిష్పక్షపాత బుద్ధితో పరికించి, యీవిధానమును సరిగా చూర్చుదురని తాను నమ్ముచున్నాననియు ఆతడు తన ఉపన్యాసమున చెప్పెను. ప్రశ్నోక నియోజకవర్గవిధానము కాస్త్రు విరద్ధమని తెలిసియుండియు మాన్ద్రప్రభువు కారణాంశములచే నట్టి పద్ధతిని ప్రారంభించుటకు తన అంగీకారము నొసగెను. ౧౯౦౯-వ సం. న దొడ్డి దారిని చొరబడిన ప్రశ్నోక ప్రాతినిధ్య విధానము ౧౯౦౯-వ సం న ప్రశ్నోక నియోజక వర్గ విధానముతో పాటు ద్విగుణీకృతమై, భారతరాజ్యాంగవిధానమున చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయినది.

[నశేషము]

‘కార్తికదీపము’

[చిత్రకారుడు: శ్రీ శేఖరమూర్తి కేశవరావు]

సర్ జేమ్సు యంగు సింప్సను

= శ్రీ వేపా రామమూర్తి =

రోగము నివారించుట, ప్రాణము రక్షించుట—ఇవి రెండే రాజవ శత్రువులు. శాశ్వత సంకల్పము లతో వైద్యులయొక్క ఆశ కనుక, వీటిని చెరిపి మరచివేయుట వారియొక్క జీవితమునకు అవసరం. ఇది వైద్యుని నివారించుట.

ఈ ఆశనున్న లోకానికి వ్యతిరేకము, అనుభవంతో పెట్టి, మానవకోటికి రోగితగని మేలు చేసిన వాడు జేమ్సు సింప్సను. ఈ మన రొట్టెలవర్తకము చేసుకొని ప్రతికే బహుసామాన్యనియొక్క రోగితగ కొడుకు. క్లోగ ఫారసు కనిపెట్టిన మహాకాయము యీయినే. దానితో సుశుభవాక్యము వేకుండా శత్రుకంత్రి ఎక్కినే నోములు బయటించెయి.

అంతకు ముందు శత్రుకంత్రి గారాలు హత్య మందిరాలు. శత్రుకంత్రి మృతకామందాసే రోగి బాధతో తెలివితప్పటో, లేక చచ్చుటో ఆ వాడు సామాన్యంగా జరిగే విషయాలు. కలిమివాడు వైద్యులకూ, వైద్యవిద్యార్థులకూ నిర్యకృత్యులు. వారు చంద్రుణ్ణి సూర్యునినూ పిచ్చుకొనేవారు కాని వారు అరుసరించే మార్గాలు తీర్చు లేమట్టుకు అన్నవాడిని బతికి పోనిచ్చేవారు కాదు. ఇట్టివిషయాలను చూచి సింప్సనుచోకమును లోతట్టయి పువ్వులు వారి మనోభావాలు వేరే చెప్పువసరం వుండదు!

తొమ్మిదేనిగరారికి దగ్గరగా నున్న బాత్ గేటు అనే పల్లెటూర్లో ౧౮౧౧-వ సం. జూనునెల ౩-వ తారీఖున సింప్సను జన్మించెను. అతని బాల్యదశ ప్రాచీనసంప్రదాయాలతోనూ, మాధవిత్వాసాలనుభ్యాగడిచెను. నోరూ వాగ్గీ లేని పశువులను వరకడం, అవి బతికుండగానే వాటిని పూతిపెట్టెం మొదలగు ఘోర కృత్యలు జనేకం చూసేడు. అవన్నీ అతని శత్రువునకు తాకేయి. దానిలో చలనం కలిగించెయి. అతను

జీవితంలో నొప్పి వ్యాధిపై జరిపే యుద్ధానికి పునాది వేసేయి.

చిన్నప్పుడు ఆ పల్లెటూరి బడిలో ప్రవేశించెను. అతని సూక్ష్మబుద్ధి బడిపెద్దల నాకర్షించింది. అనతి

క్లోరోఫారమును కనిపెట్టిన

[సర్ జేమ్సు యంగు సింప్సను]

కాలంలో ఆచిన్నబడిలో చాలా తెలివైనవాడుగా పరిగణింపబడ్డాడు.

సింప్సనుమటుంబము బహుబీదదశలో వున్నప్పటికీ, జేమ్సునుమట్టుకు ఎడింబరోవిశ్వవిద్యాలయానికి వంపి, పెద్దవానిని చెయ్యాలని నిశ్చయించుకొంది. పంపింది. దానికి తగినట్లుగానే జేమ్సు ౧౮౨౨-వ ఏట ఎఫ్.ఏ. పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడై వైద్యవిద్య సభ్యునియటకు

పూనేడు. అగ్రన ఏట 'కాలేజ్ ఆఫ్ సర్జన్సీ' వారి యొక్క వైద్యపట్టం సంపాదించేడు.

అదేసమయమున, అతని అదృష్టవశాత్తూ అతని శివరంగంలో అవతరించింది. తన పట్టు సంపాదించడానికి అతడు 'నాపుల్ల చావు' అను న్యాయం రాసేడు. దానిలో ఆయన చూపిన కుశాగ్రబుద్ధి, సూక్ష్మదృష్టి రోగలక్షణశాస్త్రపండితుడగు డాక్టరు జాన్ థామస్ అతని నాయనను ఆకర్షించేయి. దానితో థామస్ సింపునును తనకు సహాయకారిగా కమ్మని ఆహ్వానించేడు. సింపును ఆ ఆహ్వానాన్ని సంతోషంతో స్వీకరించేడు. అచ్చట తన కృత్యాలను ఎంత ప్రజ్ఞాప్రావీణ్యాలతో నిర్వహించేడంటే, థామసును హాళయ్యుడు ఆరోగ్యము చెడి ఒక సంవత్సరము సైలవుతున్నాడనగా, అధికారులచే, ఆస్థానమున తానే వియమింపబడ్డాడు. అచ్చట పనిచేసిన సంవత్సరములో తన వనికి సంబంధించిన శాస్త్రములోనేకాక, ప్రపంచకర్త శాస్త్రములోనూడా అపారమైన కృషిసలిపి ఆ రెండుకాళ్ళులనూ ఒకదాని కాకటి దగ్గరగా చేర్చి, ఒక నూతనపథము చూపించేడు.

అతను ఎడింబరో విశ్వవిద్యాలయంలో ఉపన్యసించే రోజులలోనే జెస్సీ గిండులే అనే ఆమెయొక్క పరిచయం కలిగింది. ఆమె అతని దూరపునుట్టు. ■ మెతండ్రి వర్తకుడు. వారిది లింగపూలుపట్నం. ప్రతిసెలలకూ వారు సింపునును ఆహ్వానించేవారు. అతను వారియింటికి వెళ్లేవాడు. అతను అతిథి. కోరే అతిథ్యం ఆపిల్లయొక్క ప్రేమ.

౧౮౩౯-వ సం.లో ఎడింబరో విశ్వవిద్యాలయంలోనే ప్రపంచకర్త శాస్త్రం బోధించుట కొక వండి తుడు కావలసినట్టేడు, తాను యిదివరకే ఆ శాస్త్రముందు విశేషమయిన కృషి సలిపివుండుటచేత సింపును ■ ప్రద్యోగంకొరకు దరఖాస్తు పెట్టేడు. కాని అధికారులు ఆధానం అనివాహితులకు ఇవ్వ వీలు లేదన్నారు. ఆకాలంలో ఎంత జాగ్రత్తపడేవారు! అసంగతి తెలియగానే సింపును లింగపూలుకు ప్రయాణమయ్యేడు. జెస్సీని వివాహమాడి మరల ఆ ఉద్యోగానికి దరఖాస్తు

పెట్టేడు. ఈసారి ఉద్యోగం యిచ్చేరు. తాను దేనికై జన్మించేడో ఆపని సంపాదించేడు.

ఈస్థానాన్ని ఆక్రమించివుండగా అనేకమంది స్త్రీలు ప్రసవవేదన పడుతూవుండే చూసేడు. వారు పడే బాధ చూచి చాలా బాధ పడేవాడు. రోగము, నొప్పి, బాధ అంటే మరీ అసహ్యం జనించింది. వాటిని ఎలా అయినా జయించాలని నిశ్చయించుకున్నాడు.

౧౮౪౦-వ సం.లో సర్ హంఫ్రీ డేవీ నత్ర జనియొక్క ఆక్సిడము నొకదానిని కనిపెట్టేడు. దాని 'నవుపుట్టించే గాలి' అని నామకరణం చేసేడు. దానిని క్షస్తావము అంతగాలేని కష్టకర్షలలో బాధ తగ్గించుటకు ఉపయోగించవచ్చునని నూచించేడు. ఆ మాచన వెదకూ లెఖించెయ్యలేదు. కాని ౧౮౪౯-వ సం.లో మార్చును అను నొక ■ మెరికనుదంతవైద్యుడు డేవీ నూచించిన విషయాన్ని అనుభవంలో పెట్టేడు. అతను నొప్పిలేకుండా పళ్లు త్రాడలియ్యడానికి ఒక మత్తుపదార్థాన్ని ఉపయోగించేడు. అది డేవీ నూచించిన వాయుపదార్థమునుట్టుకు కాదు. అది 'ఈథరు' అను వేరొక పదార్థము. ఇది ఎక్కువకాలము ఎక్కువ మత్తును కలిగించు నను నమృతంతో దీనిని ఉపయోగించేడు. ఈసంగతి ఇంగ్లాండుదేశంలోనూడా తెలియవచ్చింది.

ఇంగ్లాండులోనూడా 'ఈథరు'ను ఉపయోగించడం కొందరు మొదలెట్టేరు. ఈపద్ధతి సింపునుకు ఎంతో నచ్చింది. తానుకూడ యీరీతినే పురిటిసందర్శనలలో ఆచరించడం మొదలెట్టేడు. అద్భుతమైన ఫలితాలు కనబడ్డాయి.

ఈవిషయం తెలియగానే ఇంగ్లాండుదేశపు ప్రాచీనవైద్యులకన్నే తల్లమధ్య పెద్ద తుపాను చెలరేగింది. మతగురువులు కోపంతో భగ్గన మండిపోయేరు. "వేదవదో పిల్లలు కందువు జ్ఞుని కపించేడే దేవుడు స్త్రీని? ఆయనవృద్ధుని సింపును ఏమని ఈ దేవవాక్కును ప్రతిఘటించే" డని వారి వాదన. ఇట్టి నిద్రావధుల రోగులను లోబరచి వారిపై భూతవిద్య ప్రయోగించు తున్నాడన్నారని మరీకొందరు ప్రముఖులు.

అట్లు నిర్దేశించినవారి మూఢభక్తి, తెలివితేటలూ నేడు స్పష్టమవుతున్నాయి. ౧౭-వ శతాబ్దమునకు పూర్వము యోగము ప్రయోగించి కొందరు వైద్యులు శస్త్రచికిత్స జానార్జన మాట నిజమే అట్టి నీచవిషయాలకు క్రైస్తవమతము అంగీకరించకపోవుటా నిజమే. కాని క్రీస్తుమతగ్రంథములుకాని, క్రైస్తవమతముగాని క్రమమైనయెడల మత్తుపదార్థములనుపయోగించుట ఎప్పుడును బహిష్కరించలేదు.

కాబట్టి, కత్తివంతుడగు సింప్సుకు తన విరోధులను పోడించుట కొంతకాలము పట్టలేదు. ఆ మతగురువులు ఏగ్రంథాపైలే (వైబిలు) నూచించేరో, ఆగ్రంథాపై తానుకూడా ప్రమాణంగా తీసుకొని వారి ఆక్షేపణలకు ప్రత్యుత్తర మిచ్చేడు. దానిలో దుర్బలమైన మానవకోటి దుఃఖమునూ, బాధనూ తప్పించుకోడానికి మత్తుపదార్థము లెందుచే నాడకూడదో అనువిషయాన్ని మతగ్రంథములను ప్రమాణముగా తీసుకొని నూచించేవారందరూ తమ మతగ్రంథములలో నూచించిన ఒకానొక దివ్యోదాహరణను ఎట్లు మరచిపోయేరో, ఆ ఉదాహరణలో దేవుడు ఆదాము అను పురుషునినుండి ఈవు అను స్త్రీని సృష్టించుటకు ఏ విధముగా ఆదామును నిద్ర పుచ్చెనో, ఏ విధముగా అతని ప్రక్కటెముకను తీసినో, ఏ విధముగా దానినుండి స్త్రీని సృష్టించెనో మున్నగు విషయములను అతివిపులముగా చర్చించెను. దేవుడే మొదటి మానవునివై వొలిసారి శస్త్రచికిత్స జానార్జనుకు అతనికి నిద్రకలుగజేయుగా, నేడు మానవులు దేవుని అనుసరించుట పాపమా అని ఎదుర్కొనెను. అట్టి ప్రతివాదనకు జవాబులేదు. విరోధుల నోళ్లు పడిపోయెయి. స్నేహితులు వెయ్యికోళ్లతో సింప్సును ఆకాశానికి ఎత్తేసేరు.

సింప్సువచ్చిపో 'ఈధరు' పురిటికర్మలో అంత అనుకూలంగా కనపడలేదు. తక్షణం వేరొక పదార్థంకొరకు పరిశోధన మొదలెట్టేడు. పరిశోధనా గారంలో ఎడతెగక పనిచేసేవాడు. సాయింత్రం ఇల్లు చేకరాడు. అప్పుడుకూడా విశ్రమించేవాడుకాదు. ఆ సమయాన్ని సూడా యిద్దరు ముగ్గురు వైద్యులను తన

యింటికి ఆహ్వానించేవాడు. అక్కడ ఒక చిన్న స్నేహబృందం తయారయ్యేది. వీరందరూ ఒక బల్ల చుట్టూ కూర్చొని సింప్సును తయాడుచేసిన రాసాయనిక ద్రవపదార్థాలను వాసనమానేవారు. చాలాకాలం వరకూ విజయలక్ష్మి వారిని తప్పించుకు తిరిగింది.

కాని —

అది ౧౮౪౭-వ సం. నవంబరు ౪-న తారీఖు రాత్రి. స్నేహితులందరూ బల్లచుట్టూ చేరేరు. సింప్సు తాను కొంతకాలముక్రిందట తయారుచేసి ఏ కారణంచేతో నిరాకరించిన ఒక చిన్న బుడ్డిని వెతికి వెతికి బయటికితీసేడు. అది గ్లోఫారం! యథావిధిగా ఆబుడ్డిలో ద్రవవాన్ని గ్లాసులలో పోసి లోపలికి పీల్చడం మొదలెట్టేరు. కొంతసేపటికి వారందరికీ యీ పాతప్రపంచం స్వర్గంలా కనబడటం మొదలెట్టింది. ఆనందంతో వేసిన కేకలూ, నవ్వులూ మిన్ను ముట్టేయి. ఆఖరుకు అదంతా ఒక చిన్న నాటకంగా తయారయింది. ఆఖరి అంకం త్వరత్వరగా ఆసన్నమయింది. అందులో అందరూ తెలివితప్పి కిందపడి పోయేరు. తిరిగి తెలివిరానడం మొదట సింప్సుకు. అతని మనసులో మొదట తలమాపిన విషయం విజయం! విజయం!! తరవాత స్మృతితప్పి క్రిందపడున్న స్నేహితులు దృగ్గోచరమయ్యేగా. వారికి ఉపచర్యలు చేసి మెల్లిగా తెలివి రప్పించేడు. వారి సంతోషానికి పరిమితి లేకపోయింది రాత్రి.

తాను కనిపెట్టిన ఔషధముయొక్క గొప్పదనము సింప్సుకు విశదమయింది. తక్షణం దానిని పురిటికాస్త్రంలో ఉపయోగించేడు. అత్యద్భుతమైన ఫలితాలు మాపట్టేయి. బాధనివారణ ప్రాణరక్షణ అనే తన కల నేటికి నిజమయింది.

సింప్సునుఘనతను అందరూ గుర్తించేరు. అశను కనిపెట్టిన ఔషధమును అందరూ ఆరాధించడం మొదలెట్టేరు. ౧౮౪౭-వ సం. విక్టోరియా మహారాణి యాయనను తన వైద్యునిగా నియమించుకొని, తన ప్రసవసమయములో తాను కూడా ఆ మత్తుపదార్థాపై ఉపయోగించింది.

గౌరవ సం.లోనే పేరిస్ వైద్యసంఘము వారు సింపును విదేశీయుడైనప్పటికీ (దానిలో విదేశీయులకు చోటులేదు) తమకు ఆయనమీద గల గౌరవము వెలిబుచ్చుతూ, తమ సంఘములో సహాయకారిగా చేర్చుకున్నారు. యూరపు, అమెరికాలలో గల ప్రతివైద్యసంఘము యీయనకు సభ్యునిగా యెప్పుకున్నాయి. ౧౮౬౬-వ సం. ఫ్రెంచివారికి మిఆఫ్ వైస్సు వారు యీయనకు ౨౦౦౦ ఫ్రాంకులు బహుమానమిచ్చారు. ౧౮౬౬-వ సం. లో యీయన మానవకోటి కొనర్చిన మహాపకారమును కొనియాడుతూ 'బేర నెట్టు' అను చిరుద మివ్వబడెను.

సింపును మహాశయుడు క్లోరోఫారమును కనిపెట్టి ప్రపంచమున గొప్ప శాస్త్రజ్ఞులలో ఒకడయినాడు. ప్రపంచీయశాస్త్రములో శ్రాత్తదారులు తీసివనితాలోకానికి చిరస్మరణీయుడయ్యెడు. జీవితంలో మహాన్నతశిఖరాన్ని ఆక్రమించెడు.

కాని, పాపం! తన విజయాన్ని, తన పదవిని చూసి ఎక్కువకాలం ఆనందించడానికి అవకాశం లేకపోయింది. అశిఖరంచుట్టూ నల్లటి మేఘాలు కమ్ముకొచ్చేయి. ఆయనపెద్దకొడుకు డాక్టరు జేనిడ్ సింపును పాతాళుగా చనిపోయెడు. ఆదుఃఖంలో ములిగి లేలుతూవుండగా ఆయన ౧౬ ఏళ్ల వయస్సుకూతురు జెస్సీకూడా స్వర్గస్థురాలయింది. దానితో ఉన్నత శిఖరాన్ని వుండిలేకపోయెడు. గుఱుసముద్రంలో పూర్తిగా ములిగిపోయెడు.

దుఃఖాన్ని, బాధకూ మానవకోటినుండి వేరు చెయ్యడానికి తాను ఎంతో బాధపడ్డాడు. కాని తన దుఃఖాన్ని మట్టుకు మరవలేకపోయెడు. కృశించిపోయెడు. కుంగిపోయెడు. ఆఖరుకు ౧౮౭౦ మే ౬-వ తారీఖున యీ దుఃఖభాజనమైన ప్రపంచాన్నే మరచి శాశ్వతనిద్ర పొందెడు.

మ న క థ

౧౦. ప్రపంచములో మనస్థానము

‘ వా సు ’

మనలో చాలామందికి మన ఊరు, తాలూకా, జిల్లా యంతరకు పైగా ప్రపంచములో మన స్థానాన్ని గుఱించి వి శేష మేమీ తెలియదు. తమ ఊరు, తాలూకా యిత్యాదిస్థలాల స్థానిక రాజకీయసమస్యలూ, పాలీమేరలూ-యీవిషయాలను మించి వేరేమీ తెలుసుకునే సీతి చాలామందికి లేదు. చురువుకొన్న యే కొద్దిమందికోమాత్రమే మన ఊరు యీగూర్కోశము మీద ఒక చిన్న నలుసులాటిది” అని తెలుసు. ఈ భూమి నిలకడగా లేదనీ, నుండని బంతిలాగా వు.దనీ, గిరగిర బొంగరములాగా తిరుగుతుందనీ—యీలాటి కొన్ని విషయాలు కొద్దిమంది విద్యావంతులకు మాచాయగా తెలుసు.

ఆ కా శ ము

నిర్మలాకాశాన్ని చూడని మనిషి వుండదు. ఆముబ్బు యెటుమలుమీద నిగనిగ మెరిసే పచ్చని జరీ నగిషీ చుక్కలనుగుఱించి ఆలోచించనివాళ్లుగూడా చాలామంది వుండరు. ‘పాలపుంతి’, ‘సప్తర్షులు’, ‘ద్రువుడు’, ‘చందమామ’ అని శుశలమృత్యు—యీమాటలు విననివాళ్ల సంఖ్యి బహుకొద్ది.

వెన్నెలరాత్రులలో యేమామన్నె యీనక్షత్రాలు? పగటిపూట యివి యెక్కడ చావ్కుంబయ్యా! వీటిలో కొన్ని అలా కదలకుండా నివిటి

లగ్నే, దీపావళినాడు ఎగరేసిన వెన్నుచుద్దలగ్నే వెలుగు శున్నాయేం?—యీలాటి ప్రశ్నలు కొద్దో గొప్పో ‘మెదడు’ అని చెప్పుకోదగ్గ వస్తువు వున్న ప్రతిమని పిక్తే తట్టుతై. నిల్లలునుటుకు యీలాటి ప్రశ్నలు తప్పకుండా అడుగుతారు. నాయనమ్మలు వాళ్లని నిద్ర పుచ్చుతారు, యేవో కథలు చెప్పి. ఈపిల్లలే పెరిగి పెద్దవాండ్లై నాక యీప్రశ్నలు మఱిచిపోతారు. ఇలాటి ప్రశ్నలే తమ పిల్లలు అడిగితే, తమ చిన్నతనాన్ని మఱిచి, యీపెద్దలు వాళ్లని చానదగ్ని నిద్రబుచ్చుతారు. అయితే యీఆకాశంలో మనకి యేమేమి కనిపిస్తై?

ముబ్బులేని నిర్మలాకాశములో మనకు తిండు రకాల మెరిసే వస్తువులు కనిపిస్తై.

గ్ర హాలు

వెన్నుచుద్దలాగా, నిశ్చలమయిక కాంతితో వెలుగుతూండేవి గ్రహాలు. మన కంటితో మనసు చూచగలిగిన గ్రహాలు బహుకొద్ది.

ఒక్కొక్క సాయంత్రము అగృతమయిక కాంతితో కనపడే వెన్నుచుద్ద వస్తువు. రెండోకన్నే వుంటే ఆయక చంద్రుడెంతవా డింటారు మన పెద్దలు. పాపం, బలిరాజు చేస్తున్న అపూర్వదానానికి అడ్డుపడబోయిన రాక్షసగురువుకన్నును దర్భపుల్లతో పొడి

చాడు పొట్టివామనయ్య. నిజానికి యీ గ్రహము చాలా ప్రకాశవంతమయినదే.

తెల్లనారగ్ధూమునా, (అప్పుడప్పుడు) నడి రాత్రిసమయానా మనకు కనిపించే యేరని పంతు ముప్పువద్ద అంగారకుడు. మజుడి కాంతి యెంత రక్తి మమో ఆతని భావముగూడా అంత రక్షాపూరితమే. ఈ సంవత్సర విరతు రాజు. యుద్ధప్రియుడు. ఈ గ్రహరాజు లోకాన్ని పీల్చిపిల్చిచేస్తున్నాడు. మొన్నటి వరకూ యీ గ్రహములో మన ఘోషులన్నారని ఆశచూనించారు శాస్త్రజ్ఞులు!

మనకు రోజూ కనిపించే గ్రహరాజు సూర్య భగవానుడు. దక్షయజ్ఞస్వంసి వీరభద్రుడి పాదతాప సంతో పల్లన్నీ పూడినా, పరమాన్నముతప్ప వేరే గతి లేకపోయినా, ప్రపంచాన్ని మింగేబట్టు యింకా పల్ల ను (చిగుల్లా?) పటపట కొరుకుతూనేవున్నాడు. ఇతడు లేనిది జీవితము లేదు. పంటలు లేవు. పగలు — రాత్రి, చీకటి — వెలుతురు అనే విషయమే లేదు. మన లేజన్సు, శక్తి — అన్నీ యితడు ప్రసాదిస్తున్నవే.

చంద్రుడు చల్ల నిలిచింది. పాశ్చాత్యశాస్త్రజ్ఞుల చంద్రుణ్ణి ముఖ్యగ్రహంగా యించరు కాని మన విజ్ఞానములో యితనికి ఉత్తమస్థానమే వుంది గ్రహమాల ములో. చకోరాలకూ, కమలాలకూ, చిత్రకారులకూ, కవిగాయకాది జనానికి, నూతన దంపతులకూ యితడు పరమమిత్రుడు ప్రియసమాగమాభిలాషులు, భగ్న ప్రేములు, విరహీనులకు విచిత్రమైన శత్రువు. ఇతన్ని తిడిలేగాని వారి విరహాన్ని చల్లారదు. ఇది పౌరాణికగాధ. ఈయన మనకు నెల కొకసారి నిండుగా కనిపిస్తాడు. పదిహేనరోజులు గుడ్డించి అహ వాస్థువాడు మాయమౌతాడు. హెచ్చుతాడు; తగ్గు తాడు. “అయ్యో! యితడు యెప్పుడూ వుండడే!” అని అనిపించుకొనే గ్రహరాజు. ఇతనిలో పద్యతాలూ, పీఠభూమిలూ వున్నాయట!

ఈ నాలుగు గ్రహాలూ మనము కంటిలో చూడొచ్చు.

వేరొక ఆరుగ్రహాలు ఉన్నాయి. వీటిని దూర దర్శినీయంత్రముగూర్చాగాని చూడడానికి వీలులేదు.

సూర్యుడి సమీపములో వున్నాడు బుధుడు. పొండవుల మూలపురుషుడు. అందగాడు! గ్రహ లన్నిటిలోనూ చిన్నవాడు.

శుక్రుడికీ, అంగారకుడికీ మధ్యగా వున్నది మన భూగ్రహము. ఎంత చిన్నదిగావుండో!! దీని కథ మనకీ క్రమంగా తెలుస్తుంది.

అంగారకుడికి అవతల ఏన్నిచిన్ని గోళాలు కొన్ని కనిపిస్తే. అవి కొన్నివందల ఉపగ్రహాలు (Asteroids). నిజానికి యివి గ్రహాలలో జతగావు.

ఈ ఉపగ్రహమండలానికి వెలుపలగా వున్నాడు దేవగురువు. గ్రహాలన్నిటిలోకీ పరిమాణసీత్యా బృహస్పతి చాలా పెద్దది. దేవతల్లోగూడా అతడు పెద్దయే!

అపైన శుక్రుని చక్రమంతో చుట్టబడిన గ్రహము శనైశ్చరుడు. ఈకుంటినాయన చక్రాన్ని ఊతగా వుంచుకున్నా డాకనులారామో! అచక్రములో కొన్నివందల చిన్నిచిన్ని, చంద్రుడిలాటి, బుధి ఉపగ్రహాలు క్రిక్కిరిసివున్నా యంటున్నారు శాస్త్రజ్ఞులు!!

చివరి మూడుగ్రహాలనూ వరుసగా నెప్ట్యూన్, యురేనస్, ప్లూటో అంటారు పాశ్చాత్యులు. మన శాస్త్రములో వీటికి తగిన పేర్లు లేవు. మన రాహు కేతువులు పాశ్చాత్యశాస్త్రములో లేరు.

ఈ గ్రహసమితి కంకటికి సూర్యమండల మని పేరు.

ఈ గ్రహాలన్నీ శుక్రుని బంధుగ్గా వున్నై (యించుమించుగా, కొద్ది భేదాలతో). ఇంకొచిత్ర మేమంటే, యివి తమచుట్టూ తాము ఎడమనింపి తుడికి అపసవ్యంగా ప్రదక్షిణముచేస్తున్నై. నెప్ట్యూన్, యురేనసులుమాత్రం సవ్య ప్రదక్షిణమే చేస్తే. ఇవి బొంగ రాలలాగా, తమచుట్టూ తాము తిరగడమే కాకుండా, సూర్యుడిచుట్టూగూడా తిరుగుతున్నై. సూర్యుడిచుట్టూ పరిభ్రమించే యీగ్రహాల ప్రోవ గృతకారముగా లేదు. ఇంచుమించుగా ఒక దోసకాయలాటి ఆకారంలో వుంది. మరొక విశేషము — యీగ్రహాలలో వీటికిగూడా స్వతంత్రకాంతి లేదు. ఇది అప్పు తెచ్చు

మన్నది! అద్దముమీద 'సూర్యకాంతి పక్షి'ను అది యెలా తగ్గితగ్గ మెరుస్తుందో ఆవిధముగానే యీ గ్రహాల మీద పడుతోన్న సూర్యకాంతిపల్లవే మనము వీటిని చూడగలుగుతున్నాము. ఈ గ్రహాలన్నీ సూర్యుడివద్ద నుంచి కొన్నికొన్ని నియమితమారాలలో వుండి తిరుగు తున్నై.

స త్క త్రా లు

మనకుమనకుమంటూ ఆకాశవిధిని లెక్కపెట్టడానికి వీలులేకుండావున్నది సత్కత్రాలు. బంగారుకలం కారీచుక్కలల్లే, గుర్రపిట్టలెక్కమీదినుచులల్లే యెంత అందంగావున్నయో! ఆశోగ్యవంతుడయిన సామాన్యపుమనిషి (కండ్లకబ్బు లేమీ లేనివాడు) తనకండ్లతో వేచేమీ సాయము లేకుండా ౨౦౦౦ సత్కత్రాల కంటె యెక్కువ లెక్కపెట్టలే డని శాస్త్రజ్ఞులు అంచనావేశారు. దూరదర్శనియంత్రముద్వారా కొన్ని కోట్ల తారలు కనిపిస్తున్నై.

వీటికి, గ్రహాలకి గల భేదాలు:—యివి గ్రహాలకుమల్లే నిశ్చలమయిన కాంతితో ప్రకాశింపక, మనకుమనకుమని మెరుస్తై, మిలుగురుపురుగులల్లే. వీటి కాంతి వీటికి స్వతః వున్నదేగాని అరువుసరుకు కాదు! సత్కత్రాలలో కొన్ని సూర్యుడికంటె పెద్దవని నిర్ణయిస్తున్నారు శాస్త్రజ్ఞులు. గ్రహాలకన్న సత్కత్రాలే మనకు యెక్కువ దూరములో వున్నై. మనకుఅతిదగ్గ అగావున్న సత్కత్రము ౨౪,౫౦౦,౦౦౦,౦౦౦,౦౦౦ మైళ్లదూరంలోవుంది. మనకు అతి సమీపంలోవున్న గ్రహము ౧౩,౦౦౦,౦౦౦ మైళ్ల దూరంలోవుంది!!!

అయితే యీసత్కత్రాలు చందరవందరగా, సముద్ర తీరపుమీది గులకటాళ్లల్లే వున్నాయనుకోగూడదు. ఇవి గుంపులుగుంపులుగా, ఒక్కొక్కగుంపు ఒక్కొక్క నిబద్ధమయిన, శాస్త్రయుక్తమైన ఆకారంతో యేర్పడి వున్నై. కొన్ని చతురస్రాకారమిది, కొన్ని త్రికోణ భంగిమములో, మరికొన్ని వృషభాకారంతో, తేలల్లే, త్రాసుకునుల్లే, కొత్తపెల్లికూతురులాగా, మేకవలె, వివిధ విధాలుగా, వివిధాకారాలలో కనిపిస్తున్నై. ప్రాచీన హైందవశాస్త్రజ్ఞులు కొన్నికోట్ల సంవత్సరాలక్రిందట యీరాసులకు—ఒక్కొక్క సత్కత్రసమితికి 'రాశి'

(Constellation) అని పేరు—కన్య,తుల, సింహము, మేషము, వృశ్చికము అనేపేర్లు పెట్టారు. దూరదర్శని యంత్రాలతో తారామండలంలో సరిగా యిలాటి ఆకారాలనే కనుగొంటున్న నేటి అధునాతన శాస్త్రజ్ఞులు ప్రాచీనహిందువుల నాగరకతకు అశ్చర్యపడు తున్నారు. "ఈప్రాచీనులకు గూడా యంత్రాలేవన్నా వున్నయ్యా? వీరి 'దివ్యదృష్టి' సజహా?" అని ప్రశ్నిస్తున్నారు.

చంద్రు లెందరు ?

మనకు తెలిసిన చంద్రుడు ఒకడే! కాని శాస్త్రజ్ఞులకు యింకా కొన్ని చంద్రగ్రహాలు తెలుసు. గ్రహాలు సూర్యుడిచుట్టూ యెలా తిరుగుతున్నయో యీచంద్రులుగూడా గ్రహాలచుట్టూ అలాగే తిరుగు తున్నారు. ఇంతే గాదు! ఒక్కొక్క చంద్రుడు తన చుట్టూ తాను తిరుగుతాడు! బుధుడికి, శుక్రుడికి యెలాటి చంద్రులున్నూ లేరు. భూమికి ఒకడు, అంగారకుడికి యిద్దరూ, దేవగురువుకూ యురేనసుకూ చెరి నలుగురూ, శనైశ్చరుడి చక్రముచుట్టూ ఏడుగురూ (ఈచక్రములో కొన్నివందల చంద్రు లున్నారట!) —యీలా వున్నా రీచంద్రులు.

మనకు తెలిసిన సూర్యుడూ, సూర్యమండలమూ ఒకటే అయినా, యిలాటి సూర్యమండలాలు యింకా యెన్నో కొన్ని ఉన్నాయని శాస్త్రజ్ఞులు అభిప్రాయ పడుతున్నారు. వైసే చెప్పానుగదా సూర్యుడిలాటేనీ, అంతకన్న పెద్దవీ, అతనిలాగే స్వయంగా కాంతివంత ములయినవీ కొన్ని సత్కత్రాలున్నాయని! మన గ్రహాలు సూర్యుడిచుట్టూ తిరుగుతున్నట్లే ఒక్కొక్క సత్కత్రముచుట్టూ కొన్ని చిన్నిచిన్ని సత్కత్రాలు తిరుగుతున్నై.

ఆకాశవిధిలో మనకు ముఖ్యంగా కనిపించే యీ గ్రహాలూ, సత్కత్రాలూకాక, మనకు అప్పడప్పడు కొన్ని చిత్రాలు కనిపిస్తై.

ఉల్క లు

సత్కత్రాలు పడుతూవుండడము అందరికీ తెలిసిన విషయమే. నిజానికి యివి సత్కత్రాలు కావు. ఒక

నక్షత్రములోని చిన్న ముక్క, లేక ముక్కలు, వీటిని ఉల్క (Meteor) అంటారు. ఉల్కాపాతమువల్ల కొందరు మరణించారు. ఇంగ్లాండులో ౫౦ టన్నుల ఉల్క పడింది. మరోచిత్రం — యీ ఉల్కలలో చాలా లోహాలున్నై. వీటిలో యిసుము యెక్కువగా వుంది.

తోక చుక్కలు

అష్టభుజ్యుడు తోక చుక్కలు మనకు కనిపిస్తే, అయితే యిది బహు అరుదు. ఎడ్వర్డు రాజు మరణ సమయములో ఒకసారి కనిపించింది. గడచిన ప్రపంచ మహాసంగ్రామములో మరొకసారి కనిపించింది. మళ్లీ నేన్న ౧౯౧౮-౧౯ సం. లో ఒక చిన్న తోక చుక్క కనిపించింది. ఇష్టమగుడా ఒక మహాసంగ్రామము జరుగుతోంది! ఈ తోక చుక్కలు కనిపించుట అరిష్ట నూచక మంటారు మనసిద్ధాంతము. పై ఉదాహరణల కంటే వేరేమి సాక్ష్యము కావాలి? ఒక నక్షత్రము నుంచి తోకలాగా, పొడుగ్గా, మలాబాలాటి కాంతి కనిపించటంవల్ల వీటి కేవలం వచ్చింది. వీటిలోనూడా యిసుము వుంది!

నెబ్యూలీలు

'నెబ్యూలీలను' (Nebulae) మనము నిర్మలా కాళములో చూస్తాముగాని సరిగా గుర్తించలేము. మబ్బు లేమీ లేకుండా ప్రశాంతంగా వున్న నీలాకాశంలో మనకు దూదిపింజ్జాటి తెల్లని మచ్చలు కనిపిస్తే, శాస్త్రజ్ఞులు మనకు మన కంటితో చూస్తే రెండు నెబ్యూలీలకంటే యెక్కువ కనిపించ వంటున్నారు. వీటిలో కొన్ని గుండ్రంగా వుంటే, ఈ గుండ్రటి నెబ్యూలీల మధ్య భాగము చాలా వెలుగ్గా వుంటుంది. మరి కొన్ని పాముచుట్టల్లాగా వుంటే (ఇలాటివే ఖగో

శంలో హెచ్చుగా వున్నై). తక్కినవి యేనియమిత మయిన ఆకారమున్నూ లేనివి — దూదిపింజ్జలల్లే. ఇవి వాయుదళలో వున్న కొన్నివస్తువు లంటారు శాస్త్రజ్ఞులు. మరొకచిత్రము — యీ నెబ్యూలీలు గ్రహ లకుమట్లే లేమచుట్టూ తాము తిరుగుతయ్యుట!

ఈ బ్రహ్మాండంలో, అనంతతారాకాలముదగ్గ, ఒకానొకమూల వున్న సూర్యమండలములో ఒక మూలగా ఒరిగివుంది మన భూగ్రహము!

గుప్పెడు యిసక యెగరవేస్తే, అందులో మన భూమి ఒక చిన్ని నలుగు! ఈ బ్రహ్మాంధాన్ని ఒక దానిమ్మకాయతో పోలిస్తే మన భూమి అందులో ఒక చిన్నిగింజ!

మన స్థానము

ఈ భూమి యంత చిన్నదయితే, యీ బ్రహ్మాంధంలో యంత అప్రాధాన్యమయిన దయితే, యీ చిన్ని నలుగుమీది ఒకానొక మూలలో వున్న మన ఊరిలో ఒక యింటిలో వున్న మన మెరరమూ యీ బ్రహ్మాండంలో? ఊహించండి!!

మనిషి తన అహంభావము, నాగరకుడ సన్నగర్వము, తక్కిన పిషిళికాది ప్రాణికోటులయందు మాపీ నిరసన — యివన్నీ పోవట్టుకోవాలంటే ప్రశాంతమయిన ఖగోళవిగ్నిని నిర్మలమయిన మనసుతో పరిశోధించాలి.

ఈ సూర్యమండలమూ, యిందులోని ఒక చిన్ని భాగమయిన మన భూమి యెలా వుట్టినయ్యో తెలుసుకునేముందు అసలు మన భూమి యెలాటిదో, దాని సంగతీమీదే తెలుసుకుందాం.

'రాజరాజు' మీద*

= శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ =

విష్ణవము తరంగాలుతరంగాలుగా వస్తుంది, తరువాతితరువాతి తరంగాలు వెనుకవెనుక తరంగాలని చూపివేయటం చేస్తూవుంటుంది. ఇది మహావిష్ణవం లక్షణం. తెలుగుసారస్వతంలో యీ విష్ణవం పుట్టింది. వెనుకూంది. ఎప్పటికీ పూర్తవుతుందో తెలియదు. ఎప్పటికప్పుటికీ కొత్తతరంగం పాతతరంగాన్ని ప్రోసి రాజంటూంది. కాని కొన్ని తొలితరంగాలు నిలవ ప్రోక్కుకుంటాయి. ఆ నిలవప్రోక్కుకోకలికే రెండు తరంగాలు రాజనుపేంద్రవరంలో వున్నయ్. ఒకటి భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారి వాణి. రెండు శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి వాణి. తొలితరంగాల్లో విష్ణవలక్షణాలు యొక్కవ పట్టినట్లుకూడా కనిపిస్తయ్. మొదటి బాగుపాటులో బాగుపాటులక్షణాలెంత వుంటయ్యో, రేనినుండి బారీందో దాని లక్షణాలు అంత వుంటయ్. 'రాజరాజు' యీ నిర్వచనానికి సరిపోయిన పుస్తకం. ప్రాశస్త్రోత్తలు — శ్రోతకు ఆభిరుచియ్యను—ప్రాతకు యెదుగు చెక్కడం—కాని చాలమటుకు ప్రాతకు పట్టుకు వేలాడటం—శ్రోత్ర అంటూ పోనూ, ఆ శ్రోత్రమగుంచిన సంశయం—యివ్వన్నీ కనిపిస్తయ్. ఇందులో వున్న అచ్చంగా శ్రోత్ర వాడుకభావ. ఆ వాడుకభావకూడా పూర్వపద్ధతులతో మేళవిపు గొన్నదే. సంస్కృతపదసా లుంటయ్. కాని కొన్ని పదసాలు బుద్ధిపూర్వకంగా అట్లే వికృతంగా వుంటయ్. భావాల్లో యెదురుతిరగబోవడం ముంటుంది. రచన, కావ్యలక్షణము యొక్కవ నూరినట్టు వుండదు. ఇది 'రాజరాజు' స్వరూపము.

* 'రాజరాజు' నాటకము ననుక ౧౯౪౧ లో భారతీయందు ప్రకటింపబడినది. దాని రచయిత శ్రీ శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

'రాజరాజు'లో సంస్కారము అచ్చంగా దేశీయము. కవికి యింగ్లీషుభావలోంచి అందుకున్న వైపరీత్యం యేమీ లేదు. సరంజాము యెచ్చటనుంచి తెచ్చుకున్నా — దేశీయమైనది. కాశీమగలీలు, శుక సప్తతికథలు మొదలయినవి, దేశంలో వుండే కథావదంతులు, ఆంగ్లసారస్వతము — ఇవి వస్తుదంగ్రహణానికి మూలబీజాలు. ఇంతేకాకుండా నన్నయ్యగారిని సరించిన కట్టుకథలుకూడా ఆలంబమయింది. కాని కవిబుద్ధి నన్నయ్యగాంబిద వున్నంత పక్షపాతము రాజరాజుమీద చూపించలేదు. అంటే కవికి సారస్వతంమీద వున్నంత అభిప్రాయం చరిత్రమీద లేదన్నమాట. తెలుగుసారస్వతంలో విష్ణవం పుడికే—తెలుగుచరిత్రలో శ్రోత్ర అధ్యాయం పుట్టింది. 'రాజరాజు' లో శ్రోత్రగా త్రవ్వితీసిన చరిత్రవిషయాలతో అతకటం తక్కువగా వుంది. లేనేలేదు.

రాజనరేంద్రుడు చోళుల యల్లుడు. అతని యంతఃపురము అరవసాంప్రదాయము. ఆయనతమ్ముడు విమలాశిష్యుడు చాలా పూర్వకాలంలోనే నడ ప్రోక్కుకొని యలమంచిలిలో రాజ్యం స్థాపించుకొన్నాడు. ఈలాటి చరిత్రఅంతాటికీ యీ నాటకం తావివ్వదు.

సారంగధరుడి కథ అయినా, నారీశ్చంద్రుడి కథ అయినా, తారాశళాంకమయినా — యిల్లాంటివి అర్థవాదాలుగా తీసుకోవాలి. అక్కడ జరిగిందో లేదో తెలియదు. కళాప్రపూర్ణ వేదం నేంకలరాయ శాస్త్రిగారి ప్రతాపరూద్రీయం యిల్లాంటి కథే. అవి జరగనక్కర్లేదు. దాని సిద్ధి చరిత్రలో లేదు; మానవ స్వభావంలో వున్నది. ఈ స్వభావాన్ని సర్దిచేత దాని యాభారథ్యము తెలుస్తుంది; దాని విలస రుజువవుతుంది. దానిని చరిత్రదృష్టితో చూస్తే పటావంశలవుతుంది. చూడటం మనకు చాతకాకపోవడం మనిపిస్తుంది.

సారంగధరుని కథకు పూర్వం కుణాయిని కథ వున్నది. ఆయాకథ లెందుకు పుట్టినయో? జరిగినయ్యా? చరిత్ర లేదంటూంది. ఎల్లా ముడిపడటం? ఈ నాటకం లో సారంగధరుడు నన్నయ్యగారి భారతం చదువుతూ యయాలి తన కొడుకుడగ్గర తీసుకున్న యావనంతో అతని తల్లితో యా యావనం వినియోగించడం విప్లవ మునిపించింది. సారంగధరుడి మనస్సు యెంచేత అడ్డదిడ్డ మయింది? సారంగధరుడు భారతిం అదే మొదటిసారి చదవటం కాకపోవచ్చు. కానూకాదు. నన్నయ్య వ్రాసిన మొదటిభాగంలోనిది కథ. సారంగధరు డీకథ యిదివరకు చదువలేదా? సంస్కృతములో పండి తుడు కాదా? అయితే నన్నయగారి భారత ముక్కర లేదు. కథ అక్కడా అక్కడా వొక్కటే. విప్లవం దారిలో వున్న భావ మిది. అచ్చంగా తెప్పనదు. తప్పేమో అన్న సందేహం సందేహంగా చూపిస్తుంది. యావన మనే భావం సర్వజనులయందూ వున్నది. అది గాలివంటిది. ఒక శక్తివంటిది. ఒక దృష్టిలో డబ్బువంటిది. అది వొక సాధన. దానికి పట్టం పెయింది? ఈ భావంలో వున్న నిఖారనుతనం తెలిస్తే — అక్కడనుంచి వొక మెట్టు దిగితే కలిగే సంకల్పవికల్పాలు లేవు. అల్లా చూడాల్సిన కథను యిల్లా చూడటం సారంగధరుడి తత్కాల విప్లవ బుద్ధి.

ఇంకా మై యొక కథను తీసుకుంటే తన బుద్ధి శానికి, భావానికి, రచనకి అనుకూలంగా అభి ముఖంగా చివర్లు మలగిస్తోచుకుంటూ యితడి కథ అందులో జోనువుకుంటూ ప్రతిభాశాలి ఎత్తే చేస్తాడు. ప్రతిభాశాలి అయిన పాపకుడు ఆకవియొక్క ఆప్రతి భానే చూస్తాడు. తక్కినవాటితో అవసరం లేదు. నాటిని యాకకు యాక-తోకకు తోక లాగటం కావాలన్న ఆస్వాదించలేకపోవడం. ఈ రాజరాజు గొప్ప ప్రతిభ కల నాటకం. విమర్శ చెప్పవలసివస్తే 'గొప్పనాటకం'మాత్రమే నని చెప్పాలి. విషయవిమర్శ చేస్తే వచ్చే చిన్న చిన్న విషయాలు కవిప్రతిభకు, నాటకంగొప్పదనానికీ భంగకరం యెప్పుడూ కావు.

గ్రీకులలో ట్రాజెడీ (Tragedy) వుంది. అది పాశ్చాత్యదేశాల భావలలోనుంచి హిందూదేశానికి దిగుమతీఅయింది. ఆదిపమతిఅయిన లక్షణం 'రాజ రాజు'లో చాలా వుంది. నాటకం విషాదాంతం. చివరకి కథ అంతా విరిగిపోవడంమాత్రమే అయితే అది నిజంగా విషాదాంతమే కాదు. ఈనాటకంలో నాయకుడు రాజరాజు కాదు; సారంగధరుడు. ఇది విషాదాంతనాటకంగనక విషాదాంతనాటక నాయకుడికి వుండాల్సిన లక్షణాలు రాజరాజులో లేవు; సారంగ ధరుడిలో వున్నాయి. రాజరాజు వొక గురువాంకారి యైన రాజు. అధికారధూర్వహుడైన రాజు. స్వాధ్య పరుడైన రాజు. అవివేకియైన రాజు. ఇతనికి వొక విషాదాంతనాటకానికి నాయకుడు కాదనిన తాటాట్టు లేదు. విషాదాంతనాటకపు సారాంశమైన ప్రక్రియ సారంగధరునిలో వున్నది. సారంగధరుడు బుద్ధిశాలి. ఉత్తమగుణసంపన్నుడు. ధర్మ పురిగినవాడు. పితృ వాక్యపరిపాలన నెరవేవాడు. కాని అతడిలో జాగ్రూ చేనే దుర్లక్షణమూ, నిలవత్రొక్కుకోలేని లోపమూ, తన విశ్వాసాన్ని తాను ప్రేమించినవారి తర్కంతో ప్రేమబలంతో నమ్మించలేని శక్తిహీనతా వున్నయే. ఇవి అతడి పతనానికి కారణమైనవి. ఇది నిజమయిన విషాదాంతనాటకస్వరూపము. ఆరంభక్రింద తాను చిత్రాంగిని చూస్తే వొకనాడు రాజుతో చెప్పలేదు, రాణితో చెప్పలేదు. తప్పుయిత్తుము చేయలేదు. వయస్సిక్కడ—ఆ గాఢమయిన ప్రేమ యొక్కడ— ఆతండ్లు గడవటమేమిటి? తన యీతిస్వ సారంగ ధరుడికి తెలుసు. సారంగధరుడు కొరికతో చిత్రాంగి మేడకు వెళ్లాడు. ఆమె తల్లి యన్న భావ ముక్కడ వుట్టింది. లేదా నిర్ధారణచేసికొన్నది. ఈ ఆలస్యంగా వచ్చిన నిర్ధారణ యేమీ చెయ్యలేక విపత్తు తీసుకు వచ్చింది. "మన మిద్దరము వొకరి నొకరు ప్రేమించాము. కాలము అడ్డము తిరిగినది. ఇప్పుడు నీవు నాతల్లివి కావచ్చావు. నేను కొడుకును కావచ్చాను. ఈ కలిగిన మార్పు. మార్పు కొదవేందుకు శక్తి నాదగ్గర లేదు. మన మిద్దరమూ ప్రేమకు బలిఅవుదాము. ఈ బలిలో మన ప్రేమ సార్థక్యము" అని పుంత సారంగ

ధరుడు ప్రొక్కిలే బాగుగా వుండేది. అప్పుడు విషాదాంతనాయకుడూ అయ్యేవాడు కాదు. అతడు వుత్తమ లక్షణాలు కలిగివుండి తన శిలంతో వుండే వాకానాక లోపం చేత నాశనం జరగటమే విషాదాంతనాయకుడి లక్షణం. అదే సారంగధరునియందు జరిగింది.

ఇంక చిత్రాంగి. ఆవిడ వినయం చాలా తక్కువ కలిగింది. మనిషికి యెంత పట్టుదల వుందో అపట్టుదలకు తగిన గాంధీర్యము లేనిది. నోటిపురుగుల మనిషి. యావనము యొక్క వైహంగులకు తాళలేని ప్రకృతి. తమ సమాగమము సుబుద్ధి పడనీయలేదు. సుబుద్ధి న్యాయంగా చేశాడు. అప్పుడే గాంధర్వం జరిగిన తండ్రి యేమన్నా అనచ్చు - తల్లి యేమన్నా అనుకో వచ్చు. సారంగధరునివంటి మేత్తవిప్రకృతి గాంధర్వం వల్ల జరిగే అనర్గళఫలితాలు ఓర్పుకోలేనిది. చిత్రాంగి - చిలక - రుక్కు సుబుద్ధినిగూర్చి ‘నక్క’ మొదలైనవి అనడం వాళ్ల ప్రకృతులలో దగ్ధా లేకపోవడం. చిత్రాంగి గురుసుతనం స్థాన మెరుగని ఖచ్చవాదము. చివరకు జరిగిన నాశనానికి గొప్ప మూలకారణ మైనది. చిత్రాంగి ప్రకృతిలో ప్రతిఘటన తీవ్రమయిన దయినా, చాటుదనం కలిగివున్నది. బట్టిబులులుగా చెప్పలేదు. కత్తికి పెండ్లి చేసుకుంటే సమరావ్యసం అని అవిడే అనుకోవాలి. తాను గౌరీవ్రతం పట్టింది. ఈ గౌరీవ్రతం మొదలైన వ్యవహారము కాశీమంజీలు - చుకన ప్రతికఢ ల్లోది. ఆభాండారంలో కత్తికి బాసికం కట్టనంకూడా వొక వివాహపద్ధతి. ఇది సమరావ్యసన మని యెవ రనుకుంటారు? అవిడే అనుకోవాలి. అందుచేత ఆమె నిష్కల్మసాభిప్రాయం సారంగధరుడికి నచ్చేట్లు చేయలేకపోయింది.

ఇట్టివి యింకా అనేకము లైనవి కలిసే విషాదాంతనాటక మవుతుంది. ఈ నాటకానికి విషాదాంత నాటకలక్షణాలు చక్కగా పట్టినవి. ఆ పోయిన దారి కొంచెము వైతొలగటం - ఆ వైతొలక్కనోలే రహదారి - వైతొలగితే గోతిలో పడుట.

మనుష్యుడికి అధికారం లేని ఆపాత్రలయొక్క శీలస్వభావాదికముల అంతరచలనము వొక ప్రత్యేక రూపం పొంది, దానివలన విపరీతఫలం ప్రాప్తించడం -

అది అల్లా జరగడానికి మనుష్యుడు కాదురా హేతువు - భిన్నప్రకృతులసంఘర్షణలో కలిగే వేరుపాట్లు - దానినే భగవంతు డంటాము. షేక్స్పియరు విషాదాంతనాట కములలోవలె చాన్సు (Chance) అందాము. దానివలన కథావసానం మారడం - పరిస్థితులలో గగ్గోలుపుట్టడం - విషాదాంతనాటకం. అల్లా సర్వథా యీ నాటకానికి సరిపోతున్నది.

దీనిని యిట్లా వుంచితే, కవిప్రతిభ అనేక రకాలుగా వెలివరుస్తోంది. సారంగధరుడు భారతంలో వున్న యయాతి శంతను కథలకు తీసుకుని “హిమ కరువొట్టి పూరుభర లేశకురుప్రభు పొండుధూపతుల క్రమమున వంశకర్తలనగా మహినొప్పిన వంశము” యొక్క లక్షణము రాజరాజు ప్రవర్తనకు పట్టించుట - యిది గొప్పవ్రాహ్మకాలిత్యము. శిల్పలక్షణము. Tess లో థామస్ హార్టీ యిటువంటి లక్షణములు చూపించెను.

రెండవది నన్నయ్యపాత్రపోషణము. నన్నయ్య పూర్వనాటకమంతయు వచ్చును. ఉత్తరనాటకమున నన్నయ్య కనిపించదు. కాని ఆయన ధర్మకోశి సర్వత్ర గగగలాడుతూ కనిపిస్తుంది. ఇది యొక విశేషరచనాశక్తి. శ్రీ ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ పంతులుగారి ‘మాలపల్లె’లో సంగడిపాత్ర యట్టిది.

ఈ నన్నయ్యకు తీర్చిన తీర్పులో శాస్త్రిగారి సిద్ధహస్తము కనిపిస్తోంది. నన్నయ్యకి పిచ్చియైతిన దన్ను కన్ - సగంలో భారతం మునివేయడానికి సంవర్షం కల్పించడం - ‘కులబ్రాహ్మణు’ డన్న శబ్దానికి అన్వర్థత్వం కల్పించడం - రాజునంతే దగ్ధా వున్నదో, గర్భానికి అంతదగ్ధా వుందని చూపించడం - నన్నయ్యపూర్వీ రమ్యతరంగా వుంది!

నాటకం మొత్తంమీద ఆశురచనగా వుంది. కొన్నికొన్నిచోట్ల అగితేసిన చేత కొన్నికొన్నిచోట్ల కనిపించడంలేదు.

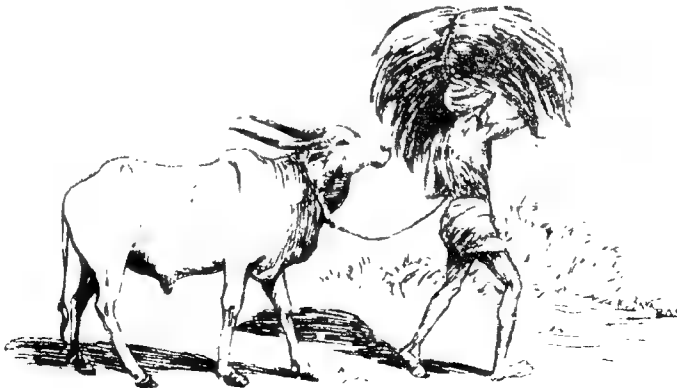
క్రొత్తగా చిత్రాంగి రాజసగరం వచ్చింది. పదోరంగం. మహారుద్రయ్యకి, మల్లప్పకి సంభాషణ చాస్మరసంతో కూడి నేనకుడి ధర్మాన్ని, మహా

రుద్రయ్యయొక్క కట్టుదిట్టాలని ప్రదర్శించే యీ రంగం మంచి గడుసుగా వుంది. ఇక్కడి సంభాషణ పద్ధతి ఏవుత్తమ నాటకపద్ధతికి తీసిపోదు. “ఇప్పుడు నీమెడలూద వున్నది యేమిటో తెలుసా?” అని రుద్రయ్య అడిగితే మల్లప్ప “కొబ్బరిపుచ్చె బాబయ్య!” అనడం యీ పైన చెప్పిన గుణాలన్నింటినీ సమ కూరుస్తోంది. సంభాషణ అంతా యీరంగంలోకి మళ్ళీ వుంటే నాటకం నిలవ పట్టరానిదిగా వుండేది. ఒక మిత్రుడి విమర్శలో గౌరవతం మాటిమాటికి చెప్పడం నాటకరచనకి చోక లోపంగా వున్నట్లు కనిపిస్తోంది. ఈవ్రతంమీద కవి తననాటకంయొక్క విషయాంతర్వాన్ని ఆధార పెట్టాడు. దానియొక్క పానఃపున్యము కవివుద్దేశంలో నాటకప్రయోజనాన్ని, నాటకంలో జరిగిన విషయాంతర్వలక్షణాన్ని బయటికి చూపించడంగా అయివుండవచ్చు. నిజానికి అన్నింటినీ మనస్సుతో పాసగించుకోవచ్చును.

ఏకావ్యంలో అయినా - ఏవిధంగానూ పాస గనివాటిని కాదనాలికాని ప్రతిదాన్ని అనకూడదు. ఎందుకంటే కవి అసలు విమర్శకుడే. అతడూ తన కల్పనలని సరిమానుగుంటూనే చేస్తాడు. కవికన్న విమర్శకుడు యొక్కన బుద్ధిశాలి అనడం అంత నిజమయిన మాట కాదు. ఆకవి యితరుల పుస్తకాలని విమర్శించేటప్పుడు విమర్శకుడా? తన పుస్తకందగ్గర

కాదా? షేక్స్పియరుకాలిదాసుల రచనలలో వాళ్ల నాటకాలల్లో వున్న మహాగ్ధాలు యింకా కొన్ని తెలుసుకోలేనివాళ్లు మిగిలివుండగా - యివ్వేమి తెలియకుండా వాళ్లు రాశా రచనలలో సామంజస్యం యేమి వుంది? వాళ్లు యెన్ని పతకాలు పన్ని కావ్యం చేస్తారు? అలాగా కవికూడా మనంటివాడు కాక పోయినా - వాడి పద్ధతిలో తను కావ్యం చేసేటప్పుడు బహుగా పరామర్శించే చేస్తాడు. ఆపరామర్శ విమర్శ కన్న నొప్పుది.

ఇట్లా వుండగా నాటకప్రయోగాన్ని గురించి చొకతగాదా. - ఈ కాలాన్ని బట్టి చూడుగంటల కెక్కు వవుతుందనీ, పెద్దపెద్ద పుషన్యాసాలుంటే సామాన్యులకి చినుపు పుతుతుందనీ మొదలైన కొన్ని భావాలున్నయ్. స్వగతా కెక్కువ వుండకూడదనీ. ఒక స్వగతంతో నాలుగురంగాలు వ్రాయవలసిన అవసరం పోతుంది. దీని మాట యోచెప్పారూ? ఒక వాదోపవాదం ఆనాటకానికి జీవగజ్జ అవుతుంది. అది తీసేస్తే యెల్లాగా? కవి సంస్కరింపబడాలి. సామాజికులక్కరలేను. ప్రయోగించడమే వస్తే శీటి నటకులు కవి వ్రాసిన దసలు చదువుతారా? వాళ్ల స్వంతాలే వుపన్యసిస్తారు. నాటకం ప్రయోగించేటప్పుడు వాళ్ల అనుకూలంగాదీ వాళ్లే తగ్గించుకుంటారు. నాటకం యెప్పుడూ అడగ్గేపడదు. ఎక్కువగా చదువనూపడుతుంది.

కలగూరగంప

దెవుంగ - ధాన్యకటకము

(టిబెట్టునందలి ఒక సంఘారామ

విశ్వవిద్యాలయపు చరిత్ర)

ప్రవాసి¹ అను బెంగాలీ మాసపత్రిక డిసెంబరు, 1940 సంవత్సరంలో 'విశ్వభారతి'కి సంబంధించిన శ్రీ విఘ్నేశ్వరకాశ్మీగారు ప్రచురించిన వ్యాసమున కిది అనువాదము. మన ఆంధ్రదేశములోని ధాన్యకటకములోని ప్రాచీనవిద్యాలయమే ఈవిద్యాలయమునకు ఆదర్శమైయుండుట ఆంధ్రుల గర్వోపదేశన యంశము. ఆ 'గురుకుల' వివరములు ఇందులో విశదీకరింపబడి యున్నవి:]

"సంస్కృతంలో 'కులపతి' అనే మాట ఉంది. దాని అర్థం ఒక కుటుంబం యొక్క పెద్ద అని. కాని, అది ఇంకో విశేషభావాన్ని కూడా ద్యోతకం చేస్తుంది. పదివేలమంది విద్యార్థుల్ని పోషిస్తూ, బోధ చేసేవాడని. ఇంతమందిని ఒకేచోట వుంచి ఉచితంగా విద్యగరపటం అనేది చాలా విచిత్రం అనిపించొచ్చు. కానీ ఇది వాస్తవం. నలందా విశ్వవిద్యాలయంలో పదివేలమందికి తక్కువకాకుండా ఉండిన విషయం మనకు నిశ్చితంగా తెలియవచ్చింది. అక్కడి ఇంతమంది ఉండటానికీ, చదువుకొంటానికీ తగిన ఏర్పాట్లు ఉండేవి. అలాంటి విశ్వవిద్యాలయం ఇప్పుడుకూడా టిబెట్టులో ఒకటి ఉంది. ఈ దేశం భారతదేశానికి సంస్కృతి-గర్భవిషయంలో చాలా ఋణపడి ఉంది.

టిబెట్టులో చాలా మతాలు (సంఘారామాలు)

౧. "మునీనాందశసాహస్రంయోఽన్న దానానిపాల నతో, ఆధ్యాపయతి విప్రస్థి స్పృహై కులపతిః స్మృతః"

౨ - ౯. ఈటిబెట్టుభాషపదాలు క్రైస్తాభాష లోకి పరివర్తితాలై విభిన్నరకాలుగా ఉచ్చరింపబడు తాయి.

౧౦. దెవుంగ్ సరిక్తా ఉండిన స్థలం. చూ: Watter, on Yuan Chwang, Vol II, P. 216.

ఉన్నాయి. అవి ఎక్కువగా భారతదేశంలో ఉన్న వాటికి అనుకరణాలు. ఉన్నవాల్లో చైవ్యకోతగ్గవీ, పెద్దవీ నాల్గు. అవి:

(౧) దెవుంగ్ (ద్రావిడీయన్) ధాన్య కుటక³.

(౨) సెరా (సెరా) వనగులాది;

(౩) తసిఇహువ్ పో (బక్రిస్ ఇహువ్ పో) మంగళకుట.

(౪) గాడెన్ (షగడాన్) తుసిత్.

క్రీ. శ. ౧౮౧౫ లో జామ్ నూంగ్ కోర్లే, లేక మంజాఘోవగర్మస్వామి అనేతయన ఈ దెవుంగును స్థాపించాడు; సెరా అనేదాన్ని క్రీ. శ. ౧౮౧౮ లో కంచెన్ కోర్లే, లేక² మహామైత్రేయ గర్మస్వామి అనే తయన స్థాపించాడు; అదేసమయన తసిఇహువ్ పో అనేదాన్ని గడున్ దూవపా, లేక సంఘ సిద్ధి అనేతయన స్థాపించాడు; క్రీ. శ. ౧౮౮౮ లో గాడెన్ జెబ్ నూంగ్ ఖపలోబాంగ్ డాగ్ పా అనే స్వామి సుమతికిర్తి అనే తయన స్థాపించాడు.

వీటిలోకల్లా ముఖ్యమైన దెవుంగునుగుడించే నే నిక్కడ ప్రస్తావించేది. గాడెన్ లో ౩,౩౦౦ మంది, తసిఇహువ్ పోలో ౪,౮౮౦ మంది, సెరాలో ౫,౫౦౦ మంది సన్యాసులు, లేక విద్యార్థులు ఉండే ఏర్పాటు ఉంటే, దెవుంగులో ౧౦,౦౦౦ మంది ఉండే ఏర్పాటు ఉంది. ప్రస్తుతం ఉన్నవారి సంఖ్య ౩,౬౦౦.

దెవుంగును మూలం ఆంధ్రదేశంలో ఉండిన ప్రాచీనదెవుంగుమతం. అందువల్ల నే దానికి ఆ పేరు. ౧౦

శరన్ చంద్రబాసు దెవుంగునుగుడించి (JASB., 1905 N. S. vol. I, p. 115) వ్రాస్తూ, జీనిమిది కళాశాలలు విభిన్నమైన అపరా, పరా విద్యాకాఖ్యల్ని పోషించేవిమిత్రం స్థాపకులు నిర్మించారు అన్నాడు. కాలక్రమంగా ఇది టిబెట్టులోకల్లా ముఖ్యమైన విద్యాకేంద్రమైంది. దేశం నాల్గుమూలల్నుంచి తెలి సినవారూ, పండితులూ ఇట సమకూడేవారు. క్రమ శిక్షణ, నైతికసంస్కృతి, పవిత్రదేవనము అనే విష యుల్లో దెవుంగుమత సన్యాసులు దేశంలో ఉన్న

తదితర మతసన్యాసుల్ని మించిపోయేవాళ్లు. శ్రీఘం గా ఆ మతం వృద్ధిపొంది ఏడుకళాకాల లున్న విశ్వవిద్యాలయాన్ని అంగీకృత మొనర్చుకొంది — దర్శన, తర్క, వైద్యశాస్త్రాలను బోధించటానికి. ఇంకో కళాకాల ఉండి మామూలు సంసారులకు పరావిద్యను బోధించేది.

శ్రీ. శ. ౧౯౩౧ శేషప్రాంతంలో ఒక యువక - లామా (బ్లామా) 'గురువు' మంగోలియా నుండి విశ్వభారతికి వచ్చాడు. అతనిపేరు శేషే తుబ్ తెన్ షేర్బ్. తుబ్ తెన్ షేర్బ్ అనేదే అతని అసలు పేరు. దాని సంస్కృతరూపం మునిశాసన ప్రాజ్ఞ అనేది. శేషే అనేది డెవుంగు విశ్వవిద్యాలయం అతని కిచ్చిన డిగ్రీ. కల్యాణమిత్ర అని సంస్కృతంలో. ఆయన చక్కటి పెద్దమనిషి; సంస్కృతానికి వచ్చినవాళ్లందరికీ ప్రేమపాత్రు డయ్యాడు. ఆయనది ప్రాణపాండితి. అభిసమయాలంకార కావకలాంటి కళనగ్రంథం ఏ మూలకంవైనా సరే ఆయన వాక్యాల్ని ఉదాహరించి, వ్యాఖ్యానం చాలా చురుకైనగా చేసేవాడు టిబెట్టు పాఠాంతరాలి.

ఆయన మంగోలియానుంచి వచ్చి టిబెట్టులో ఉన్న లాసా (= శేషభూమి)కు నాల్గైదవ రూరంలో ఉన్న డెవుంగు విశ్వవిద్యాలయంలో చేరాడు. అక్కడ ఇరవై యేళ్లు విద్యార్థి గా ఉండి, ఉన్నతమైన శేషే, లేక కల్యాణమిత్ర అనే డిగ్రీని సంపాదించాడు. ఆయన విశ్వభారతిలో ఉన్న 'విద్యాభవనం'లో చేరాడు. ఇక్కడ చేసే పని పాఠీ, సంస్కృతభాషల్లో ఉత్తమోత్తమమైన గవేషణ, పఠనలు. ఆయన కొక విశిష్టమైన ఆశయం ఉంది. పాఠీలో ఉన్న పౌద్ధమ తాన్ని గురించి ఆయనదేశంలో ఎవరికీ ఏమీ తెలియదట. దాన్ని అక్కడ ప్రవేశపెట్టాలని ఆయన ఉద్దేశ్యం. అందుకల్లా ఆయన నానో కలిసి పాపిత్రికతాల్ని టిబెటియన్ భాషలోకి మార్చాడు. టిబెట్టుభాషలో సంస్కృతగ్రంథాలవచకుణ్ణి 'లోబ్బబా' అంటారు; పండితుణ్ణి 'పాన్' అంటారు. పూర్వం ఒక టిబెట్టు దేశీయుడూ, ఈ దేశపు సంస్కృతపండితుడూ కలిసే అనువాదాల్ని చేసేవారు. ఇద్దర్నీ కలిపి 'లోపాన్' అంటారు. 'లో' అనువాదకుణ్ణి, 'పాన్' పండితుణ్ణి

మాచిస్తుంది. ఆయన 'లోబ్బబా' గానూ, శేష 'పాన్' గానూ వ్యవహరించాడు.

మన సంస్కృతపాఠశాలల్లో ఉండే రీతే అక్కడా ఉందని ఆయన చెప్పాడు. విద్యార్థులు పరస్పరం విషయాల్ని గురించి ఆలోచించుకొనేందుకు ప్రోత్సాహమిస్తారట. ఆయన తమవిద్యాలయాన్ని గురించి ప్రసంగించేటప్పుడు నావగ్గర వుంటూఉన్న సుజితమనారముఖోపాధ్యాయులు కొంత 'నోట్సు' తీసుకున్నాడు. దాన్ని శేష ఇక్కడ సంతోషపూర్వకంగా ఉపయోగిస్తున్నాడు.

ఒక్కొక్కరిలో ఒక్కొక్క విద్యార్థి ఉంటాడు. విద్యార్థులు చాలా దేశాల్నించి వస్తూ వుంటారు. వాళ్లు ఆ గూడేశ్వరుల కేర్పడ్డ విభాగాల్లో ఉన్న గదుల్లో ఉంటూఉంటారు.

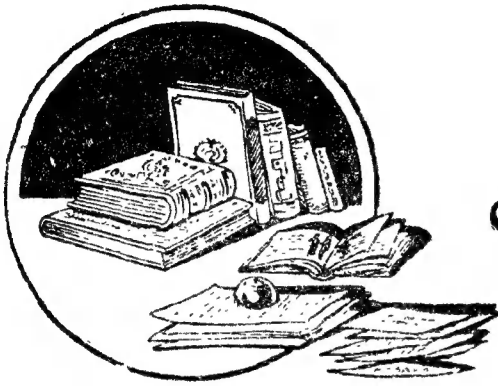
ప్రవేశానికిగాను కొన్ని విధు లున్నాయి. ఆ పౌద్ధలకు ప్రవేశం నిషిద్ధం. పౌద్ధలైనా సన్యాసులూ, లేక సన్యాసంపుచ్చుకోబోయేవాళ్లూ అయిఉండాలి. బెస్తల, నావికులు, కమ్మర్లు, కసాయివాళ్లూ పౌద్ధలైనా, నిమ్మటాకులకు చెందటంచేత, చేర్చుకోబడరు.

విద్యార్థులు ఉండటానికి, తినటానికి అయ్యే ఖర్చులుగాని, జీతంగాని పెట్టుకోవల్సిన అవసరం లేదు. సంతే అన్నిటినీ భరిస్తుంది.

చిన్నపిల్లల్ని - ఆరులగాయతు పన్నెండేళ్లలో ఉన్నవాళ్లని - వేరే విధిగా సన్యాసులకదుపుకొస్తారు. వాళ్ల శిక్షణ అయితరవాళ్ల — దీనికి రెండుమూడేళ్లు పడతాయి — పెద్ద పెద్ద బ్రాహ్మణులకంటే పరిశుభ నిలబెడతారు. పెన్నె సన్యాసపూర్వ శిక్షణాసం ముగియాలి ప్రవేశపెడతారు.

నాలుగు పెద్ద డిగ్రీ పరీక్షలు ఉన్నాయి. నాలుగు, ఏడు, పన్నెండు, ఇరవై ఏళ్లుగా వీటికి చదువాలి. వీటన్నింటికీ పెద్దవైన డిగ్రీపరీక్ష లాసాలో ఉన్న బోఖాంగ్ (గర్భమందిరము)లో డెవుంగ్ మొదలైన నాల్గవిశ్వవిద్యాలయాలకీ చెందిన మండిత పరిషత్తుమండట జరుపబడుతుంది.

శ్రీ పూర్ణానంద.

విమర్శనము

కుమార వ్యాకరణములు

(I, II, III భాగాలు)

రచయిత : తా. ఆర్యగంపిళ్ల గారు, ప్రధానాంశ్రోపాధ్యాయులు, ముత్యాలపేట హైస్కూలు, మద్రాసు. ప్రకాశకులు : సి. కుమారస్వామినాయుడు అండ్ సన్స్, మద్రాసు.

ఈ మూడు పుస్తకములు నీట నొక్క చిన్ని తాతిని వేసినప్పుడు పుట్టునట్టి తరంగవృత్తపరంపరవలె, నొకటికంటె నొకటి విస్తృతి గన్పరచుచు, విషయములను విశదీకరించుచు మెట్టుమెట్టుగా బోధించునవీన బోధనాపద్ధతిని వ్రాయబడియున్నవి. ఆయాయి చోట్ల మన పూర్వపు మార్గముయిన ఆకాంక్షాపద్ధతియు నవలంబింపబడియున్నది.

ఆంధ్రమునకు జరిత్రాంశసంబద్ధ లక్షణ గ్రంథము లింకను వెలువడలేదు. వ్యాకరణ శాస్త్రము విప్పటివలెను సాంస్కృతికపరిభాషానిబద్ధమై, తద్విధానానుసరణములై యుపాహరించుటవలన తెలుగువ్యాకరణవిద్యార్థులకు వ్యాకరణ పాఠ మన్న చోపేరండ తెల్లలాస్యాదనప్రాయముగ నుండుట యందు వింత లేదు. కాని, వర్తమానవ్యాకరణములన్నింటినినంతవఱకు నధునాతన భాషలక్షణగ్రంథములను నులభిగ్రాహకములనట్లు లానర్చుటకు బ్రయత్నించుచున్నాము. అందులో నీ కుమారవ్యాకరణకర్త యొక్కడు.

కుమారవ్యాకరణములందు మూడు గ్రంథము లందును, బాలుర యోగ్యత ననుసరించి, రచయిత

చక్కని విశదీకరణమార్గము నవలంబించియున్నారు. పెక్కుపట్టులందు, విధిలేని చోట్లయందు దప్ప, సాంస్కృతికపరిభాషాపదములను చక్కగా సాంధ్రీకరించి లేటలేల్లముగా వివరించుచు వ్రాసియున్నారు. ఈ సౌలభ్యము వారి బోధనవ్యవసాయకభవమును జెప్పక చెప్పచున్నది. అచ్చటచ్చట సాంస్థేయ వ్యాకరణపద్ధతుల నవలంబించియుండుటచే విద్యమాన విద్యార్థుల కా భాషావిషయములతో జోడించి చూచుట కనువుగా నుండును.

ఈకుమారవ్యాకరణములు ఆంధ్రకుమారుల వ్యాకరణజ్ఞానార్జన కనువుపడునట్లు విద్యాకాఖాధికారులు మన్నింతు రని విశ్వసించుచున్నాము.

విశ్వాధర

[ప త్రి క]

సంపాదకుడు : శ్రీనాథశాస్త్ర విశారద జి. నాగోపాధ్యాయగారు, ఆశ్రేయాశ్రమం, ద్వారపూడి. వార్షికమూల్యము ౨ రూ. విడిపత్రిక రెండుఅణాలు.

విద్యమాన రాజకీయేతగములగు సమస్త విషయములమీదను నిష్పాక్షికముగా వర్ణనలు సాగించుటకై ఇది పూర్వకొన్నట్లు నిర్వాహకులు ప్రతికొదిని చెప్పుకొన్నను ముఖ్యముగా ఇందు సాంఘికవిమర్శలకే ఎక్కువ తావున్నట్లు మొదటిసంచిక తెలుపుచున్నది. సాంఘికవిమర్శలకూడ ప్రస్తుతము చాల అవసరమైనచో కాని వ్యక్తిమానములతోను, వ్యక్తిపరముగాను అవి యుండుటమాత్రము అపేక్షింపబడదనిగాదు. అటు

వంటి వ్యక్తినిత సమీపమున తనవిమర్శలను సాగించునని నమునమునము.

కథలు - పాటలు

నవ్యకళాప్రచురణ, పరి ౧ అ. ౧౬ పేజీల లఘుగ్రంథము. ప్రకాశకులు : నవ్యకళాప్రచురణాలయం, సరసారావు పేట.

ప్రతిపక్షము కొత్తరచనలు సేకరించి, ఇటువంటి లఘుగ్రంథరూపమిచ్చి ప్రచురింపవలెనని ప్రకాశకుల ఆశయము. సారస్వతములోని కొత్తదనమును, పరివర్తనమును ఈ రచనలలో ప్రతిబింబింపజేయవలెనని నిర్వాహకుల సంకల్పము. ప్రస్తుతి గ్రంథములో రెండు కవితారచనలు, ఒక గల్పిక, ఒక కథానిక ఉన్నవి. పెద్ద పరివర్తనమేమియు లేకున్నను కొత్తదనమును మాత్రము ఇవి కొంత దారిలో పడినట్లే యున్నవి.

బ్రాహ్మణమహిమ - నమస్కృతి

ద్వారపూడి ఆశ్రేయాశ్రమ ప్రకటనముతో క్రాసు 3౨ పుటల పైజాలో ౨౪ పుటలు. వెల మూడవాయి. రచయిత : అంకరాజు సుబ్బారాయ శర్మగారు. బ్రాహ్మణుల గొప్పదనమును ప్రశంసించు పంచాశ. ద్వాక్యావళి ఈ చిన్న పుస్తకరూపమును దాల్చినది.

గ్రంథ స్వీకారము

కావ్యజగత్తు

రచయిత : డి. వి. కృష్ణారావుగారు. ప్రకాశకులు : రాజికల్ పబ్లికేషన్సు, తెనాలి. వెల రూ. ౧.

మఃముక్షుప్పడి అను తిరుమొలత్రార్థము

ఆంధ్రీకర్త : ధనకుంఠం రామానుజాచార్యులు గారు, ఆలపాడు, నుటూరుజిల్లా. క్రాసు పైజాన ౧౧౦ పుటలు. వెల తెలియదు.

హారా న్వపరా

: శ్రీ మతి ప్రసాదరాయచౌదరి |